Manoscritti
Conventi
G
1
646
III.
C
14.

N° 646. G. 1.

2/53

Reuerendissimi in xpo patris et dni dni Bar
tolomei delapacciis predicatorum ordinis coron. dignissi
mi epi teologieque monarce: nec
non hebraycas grecasque licteris viri
peritissimi: ac etiam ciuis floren. ec
c. De sanguinis pretiosissimi cru
cifixi diuinitate, ad Sanctissimum pp. 4^3
Eugenium Libellus incipit: Et primo
namque prohemialis epistola ad eundem. Capitulum primum:

Controuersia
de xpi diuini
ssimo sanguine,
pro nobis in cruce
effuso inter
seruos dei nu
per exorta non modicam anxieta
tem prestat Sancte matri ecclesie ut pote
ex qua periculum imminet xpiano populo
formidandum: qui solo dni yhu xpi
pretiosissimo sanguine, se se confidit amor
te esse redemptum: Que sane si con
tempnere incipiat, qui a diuinitate
relictum atque abiectum, nulla quoque
inde utilitatem se consecutum esse ad
discet credere: Cui certe non negli
gendo discrimini, iam diu propheta S.
obuians per os dauid, ex persona filii dei
crucifixi ait: Que utilitas in san
guine meo dum descendo in corruptionem:
Huic uero quod communiter imminet dampno mo
tua pontificali prouidentia beatissime
pater succurrere, solita pietate festi
nans, ad certum diem theologos con
uenire iussisti, super huiusmodi questione in
structos: Quatenus ueritatem compertam,
apostolica auctoritate corroborans,
pacem populo xpiano concedas: Ut ue
illam acquiras beatitudinem quam
promisit dei filius ubi ait: Beati pa
cifici, quoniam uocabuntur filii dei: Interi
uero a quibusdam mee professionis fratri
bus astrictus, quorundam, uel quodam
quasi preludium futuri certaminis per
gimnasmatum more confeci, tueque be
atitudini dedicaui: Quod etsi ru
ditate sermonis eidem forte apud quem
fons eloquentie situs est fastidium ge
nerare ydoneum sit: Verum ipsius rei
nouitas atque necessitas faciale efficiet
ut clementer perlegas, et diligenter atten
das: meumque studiolum forte pro tua be
nignitate commendes: Confido autem
quod quicquid hic assertum catholicum sit:
At non meum iudicium hic tantum,
sed tuum efflagito: ut quod bene asserit,
pie acceptum habeat Sanctitas tua. Et
si quid forte secus quod absit, tam omni
rursus pietate emendet, quia pius
es: hoc enim et alia cuncta mea dicta
et scripta semper Sancte romane ecclesie deter
minationi Submicto:

Dicendorum ordo: et quod sanguis ad
humane nature ueritatem pertinet
Capitulum 2m.

Mss

Quadripartita mihi nempe
uidetur circa rem istam serio
se ac breuiter explicandam
necessaria consideratio, penes quadr-
uplicem ueritatem quam intendo asserere:
Qua absoluta obiectiones quoque sique
mihi occurrere poterunt inducam et sol-
uam: ¶ Prima quippe ueritas
est, quod sanguis ad ueritatem et integri-
tatem pertinet humane nature: ¶ 2a
uero: quod quicquid ad ueritatem et integritatem
humane nature pertinebat in Christo as-
sumptum est a uerbo dei ad ypostati-
cam unionem: ¶ 3a illa est quod nihil
a uerbo dei assumptum pro se in Christo ad
ypostaticam unionem ab eo derelictum
est, et ab aliis partibus separatum: ¶ 4a
manifestissime sequitur ex premissis, quod
uidelicet sanguis Christi pretiosissimus pro
salute mundi effusus in cruce, et a cor-
pore separatus, non est a uerbi diuini-
tate derelictus, sed semper et ubique man-
sit, et manet ei ypostatice unitus:
Capitulum: ¶ Harum uero prima nobis mani-
festissime apparet, Sacra scriptura,
lex canonica: theologorum quoque ac
philosophorum traditio: Scriptum namque
est Leuitici xvii non semel, sed pluri-
es, Anima omnis carnis in sanguine est:
ubi augustinus ait: Aliquid uitale est in
sanguine: quia per ipsum maxime in hac
carne uiuitur: qui per omnes diffundi-
tur uenas: Ecclesia uero sancta habet
extra de cele. mis. in quadam nostra post
alia multa sic: Cum autem ad compo-
sitionem humani corporis quatuor elemen-
ta conueniant: et ad uegetationem humani
corporis quatuor humores similes illis
conueniant: uidelicet sanguis: colera: fleg-
ma: et melancolia, ut ueritatem hu-
mani corporis expressius demonstra-
ret, unum ex illis, et unum ex istis, Joha-
nes expressit cum sic dicat: Continuo
exiuit sanguis et aqua, dum unus mili-
tum latus Christi lancea in cruce penden-
tis aperuit: ¶ Hic non est silentio
transeundum, quod tractare potest cuiquam mo-
uere animum adhuc similiter questio: cum
decretalis illa ueritatem humani corporis
astruat, per aquam et sanguinem: aqua ergo
illa ad ueritatem humani corporis pertine-
bat, quam ueram et elementalem asser-
it, et omnino reprobat, dicentes fuisse fle-
gma: Nullibi autem reperitur, quod aqua
elementaris ad integritatem pertineat
humani corporis: seu humane nature:
Capitulum: ¶ Ad quod dicendum, quod siquis
bene inspiciat decretalis uerba, intel-
liget aquam illam, de partibus corporis Christi
miraculose factam expressam esse: et
sic non minus, ymo amplius quam sangui-
nem, si dici potest, ad ueritatem sui cor-
poris pertinuisse: Nec obstat quod ibi-
dem dicat decretalis, uel denouo crea-
ta: quia quantum ad ueritatem aque
attinet, sufficiat quod sit denouo crea-
ta: quantum uero ad ueritatem humani
corporis requiritur dicat uel ex aqua
parte corporis resoluta: et huic precipue
dicendi modo decretalis innititur:
Capitulum: ¶ Ad assertionem autem eiusdem
ueritatis, quod sanguis ad ueritatem hu-
mani corporis uel humane nature per-
tineat, facit S. tho. de aquino. iiij. sententiarum
di. xliiij. ubi dicit, quod sicut se habent ele-
menta ad corpora mixta. Ita se habent
humores ad membra: Et per hoc sicut
elementa in partibus uniuersis habent for-
mas determinatas, ratione quarum
sunt de perfectione uniuersi, sicut et corpora
mixta, Ita et humores sunt de perfectio-
ne corporis humani sicut et alie partes.
Aristoteles ~~[illegible]~~ uero in iij. li. de animalibus dicit: San-
guis est ista dispositio quod sit communis omni-
bus animalibus habentibus sanguinem, et est
necessarius et naturalis: Et rursus
ibidem, nulla humiditas est uniuer-
salis corpori, preter sanguinem, qui non
preest in corpore dum uiuit: et experien-
tia docet, quod sine sanguine non potest
plus uiuere quam sine capite, uel sine cor-
de: Unde ueritas prima notissima rema-
net, adeo ut sanguis ita sit de essen-
tia humani corporis, sicut et carnes et ossa
et quecunque consistentie humani cor-
poris magis intrinseca, per que diffinire-
tur, si oporteret physice diffiniri: Johannes
enim damascenus, qui tam inter theolo-
gos quam inter philosophos rutilat in ij. li. sua-
rum sententiarum c. xvij. Ita inquit: Fructus
igitur ex elementis consistunt: humo-
res uero ex fructibus: Animalium uero
corpora ex humoribus et in eadem
resoluuntur: Omne enim compositum in
eadem resoluitur ex quibus compositum
est: Vocat autem fructus in hoc loco
quecunque conferunt ad animalium alimen-

tationem: Ex hiis et aliis innumerabilibus que
breuitatis causa obmitto, prima uer-
itas nota est: que etiam apud uulgares
nil difficultatis habere uidetur: —

¶ Quod quicquid in Christo pertinebat ad hu-
mane nature ueritatem fuit assump-
tum a uerbo ad ypostaticam unionem
Capitulum tertium: —

Secunda uero ut reor non minus
confessa est apud theologos,
quam sit apud omnes prima, que iam exa-
rata est: Nullum namque theologorum
negaturum arbitror, quod quicquid ad uer-
itatem et integritatem humane natu-
re pertinebat in Christo, assumptum est
a uerbo dei in ypostaticam unionem:
ymo S. tho. in 3. parte expresse dicit,
quod oppositum est contra rationem incarnationis.
Capitulum. ¶ Triplex namque accidit circa
assumptionem hanc sacratissimam ymma-
ginatio, non alia dabitur ut ego reor:
Aut enim omnia idest omnes partes naturam
humanam integrantes: aut nullam:
aut aliis obmissis alias uerbum dei
caro factum assumpsit: Et siquidem
primum detur, propositum absolutum est,
et nullo deinceps certamine indigens,
nisi ut concludatur ex addictione prime
ueritatis perfectus sylogismus huiusmo-
di: ¶ Quicquid pertinebat ad uer-
itatem humane nature in Christo a uer-
bo dei assumptum est in ypostaticam
unionem: Sanguis pertinebat: Igitur
ita assumptus est: Quod siquis uellet

com. fides.

ct.ᵐ xpi. in aliquo individuo naz assumpserit humana:

platonica.

Supˣ. intell'ta nãe cõis.

materia naz regt.

ab eterno dey filius nõ fuit homo :~

nos fatigare cũ secundaz / ꝛ dicẽ q᷑ uer
buz dey assumpsit naturã huma
naz in cõi / ꝛ non in aliquo indiui
duo / quia nõ uni / ſʒ cõiter oium
xpius aduenit saluator : Et sic p
se hoiez / qui ſm platonicos / ſepatus
ꝛ cõis est omĩb; particularib; hoĩb;
assumere debuit : ¶ habz con
se statz . Jo. damasc. dicentez in . 3º.
li. Dey ũbuz incarnatũz / neq: eã
que nuda ꝯtemplatione ꝯsideratũ
naturaz assumpsit : Non . n . incar
natio hec / ſʒ deceptio ꝛ fictio quedã
incarnationis : cuiꝰ declaratione
hoc mõ accipere possumꝰ : Non . n .
aliud q̃: duob; modis intelligi potest
natura sic cõis : Vno quidez modo
q̃ ꝑse ipãm ſbsistens preter mater
iam / sicut platonici posuerunt :
Alio mõ sicut in solo intellectu exis
tens diuino seu humano : Primꝰ
modus est impossibilis . ut aꝛ. do
cet . vij.º meth.ᶜ Quia ad naturã
ſpẽi rerꝫ sensibiliuz / ptinet mã sen
sibilis / que ponit in eius diffinitionẽ
sicut carnes ꝛ ossa in diffinitione hoĩs :
Vñ nõ posset esse humana natura /
ꝛ nõ habẽ ptes istas sensibiles : Simi
le . n . est h' puro figmẽto : Secundus
aũt modus / uerus est / ſʒ nõ est assũ
ptibilis a uerbo natura humana .
sic : Naz ut est in intellectu diuino /
nil aliud est q̃: ipẽ deus : ꝛ sic cãz ab
eterno sit in eo / ab eterno filius dey
fuisset homo / qd' est impiuz : Neq:

ut est in intellectu humano : quia
hoc nil aliud esset q̃: q᷑ ũbuz dei in
telligit' assumpsisse humanaz nãz /
quaz si uere non assumpsisset / eẽt
intellectus falsus / ꝛ pura fictio : ut
asserit . damascenꝰ . ¶ Tertiuz
uõ q᷑ aliis obmissis alias quasdaz p
tes humane nature ũbuz dey in ypo
staticã assumpserit unionez / non
minꝰ aliis dictis figmentũz est : nã
ea rõne qua diceret' ex . grã . ceter
a omĩa assumpsisse preter sangui
nez / diceret alius / ymo n' et cor as
sumpsit : alius uõ / n' cerebruz : et
sic ſbdubio positis partib; singulis / to
tuz quoq: incarnatiõis misteriuz / e
uacuabitur : ¶ Rursus igit' re
dit ueritas ꝯprobata / q᷑ omĩa que
ptinebant ad ueritatez . ꝛ integrita
tez humane nẽ in . xpõ ũbuz dey as
sumpsit in ypostaticaz unionẽ : Sʒ
ne de uocabulo ypostatice remane
at dubiũ / id breuit' noto : Qz ypos
tasis in reb; rõne utentib; / idez est
q᷑ persona : unde ypostatica : persona
lis dicit' in proposito nr̃o : Et yposta
ses in diuinis . tres persone dicuntur :
Cur aũt ypostaticaz potius dixi u
nionẽ / q̃: ꝑsonalez / ea ratio est : qꝛ
ptes humane nẽ personas nuncupa
re nõ ꝯsueuimꝰ : unde qꝛ ypostasis cõi
or est q̃: persona / difficultatꝫ admo
uende grã . qd' cõius est libentiꝰ ac
decentius posui : ¶ Concludat
gº . Jo . damascenꝰ . in hac . rª . ueritate /

sicut fecit in pma . in li . 3º . ita inquiens .
omĩ aũt . i . toti humane nature aĩmꝰ
unitũz esse / omẽz . i . totaz diuinita
tis ſbam : in nullo . n . eorꝫ que plan
tauit in nr̃a natura dicamꝰ uerbũ
ab initio plasmans nos defecisse : Sʒ
omĩa assumpsisse corpus : aĩaz intel
lectualez ꝛ rõnalez / ꝛ horꝫ ydioma
ta . i . ꝓprietates : totus . n . totuz assump
sit me / ꝛ totus toti unitus est mihi :
ut toti mihi salutez gratificet : Qd'
. n . inassumptuz est / nõ curabile : et
rursus post alia ita determinat :
Totuz . n . hoiez / ꝛ omĩa que hoĩs sũt
assumpsit / pter peccatuz : q̃r ecꝰ .
Quid amplius ad hanc ueritatẽ
luce clariꝰ comprobandã dici aut
excogitari possit / nõ inuenio : Vñ
manifeste infertur / ꝛ absq: dubio
ullo catholice sentientes omẽs affir
mant / Sanguinẽ quoq: qui ad uer
itatez ꝛ integritatez humane nẽ
in xp̃o ptinuit unitũz fuisse ũbo
dey / sicut ꝛ caput et cor / ꝛ quãcũ
q̃: aliam partez ad ypostaticam /
unionez : Nec obstat q᷑ xpꝰ . dicat'
omĩ incomuni saluator . Non . n .
sic est cõis / sicut ſpẽs / aut genꝰ : qua
lis cõitas ideo omẽs ambit / qꝛ nullꝫ
tangit : ſʒ sic dicit' esse cõis saluator /
quia cõis ipẽ est causa salutꝫ : quẽ
admõᵐ sol cõis est causa ꝯnationis
aĩaliuz / ꝛ plantarꝫ / non p abstrac
tionez rõnis / ſʒ p ueraꝫ rey causalita
tez / que illa singularia tangit / qb;

Quedã cõitas / que omẽs ambit : ꝛ nullũ
tangit :~

Qz sol cõis causa est ꝯnationis / aĩaliuz /
et plantarꝫ :~

singularit' applicatur : Sic ꝛ xpi illorꝫ
omĩuz est saluator qui ei p fidez et
sacramenta particulariter uniun
tur : Est igitur eius sufficientia
quidem uniuersalis : Sʒ efficacia sin
gularis : etꝫ :~

¶ Qz nihil a uerbo ꝑse assumptum /
ad ypostaticaz unionez / fuit umq̃:
ab eo depositũz / etiã ab aliis partib;
separatũz : Capᵐ. iiijᵐ. :~

Premissis iuxˣ. ꝯgruũ doc
trine ordinez / hiis que inde
bantur facilioris expeditionis : Ad
gredior tertiaz ueritatez / que et
difficilior est : ꝛ pondus totius nego
tii ptinis : Qz uidelicet a uerbo ꝑ
se assumptũz nihil / in xpõ ad yposta
ticam unionẽ / ab eo derelictuz est /
etĩ ab aliis partib; separatũz : ꝛ de
aĩa quidez ꝛ corpe nos cogit symbo
luz fidey confiteri : ¶ Dicimus . n .
filiuz dey mortuũ ꝛ sepultuz ꝛ desce
disse ad inferos : Certe mortuus et
sepultus est ſm carnez : descendit
aũt ad inferos ſm animaz : Caro
itaq: ab aĩa separata ꝯiuncta erat
diuinitati : Simulit' et aĩa separata
a carne : quod maĩfeste asserit . Jo.
damascenꝰ . in Sumãrĩ . li . 3 . quas
Dz . colligit ex omĩ ꝛ maxime potissi
morꝫ orientalis ecc'. sanctorꝫ trac
dictionib; : dicit . n . et si mortuus in
q̃: ut homo : ꝛ sancta eiꝰ aĩa ab inco

Qz caro xpi ab aĩa sepa
ꝛ aĩa a carne / erat diui
nitati coniuncta :~

deitas corpi inerat ab aia et sepato : ~

terminato, diuisa est corpore : Sz dei
tas inseperabilis abutrisq: pmansit
ab aia dico 7 corpore : 7 neq: ista una
yposthasis, in duas yposthases diuisa
est : Et corpus .n. et aia sm idem
ex principio inuerbi yposthasi habuer
unt existentiaz : et in morte ase in
uicem diuisa : Singuluz eor̄ man
sit, unā yposthasim verbi habens : qz
uerbi yposthasis, verbi 7 aie 7 corporis ex
istit yposthasis : nunq: eiz neq: corpꝰ
neq: aia ppriam habuerūt yposta
sim : Vna .n. semp uerbi yposthasis,
et nunq: due : quia semp yposthasis
xpi. Et si .n. localr aia acorpe sep
ata, sz yposthatice puerbuz unita fu
it : Nullaz .n. partiuz nature depo
suit eor̄ : Istaz damasceni auctoritē
ita extense posui, quia inde maife
stuz trahitur argumentuz : q nō
soluz aia 7 corpus, sz et queatunq:
alie ptes nature seperate ponunt
ab inuicem, necesse est q uni diuino
supposito semp unite pmanserint
eēꝫ : ¶ hoc mō intellexit damas
cenꝫ. S. tho. in suis quolibet. in q̄o
V. dicit : Vbuz dey nunq: deposuit
qd in nr̄e nā assumpsit, ptibꝫ hu
mane nature ab inuicez inpassionē
sepatis : Et rō maifestissima suffra
gatur huic ueritati, qm̄uis damas
cenꝫ nō specificet, ni de aia et corpe :
quod oz idem sentire dequalibz alia
parte, aduerītatez humane natu
re ptinente : dic .n. damascenꝫ. q
licet ptes fuerint diuise, tn̄ yposta

sis semp mansit eadez : Si aūt ali
qua talis pars fuisset sepata acor
pore, 7 non remansisset ūbo uni
ta : ūbo aūt oportuisset aliaz ha
bere yposthasim, 7 sic nō semp fuiss
una yposthasis xpi, ut damascenꝫ.
asserit : et si caput xpi. exempli
gr̄a. fuisset abscisuz oporteret q
una fuisset yposthasis capitis 7 tru
ci : 7 p ꝯns utriq: pars remansis
set unita yposthasi uerbi dey :
Alioqn illa pars que fuisset ab ypo
sthasi diuina deposita, mutasset
yposthasim : 7 sic prularitas ypos
tasem sequeretur : Quod q: sit
inqueniens, apud xpianaz pieta
tez, sb alteriꝫ capli anotatione fa
cillime arbitror concludendū :

¶ Eiusdez ueritatis amplior
assertio : Cap.m V.m eēꝫ.

PReapue uō id pensandū
occurrit, ex ipius saluti
fere incarnationis exordio : ne
q: eiz ūbū dey uniuit sibi abini
tio humanaz psonaz : neq: crea
ta fuit aia prius q: uerbo unita :
nec simile prius caro formata q:
dey uerbo coniuncta : De pmo. et
ultimo hor̄ extat auctas. augꝫ.
in. li. de fide. ad petrū dicentꝫ.
Firmissime tene, 7 nullatenus du
bites carnē xpi. nō fuisse conceptaz
inutero uginis prius q: susciperet
auerbo : ¶ Et rursus ibidez : deꝫ

naturā homis assumpsit, nō pson
am : Secunduz uō et tertiuz siml
damascenꝫ. actestat. li. iij. dicens.
Simul dey uerbuz caro : Siml aia
ta caro, aia rōnali 7 intellectua
li : omī aūt hor̄ est una ratio :
quia uidelz sequeret, aut destru
ctio entiuz : aut prularitas ypos
tasuz : Discernamꝫ aūt psingula
eēꝫ : ¶ Si prius fuisset psona hu
mana ꝯstituta inutero uirginis,
7 postea auerbo assumpta : opor
teret alter̄ duor̄ dari .s. aut
q persona illa sit destructa, atq:
corrupta : aut si mansit, due pso
ne sint in. xpō. s. humana atq: di
uina : Pmuz nō decet diuinam
bonitatez, quia assumebat huma
nitatez, ut eam repararet, nō ut
destrueret : et pterea si pdebat su
am psonalitatez, seu yposthasim, p
debat suaz existentiaz, 7 sic non
erat illa, que inutero uginis cō
cepta erat, sz alia : Mutata ypos
tasi, mutat esse rey, et sic fit entiū
destructio : Si aūt ne hoc fieret, ma
neret quod prius, tūc due psone seu
yposthases st in xpō, quod est nestor
iane impietatꝫ : Simil̄r si aia prius
erat creata, q: assumpta, g° prius ha
buit ppriam yposthasim eaz ꝯsequen
tem sm nāz aie : Aut g° illaz pdi
dit, 7 sic non est illa aia, que prius,
7 hoc arguet indeo crudelitatem :
aut retinet : 7 sic duas xpꝫ habet
yposthases : Idem q: omia concludet

de carne rō maifesta : Naz ipā si p
ius erat caro ꝯstituta, q: auerbo as
sumpta, ppriam habuisset subsistenti
am que ei conueniebat inq̄tuz ca
ro, quā si admisisset, nō esset illa
caro, 7 destruere uenisset mūdi
instaurator : Si uō eam retinuis
set, prularitas yposthasiuz in xpō
esset : inquo semp una yposthasis
fuit ut fides asserit : ¶ Hiis
ita de exordio xpi in mundo pre li
batis, applicemꝫ ad exitū eiꝫ demū
do, similes rōnes ut dicamus : Si,
aia sepata acorpore, fuisset etiaz
auerbo yposthasi sepata, tūc opor
tuisset eam aliaz habē yposthasim
7 p ꝯns aliud esse, 7 sic non erat am
plius aia xpi : Quod longe ma
ioris fuisset crudelitatꝫ, q: si ab
initio eaz ppia expoliasset yposta
si : ut suaz ei preberet : Illud .n. fui
sset terminatū ad melius : hoc ad
deterius : Vn̄ phus dicit : Qn̄ cum
ex aere fit ignis, est sm qd corrup
tio : simplicr̄ aūt gn̄atio, qz muta
tur in melius : Cuz uō exigne fit
aer, est corruptio simpliciter, licet
sit sm aliquid gn̄atio : quia indetiꝫ
transit : Cuz uō in resurrectione
uerbuz resumpsit aiaz. Iam alia
hūitez yposthasim : aut destruxit
illam, 7 sic rursus reuertitur des
tructio entiuz : aut seruat eaz : 7
sic nūc habet duas yposthases : qd
damascenꝫ. 7 catholica fides omio
abhorrent : Idem decorpore, et de

quacūq: parte quā ſepatā uellem⁹
ymaginari, que ad integritatem
illi⁹ corpis ptinebat: ¶ Eſt
aūt magis horrendū hanc ypoſ
taſem mutatione inducere in xpi
exitu, q: in xpi exordio: ꝑ̄ tria
colligenda ex dictis: pmo ꝑ̄ maio
rē crudelitatē ut oñſū eſt: Se
cundo quia nō remanet illa pars
aut aīa xpi: aut corpus xpi: aut
ſanguis xpi: aut caput xpi, ſi ſep
araretur: aut pes xpi: aut manus
xpi: q(uo)d mutaret ypoſtaſiȝ .i. ſbſi
ſtentiā: Tertio q(uo)d ludicrū opus
attribueret eterne ſapientie: 7 lo
cutatori ſimile: duȝ tam ſerioſam
7 abeterno p mundi repatione ex
cogitatā creatoris 7 creature diui
niſſimā unionē: 7 aliqñ ſoluendā
pficeret: 7 rurſus refaciendā aliqñ
ſoluet: Cū itaq: ſeuſtra fiat p plu
ra, qd eque brī pōt fieri p pauci
ora: ¶ Veritatē hāc ut catholicā
ingeſſe teneo, q nihil in xpo aſſū
ptū a uerbo dei ad ypoſtaticā uni
onē fuit abeo derelictū: et aba
lys partib(us) ſepatū: dico pſe: cui⁹
rōnē in fine opis reddā: ~

¶ Q(uo)d ſanguis ita aſſumptus in xpo
nunq: fuit a uerbo relictus: ſȝ ubiq:
7 ſemp manſit: 7 manet ypoſtatice
ei unitus: Caplm .vj^m.

Iam poſſet pro euidenti re
linqui ueritas quarta, qua
probat promptiſſim⁹ ſilogiſm⁹ cū omi
finalitate decurrens: Nam ſi nihil
eſt relictū a uerbo quod fuit aſſū
ptū: licet poſtea fuerit ab alys pti
bus ſepatum, ut p tertiā ueritatē
oſtenſū eſt: 7 ſanguis in xpo fuit
aſſumptus a uerbo: igit̃ pro nob(is)
in cruce effuſus nō eſt a uerbo re
lictus: ¶ Verū libet 7 ꝑ̄pis qui
buſdā aſſertionib(us) hāc materiā
dilatare: ut ſopiatur, ſi poſſibile eſt iur
giū ſeruorum dei nuper exortū:
eorū. Et pmo illud eſſe uł eſt remo
uendū impedimentū qd obicere qdā
poſſent: hoc ſcīa non eſſe aſtruen
duȝ: quia neq: ex fidei ſimbolo: neq:
ex ſanctorum traditionib(us) cſtat:
Quib(us) prothin⁹ reſpondetur: Medi
ce cura te ipm: tuo namq: mucro
ne teferis: ¶ Vbi .n. habes tu
traditū, q uerbū dei ſanguinē
p nob(is) in cruce effuſū dereliquerit,
7 a ſuo cſortio deſtructum diuiſerit.
Longe namq: ueriſimili⁹ eſt in
eodē ſtatu cſeruaſſe, inque ab exor
dio cſtituerit ſuū ſanguinē pretio
ſum, q: ſic deſpexiſſe: niſi alia rō
magis cogat, que hucuſq: nequaq:
apparere potuit ¶ Cum aūt ſucceſ
ſione tempor(um) multa fuerint de
clarata ꝑ̄ emergentes cōtrouerſias,
que in hys que tradita erant cline
bantur, ſicut de proceſſu ſpūs ſancti a
prē 7 filio: 7 quedā talia ſic: et hi
ter illa: Nam quia nō erat exorta
queſtio apud antiquos de hoc, inſpe
tiali: ideo nō interſeruerūt ſuis di
ctis explicite: neq: cogitare .n. potue
runt talē queſtionē ullo tempo
re ortū habiturā, cui nullū ſu
ffragatur adminiculū rōnis:
Verū ex dictis eorum ſatis deducitur
7 hoc fuiſſe de eorum mente: Si ei⁹ de
claratio ab eis fuiſſet exacta: Su
ffragantur etiā plurime rōnes ad
hoc idem 7 modernorum doctorum
expſſe ſententie: Sic igit̃ tres par
tes habebit ei⁹ inueſtigatio pn̄s,
quib(us) ſingula diſtinguem⁹ capla
eorū: ¶ Prima inducet auctes
antiquas: ¶ 2ª. proprias ra
tiones: ¶ 3ª modernos theolo
gos: ¶ Quo ad pm occurrit
auctas bti petri apoli, ita dicentis
in .p.c. ſue .pe. eple. Scientes q nō
corruptibilib(us) auro 7 argento re
dempti eſtis a uana urā cuerſa
tione paterne traditionis, ſȝ p̃
tioſo ſanguie q(ua)ſi agni incontami
nati 7 immaculati xpi. Quam
auctatē inducit Leo ꝑ̄ª ſcribe
ns ad flauianū epm .cōn. euti
cem dicens: Audiat btūs petrum
pdicantem quod ſanctificatio ſpi
ritus p aſperſionē fiat ſanguis
xpi: ¶ Ex textu igit̃ aplico: et
.glo. leonis trahitur q ſanguis
xpi effuſus, nō fuit a deitate de
poſitus: triplici arg^to. Primo quia
aplus differentiā pretendit int̃
aurum 7 argentū ex una pte: et
ſanguinē xpi ex alia: p hoc q
aurum 7 argentū uocat corruptibilia:
Vn ſanguinē xpi incorruptibilē
aſſerit: Patet aūt ex ante dictis
q ſi fuiſſet derelictus a diuinitate,
fuiſſet corruptus, multo magis q:
ſi fuiſſet a diuinitate aſſumptus,
poſtq: habuiſſet ppriam ypoſtaſiȝ
in utero matris: ¶ P hoc igit̃
q aplus incorruptibilē dicat ſan
guinē xpi. implicite eū aſſerit
nō a diuinitate depoſitus: 2º. q(ui)a
dicat eū ſanguinē xpi: ¶ Cla
rum eſt aūt ex pbatis q ſi fui
ſſet derelictus a uerbo dei, non
fuiſſet in illo triduo ſanguis xpi.
Sȝ oīo alius ſanguis, eo q perdidiſ
ſet propriū eſſe ut iam extitit de
claratū: 3º quia purus ſanguis
humanus q(ua)ntumcūq: ſanctus, nō
pōt ſanctificationē ſpūs facere,
nō ſolū ut pncipalis auctor: ſȝ nec
ut inſtrumentū cōiunctū: Di
cat nāq: damaſcen⁹. q humani
tas nō habuit uirtutē ſalutifer
am, ñ ex unitate ubi uniti: 7 ſic nō
plus attribuerem⁹ ſalute noſtrā
ſanguini xpi. q: aque baptiſma
tis: cū tam aſſeramus hūc ab illo
uirtutem habere: Aqua .n. bap
tiſmatis nō habȝ uirtute a diuini
tate coniunctā ſibi: ſȝ a diuinitate
cōiuncta corpori xpi. qui ſuo cō
tactu aquā ſanctificauit in yor
danis flumine: Vn̄ Leo ꝑ̄ª in
quodam ſermone. qui incipit:
Magnitudo gaudiȝ dilectiſſimi. Ita

Nota ·xpi· ſanguis effuſus incorruptibilis extat:

Nota humanus ſanguis q(ua)ntumcūq: ſanctus ſpiritū [illegible] ſanctificat: ~

Nota xpi humanitas [illegible] uirtutē nō habuit ſal[illegible] ñ ex unita ſibi uirtute:

Nota aqua baptiſmatis [illegible]tutē nō hȝ a diuinit[illegible] iuncta ſibi: Sȝ Unde

Nota xpi ſanguis effuſus a deitate, argumento triplici, nō fuit depoſitus: ~

Inquit forma ſerui dignatus eſt fieri
ut in uno mediatore dei et hominum, homine
yhu xpo et plenitudo maieſtatis di
uine, et ueritas nature eſſet huma
ne, quam niſi uerbi diuinitas in ſue
perſone reciperet unitatem, non regenera
tio eſſet in aqua baptiſmatis, nec red
emptio in ſanguine paſſionis: ¶ Ego
exiſtimo quod regenerationem dicat eſſe
in aqua baptiſmatis per contactum do
minice carnis, quando ipſe a Io. bapti
zatus eſt: Et redemptionem igitur
eſſe in ſanguine paſſionis, non intelligo
eodem modo eſſe per contactum dominice
carnis: quia tunc nullam differentiam
faceret doctor ille magnificus inter
aquam baptiſmi, et ſanguinem xpi:
Sed ita mihi uidetur de uerbis eius eſſe
intelligendum, quod ſicut caro xpi ex uni
one diuinitatis aquam ſanctificat
ut regeneret electos dei: Ita ſan
guis xpi per unionem diuinitatis ſan
ctos efficiat electos dei: aqua enim ſan
ctificat ut inſtrumentum diuinita
tis remotum: Sanguis uero ut inſtru
mentum coniunctum: ¶ Auc lebz
et ſancti pauli auctoritatem adduxi
dicentis actuum .y. c. Attendite uobis
et uniuerſo gregi in quo ſpiritus ſanctus
poſuit uos epiſcopos regere eccleſiam dei
quam acquiſiuit ſanguine ſuo: Ubi
ait uenerabilis beda: Non dubitat
ſanguinem dei dicere per unionem
perſone in duabus naturis: Ecce iſte
ſanctus intelligit ſanguinem effuſum
per apoſtolum uocari ſanguinem dei per

...uelut in ſanguine xpi: et
baptiſmatis aqua ſit elec
torum ſanctificatio:

unionem perſone in duabus naturis: ubi
non eſt ita deſipiendum, ut putemus
eum uocari ſanguinem dei: quia iam
fuerat ſanguis dei: nam ſi derel
ictus erat, modo non erat ſanguis
ille qui fuerat: Damaſcenus quo
que in .3o. li. ſen. ſic ait: Irrigauit
nobis ex ſincera et inconquinata eius
coſta fontem remiſſionis: aquam
quidem in regenerationem et remiſ
ſionem peccati et corruptionis: San
guinem uero in potum uite eterne da
torem: ubi attribuit ſanguini principa
lem auctoritatem dandi eter
nam uitam, non certe per aliud, niſi
per unionem diuinitatis: ¶ Et
idem in eodem: Igitur ipſum quidem
preciosum lignum uere eſt uenerabi
le. in quo ſe ipſum hoſtiam pro nobis xpus
obtulit, ut ſanctificatum tactu ſa
cri corporis et ſanguinis: Ecce quod
non facit differentiam in ui ſancti
ficandi crucem inter corpus et ſan
guinem: ſed corpus uim ſanctificandi
habebat ex diuinitate unita: igitur
ſimiliter et ſanguis: Sunt innumerabi
lia dicta ſanctorum tam in canone
ſacre ſcripture quam in eius explana
tione: Unde uidetur demente eorum
fuiſſe quod ſanguis xpi numquam fuit a
diuinitate uerbi disiunctus: ſed ex
multis hec pauca breuitatis gratia excerpſi:

¶ Eiuſdem ueritatis per rationes
aſſertio: Capitulum vjm etc.:

Nunc uolo propriis quibuſdam
rationibus illud aſtruere: Et
quinque adducam inconuenientia ſi ſe
cus dicatur: Unum quia derogat di
uine libertati: diuine inmuta
bilitati: Merito xpi. Eius unitati:
Et humane Saluti: ¶ Pro in
tellectu primi occurrit dictum apoſtoli
Ro. y. Sine penitentia ſunt dona dei.
et uocatio: Ex quo trahunt doc
tores .ſ. S. tho. et Buonauentura dominus
qui fuit cardinalis de ordine mino
rum aſſumptus. Dominus petrus de tar
hantaſia. qui fuit ordinis predicato
rum prius et ſummus pontifex poſtmodum
iſtam maximam .ſ. quod illud quod per
gratiam dei conceditur, numquam abſque
culpa reuocatur: gratia uero unionis
longe maior eſt, quam uocationis ſeu
adoptionis: Cum illa ſit in perſona:
Iſta ſolum in amore: et iſta numquam per
ditur, niſi per culpam: igitur nec illa:
Sanguis autem xpi fuit unitus in xpo
perſonaliter cum uerbo dei: ergo numquam
fuit ab eo ſeparatus, niſi daretur culpa
in xpo. qui peccatum non fecit: nec
dolus inuentus eſt in ore eius: etc.
¶ Pro intellectu Secundi occurrit
illud malachie .3. Ego deus et non
mutor: Ipſe autem inmutabilis in
mutabilitatem preſtat ei quod ſibi fue
rit perfecte coniunctum ut patet in beatis
qui nullo modo ab eius fruitione mu
tari poſſunt: Maior eſt autem ad
deum coniunctio in unione perſone quam in

Nota illud quod per dei gratiam conceditur: numquam ſine
culpa reuocatur:

Nota maior eſt cum deo coniunctio in unione perſone:
quam beata fruitio:

fruitione beata: quia illa non facit ho
minem deum, nec metaphorice: Iſta
autem uere: Sed illa non poteſt perdi ulla
excuſa: ergo nec iſta: ¶ Pro in
tellectu tertij occurrit illud ad phili
penſes .y. Factus obediens uſque ad mor
tem: mortem autem crucis: Quia enim
ex obedientia mortuus eſt, et non
morte mortuus eſt .ſ. crucis, per quam
oportuit ſanguinem ſuum fundere pro
mundi ſalute: Certe non debuit
pro magno merito, magnam reportare
confuſionem, ſed magnam potius gloriam
et honorem: ut Rationatur S. tho. in
quolibet. ſuperius allegato ita proce
dens: Si enim inquit Sanctorum mar
tirum ille partes in quibus paſſionem
pro xpo ſuſtinuerunt, quendam pri
uilegiatum fulgorem in reſurrectio
ne habebunt: ut auguſtinus dicit .xxi.
de ciui. dei. ergo multo magis ſang
uis xpi. quem pro ſalute humani ge
neris effudit, ad glorioſam reſurre
ctionem reſumptus eſt: ¶ Ex quo
ulterius inferre poſſumus: Si meru
it xpus hunc honorem quod ſanguis eius
reciperet, reſurrectionis gloriam,
quam nondum habuerat: Pro cer
to non fuit dignus tanta confuſione
ut uel ad modicum perderet diuini
tatis gloriam quam ſemper habuerat.
Fuiſſet inquam ad magnam confuſionem
domini yhu xpo non ab hominibus ſed
adeo ſine cauſa illatam: quod pro obedien
tiam ſanguinem effudiſſet de ſuo
corpore, et hanc gloriam ſui ſanguinis perdi

Nota obedientia xpi mor
eſt: non autem crux:

Nota .S. martirum partes quibus
martirium paſſi ſunt. ful
gores erunt, et priuilegia
in reſurrexione:

dixisset: quod non esset fusus dei sanguis sicut erat unitus: ¶ Pro intellectu quarti occurrit quod supra in c. iii. ex damasceno inducitur: scilicet quod semper fuit in Christo una ypostasis: patet autem quod si sanguis fuisset derelictus a verbo mutasset ypostasim, quod expresse contra damasceni sententiam militaret: ¶ Pro intellectu quinti occurrit quod scribitur in psalmo: Que utilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem: Cum enim tota salus nostra dependeat ex unitate vel unione divinitatis ex qua efficax reddit omnis Christi actio et passio: Clarum est quod oportuit ita ea que gesta sunt circa Christum post mortem esse nobis salutaria, sicut et ante: Modo si divinitas sanguinem deposuisset, in illo triduo, sanguinis effusio non fuisset nobis ita salutifera, sicut si esset iuncta: et ita non ostendisset nobis tantum amorem, ipsius redemptor post mortem, quantum potuisset ostendere: Nam sicut per animam filius dei descendit ad inferos: et per corpus iacuit in sepulcro: ita poterat filius dei per sanguinem crucem rigare: ac terram perfundere et se etiam quo ad hoc ex immenso amore humiliare pro nostre sublevationis remedio: Si autem sanguis a divinitate est derelictus, tollitur magnum amoris signum quod potuisset impendi ut nos magis ad se redamandum alliceret: Unde to-

Unde dependeat nostra salus:

Quod Christi gesta ita sunt nobis salutaria post mortem, sicut ante:

ta pendet nostra summa salus: ¶ Dicamus igitur filium dei personaliter et terram irrigasse per sanguinem: et sub terra iacuisse per carnem: et ad inferos descendisse per animam:

¶ Ad eandem per novos theologos roboratio: Capitulum viii.

Expressam non hanc prime veritatem S. Tho. in suo iiii. quodlibet corroborat inquiens: Verbum dei numquam dimisit, quod in nostra natura assumpsit, partibus humane nature ab invicem in passione separatis. Sed verbum dei assumpsit in nostra natura, non solum corpus, sed etiam sanguinem, ergo sanguis ille numquam fuit a verbo depositus: redit quoque ad ipsum in resurrectione: et ut patet intuenti totum illum articulum: videtur in fine S. iste hunc rationem principaliter inherere: quare sanguinem effusum in resurrectione resumpsit: Quia videlicet erat divinitati coniunctus. Magister quoque nicholaus de lira doctor solemnis in ordine fratrum minorum. et in tota ecclesia dei. super epistola ad hebreos. ix. super verbo illo: Si enim sanguis hircorum aut vitulorum. Ita dicit ad hoc propositum confirmandum: Sanguis Christi ex unione ad suppositum divinum habet virtutem maiorem ad emundationem anime: quam sanguis hircorum et vitulorum: et aqua lustrationis ad tol-

¶ Qualiter filius dei personaliter terram irrigavit: sub terra iacuit: et ad inferos descendit:

¶ Quod sanguis effusus a Christo in resurrectione in ipsum redit et ipsum reassumpsit:

lendum immunditiam corporalem: quia sanguis Christi ex unione ad divinum suppositum, continet quandam infinitatem virtutis: Sed predicta in veteri lege tollebant immunditiam corporalem contractam ex contactu alicuius immundi et a divino cultu impedientem: ergo multo fortius sanguis Christi emundat animam, et reddit eam aptam ad salutem eternam: ¶ Adduxi iam duos testes, ex novis theologis: addam et tertium: Albertus enim magnus. qui fuit Ratisponensis episcopus. notabile compilavit opus de expositione misse: ubi multa notabilia ad propositum nostrum dicit de quibus pauca hic pro huius capituli conclusione exscripsi: In c. namque eiusdem libri quod incipit: ¶ Benignitatem autem ita dicit, unus militum lancea latus eius aperuit: et continuo exivit sanguis et aqua: Sanguis inquam sacramenti et aqua significans, ad ipsius commixtionem et commixtionem insipidi populi ut sapore sue insipiditatis perdito saporem acciperet, sue gratiose divinitatis: que sanguini dignoscitur esse unita: Et in c. quod incipit. Sextam autem causam. Scriptum est Job. xvi. Terra ne operias sanguinem meum: neque inveniat in te locum latendi clamor meus: ecce enim in celo, est testis meus: et conscius meus in excelsis: Vult enim quod sanguis in terra fusus vacuus a fructu non lateat: Idem. in alio. c. quod incipit: Secun-

dum ordinem superius etc.: Canticorum ii. ubi de fructu arboris crucis sponsa loquitur dicens: Sub umbra illius quem desideraveram sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo: hoc dicit propter sanguinem a cruce distillantem: et ut incidentiam quandam hic faciam: Legitur quod beata virgo Catherina senarum ac florentie decus, nuper cum alia beatitudine, sanctorum cathologo digne ascripta, pre dulcedine divinissimi sanguinis, quem sponso largiente sepe gustaverat, in os et in cor eius suavissime distillantem ex intimis cordis clamabat frequenter dum eius spiritum redderet: Sangue: Sangue: ¶ Demum addo ex eodem libro magni alberti: quartum testimonium. et concludo In c. namque: quod incipit: Adiuncte autem auctes sive operationes etc. Ita inquit: Sanguine enim suo Christus volens lavare peccata mundi acumen dedit sanguini ut sordes in nobis profundatas posset lavare, velut hii qui faciunt lixiviam qui acuunt humorem quo lixivia fit: ut sordes profundatas in pannis acumine suo lavare possit: Ita dominus apposuit sanguinis huiusmodi deitatis acumen: ut Christi sanguine. in dei electis omnes lavaret sordes vitiorum ¶ Ecce ut scribitur. proverb. xxii. scilicet quartam veritatem propositam tibi pater beatissime descripsi tripliciter. scilicet per auctoritates antiquas: per rationes accomodatas: et per novos theologos: et con-

cludo autem eis, quod sanguis xpi inducx
pro nobis effusus, numquam fuit a divi
nitate seperatus : —

Obiectiones ex parte divinitatis : et
earum Solutio . Capitulum viiij^m.

Postremo residuum est, con-
tra veritatem obicere : ut clar
ius elucescat. Sit autem obiectio qua
druplex : videlicet ex parte divinitatis : ex
parte humanitatis : ex parte quoque
sanguinis necessarij : et ex parte sangui
nis superflui : Ex parte divini
tatis ita obicitur : Quod vergit in de
decus et vilipendium deitatis, non de
bet xpianorum auribus ingeri : Sed san
guinem effusum esse coniunctum divi
nitati, et misceri pulveri, et sorberi
a terra, ad vilipendium vergit et de
decus divine maiestatis : Igitur non
debet asseri : Item si sanguis ille fu
isset in illo triduo coniunctus divinita
ti : igitur sicut dicitur deus mortuus et
sepultus, ita deberet dici, deus effu
sus et pulveri permixtus, et a terra glu
titus : que nullatenus dicuntur : nec bene
sonat etsi dicantur : Ad primum
horum respondet apostolus dicens ad hebre
os . xij^o. de xpo qui proposito sibi gaudio
sustinuit crucem confusione contempta
et infra : egrediamur itaque et nos ex
castra improperium eius portantes.
etc : Pro quorum verborum intellectu
est notandum quod ad hoc quod meritum xpi
excederet peccatum mundi, oportuit

quod esset ita magnum, quo maius cogi
tari non posset : Fuit autem meritum
eius tantum : inter ceteras causas,
quanta fuit iniuria quam sponte,
sustinuit pro comodo eorum, pro quibus
intendebat mori : Fuit autem iniu
ria maxima : et excessiva ex qua
druplici capite : Scilicet ex dignita
te persone : ex lesione illata : ex vilifi
catione eius : et ex ingratitudine in
ferentium : Horum quatuor,
tribus dimissis . inquisitioni devote
contemplantium : Solum unum ad pro
positum nostrum facit . scilicet vilificatio :
de qua dicitur : Esto vilis quantum pote
ris, numquam xpo vilior eris : Est a
utem maxima eius vilificatio ex ge
nere mortis : mortis autem crucis,
que erat latronum tormentum : ad
quam vilificationem accedit quod sanguis
exibat : et in terram cadebat : hoc
enim ad vilificationem accedit hominis
quod eius sanguis cum vilipendio effun
datur : Voluit igitur dominus yhesus ut sua
esset vilificatio maior : quod et sanguis
eius pulveri misceretur : et a terra
ex parte deglutiretur : Et ut dicit
apostolus . melius loqueretur quam habel :
Nam sanguis habel . ut puri hominis
non ex se efficax erat ad faciendum
vindictam quam adeo postulabat :
Sanguis autem xpi . ut veri dei per
se habebat efficaciam, ut largiretur
veniam quam ipse dictabat : nec tamen
est maius vilipendium quod sanguis
in terram cadat, quam quod anima in infernum

descendat : Sanguis namque maior
non est, quam anima : nec inferno vilior
superficies terre : Ad rationem ita
que dicitur, quod cedit in dedecus : et vilipe
ndium deitatis, non debet aliquomodo per
hominem attemptari : sed si attemptatum
est, debet ad orationem magni amoris
dei hoc pro hominibus sustinentis xpianis
auribus ingeri : predicari : preconiza
ri et cum omni fervore commemorari :
Nec dignum erat divinitatem, dese
rere sanguinem in terram sustinui fusum :
Cum xpus non deserat hostiam
consecratam, aut luto inmersam : a
ut a mure comestam, quousque rema
nent species sacramenti : Unde
illa ratio nihil valet : nec per consequens alia quod
dicitur debere concedi, quod deus est effu
sus, aut terre inmersus per sanguinem,
sicut dicimus quod est sepultus per carnem :
Nam si hoc concedatur non male sonat
pijs auribus : Quia diligentibus
deum, hec omnia cohoperantur in bonum.
ut dicit apostolus . ad romanos . Verum
quedam locutiones non sunt in usu : que
tamen si essent, non peiores essent
alijs que usu frequentantur : nam neque
dicimus deus est expiratus . licet
dicimus deus expiravit secundum animam :
Sic non dicimus deus est effusus : licet
dicimus deus effudit . scilicet sanguinem :
nec tamen aliquid horum peius pijs auribus
sonat, quam : deus est mortuus et sepultus.
et descendit ad inferos : cum autem dicitur
deus est crucifixus : non ne implicate
dicitur, quod deus est sanguine cruenta

tus : et quod peius est dicere : deus est ter
re permixtus in sanguine : vel deus est
sub terra clausus in carne : Non ergo
verendum est dicere deus est effusus :
vel deus est expiratus, quia falsum
dicatur : sed quia inusitatum : Alio
quin neque ideo dicitur deus mortuus,
quia corpus illud mortuum sit deus : nec
deus descendisse ad inferos : quia anima
illa sit deus plus aut verius, quam di
catur, sanguis effusus esse deus : nam
regula theologorum est a damasceno
tradita, quod in abstracto non comunicant
ydiomata . i . proprietates : sed in concre
to : Unde non dicimus humanitas est deus.
sed homo : Quia igitur partes habent ra
tionem abstracti respectu totius : ideo
non dicitur aliqua pars xpi esse deus :
nec deus esse aliqua pars, puta caro
vel anima, aut sanguis : Sed dicitur deus
incarnatus : animatus : sanguinatus :
propter insolubilem unionem verbi ad na
turam humanam : et ad omnes et singu
las eius partes de quibus dicimus caro
divina vel deyficata : anima divina vel
deificata : Sic sanguis divinus vel dei
ficatus : et de similibus similiter est iudicium : —

Obiectiones ex parte humanitatis . et
earum Solutio . Capitulum . x^m.

Ex parte vero humanitatis potest
ita procedi : humanitas fuit
prius assumpta a verbo : et humanitas
fuit relicta in morte a verbo : igitur
aliquid prius assumptum fuit quamque re

Margin notes:

Quod oportuit ad hoc quod xpi
meritum mundi peccatum excederet :
magnum fuit : —

Nota quadruplex fuit xpi iniuria : —

Nota sanguis habel . puri hominis ad vindictam
non erat efficax : non sic autem xpi . : —

Nota sanguis xpi maior non est quam anima : nec
econtra :

Nota terre superficies nobilior est inferno :

Nota xpus numquam derelinquit consecratam hosti
am . speciebus sacramenti stantibus : —

Nota pulcrum documentum

Nota in divinis proprietates in abs
tracto non comunicantur : sed in con
creto : —

Nota xpi pars non est deu[s]

In triduo xp̄us nō fuit homo :

Cont̄ magistrū sententiarū :

Quod ab aliquo p̄ se derelictum :

lictū : quod est cont̄ sc̄ptā ueritatē:
sup̄ius p̄tractū : ¶ Quo habito nō
mino et dici pōt q̄ sanguis licet fu
erit p̄ se assumptus: fuit et derelic
tus: Et nō humanitas fuerit de
relicta p̄z: quia in triduo xp̄us nō
fuit homo: nā humanitatē non
habuit ut asserunt theologi dam
nantes in hoc articulo magistrū sen
tentiarū qui dixit xp̄m in triduo
fuisse hominē. ¶ Ad istā obi
ectionē est duplex responsio mani
festa: Una ad hoīē: Alia ad rem:
Ad hoīē quidem est ista: Sic̄ ip̄i hu
manitatē relictā fore a uerbo, in
fers ⁊ sanguinē tantā glā destitutū:
Simil̄r inferre potes q̄ aīā ⁊ carō
a diuinitate sint destitute: quia
nō est maior de uno ratio q̄ de alio:
Si humanitatis destitutio sit suffi
ciens ratio: Sz ad rem dico. Simili
tudo nō currit: Nam sc̄a ueri
tas ante p̄bata dic̄ nihil a uerbo p̄
se assumptū ad ypostaticā unio
nē, ab eo relictū esse etiā a ceter
is p̄tibus sep̄atum: Ubi p̄supponit̄
p̄sistentia derelicti: Illud .n. est p̄ se
relictū ab aliquo, quod manet si
ne illo: Et sic humanitas nō est
derelicta: quia nō mansit sep̄ata
a p̄tibus: ymo ip̄ā desijt eē p̄ parti
um abinuicem sep̄ationē: ⁊ sic pōt
dici p̄ accidens derelicta: ¶ Co
cedimus igit̄ q̄ fuit p̄ se assumpta:
sz non fuit p̄ se derelicta: Sanguis
uō ⁊ p̄tes cetere manserunt sep̄ate:

ideo ab illis dicimus uerbū nunq̄ esse
disiunctū: Sz uideo retorqueri g
rata me argumentū: quia sup̄ius di
xi, ad crudelitatē p̄tinē q̄ dimicta
tur a uo qd̄ fuerit assumptū: mul
to igit̄ magis crudele iudicabit̄ oīo
humanitatē destruere: ita ut nō
sit q̄ ita sanguinē destituere, ut
sine unione uerbi saltē sit:
Sane qui sic in me sagiptā retor
quet, rōnis huius, non p̄pendit, q̄
humanitatē sic resolui, ut p̄tes n̄
omnino remaneant, nil aliud est q̄
mori, quod fuit in xp̄o opus fortitu
dinis: obedientie: ⁊ caritatis exími
e: Unde sc̄aūta est nr̄a salus: Sz san
guinē effusum in ip̄a morte, uel
quācumq: aliā partē suo p̄sortio de
stituere, aut in damp̄nū potius no
strū uergit, nullā h̄it apparentiā
rationis: nec utilitatis existentiā:
Que utilitas in sanguīe meo: aut
dum .i. si descendo in corruptione:
Cum .n. p̄ nr̄a salute sanguinē as
sumpserit, sic̄ ⁊ corpus ⁊ aīaz ut
totū sanaret hoīē: certe non nisi
damp̄nū op̄ari pōt absentia eius,
cuius p̄sentia nobis salutifera compro
batur: Sz rursus hic orit̄ difficilius
dubiū: Certū est .n. q̄ q̄ diu
humanitas xp̄i fuit in uero esse
humanitatis, uerbū dei erat
ei ypostatice: Cum aūt desijt
eē humanitas, iam nō est coniunc
tum humanitati uerbū dei:
g° assimili posset dici: Q̄ diu san

guis fusus manet, nullo eē sanguis
quod ei tunc recent̄ fuso p̄petebat,
iunctū est ei uerbū dei: Sz ex quo
p̄mixtionē cū terra transformat̄
est in lutū uel in aliquid simile: ⁊
nō est amplius sanguis, et equiuo
ce: saltem dici pōt sic, q̄ uerbū dei
eum dimiserit: Et pōt afferri
exemplū de eucaristia, cui tādiu
unitū est corpus xp̄i ⁊ sanguis q̄
diu manet sp̄es panis ⁊ uini: Cū
aūt ille sp̄es sīt corrupte, nō est am
plius corpus aut sanguis dn̄i yhu
xp̄i. ¶ Ad hec ista dicendū est:
p̄mo quidem ad similitudinē huma
nitatis ⁊ sanguinis dicimus, q̄ bene
currit ⁊ p̄ oīa idem iudiciū est: nā
sicut corrupta p̄ mortē humanita
te desinit eē uerbū dei illi coniunc
tū, nō sic q̄ sep̄ata maneat a uo
dei humanitas: sz quia oīo nō ma
net, ita et si xp̄i sanguis esset cor
ruptus interīe: uel etiam corpus in
sepulcro esset incineratū nō esset
amplius uerbū carni aut sangui
ni iunctū: nō quia illa sep̄ata ma
nerent a uerbo: sz quia oīo nō ma
nerent: ¶ Sane ⁊ illud aīad
uertendū est, q̄ sicut licet uerbū
nō sit unitū humanitati que iā
nō erat, uerū unitū erat partibus
eius que solute manebant .s. aīe
carni ⁊ sanguī. Ita facta positione
q̄ corrumpat̄ caro illa: aut san
guis desinet esse uerbū unitū q̄de
carni: aut sanguī, quia nō sunt,

remanebit tamē unitū uerbū ma
terie que erat pars essentialis car
nis ⁊ sanguīs que nunq̄ esse desine
ret, quotcunq: formas mutaret:
⁊ ex diuina ordinatione semp̄ habe
ret habitudinē ad humanā nām,
⁊ sic nunq̄ a uerbo destituta mane
ret: ¶ Secundo r̄ndendū est
ad exemplū inductū de uenera
bili eukaristie sacramento: ut di
cimus q̄ similitudo ista nō currit, eo
q̄ sp̄ebus sacramentalibus corruptis
nil remanet de sacramento, nisi
corpus xp̄i quod nō est sep̄atum a
sacramento nisi p̄ accidens: quia
sacramentū amplius nō est: nec
aliquid eius: eo q̄ accidentia nō habe
bant subiectū: sz corrupta sp̄ē car
nis ⁊ sanguinis manet subiectū for
marum illarū q̄ est materia cui
semp̄ maneret uerbū ypostatice
unitū si deus p̄misisset aliquā
circa suam carnē uel sanguinē
corruptionē ulteriorē accidere:
quod nō credimus nō p̄misisse: quia
nulla inde nobis p̄uenisset utili
tas: ¶ Et huc puto esse alterū ue
rū intellectū illius dauitici uersus.
Que utilitas in sanguīe meo dū
descendo in corruptionē: Adhuc
namq: sensus exponit damascenus.
aliū eiusdem psalmiste uersum.
qui dicit: Non dabis sanctū tuū
uidere corruptionē: Sup̄ quo diffe
rentiam facit in .iiij. li. int̄ p̄mā
corruptionē quā greci uocant

Quod si caro ⁊ sanguis corr[...]
perent: et remanet un[...]
uerbū cū ma̅ q̄ ē p̄s c[...]

Quod corpus xp̄i a sacram[ento]
sep̄at̄ n̄ p̄ accidens:

Confirmatio :

Quantū duret corpus ⁊ sanguis xp̄i in
hostia post assumptionē :

Quod uerbū unitū remansit, partibus solutis
ab humanitate: ut aīe: carni etc :

ꝑ 7· corruptio· pima· 7 2ª.

corp̄ʒ xp̄i· incorruptile· nō erat· pima corruptione :—

nō 7 q̄tum destrebat corpʒ xp̄i acorruptione :—

·ptoram. et secundam corruptionem
quam diaptoram uocat: In utroq: a
utem. Xsu. nō ptoram scilicet: sʒ diap
toram. Vn̄ arguit damascen9. q
pima corruptione, nō erat incorru
ptibile corpus yhu. quia non eēt
eiusdem spēi cum nr̄o, fuisset .n.
in mortale: Secūda uō corruptio
ne incorruptibile erat: 7 de hac in
telliguntur pfati uersus: At uō est
alia corruptio utraq: maior, nō ex
mutatione forme, sic due que pa
ulo ante explanate sīt: sʒ ex mutati
one suppositi qua superius usi sum9.
ad aliuʒ sensuʒ exponētes hoc uburu:
duʒ descendo incorruptionem: Ex
quo sensu uerius tanto erat incor
ruptibile corpus. yhu. q̄to plus distat
eē increatuʒ ab eē creato: q̄: forma
creata, ab alia creata: Similit̄ est
sanguis 7 ad eundeʒ intellectuʒ: et
non solū ad alteruʒ erat incorrup
tibilis: ut ante deduximus: et ampli
us deducem9:

Obiectiones ex parte sanguinis.
necessarij: 7 earum Solutio: —
Capitulum. Vndecimū: —

Ex parte quoq: sanguis neces
sarij erat tertius locus in
fingendi ueritates edoctus: Et quo
pacdi posset dupliat: Primo sic: San
guis necessarius ad ꝯsistentiā humani
corporis, duʒ erat in. xp̄o uiuente in
dubie erat unitus ypostatice uerbo
dey: sʒ separatus nō est de essentia
corporis: igitur non est adorand9.
adoratione latrie ut ꝯcludit qdaʒ
theologus: ex quo ulteri9 sequitur:
q non erat ꝯiunctus uerbo: Ego
illuʒ existimare sublimeʒ theologū
si non tam famulo inniteretur ad
miraculo p assertione tam peregri
ni dogmatis. Timeo ne hec
humana inuentio sit eorum de quib;
ꝯqueritur crucifixus, taleʒ sui san
guinis destructionem, deplorans per
os dauid. ubi dicit: Verumtamen
pretiū meū cogitauerunt repellere:
Que namq: obsecro ratio suffra
gatur huic illationi: Sanguis separat9
a corpe, nō est de eēntia corpis: igr̄
est separatus a uerbo: Neq: dicamus
.n. illas ptes esse, 7 remanē unitas
uerbo que sīt de eēntia corpis mor
tui: sʒ que sīt de essentia corpis uiui:
Nam psimile argumētuʒ pbaret
q nec aīa separata mansit unita
uerbo: eo q ipā nō erat de essentia
corpis mortui: Sʒ si aīa ideo ma
sit unita uerbo, et separata a corpe
qua fuerat de essentia corpis uiui
entis: Et sanguis etiam erat sem
per, de esse suo, 7 ubiq: unitus ūbo:
quia fuerat de essentia corpis uiui
entis: Et corpus simile mortuum
nō est de essentia humane nature:
sʒ uiuuʒ: et tñ cuʒ mortuū est ap
titudineʒ hīt ad nāz humanaʒ: sic
7 sanguis, 7 simile aīa: Et ideo
cuʒ illis omib; separatis remane

Qualit̄ mortuū corpus de eēntia non
est humane nature : —

at unita diuinitatis, ne sit inutilior
destruat quod tam mirabilit̄ con
struxit: Cum aūt dico de essen
tia corpis: uel nature humane: nō
intelligo, ita stricte ut soluʒ de essē
tia uocē q intrat diffinitionem
loicam, sʒ phisicaʒ. Vn̄ 7 pes 7 ma
nus sīt de essentia corporis humaī:
quia ad eius integritatem ptinent
adeo ut aīa rōnalis frustra habe
ret uirtutes motiuas, nī et haberet
instrumenta p que eas exequere
tur: Est .n. actus corporis phisici
organici, sm̄ arl. Vn̄ miror:
uel admiror de illo theologo qui
dicit sīedubio q si pes uel manus
abscisa, esset unita diuinitati ado
raret̄ latria: Quis .n. dubitet
si pes separatus fuisset a xp̄i corpe,
illū fuisse ꝯiunctuʒ diuinitati: 7
de necessitate illuʒ recepisse in resu
rrexione: nec solum talia membra
que nimirum pincipaliores partes
corporis sunt, q̄: sanguis 7 ceteri
humores qui ad membrorum pfec
tionem 7 uegetatione ad naturā
ul' a natura ordinantur: tamq:
ad ppium fineʒ: Sʒ queciq: ad de
centiaʒ faciunt humani corpor
is: ut pʒ manifeste p dñz. buonauē.
sup. iiij. sen̄. Vbi tractat de eo q
dicit aug9. de xp̄o. manet integer
totus in celo: Nec mirum qui sic
pmisit: capillus de capite uēo nō
peribit: Ex eodeʒ loco
necessary sanguis procedit isto

Quare 7 qualit̄ pes 7 man9 de essentia sint
humani corporis : —

Q si aliqd̄ membrū fuisset abscisuʒ a cor
pore xp̄i. illud tale ꝯiunctuʒ fuisset di
uinitati: 7 in rexōne recasupsisset : —

modo: Nil uidet̄ impedire quin ū
bum dimiserit sanguinē incruce fu
sum, ut p ante habita patere potest.
magis q̄: hoc q uidet̄ crudelitas se
mel assumptuʒ, dimictere: quia
sequit̄ destructio existentium: Sʒ h'
non impedit ꝓpter duo: pimo quidem
ex eo q aqua illa que de latere xp̄i
cū sanguīe fluxit, si ex aliqua pte
corpis xp̄i resoluta fuit, hoc sine des
tructione illius ptis fieri nō potuit,
7 tali certe destructione que ad secū
dam destructionē ptinet, nō ad pri
maʒ, qd̄ est cōn. damascenuʒ supius
allegatuʒ: ū forte ad hoc uitanduʒ,
dicit̄ q nō fuit resoluta: sʒ de nouo
creata cuius oppō.m in pcedentib; est
assertuʒ: 2º. quia in confec
tione eukaristie fit etiaʒ destruc
tio existentis eo q substantia panis
destruit̄ et loco eius succedit substā
tia corpis xp̄i: Et cū deus illa
faciat: pōt utiq: et istud sine con
dictione efficere: Adque dico
pimo q de potentia absoluta dey, dis
putare non licet: Verum tñ dicat
anselm9. q minimuʒ indecens est
deo impossibile: Vbi igit̄ nulla rō
assignat̄ indecentiaʒ compensans,
non est tale aliquid asserendum
cā opa dey: hic aūt modus argu
endi inferret et, q 7 aīa 7 caro
a uerbo deserte sīt: quia potuit:
Quod quantum deceat, psequens
consideret: Ad reʒ aūt ue
niendo: bipartita est danda res

Qualit̄ in euk.ª destru
substā panis. 7 fit nou
p successionem transmuta

Q de absoluta dey p
disputare nō licet :

Qued deo impole sit

ponſio: ad aquam primo: Demum de eu
kariſtia rationem reddamus: ¶ Et
de aqua quidem dico tria: primo quod non
oportet propter hoc mutare ſententiam propter
hoc: Licet etiam ſic dicendo non extraretur
a fide: quia quodcumque miraculum adeo
factum ponatur veritas humanitatis
xpi concluditur, eo quod deus non prohibet
teſtimonium falſitati: quod etiam dato
ulterius diceretur, quod aqua illa com
pleto miſterio, pura aqua remanſe
rit, et a verbo fuerit deſtituta quaſi ſuper
flua: Nec per hoc argumentum habetur
ad idem concludendum de neceſſitate ſan
guinis: Verumtamen hic arguendi locus
ad probandam xpi humanitatem eſt
nimis extrinſecus: Dicendo autem quod
per ſe ſolutionem ex aliqua parte cor
poris illa aqua manavit magis intri
nſece demonſtrat veritatem corporis yhu
xpi: quia naturale eſt, ut dicit
decretalis ibidem: Quod compoſitum,
in componentia, et elementum in ele
menta reſoluatur: ¶ Ad ſalvan
dum autem damaſcenum ſufficiat di
cere, quod ſecunda corruptio non re
batur ob aliud, niſi pro quanto reputa
tur inutilis: Per primam namque: que
eſt ipſa mors, ſatis oſtendit xpm fu
iſſe unius ſpeciei nobiſcum: Per ulterio
rem vero corruptionem, nil nobis utile
ſequeretur fidei vel ſalutis: Quod
vero aliqua particula poſt mortem ſit
ulterius reſoluta, ut aqua manaret,
multum fuit utile, et ad confirmandam
fidem humanitatis. et ad figurandum

miſterium regenerationis, ut in eadem
decretali exprimitur: ¶ 2o. dico quod
aqua illa numquam fuit a verbo ſeparata,
quia de natura erat corporis yhu xpi.
Alioquin quod ſpiritus, aqua et ſanguis unum
ſunt, ut in multis codicibus invenitur, teſ
tante decretali, damnamus de ſumma
trinitate et fide catholica, et volumina
greca confirmant: niſi quia ſicut tria
ſuppoſita ſunt unum in natura divina: Ita
tres iſte partes humane nature ſunt
unum in divino ſuppoſito: Non obſtat
glo. dicens. Sunt unum miſterio: Quia
ſpiritus ſanctificat: aqua lavat: ſan
guis redimit, animas noſtras: hos enim effe
ctus habere non poſſent, niſi per virtutem
verbi uniti: De ſpiritu namque patet ex
fide communi: De ſanguine patet ex iam deduc
tis: De aqua ergo idem dubitare non
licet: et ſic non poteſt inferri de ſanguine
per ſimilitudinem illius aque. quia ſuppo
nitur falſum. ſcilicet quod aqua illa fuit a di
vinitate relicta: ¶ 3o. dico ad
perfectionem doctrine quod aqua illa com
pleto miſterio propter quod de corpore
yhu xpi miraculoſe manaverat,
reducta eſt eodem miraculo in par
tem illam unde fuerat reſoluta, ne quid
deficeret reſurgentis xpi corpori
glorioſo deo: ſic pro nobis mirabiliter uti
ter quam mirabiliter operante: ¶ Ad
quod totum comprobandum, facit optime
S. tho. in iij. parte q. liiij. dicens. totus
ſanguis qui de latere xpi fluxit,
cum ad veritatem humane nature per
tineat in corpore xpi reſurrexit:

Et eadem ratio eſt de omnibus particulis,
ad veritatem et integritatem humane
nature pertinentibus: ¶ Nunc
reſpondebo ad dubium ex ineffabili
eukariſtie ſacramento inductum:
Similiter dico tria: Unum eſt quod in con
fectione euk. fit converſio ſubſtantie in ſub
ſtantiam: nihil autem prohibet ſubſtantiam
corpoream in ſubſtantiam corpoream, divino
miraculo tranſmutari: quia ſym
bolum benedictum ſpeciale in invicem tranſe
unt: Si autem verbum dei dimitteret
ſanguinem iam aſſumptum non fieret
tranſmutatio ypoſtaſis divine in y
poſtaſim ſanguinis: ¶ Abſit enim ut
deum tranſmutabilem opinemur. de quo
Iacobus apoſtolus predicat: Apud quem
non eſt tranſmutatio: neque viciſſi
tudinis obumbratio: ¶ Aliud
eſt quia tranſmutatio in carnem
xpi fit in melius. Mutatio vero ypoſ
taſis in deterius fieret: Ideo non
decet dei ſapientiam et bonitatem:
etc. ¶ Tertium demum eſt quia
in ſacramento eſt utilitas animarum
noſtrarum: hic vero eſſet damnum. ut
ſepius dictum eſt: et ideo ad crudelita
tem pertineret, non ad dei benignita
tem: Sed hiis qui ſacramentum allega
nt, ſacramentum eſt obiciendum: pu
to namque: quod ſi interrogentur, an ve
nerationi huius ſacramenti conve
niat aliquid in eo eſſe quod non poſſit
adorari adoratione latrie, dicent
quod non: et ulterius procedendo inter
rogabo an in triduo paſſionis ſi con

Nota ſymbolum benedictum ſpeciale in invicem tranſeunt:
et ſubſtantia corporea in ſubſtantiam corpoream miraculoſe:

dei immutabi
litas:

fectum fuiſſet hoc ſacramentum, fuiſſet
corpus ſine ſanguine: et ſanguis ſine cor
pore, ſicut erant ſeparata ab invicem: ne
que hoc mihi negandum arbitror: Tunc
ultra interrogo, an ſanguis in ſacra
mento tunc adorandus fuiſſet latria
vel non: Si conceſſerint, igitur et ſan
guis effuſus erat ſimiliter adorandus:
non enim minus dignum reverentia eſt
ſignatum quam eius ſignum: Si negaverint,
eſt contra datum. ſcilicet quod nil eſt in hoc
ſacramento quod non ſit adorandum
adoratione latrie: ¶ Poſſunt
dicere quod id quod datum eſt intelli
gitur nunc: ſed non tempore paſſionis: tunc
deduco aliud manifeſtiſſimum incon
veniens: Videlicet quod dei virtus et dei ſa
pientia, xpus inutiliter inſtituit in
ſacramento diſtinctas ſpecies per quas
denotatur ſeparatio ſanguinis a cor
pore eius: patet enim quod ſanguis xpi
effuſus et ſeparatus quantum eſt de ſe,
ut ſic effuſus et ſeparatus eſt: penitus
inutilis eſt: quia non valet ad rege
nerandum proprium corpus, quia extra illud
eſt: nec valet ad regenerandum animas
fidelium, quia pura creatura eſt
ſecundum opinantes: et ita fruſtra inſtituit
dominus yhus repreſentari in hoc ſacra
mento ſanguinem effuſum et ſeparatum
a corpore: Niſi dicatur quod etiam ſic effuſus
et a corpore ſeparatus vere eandem
habet ypoſtaſim, quam habet ca
ro et anima. ſcilicet verbum dei quod
plane concedimus et manifeſtiſſi
me tenemus:

Nota ſi in triduo paſſionis fuiſſet
celebratum, corpus fuiſſet ſine
ſanguine: et econtra:

Nota paritas reverentie eſt
in ſigno et ſignato:

Nota ſpecies ſacramenti diſtincte
denotant ſeparationem corporis a
ſanguine:

Obiectiones ex parte ſanguinis ſup-
flui: et earum ſolutio: Capitulum
duodecimum et ultimum:

Ex parte demum ſuperflui ſa-
guinis: Volentes forte aliq
ſuſtinere hoc novum dogma q ſanguis
xpi. in cruce effuſus a divinitate fue-
rit derelictus. Ita poſſunt procedē.
Eſto ſanguis neceſſarius quantumq:
fuerit in xpo. negari tamē nō pōt
quin et quantuſlibz fuit in eo ſuperflu-
us, et ille fuit a divinitate relictus:
Talem. n. ſanguinē divinitati ma-
nere unitū et a corpe xpi ſeparatum,
nō decet, duabz de cauſiſ: Prima
eſt quia ſi ſanguis ille non fuit dign9
in reſurrectione uniri corpi unde
effluxerat: Multo min9 eſt dign9
ut unitus divinitati maneat, etiā
ſi a fidelibz in magna veneratione
habeatur: 2a. cauſa eſt quia
veriſimile eſt dictū ſanguinē vl
notabilem partē eius terre man-
datū in maculationē perpetuā
inutiliter tranſiviſſe: et ſic deum
vilipendū pati: Et ſi dicat q in
fine mundi deſeretur a verbo: eadē
facilitate contempnit, quā pbat:
Unde in ſuo de latere fluxu rationa-
bilius aſſerit derelictus: violentū
namq: non diu durat: eſt autē qd
amodo violentū, q res loco diſtinc-
te eidem maneant unite ſuppoſito:
et ideo xpus. ato reſumpſit que ad ſuum

propoſitum ptinebant: Q vo fue-
rit aliquis ſanguis in xpo ſuperfluus,
p duos aſtruunt ſacros theologos,
omni veneratione et fide dignos. S.
vz. tho. et. dnm buonaven. dicat nā
q: S. tho. In quolibz. v. ſup. ſepius al-
legato: Rñdens ad pm arti-
culum. 3e. q. eiuſdem. Dicendū q
in reſurrectione, tam xpi. q: nrā
totū qd fuit de veritate humane
nature reparabit: Non autē illa
que de veritate humane nature,
non fuerūt: Set q:vis cū ea que ſūt
de veritate humane nature, ſit di-
verſa, diverſorum opinio, ſm qua-
libz opinionē. nō totus ſanguis nu-
trimentalis. i. qui ex alibis generatur
ptinet ad veritatē humane natu-
re: Cum g° xpus ante paſſionē
comederit et biberit, nihil in eo pro-
hibet fuiſſe aliquē ſanguinē nutri-
mentalē, qui ad veritatē huma-
ne nature non ptineret, et quē nō
oporteret ad corpus eius in reſurre-
xione redire: Dnus vo buona-
ven. in. 4. ſnībz litteralibz. ſup. q.
. xij. iiij. ſen. in quadā ratione ſic
habz. Dicendz q in xpo reſurrexit
totū quod fuit de veritate humane
nature: qd ſpectat ad decentiam:
et ideo dicat totus eē in celo: Quod g°
obicit de ſputo: dicendū q vl
nō fuit decentie ſm ſpēm, ſz divina
diſpenſatione, petiorum decentie ſm
materiam ibi fuit, ut daret nobis
in devotionē ſicut reliquie: Et ſic

dicendū eſt de ſanguine: Vel aliqd
fuit de veritate: et illud reſurrexit
cū xpo. et eſt in celo: et reſiduū manſit.
etc. Ex hys duobz autem
a ſ teſtibz videntur ſibi irrefragabiliter
deduxiſſe q aliquis ſanguis ſuperflu-
us fuit in xpo: et ulterius q talis a
xpi corpe ſeparatus, a verbo fuerit
derelictus: Quo nimirum ob-
tento de parte, concludere facile
videtur de toto: pars namq: dū eſt
in toto, nō p ſe ſubſiſtit: et ideo nō in a-
lio ſuppoſito ht eſſe q: totū: Sz pars
hec non eſt in divino ſuppoſito. Igitur
totus ſanguis eſt ſeparatus a divino
ſuppoſito: qd eſt pncipale intentū:
Video quippe tres ſimul in horum dic-
tis implicari queſtiones. vz an confi-
teri debeam9 ſanguinē ſuperfluū
fuiſſe in xpo: An ſanguinē ſuperflu-
um a corpore ſeparatū a divinitate
aſſerere derelictū: An potuerint
ſimul eſſe in eodē continuo ſanguis
unitus divinitati. et ſanguis a divi-
nitate relictus: Et iuxta has tres
queſtiones, tripartita erit quoq:
reſponſio: Ad pmā itaq: dr
q aliud eſt abſolute petere. An ali-
quis ſanguis fuit in xpo ſuperfluus:
Aliud. an hoc ſpecialiter fatendum
ſit in tempore paſſionis: Et horum
quidem pm poſſum9. libere affirm-
are q eſſe potuit: pter duo tamen pre-
clara teſtimonia p iſtos inducta. S. tho.
vz. et dni. buonaveri. quorum alter
naturaliter p miraculū id pſuadet

ut ex eorum dictis ſup. recitatis appa-
ret: et hoc de pmo intellectu queſtionis
qui eſt generalis: De 2o vo intel-
lectu ſpeciali aliter ſentio: nā. S.
tho. expſſe tenet q non: et ita decla-
rat p plures rōnes in eodē loco. ſ.
q ſanguis effuſus in paſſione totus
ptinebat ad veritatē humane nre:
et totus ad xpi corpus in reſurrexi-
one redijt: Dns vo buona.
in teſtimonio allegato, nō apparet
contrariū opinari: quia in ſpeciali de
hoc nullā mentionē pferre videt:
Quod. n. ibi addit: et ſic dicendū
eſt de ſanguine, facile refertur ad ſan-
guinē effuſum in circuciſione: de
qua ibi ſpecialiter movet et ſolvit, et non
de ſanguine paſſionis: Unde videtur mi-
hi p ſententia. S. tho. ultra rōnes ibi
per eū adductas poſſe et ita favorabi-
liter procedi: Sam9. n. q dominus yhs.
ſine ulla diſtinctione ſuū ſanguinē
porrexit diſcipulis in ſacramento
inquiens: hic eſt ſanguis meus qui
p nobis effundetur: Unde apparet in
ſacramento contineri, totū ſanguinē
in cruce fuſum: nec in ſacramento con-
tineri credim9 ſanguinē ſuperflu-
um: quia talis non eſt nre ſaluti ſu-
perfluus. g° nec in ſanguine illo benedicto q
fuſus eſt p nobis videtur fuiſſe quidq:
ſuperfluū Verum ipe. S. tho. inſi-
ne illius articuli allegati de ſanguine
in ecclys reſervato, concludens dic-
eū vel ex aliqua ymagine xpi mi-
raculoſe fluxiſſe: vel alias. ex corpe

xp̄i. ubi locum ſpatioſum reliquit:
Dn̄s buonauen̄. an uellet illuz ſan
guinez in circumciſione uel alias effu
ſum preterquam tp̄e paſſionis: uel partez
eius autumare fuiſſe ſuperfluuz ex na
turali diſpoſitione, uel ex diuina diſ
penſatione fuiſſe ſanguinē ſcd̄m ma
teriam: ⁊ non ſecundum ſpēz ut ibi
diſtinguit: propter que dicta non probatur
grauius. S. tho. qui expreſſe dicit in
.iij. pte. q. liiij. in fine tertij articuli:
q ſanguis ille qui in quibuſdam ecclijs
pro reliquijs ſeruatur, nō fluxit de la
tere xp̄i: Adeo deuotus doctor nr̄e
ſalutis precium reuereri: ¶ Ad
id q ſecundo proponitur. an vz q
ſanguis ſuperfluus a xp̄i corpe ſeparatus:
ſit etiam a diuinitate relictus: Sine
ulla difficultate reſpondeo affirma
tiue q ſic: tū rationibus in obiciendo
adductis: tum quia ex utroq: teſtimonio
ſupius allegatorum id habetur expreſſe:
Q partes que non fuerūt de veri
tate humane nr̄e, nō fuerunt reſu
mpte a xp̄o. in ſua glorioſa reſurrectione: ex
quo ulterius confiteri de neceſſitate
.oz. q fuerint a diuinitate ſeiuncte:
Et hoc luce clarius apparet de mente
S. tho. in .iij. ſen̄. di. .ij. ubi ſic inquit:
In omnibus partibus que ſūt de veritate
humane nature: etiā ſeparatis. manet
ordo ad totam nāz: ⁊ ideo remanet
in eis aſſumptibilitas: ⁊ per conſequens unio:
ſicut in corpe xp̄i remanſit aīa ſepa
ta: Vn̄ et eis latria debetur: Si aūt
ſeparentur alique partes: que non

eſſent de veritate humane nature,
non remaneret in eis ordo ad natur
am humanaz, cui principaliter aſſump
te debent: ⁊ ideo nō remaneret unio:
neq: debituz latrie: ¶ Ex quibus
verbis elicitur iſta diſtinctio: vz aſſump
tibiles ptes nature a ūbo dei poſſūt
intelligi dupliciter .ſ. per ſe: ⁊ per accidens:
Aſſumptibiles partes vocant hic ille
que ita fuerunt aſſumptibiles ante
ſeparationez ut manerent reſumpti
biles poſt ſeparationē: quas igitur ver
bum dei ad hoc ſibi univit, dum cor
pus erat mortale, ut eas reſumeret
in reſurrectione, quando factum eſt
immortale illas per ſe aſſumpſiſſe dica
tur, quas nō dimittere intendebat
aſſumpſit per accidens: ¶ Ingitur ti
.ſ. deum in eo actu erant per ſe nō ſubſi
ſtebant, ⁊ in eadez ypoſtaſi eſſe ha
bebant in qua ⁊ cetere: ſz ſeparate ſup
poſitū mutauerunt: ⁊ hec eſt ra
tio quā a principio promiſi reddere
in fine opis, de eo q dicebam per ſe in
ſuperioribus capl'is. ¶ Reſtat de
clarare tertiuz dubiuz: an videli
cet poſſint in uno continuo ſubſiſtere
diuerſe partes. in diuiſis ſuppoſitis:
Et ex prehabitis quidem apparet
q non: Paulo .n. ante dictuz eſt
q ille partes que nō erant reſump
tibiles in xp̄i corpe bn̄dicto, nō er
ant per ſe aſſumptibiles, ſz tm̄ per acci
dens: Ingitur videlz non poterat
per ſe ſubſiſtere dum erant in ſuo toto xp̄i
corpe: ⁊ ideo ſubſiſtebant in ūbo

dei quouſq: a toto ſepararentur: ¶ P
ſimilez rōnez concludit. q ſanguis
fuſus de xp̄i corpore, non potuit eē
mixtus ex neceſſario ⁊ ſuperfluo, in una
⁊ eadez ypoſtaſi ¶ Quia ſi concederetur,
argumentuz biſurcatuz procedit:
quia vel ypoſtaſis illa erit verbuz
dei, ⁊ ſic ſanguis ſuperfluus erit uni
tus diuinitati, contra predicta: vel
erit mutata ypoſtaſis: ⁊ ſic ſanguis
neceſſarius erit ſeparatus a verbo:
qd' principaliter intendunt opinantes:
⁊ ſic nobis grauie imminet negotiuz
in fine huius opuſculi: ⁊ ut vulgo dr̄,
in cauda latet virus: ¶ Et quidez
ſi loquamur de ſanguinē in paſſione
de quo preſenue verſatur noua inter
ſeruos dei controuerſia: Sequen
tes doctrinaz .S. tho. om̄es has euad
unt facillime extremas anguſtias:
Aſſerendo vz q totus ſanguis in pa
ſſione effuſus neceſſarius erat: et
nil ſuperfluuz continebat: ¶ Sz
quia dn̄s. buonauen̄. in fine verborum
ſupra inductorum. dicit de circūciſio
ne agens: vel aliquid fuit de veri
tate: ⁊ illud reſurrexit cū xp̄o. ⁊
eſt in celo: ⁊ reſiduuz manſit: Vi
detur ex hoc mō loquendi: q in pellicu
la circūciſionis: vel in ſanguine tūc
effuſo, potuerit eſſe pars neceſſaria
⁊ pars ſuperflua: ⁊ ideo inueſtigandz
eſt quomodo poſſit hoc fieri: ut tol
latur om̄is penitus difficultas: qua
tenus et ſi eueniret in xp̄i ſanguinē
pro nobis in cruce effuſo aliquid admix

tum fuiſſe ſuperflui: nō per hoc concludi
poſſit, q totus ſit a diuinitate relic
tus: ¶ Melius .n. ſaperet qui pu
taret ip̄i neceſſariuz retineri ſuper
fluū, q ip̄i ſuperfluuz neceſſarium
abici: Sz neq: tutuz exiſtimo ſic ab
ſolute ūba iactare: Sanguis a xp̄o
in cruce effuſus, fuit a diuinitate
relictus ¶ Quia .n. indeſinite ſangui
nez audit, totuz intelligit: ⁊ cauſā
vilipenſionis acquirit: Tales ergo mo
dos loquendi: non approbo: ſz dico q
ſicut in prima aſſumptione, nulla pars
illius nature humane quā xp̄us aſſū
pſit, habuit umq: aliam ypoſtaſim,
q verbuz dei: ita in reſurrectione,
qn̄ reſumpſit partes que fuerant
ſeparate: nullaz reſumpſit que habui
ſſet umq: aliaz ypoſtaſim q verbū
dei ¶ Decuit .n. q om̄es partes per ſe
aſſumptibiles ab inuicez ſeparate in
ypoſtaſim unaz conuenirent: ⁊ propter
hoc habitudinez haberent, ut in ea
dez quoq: poſt modicuz aggregar
entur naturaz per glorioſam reſur
rectionez, in quaz ab exordio conue
nerant ſub una ypoſtaſi per gratio
ſaz incarnationez: ¶ Quomo
uō incōuenientia prius dicta euadi
poſſint. iam iam enucleabo: ⁊ fine
faciam: ¶ Occurrunt aūt m
hic duo dicendi modi ¶ Prim' eſt q ſe
paratione facta, ſtatiz pars ſuperflua
carnis aut ſanguinis a diuinitate re
linquitur: ⁊ nihilominus manet in eo
dem continuo cum parte neceſſaria, deo in hoc

preter comune legē operante: sicut in calice consecrato: Si n. aliqe gutte vini ei sup infundant, manebit in eodem continuo mixto ps. ale qua accidentuz in sba vini: 7 residuū manebit sine sbiecto: sic si unū corpus gstitueret de duobus metallis, esset unū continuitate: sm sp̄eẽz nō nature divisa: ut exemplificat S. tho. in iij. pte. q. lxxvij. artic. vij. Nec est hoc impole deo q numeret multitudinē stellaꝝ: 7 arenā maris: 7 pluuie guttas:

¶ Alius modus dicendi ēē posset: q facta sepatione carnis aut sanguinis mixti, extractio 7 supfluo, nō statim relinqueretur a verbo perss illa supflua, sz maneret in uno verbi supposito, usq: ad resumptionē que facta est in gloriosa resurrexione: Tunc n. xp̄us resumpsit quicqd adveritatez sui corpis ptinebat: residuū reliquit in suo nāli supposito: Sic de carnibus multoꝝ hoīz mixtis accidet in gnāli resurrex ne: quando sm vaticiniuz ezechielis. xxxvij. c. ossa ad ossa redibunt unuz qdqz ad juncturam suaz: Illo p suaz occultaz sapientiaz omia distinguente 7 numerante: cui sapientie non est nūs. Ipi honor 7 glā in Secula Seculoꝝ: —

— Laus deo : —

¶ Scripsit presbiter Andreas de Jeronimis Senensis civis artium professor. pdie. kl. marcij. 1466. Ab exemplare propii auctoris: eo et vivente eccꝉ: —

D E incarnatione: christi p quaerit, an neccē fuerit ad homis salutem, q deus filius incarnaretur: et sm hoc qua ratione: 2o. an neccē fuerit ad homis salutez, q incarnatus pateret: et si hoc qua ratione: 3o. quomō eius passio opet humanaz salutez generalem: 7 qua ratione: ~~sgnāliter~~:

¶ Ad pm sic ratiocinando dicit: Si deus nō incarnaretur et de grē ade, propositū dey de hoīz salute, esset frustratū, vel inexpletum: Sz ppositūz dey frustrari, vel nō impleri impole est: gº neccē fuit ad homis salute deum incarnari, et de grē ade:

¶ Secūda sic ordit: Si dey ppositū frustrat aut nō explet: hoc est aut quia nō pōt illud explere, q poīt oīpotentez, impotentez: aut quia vult: q ponit inmutabilez, esse mutabilem: que sunt impia 7 absurda: Quia in. ps. omia quecūq: voluit fecit: et Jac. p. Apud quē nō est transmutatio ecꝉ. Preterea superioris rōnis sic ordit vel pma. Si deus nō incarnaret, et de grē ade, homo post peccatuz nō sblimaretur ad equalitatez beatoꝝ angeloꝝ: Sz h fuit ppoītūz dei de humana salute. s. q sblimaretur ad equalitatē beatoꝝ angeloꝝ. gº si deus nō incarnaret ecꝉ. ppoītū dey de humana salute non impletur:

¶ Unde sic pz. h qd fiet de homie quo ad salutem ultimaz, propoītūz dey fuit de illa: quia nemo saluare pōt, n deus: n ipē quēquā saluat nisi ex ppoīto, 7 eterna sua pdestinatione: Sz h contingit de homie quo ad salutez ultimaz q p ficiatr angelis. btīs. Luc. xx. Neq: n. ultra mori poterūt, equales. n. angelis sūt, 7 filij sūt dey: gº hoc fuit dey propoītūz de humana salute: q homo sblimaret ad equalitatem beatoꝝ angeloꝝ:

¶ pma eiusdem rationis sic ordit: Si deꝰ non incarnaretur ecꝉ. nō fieret gcrua satisfactio, p humano peccato: Sz si nō fieret congrua satisfactio pro humano peccato, homo nō sblimaretur ad equalitatez beatoꝝ angeloꝝ: gº si deus non incarnaretur homo post peccatuz nō sublimaretur ad equalitatem angeloꝝ bonoꝝ: Huiꝰ rōnis pmo ordi debz 2a. ppō. demū pma: pmo gº ondo q homo nō posset saluari nisi satisfieret pei. s. peccato: 2o q non sublimaretur ad equalitatez beatoꝝ angeloꝝ n congrue: pm sic: Si non fieret satisfactio oīo, remaneret peccatuz impunitū: 7 i inordinatuz: quia recte ordinare peccatuz, non est n punire: 7 sic aliqd inordinatuz in universo dimitteret: qd nō pōt esse: Quia ordo divine institutionis, 7 or

Marginal notes:

.ps.

Jac. p.

Qa nemo saluare pōt n 7 q nemiez saluat n ex

.Luc. xx.

Qa satisfactione nō facta p remanet impunitum :

Qa pecm ordinare: est ipsum punire : —

Qa dey propoītūz impole est nō impleri. vel frustrari : —

Qa dey incarnatio neccē fuit. et de grē ade: ad humanaz salutez

Primū dey ppoītūz de incarnatione p humana Salute : —

do diuine ultionis, omīa complectū
tur: Item ſi peccatū dimictere
tur oīo impunitū, ſilr̄ eſſet apud de
um peccanti ⁊ nō peccanti, q̄d non decet
ſūmā iuſtitiam: ⁊ quia nō decet,
impoſſibile eſt illi: quia q̄ntulūcūq; paruū
inconueniens impoſſibile eſt deo, ut dicit
Anſelmus. li. p°. cur deus hō. c. lxx°. — dey impotentie. Anſelmus.
Item ſi ita eſſet liberalior, eſſet iniuſ
titia, q̄: iuſtitia hōis: quia iuſtitia
eius eſt legi ſubdita: ut ſc̄m eius q̄ntita
tē ei retribuatur: et iniuſtitia que nō
punitur, ab hac ſubiectione libera eſt:
Item. ſi ita eſſet. iniuſtitia eſſet deo ſi
milis. qui nulli legi ſubiacet, ⁊ liberior ē
q̄: nr̄a iuſtitia: Item. 4or. rōnes ſup
te ſt. li. j. cur deus. homo. c. 12. Item
q̄nto dignior eſt aliquis, tanto iniuſ
tius leditur: honor ei debetur ul' debi
tus, ul' diminuitur: Sz q̄nto iniuſtius
leditur eius honor, tanto iuſtius talis
leſio punitur: Cū igitur deus inifini
tum omibus alijs dignior, infinitū
honori eius iniuſtius detrahitur ali — peccatū ledit debitū deo
quid q̄d ptinet ad honorē eius: Sz pe — morē :~ et quare :~
ccatū ledit honorē deo debitū, quia
ipſi debetur obedientia plena: ⁊ pecca
tū eſt tranſgreſſio contra: cū g°. in
decens ſit ſūme iuſtitie, tam iniuſtā
inhonorationē dimictere impunitū,
oz q̄ puniat eam: ⁊ hec ratio pōt
trahi. ali. p̄mo: Cur deus ⁊ homo.
c. 13. Et hys patet ſatis q̄ homo nō
poſſet ſaluari ni ſatiſfieret p pecca
to eius: punitio. n. eſt aliqua ſatiſfac
tio: quod oſtenſum eſt de punitione: — punitio eſt aliq̄a ſatiſfactio :~

⁊ ſimilr̄ de ſatiſfactione: Sequitur:
Deinde oſtendo q̄ nō poſſet ſublimari
poſt peccatū ad angelorū equalitatē,
ni congrua fieret ſatiſfactio: ⁊ ſic inde
cens ⁊ iniuſtū uidetur male merente
ſine congrua ſatiſfactione parificari
optime merenti: ⁊ ita hominē pec
catorē, angelo beato: Sz ſi indecens
⁊ iniuſtū eſt, nō eſt deo poſſibile. Ite
ponamus p impoſſibile angelū qui nūq̄:
demeruit: ⁊ hoiēz qui peccauit,
⁊ nō congrue ſatiſfecerit, ſatiſfaciat
ſimul in glā, numq̄d equales erunt,
cum inde nūq̄: nullū fuerit delictū:
h aūt delictū uel ſc̄m totū: uel ſc̄m
aliq̄d nō recompenſatum, nō uidetur
intelligibile: Item ſi nō eſſet
congrua ſatiſfactio oporteret relin
qui peccatum aliquatenus inordina
tum: cū ſc̄m ordinē iuſtitie oporte
at menſuram eſſe ſatiſfactionis, ſc̄z
menſurā peccati: ⁊ h eſt deo inde
cens: ⁊ ideo impoſſibile. Item q̄: diu
homo nō congrue ſatiſfaciat, non uult
ſatiſfacere: ⁊ iniuſtus erit: aut uolet
ſz non poterit: ⁊ indigens erit: q̄rū
neutrū ſtat cum beatitudine an
gelorum: ⁊ ita pz q̄ nō poterit ul' po
tuit ſublimari ad equalitatē beatorum
angelorum, ni interueniente congrua
ſatiſfactione: Iſte rōnes elicuntur. li.
j. cur deus ⁊ hō. c. 19. et 20. in fin. et
c. 24. Xpſus. Silr̄. ſi. Conſeq
nter oſtendū q̄ ſi deus non incarna
retur de gnē ade: nō fieret congrua ſa
tiſfactio p humano peccato: Sic: ſa

Qualr̄ ordo eſt iuſtitie, q̄ ſc̄m peccati q̄n
titatē, ſit ſatiſfactionis menſura :~

Q nō ſatiſfacere: ⁊ incongrue ſatiſfacere, parificat :~

Q ſi deus nō incarnaſſet de gnē ade,
nō fuiſſet congrue ſatiſfactū :~

tiſfactio pro humano peccato nequit
fieri ni p deū: congrua aūt eſſe nō pōt
ni p hoiēz de gnē ade: ⁊ ita ſi aliquid de
bet ſatiſfactionē congruā, oz q̄ ille
ſit deus ⁊ homo de adā, ⁊ ita oporte
bat q̄ deus incarnaretur de gnē ade:
Q ſatiſfactio p humano peccato,
nequeat fieri niſi a deo, ſic pz: nō
ſatiſfit p hoīs peccato, ni reddat aliq̄d
maius q̄: ſit illud p quo peccatū fa
cere non debuerat: Sz peccatū nō
debuit feciſſe p conſeruanda uniu
ſa creatura: etiā ſi infiniti modi mul
tiplicarent pleni creaturis: g°. non
ſatiſfit: pro hominis peccato: ni reddat
aliq̄d maius q̄: ſit tota creatura, et
ſi infiniti modi multiplicarent pleni
creaturis: h eſt rō. Anſelmi. li. cur
deus ⁊ homo. c. 21. ex quibus conſtat
q̄ ſolus deus potuit hanc ſatiſfactio
nē facere: Item. nō ſatiſfit
p culpa aliqua: niſi reſtituat ablatū
⁊ aliquod amplius p iniuria: ſz hō
p peccatū in totū gnūs humanum
traductū, abſtulit deo uerū hoiēm
p ordinatū ad complendū celeſtē
ciuitatē: quia cū peccato nullus
illuc aſſumi poterit: g°. ſatiſfactor
eum oz tantū uerum humanū gnūs iuſ
tificatum deo reddere ad celeſtis ciui
tatis complectionē: Sz hoc nullus pōt
ni deus, quia ſolus pōt iuſtificare: g°.
ſolus deus pōt reddere q̄d peccato
ade ablatū eſt: g°. ſolus deus ſatiſfa
cere pōt: hanc rationē elicere po
tes. de anſel. li. j. cur deus ⁊ homo.

Q p hoīs peccato nō erat ſatiſfactū, ni aliq̄d pluſ
redderet ul' maius q̄: ſit illud p q° peccatū non
debuit facere :~

Ad quid uerus homo fuerit a deo apri° p ordina
tus. ⁊ a quo p peccatū intm̄ humanū gnūs ablatus :~

Q ſolus deus iuſtificat: ⁊ p nobis ſatiſfaciat :~

c. xj. et. 23. Huic ſatiſfactioni: q̄ opor
teat reddi. quod ablatū eſt, ⁊ amplius.
conſonat. Lex diuina. exo. 22. Siquis
furatus fuerit bouē: uel ouē ⁊ occi
derit uel uendiderit. quinq: boues
p uno boue reſtituet: ⁊ quatuor oues
p una oue: Item qui debet p aliquo
delicto ſatiſfacere ſuo ul' alieno, oz ali
quid dare, q̄ ante delictū nō debe
batur, ſi forte ante delictū debebatur
aliquid illi cui ſatiſfaciendū eſt: Sz
hoc nullus facere potuit p hoīe ni deus.
Angelus. n. nihil dare potuit p hoīs — Q angelus p hoīs peccato nihil
peccato, ut uidetur q̄ nō eſſet debitū: q̄: — dare potuit :~
uis homo nō peccaſſet: Angelus. n. de
buit deo omnē obedientiā, ⁊ pfectam — Quid angeli deo debeant
iuſtitiā ac pſeuerantiā: et idē de — et ante hominis lapſū :~
buit ante hominis lapſū: Sz quid
potuit angelus ſpondiſſe p humano
peccato, niſi obedientiā: iuſtitiam:
⁊ miniſteria. ⁊ huiuſmōi. Eodē — Q homo poſt peccatū nihil
modo uidetur ⁊ de homine q̄ nihil ha — q̄d deo offerret, q̄d ante ei nō
buit poſt peccatū, q̄d deo offerret,
ni quod ante peccatū debuit: Ne
forte dicatur q̄ ante peccatū, nō tene — Verū homo ante peccatū ad l
batur ad lamenta: gemitus: fletus. — ⁊ gemitus teneretur, ⁊ opa p
⁊ huiuſmōi opera penitentie: ⁊ illa poſt
peccatū potuit offerre: Sz iſtud nō
ſatiſfacit: quia ante peccatū, debu
it oīōdam iuſtitiam lamentari: et
p peccatis commiſſis ⁊ opa penitentie fa
cere iuſtitia eſt: ergo ⁊ hoc facere de
buit aliquomō ante q̄: peccaret: nō
quia tunc peccaſſet: Sz quia poſſibile
fuit eū peccare: ⁊ ipſē ante peccatū
hoc debuit. ſ. q̄ ſi peccare contingeret

lamentaret: Item ħ penitētia nō ſolui
tur ſaluo debito: ecꝯ. homo obligabatur
ante peccatū: quia tūc tenebat̃ ad ꝑfec
tam iuſtitiam ⁊ in ea ꝑſeuerantiam:
Sꝫ hanc iam peccator nō pōt ſoluere:
exquo g° nͨ angelus. nͨ homo pōt ꝑ hōis
peccato offerre ſatiſfactioni: ꝙ ſi inpec
cato nō debebatur, ⁊ hoc ſaluo debito
qd̄ precessit peccatū: reſtat ꝙ ſolus deꝰ
hoc poſſit, qd̄ impōle nō eſt: Cō
ſequenter oſtendendū eſt ꝙ congrua
ſatiſfactio, nequit fieri, niſi ꝑ hoīem,
de adā: Et ꝑmo non niſi ꝑ hoīē: ꝑm
ad hoc eſt: quia ꝯgruū eſt ꝙ ille q de
liquit ſatiſfaciat: ⁊ qui deū ħ hono
rauit honoret: et qui a diabolo uict͠
eſt, ipē uincat: vñ Anſel. li. vj. cur
deus hō c. vj. Ꝗ nō debꝫ facē ſatiſfac
tionem iſtam ni homo: licꝫ det̃ ꝙ angelꝰ
⁊ ſatiſfaceret: ⁊ hoc poſſit: Ad hoc iſtud
nō ꝯgruit: Quia homo liberatus nō
minus tenet̃ ſuo liberatori, q̄: ſuo cre
atori: homo g° ſic liberatus ꝑ angelū,
adorabit angelū ſuꝑ̈ ſe ut dominū
⁊ liberatorem ſuū: g° nō erit par an
gelis: quod eſt cōt̄ dei eternū ꝓpoī
tum, ut ꝓbabitū eſt: nͨ erit īmēte
ſi deo: ⁊ ſi ſolo deo ut ꝯditus erat: et
ad quod ꝯditus erat: ⁊ ita nͨ ꝑfecte reꝑ
atus erit: hoc mō etiā adſtat aīi cul
pam, qn̄ ſi ſolo deo erat: Item ex
quo negotiū huiꝰ oī liberationis hūit
neceē diſpenſari tēꝑalit̃: ⁊ in eternita
te nihil eſt tēꝑale: reſtat ꝙ hāc ſatiſfac
tionem nequiuit facē, niſi ꝑ aſſump
tam creaturam ꝑ quam tēꝑalem diſpen
ſatione oꝑaretur: ſꝫ hoc nō debuit ꝑ an
gelum ꝓp̄ rationem ꝑmiſſam: g° ꝑ homi
nem: Deīn oſtendendū ꝙ fieri
debuit ꝑ hominē de genē ade: Congru
ebat .n. iuris ordine, ut ille idem qui
peccauit ſatiſfaceret uel aliquis de
eius cognatione: vñ Anſel. l. vj. cur
deus ⁊ hō c. viij. Sic rectū eſt ut pro
culpa hōis, homo ſatiſfaciat: ita neceē
eſt ut ſatiſfaciens idem ſit qui pecca
tor: aut eiuſdem generis. Cum igit̃ adā
pſe ſatiſfacere non potuit. ut pꝫ ex
premiſſis: Reſtat ut aliquis ſui generis
debeat ſatiſfacere: ⁊ hoc ꝯgruit legi
Leuitic. 27. Si inualuerit apud
uos manꝰ aduene, ⁊ peregrini: ⁊ at
tenuatus frater tuus uendiderit ſe
aut aliq: de ſtirpe eius poſt uenditio
nem, pōt redimi, qui uoluerit ex ſuis
fratribꝫ redimet eum: ⁊ patruus ⁊ pa
truelis: ⁊ conſanguineus ⁊ affinis:
Item ꝯgruum fuit, ut ſicū homo pecca
tum ⁊ mortem inducens fuit de eadē
.ſ. eua. de qua. ecc. 25. A muliere in
itiū factū eſt peccati: ⁊ ꝑ illā omēs
morimur: ⁊ ita homo peccatū tollens
⁊ mortē de adam eſſet: Itē cū
hōis ortus quadruplicat̃ intelligibilis
ſit. ſ. de mare ⁊ femina: de neutro
hm̄. exquo ꝙ in genē ade tres hoꝝ
uidemus. ꝯgruit ut in eoꝝ ſit quar
tus: Item ſi deus aſſumpſiſſet ho
minem aliunde factum ad redimendū
genus ade, non repararet genus inte
gre ad omīmodam dignitatem, quam
habiturus erat, ſi non peccaſſet: qꝫ
iam ſuꝑ̈ ſe haberet, non ſolum naturā
diuinam, ut ante peccatum: ſꝫ etiam
humanam alterius generis: ⁊ ita neq:
ſtatum parem angelis bonis haberet
in uniuerſo qui ſuꝑ̈ ſe nō haberent
aliam nām quam diuinam: Loquor .n.
mō de ordine nāꝝ. ꝑm ꝙ huiꝰ. et
ita uidet̃ dei ꝓpoītum defeciſſe:
Itē eo mō debuit deus hoc negotium
ꝑ hoīem complere quo maxime glori
ficaretur diuina potentia: ſapientia
⁊ bonitas: ꝑm hoc potius ꝯtingit ꝑ
hoīem de ꝓpagine peccatrice aſſump
tum, q̄: aliunde: vꝫ factum: Magnifi
centius .n. eſt de materia deſperata,
magis oꝑari, q̄: de materia incontā
minata: Sic etiā dat̃ homīi uł demoī
occaſio detrahendi diuine oīpotē
tie, tāq̄: nō poſſet ꝑ hoīem de genē ade
ſumptum, genus ade liberare: ſꝫ aliūde
aſſumpſiſſet hominē ad hoc opus: Sic
etiam tollitur calumpnia diaboli, qua
poſſet dicere ſe ꝑ aliud ⁊ fortius genꝰ
uictum, q̄: ꝑus uicerat: Item ſi
deus indidit tam nature q̄: arti, ut
potius faciat quod intendit ꝑ unū q̄:
ꝑ plura, ſi poſſibile ſit: ſequit̃ ſi ars
eterna, a qua deriuant̃ omēs leges,
recte, tam nature q̄: artium tēꝑaliū,
Simil̃r faciat: ⁊ ſic pꝫ ꝙ de ade genē
debuit homo aſſumi ad liberationem
generis eiꝰ: Iam g° euidens ē
ꝙ ſatiſfactio non potuit fieri ni ꝑ deū,
nͨ iſta ꝯgrua ni ꝑ hoīem: ⁊ ita debuit ⁊
ꝯpotuit fieri ꝑ deum hominem .i. ꝑ eun
dem in ꝑſona qui eſt deus ⁊ homo: Non
.n. pōt dici ꝙ deus faciat ſatiſfactionem
⁊ ħ ſolum addat ꝯueniētiam: eꝫ .n.
hoīem eſſe qui ſatiſfactionem faciat ut
pꝫ ex ꝑmiſſis: ⁊ ita eum unꝰ ⁊ idem ſit
qui ſatiſfaciat in hoc admirabili ne
gotio: unꝰ et idem erit deus ⁊ homo:
Iam reſtat actendere: quare potiꝰ hoīem
filius induit q̄: pater: uł ſpūs .S. aut
trinitas: Sꝫ facile eſt uidere ꝙ tota
beata trinitas nō potuit eandem nām
humanam aſſumere in aliquam uni
tatem, quā faciāt deum hoīem: ⁊ hoīem
deum: hoc .n. nō pōt imaginari,
ni ꝑ unionē in nā, uł ꝑ unionē in ꝑſō
na: ꝑm eſt impōle tum quia diuina
natura inmutabilis eſt oībꝫ modis.
tum quia nā humana nō eſt muta
bilis in aliud genꝰ. rē. ni in illa ex qbꝫ
componitur: ⁊ ideo nō potuit fieri
una natura, ex diuina nā ⁊ huma
na: 2m. et eſt impōle Si .n. tota btā
trinitas aſſumpſiſſet humanā nām
ſingularem in unitate ꝑſone: tūc ſin
gule ꝑſone illam ſic aſſumpſiſſent:
⁊ poſſent tunc dici demoſtrato illo
homīe: Item eſt pater iſte: ⁊ iſte eſt
filius: et iſte eſt ſpūs .S. et iſte eſt hō.
⁊ iſte eſt homo: Ex quo ſequntur duo
inpoſſibilia: Unū ꝙ unꝰ ſingular
is homo erit plures ꝑſone nūo: Ali
ud ꝙ tres ꝑſone diſtincte inter ſe et
ab inuicem erunt una in nūo:
ꝑm pꝫ ex hoc. ꝙ iſte ſingularis homo
eſt pater: ⁊ ipē idem ē filius, ⁊ idem
adhuc eſt ſpūs .S. qui ſt tres ꝑſone:
2m. ex hoc: ꝙ ꝑ quocūq: ſupponit iſte

homo, ſupponit 7 quelibz perſona: 7
ita cu3 iſte homo ſit pater, ipē idem
erit filius 7 ſpūs S. Et cū iſte homo ſit
filius, ipē idem erit pater: et ſpūs
S. ipē idez erit patr 7 filius: 7 ita unꝰ
7 idez erit pr̄ 7 filius 7 ſpūs S. Et
ita multe pſone erunt unica nūo:
Cu3 igitur iſta ſit euidentia incon
ueniencia, pz qꝫ tota trinitas nō po
tuit aſſumpſiſſe eandem natura3
in aliqua3 unione3, que faceret deū
hoīe3 7 eqūſo: Vn̄ recte dicit anſel.
li. vij. cur deus 7 homo. c. vij. qꝫ plu
res pſone nequeūt unū eūdemq;
hominē aſſumere in unitate pſone:
Quare in una tm̄ pſona h' fieri eſt
neccē: Sz ſi pſona patris aſſumpſi
ſſet hoīe3 in unitate3 perſone, ſeque
retur pſonaliu3 proprietatu3 con
fuſio quia idez foret pater et filius.
ſ. pater filij dei 7 filius uirginis: Ite
ſequeretur: qꝫ una pſona eſſet digni
or alia, ſm̄ pprietate3 natiuitatis: qꝛ
dignior eſſet natiuitas filij dei, de
deo, qꝫ eſſet natiuitas pris de homie.
Itē tunc ſm̄ aliquā pprietate3 eſſet
deus filius dignior ſuo prē: Item tūc
in pſonis diuinis eſſent duo filij: et
p ꝯñs duo nepotes: quia deus pater
eſſet filius uirginis: 7 nepos paren
tu3 uirginis: Eade3 omia ſeque
rentur ſi ſpūs S. fuiſſet incarnatꝰ.
excepto qꝫ non forent duo nepotes:
Cum igitur h' omia ſint in pſonis di
uinis inconuenientia, ubi dicit eſſe ſū
ma, ſūma ſimplicitas, 7 ſūma eq̄

litas: reſtat ut illa pſona incarna
ri debeat in quo hec omīa inconueie
ntia uitant. ſ. filius. quia ut dicit
anſel. de incar. uerbi. c. vij. ubi
de hac mā agit, qꝫ in filibz paruu3
inconueniēs inde impoſſibile eſt: Ite
cu3 incarnatio pſone diuine ſit eui
dens miſſio, magis congruū eſt illa
pſona3 incarnari que de alio eſt,
qꝫ patre3 qui nō eſt de alio: Dignꝰ
.n. eſt qui eſt prīm̄ aliorꝫ 7 auctor
mictere, qꝫ micti: Ite3 cū pſona
incarnata p homīe debeat aduoca
re: interpellare: magis congruu3
eſt illa3 pſona3 hoc facē que eſt de
alio, qꝫ que eſt principiū ſine principio:
Decentius .n. eſt perſonā illā int
pellare que origine3 hab3 ab alia,
qꝫ que eſt alijs origo: Sz nullus digni
us nc honorificentius mictitꝰ a pre,
ad hoſtes regni expugnandos: 7 ſuos
ſeruos liberandos: qꝫ filius eorꝫ dē,
dnī 7 naṫlis hēres: nec aliquis effica
cius aut decentius prē3 pſuis inter
pellat qꝫ filius unigenitus 7 ꝯſiſtē
nalis: Ex quibꝫ omībꝫ ſequit
qꝫ deus filius p homīe liberando in
carnari debuit: h' pro parte hētur
in epla. anſel. de incar. uerbi. c. vij.
7 in. li. vij°. cur deus 7 homo. c. 9. Ex
hijs ſoluta eſt pma. qō.
// Ad 2am ſic: Si lapſus 7 releuatio
deberet fieri modis oppoſitis: ſic egro
tatio 7 ſanatio: g° ſimilit modis oppo
ſitis fieri debent debitu3 7 ſatiſfac
tio: Sz delictu3 ade factu3 eſt ad dei

in honoratione, uincente ipo dyabo
lo, temptatione facillima: g° ſatiſfac
tio deb3 fieri ad dei honore3, uincen
do dyabolu3 in temptatione difficilli
ma: Sz nulla pōt eſſe temptatio gra
uior, qꝫ illa que morte3 infert: g°
p huiōi fieri debuit hec ſatiſfactio:
Et h' eſt rō anſel. li. vij. c. xj. poſt
mediu3: Item eo modo debuit
potentiſſimꝰ 7 ſapientiſſimꝰ 7 optimꝰ.
p homīe ſatiſfacere, quō melius 7 effi
cacius conſequeretur propoitu3 inte
tum de hoīe. ſ. homīs ſalute3 eternā:
Sz nō fuit modus melior nc efficacior
ad hoc qꝫ pro iuſtitia ad homīs refor
matione3 certari uſq; ad mortem:
cum .n. neceſſariū ſit, tūc potuit
h' magis homīi infirmo ſuaderi, qꝫ
ex l'. dei: Item cū ſit homīi ne
ceſſariu3 ad ſalute3 deu3 omībꝫ et
ſibi pponere, nullo mō efficacius h'
pſuaderi potuit cū effectu qꝫ deus p
homine honoraret: Item cū ſit
neccāriu3 homīi ad ſalute3 humiliari
nullo mō potuit hoc efficacius pſua
deri, qꝫ p dei humiliatione3: Ite
cu3 ſit neccāriu3 homīi ad ſalute3 ex
amore credere ueritati geſte circa
ſuam ſalute3 7 firmiter diuina pro
miſſa ſperare: hoc nullo modo po
tuit efficacius ſuaderi, qꝫ p morte
dei incarnati: Percipiens .n. homo
deu3 gratis tantipendere uile3 hoīe3
accenditur amore ut credat: 7 pa
piens qꝫ homo uilis tanto qꝫ gratis
tantipenditur ſic exigitur ut fide

liter 7 fortiter expectet diuina pmi
ſſa: igitur cum in hoīe ēē aliquod ꝯmo
du3 negotiante repꝛehenſibile eſſet mi
nus efficacit facere qꝫ poſſet, ſm̄ con
moditates rerꝫ concurrentiu3: mlto
fortius in deo qui eſt ſūme bonꝰ: ſu
me ſapiens: 7 ſūme potens: ſm̄ hoc
eſt impoſſibile. ſ. qꝫ aliquid repꝛehenſibile i
deo inueniatur: g° optimo 7 efficaciſ
ſimo modo ad homine3 ſaluandum,
debuit deus hoc negotiu3 expedire:
7 hoc ut oñſum eſt p morte dei incar
nati: Item ſatiſfactio xp̄i deb3
eſſe talis qꝫ tollat ab hoīe mortis debi
tum 7 acquirat ei uitam indebitā:
ſ3 hoc nō uidetur rationabilius debē
fieri, qꝫ p ſpontaneā 7 indebitā mō
tis ſuſceptione: 7 ſpontanea3 7 indebi
tam uite depoſitione: Mors .n. inde
bita ſponte ſuſcepta, p morte debita
deb3 ſatiſfacere: 7 depō uite indebita
ſponte facta, deb3 uitam mereri inde
bitam: g° uidetur qꝫ xp̄us. nō aliter rō
nabilius debuit ſatiſfacere, qꝫ mor
iendo: Cū autem xp̄i mors fuerit
indebita inde ꝯſtat, qꝫ ſine peccato
fuit: Mors .n. pena peccati eſt: unꝰ
qui nullū peccatu3 habet uel hūit,
mortis debitor non fuit: Ex
hijs talibꝫ rōnibꝫ uidetur qꝫ congruitas
negotij 7 utilitas hominis liberādi
requirebant. qꝫ p morte3 mediatoris
p nobis ſatiſfieret: quo ſuppoito uidetur
qꝫ oportuit eū p nobꝫ mori: oportuit
xp̄m de ſemetipō p nobis ſatiſfacere:
ſ3 hoc nō potuit, niſi moriendo: g°

pro nobis oportuit eum mori: ¶ Secundo sic
obicitur: oportuit satisfactorium esse
manus omni creature: Sed nihil tale fu
it ex parte christi: 2a sic qui offert aliquid
ad satisfactionem, a se dimictit vel de
ponit quod offert: Sed christus ipse non
habuit satisfactorium quod a se dimi
ctere potuisset vel deponere, nisi vitam
corporalem humanam: ergo illam offerre
debuit in satisfactione pro homine:
¶ Prima pars 2e declaratur sic: christus nihil ali
ud videtur habuisse satisfactorium nisi
divinitatem et humanitatem, et gratie
et veritatis plenitudinem: Divinita
tem autem a se deponere non potuit: Sed nec
gratie et veritatis plenitudinem potu
it deponere manente unione divinita
tis: maxime cum haberet eam secundum sta
tum scilicet qui est status confirmationis:
ergo oportuit deponere humanitatem
aliquo modo: Sed hoc non potuit esse per depo
sitionem humane nature ab unione cum
divina persona: quia non decuit deum
semel assumptam naturam in consortium di
vine persone sine culpa deponere: et
quia non decuit deo, non fuit possibile
ergo restat quod deposuerit humanitatem
alio modo scilicet quod ad vitam carnis per separa
tionem anime a carne: ¶ Huius forte
aliquis obiceret quod potuit abstulisse mor
talitatem per hominis liberatione: quia
hanc habuit: et hoc per mortem mediam,
sed transeundo per immutationem in gloriam
et ita non sufficienter videntur munita quod
christus debet offerre potuit, et deponere:
¶ Item videtur perfectam rationem quod non de

christus divinitatem a se deponere
non potuit: nec gratie et veritatis
plenitudinem, unione divini
tatis manente:

aut eum deponere vitam carnis: quia
semel assumptam non decuit sine culpa
deponere: ut iam nunc dixi: ¶ Item
si debuit culpa, vitam corporalem offe
rre, et a se dimictere, hoc potuit aliter
quam per mortem: Aliquis enim offert se al
teri servum: et tunc alteri offert vitam
suam, et ipsam a se quodammodo deponit
quia aliene potestati tradit, nec tamen
a se moriendo deponit: ¶ Ad primum
dicendo quod mortalitas assumpta non
fuit satisfactoria pro hominis peccato,
quia mortalitas que fuit ante pecca
tum, naturalis fuit, et nullius meriti. secundum
quod talis, et homo illam ex natura debebat,
et hec non credo fuit in christo. ¶ Item
mortalitas que fuit post peccatum,
pena peccati fuit, iudicialiter et invito
inflicta et non satisfactio: ¶ Item si christus
per mortalitatem assumptam satisfacere
potuit: ergo statim in sua incarnatione
satisfactum fuisset sine aliquo opere ex
teriori meritorio et passione: quod non
est verum ut videtur: ¶ Ad 2m quod
aliter assumpta est humana natura: et
aliter vita carnis humane: quia illa
in mete et numquam deponenda: hoc autem
mete natura vivente, et aliquando deponenda:
et causa est quia depositio vite corpora
lis virtutis erat: Sed depositio assum
pte nature, non fuisset virtuosum: quia
saperet crudelitatem: Item illa pro
fuit ad liberationem hominis: Sed ista
prodesse non potuit: Quia autem de
posuit naturam assumptam, simpliciter
ut iterum resumendam: et hec non causasset

quia sic non fuisset satisfactum: Aut de
posuisset ad tempus: et hoc fuisset inuti
le, et forte nocivum homini: Et ideo a
deo fieri non debuit: Ideoque depositio
nature non debuit fieri, ubi culpa
non fuit: quamvis depositio corporalis vi
te ibi fieret: ¶ Ad 3m quod quis illo
modo vitam suam alicui offert non habens
illam offert, sed sic non potuit christus vitam
suam deo offerre quia non habens illam:
Item qui sic vitam suam offert aliene
potestati eam subicit, et de sua potestate
deponit, quod non potuit christus qui erat
deus et omnipotens facere: neque potu
it enim aliene potestati vitam suam offe
rre: in eo quod eam deo obtulit: neque a
sua potestate alienare quia erat omnipo
tens: ¶ Item cum oportuerit de se
metipso christum satisfacere, hoc oportuit
fieri per oblationem alicuius, preter quod non
debuit: et quod homo ante peccatum non
debuit: et quod redderet salvo debito quod
homo debuit salvo debito ante pecca
tum. Sed nihil tale videtur esse nisi mors
christi: Iustitiam enim et obedientiam et perseuer
antiam, et huiusmodi alia debuit christus: quia
peccator non fuit: nec homo ante pecca
tum eam debuit: hanc potuit christus
reddere salva iustitia quam homo de
buit ante peccatum: Solvit enim simul cum
morte iustitiam obedientiam et perseuer
antiam plenissime et multo abundan
tius quam homo eas debuerat ante pec
catum: ¶ Hic forte obiceret ali
quis quod christus videtur debitor fuisse mor
tis, quamvis non habuerit peccatum:

Eius enim quis debitor est, quod quis iure
poterit exigi ab illo: Sed christus mortalis
fuit et habens necessitatem moriendi.
ut habetur Sen. li. 3. di. 16. c. 1. Et quod
talis est iuste potest ab illo mors exigi:
Item christus debuit patri obedientiam,
et pater voluit eum mori pro nobis:
quia pro nobis omnibus tradidit illum. Ro.
viii. ergo debitor huius videtur fuisse scilicet
quod moreretur pro nobis: ¶ Item per dictam
rationem posset dici, quod quelibet minima
lesio a christo passa, vel iniuria posset
pro genere humano satisfacere: quia illam
non debuit per se: nec homo ante culpam,
et eam offerre potuit salvo toto debi
to quod homo ante peccatum debuit:
quod non: ¶ R. ad 1m dr. quod qui
habet necessitatem moriendi ex causa
defectiva intrinseca debitor mortis est,
et ab illo inde vel iure exigi potest, etiam
invito: Sed qui habet necessitatem hanc
ex defectu extrinseco solum, non est quod ipse
sit debitor mortis: Sic fuit de christo quod
assumpsit naturam nostram, secundum statum
in quo condita fuit: Sed sponte a se ad
movit duo presidia extrinseca que
possent vitam perpetuasse scilicet lignum
vite, et divinam tuitionem, a violentia.
sine quibus non potuit vita perpetuari
homini, etiam si sine peccato stetisset:
Inde etiam recte dicitur, quod christus assump
sit necessitatem moriendi sponte: sed non
accipit ex necessitate sicut nos: Sic ad
hoc dices si habuit necessitatem morien
di, non potuit non mori, et si non fuit
mortis debitor, potuit non mori,

quomodo ergo ſimul ſtant, quod potuit non
mori: et quod non potuit non mori: Respondeo.
non eſt hic contradictio, quia non ſecundum idem
et eodem modo, quia non poteſt non mori,
ex hoc quod eſt armatus aliquo uite et aſ-
ſidio tuitionis diuine: et poteſt non mo-
ri ex hoc quod habet naturam reparatam ad
ſtatum primum preſertim cum eſt quod poteſt non
mori per accidens quod non poteſt non mori:
Illud enim ex natura eſt, iſtud ex uoluntate:
Videtur autem ſecundum anſel. dicendum quod po-
tuit non mori ex omnipotentia: et quod
neceſſe habuit mori ex nature neceſſi-
tate ſponte aſſumpta: quia ipſe ac-
tribuit hoc ſue omnipotentie quod potuit
non mori. Li. ij. cur deus homo c. xj.
Sed talis ratio innuit quod xpiſtus aſſum-
pſit carnem noſtram cum morbida quali-
tate homini per peccato poſt inflicta: quod
non puto uerum eſſe: ¶ Ad 7 quod hic
eſt fallacia accidentis. xpiſtus debet obe-
dire omni uoluntati patris: Sed una uo-
luntas eſt eius, quod xpiſtus moriatur: ergo
xpiſtus debet obedire huic uoluntati patris
ut moriatur: Prima enim intelligen-
da eſt de omni uoluntate patris per ſe de
filio: debet enim obedientia in omni eo
quod eſt: primo et per ſe terminus uoluntatis
patris circa ipſum. et hoc obedire. ſecundum anſel.
li. 1. cur deus homo c. 9. Conſiſtit
in hoc, quod ueritatem et iuſtitiam uiuen-
do et loquendo indeclinabiliter teneat:
et hanc debet omnis rationalis creatura
deo. ¶ Secunda non eſt uera niſi de uolunta-
te accidentali: non enim eſt mors xpiſti
per ſe terminus uoluntatis diuine: ſed

per accidens: Ideo enim dicitur uelle pater
mortem filij, quia nolebat genus hu-
manum aliter ſaluari niſi faceret homo
aliquid tam magnum ad honorem dei
ſicut erat mors illa: quia hoc poſcebat ratio
et hoc nullus potuit facere niſi filius per
mortem ſuam: ¶ Item dicitur pater
uelle mortem filij, quia cum poſſet
noluit eum liberare: ¶ Item quia
filius omnem bonam uoluntatem habuit
a patre, et ſic iſtam qua uoluit pro homine
liberando mori: et propter dictas cauſas
uel rationes dicitur pater filium tradidiſſe,
et non quod cogeret eum ad mortem quaſi in-
uitum, aut quod per ſe terminaretur uo-
luntas eius ad mortem filij: ſed ad ali-
quid terminatur uoluntas, cui mors
xpiſti eſt annexa uel ſequens: hec eſt
ſumma anſel. li. 1. cur deus homo c.
9. et x. Ex hijs patet quod non ſequitur
hec concluſio: xpiſtus debet obedire huic uo-
luntati patris ſcilicet ut moriatur: quia hec
non eſt uoluntas patris niſi per accidens:
Item dato quod pater uelit mortem fi-
lij pro ſalute noſtra: quia hoc predeſtinauit
fieri, non ualet hec ratio, pater uult
quod filius mortem ſoluat pro homine: ſed
filius eſt debitor eius quod pater uult
eum ſoluere: ergo filius eſt debitor mor-
tis pro homine: Eſt enim figura dictionis
ex commutatione quid in quomodo:
Soluere enim quod pater uult eſt ſoluere
quid: Sed ſoluere mortem pro homine
eſt ſoluere quomodo: Siquis uero abſolute
proponat ſic: pater uult quod filius mori-
atur, uel mortem ſoluat: non enim hoc

uerum eſt ſimpliciter loquendo: et ideo non
eſt admittenda determinatio ut patet
ex premiſſis: ¶ Siquis autem ſic ar-
guat de filio: xpiſtus eſt ſatiſfactor
noſter: ſed ſatiſfacere non poteſt niſi ſoluen-
do mortem: ergo debet fallacia accidentis
eſt ſicut hic. ſatiſfactor mortem debet: Et
ſi inde inferat quod xpiſtus mortem debe-
at eſt fallacia ſecundum quid: ¶ Adultimum
fateor in uiſum uerum eſſe quod minima
leſio uel iniuria illius perſone potuit
ſatiſfacere. id eſt minima a deo ſuſcepta,
ſicut patebit in ſequentia auxilian-
te eodem xpiſto: ¶ Si igitur queris
ad quid ſponte obtulit mortem ex
quo minimam iniuriam offerendo
ſatiſfacere potuit: Reſpondeo: quia ſic con-
gruebat magis ſibi ſatiſfacere: et
nobis magis expediebat: ut oſtendunt
priores tres rationes: et ſic inconueniens
in deo impoſſibile dicendum eſt: ſic maxi-
me congruum et conueniens neceſſarium.
Dicit anſel. li. ij. c. x. ſicut in deo quod-
libet paruum inconueniens ſequitur im-
poſſibilitas: ita quamlibet paruam ratio-
nem, ſi maiori non uincatur, comita-
tur neceſſitas: ¶ Ex iam dic-
tis patet quedam poſſe obici contra ſuffi-
cientiam precedentis proxime rationis
poſite: ¶ Ad principale propoſitum:
Videtur enim quod potuit de ſe ſatiſfacere
offerendo et deponendo a ſe ſatiſfac-
torium pro nobis aliter quam moriendo: De-
ponendo enim uel aliter quam moriendo
a ſe aliquid honoris debiti per ſuſcep-
tam contumeliam et iniuriam: uel aliquid

ſanitatis per ſuſceptam leſionem potuit
ſatiſfeciſſe: et hoc uerum eſt: ſed non potu-
it ſeruari modus conuenientiſſimus
ſatiſfaciendi niſi per mortem ut premiſſum
eſt: ¶ Ex hijs ſatiſfactum eſt
ad queſtionem ſecundam: ¶ Ad 3am
primo oſtendendum quod paſſio xpiſti ſuffici-
at ſatiſfacere pro nobis: deinde pro quibus
et qua ratione ſatiſfaciat ad rem obla-
tam: ſicut primum omnium poteſt oſtendi quia
comparabiliter melius eſt ablato pro illo
ſatiſfacere poteſt ablatum. ſed hic ablatus
eſt homo incomparabiliter melior homine
ablato, ergo pro illo ſatiſfacere poteſt: mi-
nor patet. quod pro homine ponitur ablatus eſt
homo deus: ¶ Item homo ablatus
eſt duo in ſe habens ſcilicet perſonam et
naturam: reſpiciendo ad perſonam non
ſolum erit incomparabilis exceſſus, ymo
infinitus ſimpliciter: Illa enim perſona
eſt deus et perſona diuina que in in-
finitum melior eſt omni creatura:
reſpiciendo uero naturam, incompara-
bilis uidetur exceſſus: Si enim anima ratio-
nalis per coniunctionem ſui cum corpore,
poteſt corpus quod abiectiſſimum eſt ſubli-
mare ad dignitatem que ſe ſuper omnem
aliam creaturam corporalem, multo
fortius diuina perſona per unionem
nature humane ſecum illam ſublima-
bit incomparabiliter ſupra dignitatem
omnis creature ſimpliciter: ¶ Ad-
de etiam propter modum unionis quod anima ſic
unitur corpori quod efficiatur ex eis ter-
tium: et non fit anima corpus: nec
econuerſo: ¶ Item unio illa ſolubilis

est: Sz diuina psona sibi uniuit natz humanaz in tanta unione, q idem sit deus, qui homo, et ecō. Itez unione insolubili: Sublimata est igit natura humana in qperabiliter sup oez creaturaz: Oblatus est igitur homo qui satisfacē pōt p hoīe oblato: et hoc cuz excremento infinito: Si forte dicas q adaz abstulit nō soluz se: sz et omez successionez p peccatuz originale: pz q xpus solus est maior oblatio infinitum, q: omē genus ade: cuz xpus non se obtulit in psona: sz et omez posteritatez filiorum spūaliū in xpo regnandorum, ymo in totū corpus suuz misticum ipse caput obtulit se ipm in psona offerendo: Et ita pz p hanc rōz q factū xpi instauraūit totū dampnuz qd p peccatū ade illatum est: ¶ Sz hic querit quō sa dictuz est q xpus homiez obtulit cū sup ostensum sit, q mortē obtulit et hoc necitate gēua: Itez si h sa tis dictuz est: quero de oblatione huius psone: h.n. psona talis est cui eadez debetur satisfactio cuz pre et spū S. sic una fuit trinz iniuria in humā inobedientia: quō g inte lligendus q eadez psona pse sibi obtulit: rationabile.n. est q pri filius se obtulit, et spūi S. sz ipse sibi quō obtulit: ¶ Item quid est dictū xpus se obtulit deo: habuit.n. illū deus: Sz nemo alicui offert qd suū est et sicut possexuz: ¶ Ad pmuz dicendū q obtulit se in morte: et h idez est qd offerre mortez: sic idem est aliqū offerre sibi suuz minister iuz: et offerre se sibi misteriū uel in ministeriuz: et ita idez doctur hic et supra: ¶ Ad 2m dicendū q psona filij ut humiliata et humanata obtulit se ipm ut talez toti summe tri nitati: et ita sibi in equalitate pris et spūs S. existenti: et ita eadez psona, scdm diuersas rōnes est oblata: et cui oblata est: ¶ Ad 3m dicenduz. xpm se offerre deo non est dare se deo tamq: nō habiti ut suus sit, sz est ponē se aliquo mō ad honorē dei cum debitor mortis non sit: Et si queris quō hoc est ad honorē dey: Rx obedientia rōnalis creature honor dei est, et multo magis obedientia pfectissima in temptatione difficillima: ¶ Item cū triumphus hominis de diabolo habet: honor dey est qui ad hoc illū fecerat ut diabolū uinceret p gsensus abnegationuz: Item reparatio hoīs p debitā satisfactionē: et repletio diuini propositi de homiē, honor dey est: h omia p mortē xpi impleta st: Unū cuz xpus se posuerit ut h omia implerentur: pz q se obtulit ad honorez dey: Adhuc que de eo q dictuz est cura, humanā natz in xpo homiē obligataz. s. q corpus humanuz aīē rationali uiuificatuz, ē dignius tota reliqua corporali creatura: Augd.n. dignius est cor

pore celesti

pore celesti incorruptibili: nō uidet: quia incorruptibile dignius uidetur corruptibili: ¶ Rx Illud est dignius qd est reliquiz: quia filius ul finis est dignior hys que st ad finez. s. corpus celeste est pp corpus humanuz pncipalit: deut. iiij. Solez et lunaz et omia astra celi creauit dns deus. t. in ministeriū cunctis gentibus que sub celo st: Et h sentit phus in. ij. phicorum. dicens q nos sumus quodāmō finis omniuz: ¶ Itez optimuz corpus hoīs est melius optimo corpe celestiū incorpabilr: g h totum gnus illo toto melius est: Quod nō obiat q incorruptibile corruptibile dignius est: verum est, quo ad h et ut tunc: Sz corpus humanū quo ad statuz uie et quo ad illā conditione inferius est: Sz non simpliciter: Factū est.n. corpus humanū ad immortalitatē perpetuā supiorez et dignorē q: sit incorruptibilitas corporis celestis: Sic igitur filius imperatoris nō numq: laboribus et piculis exponit ppr uirtutez gpandam, cum serui quieti sint et securi: nec tn serui st eo digniores: Licet dignius sit quietiz eē et securum q: q: laborare et in piculis uersari: Sic in pposito dicenduz: Simpliciter g corpus humanuz dignius est omni creature corruptibili scdm quid, cum est ut tunc indignius: ¶ Consequenter ondi pōt principale pmum offerendi sic: tantū meret quis erga aliū, qūto amore offert ei, qd non debz: sz amor quo xpus homo obtulit se deo in mortez quaz nō debuit rōne nature assumpte, fuit maximus qui in creatura esse potuit: rōne psone diuine fuit infinitus: g meritū eius nō solū est maximū qd pōt in creatura esse: sz etiam infinituz: ¶ Sz cōtra: omniuz hoīuz peccata st infinita et inde finiti demeriti: dico scdm intensionez, q nō loquor de duratione: g meritum xpi excedit demerituz omniuz humanorum peccatorum in infinitum: g plus meruit humano gnri, q: illud demeruit: et ideo potest illud delere: ¶ Hic querit quō recte dicatur q xpus suo diuino amore meruit: Non uidet.n. mereri, nisi inferior apud maiorē: et nemo maior xpo scdm psonaz diuinā: Item meritum respicit premiū obtinenduz, qd non dum habet: et ita sonat in indignantiam uel indigentiaz: sz xpus nullo indiguit qui omia habuit equalr cuz prē. Ad pm dicendum q h est falsa q non meretur nisi inferior apud supiorē: quia xpus erga nos meruit sbiectionez: obedientiā: et glorificationez et amorez: Angeli quoq: adiutores et custodes nri apud nos merentur: et rex apud milites et seruos sepe meret: Item esto q esset uerum adhuc nihilominus xpus meruit scdm suaz psonaz et scdm suum diuinum amorez: et ille amor diuinus et psona

: hoc put

diuina, fuerit homis amor, et psona
homis: Sic .n. illa psona fecit illud
inexcogitabile factum, ex toto amore
suo: tam ex pte psone, qz ex pte natu
re assumpte: sic toto amore suo ex
utraqz parte meruit. Ad obiec.
dicendum q illa psona inqtum huma
na est, meruit apud prem et spum s.
et etiam apud semetipm inquantum est
inequalis maiestate cum pre et spu.
s. Et non est mirum q sic apud se
metipm meruit: quia idem se
ipso minor est .s. idem ut homo,
minor se ipso, ut est absolute deus:
unde aug. li. p. de trinit. c. 17. in
forma dei unigenitus pris equalis
est pri. in forma sui, inferior ipso minor
est: Ad 2m q meritum respicit p
mium, correlatiue: sz non semp res
picit illud ut futurum: Aliquando .n.
recipit aliquis pmium futuri labor
is premanibus: hoc igitur accidit pmo
ut respiciat meritum ut pteritum:
et hoc accidit merito ut respiciat
pmium ut futurum: et pmium adhuc
futurum meritum, si hoc essentiale
est ut meritum respiciat pmium ab
solute et eqo: et ut meritum remu
neratum, respiciat pmium ut futurum,
et pmium adhuc futurum meritum remu
neratum: Item non sonat me
ritum essentialiter indigentiam qz uis
ut plurimum sic fit in nobis: multi .n.
ex sola bonitate alys bn faciunt nu
lla indigentes retributione et sic mer
entur: xpo et anglis erga nos et cum
talibus debet aliqd in rone pmy uel
retributionis .s. saltem laus uel hono
et gratiarum actio: et huiusmoi. Et
hic non q multo maius meritum est
tale, ut quis ex na: grati: et bonitate
sua sine debito subueniat alys: qz sic
meritum nrm, qui non facimus obseq
uium nisi qd debemus, et non totum illud: qz
to .n. minus debet qd offert, tanto grat
ius est qd offertur et plus: Dicendum tamen
potest: q xpus meruit non ppter indige
ntiam suam: sz fratrum electorum: et ad
opus illorum meruit, non ad suum pp
rium: Item ex modo offerendi ex
parte passionis: et sic pot ondi ppo
situm: tm meret quis erga alium, qz
peius amore et suorum qmodo sponte pa
titur: Sz xpus p honore dei et qmo
do electorum eius, sponte passus est in
iuriam, qua maior esse uel cogitari non
potest: ergo meritum eius, apud deum tan
tum est, quo maius esse uel cogitari
non potest: Prima liquet p se: 2a
sic ondit: iniuria xpi illata pen
sari pot ex dignitate psone cui illa
ta est: uel ex magnitudine lesionis,
uel uilificationis illate: uel ex ingrati
tudine iniuriantium: Primo modo
tanta est, qz digna est psona: sz di
gnitas qua maior excogitari nequit,
ergo et iniuria ex hac parte est tanta,
qua maior cogitari non potest: Secundo
tanta est iniuria, quanta lesio: sz
lesio illata, est illatio mortis et ablatio
uite optime create: sz tali lesione non
potest maior esse: ergo iniuria xpo illa

ta etiam ex hac parte tanta est qua ma
ior esse non potest: cum .n. lesio nequeat
inferri nisi creature, sicut ibi summum ge
nus lesionis est ablatio uite optime
creature. Tertio modo tanta est in
iuria, quanta uilificatio: sz maior non
potest esse illa que est in dampnatio
ne scelratorum: et qualis est confusio
crucis. Quarto modo tanta est in
iuria, quanta ingratitudo iniuria
ntium: Sz constat q nulla maior pot esse
ingratitudo qz hec fuit, qui recte co
siderat: ingratitudo .n. pensari pot
ex magnitudine bnficij suscepti: et ex
magnitudine mali retributi: et utro
qz modo est hic ingratitudo tanta qua
ta maior esse non potest: sicut pz quia su
ma qualiter eis deus beneficia ut
supra ostensum est. in sn. 3. c. super illud: ml'
tum quid: Preterea ppositum modum
et ipsi egerunt. summam penam, ac summam
uilificationem ei reddiderunt: hanc
autem omnem iniuriam tulit xpus spon
te: quia omnipotens fuit et est: unde
Jo. xviij. Ego pono aiam meam, ut
iterum sumam eam: nemo tollit eam
a me: hoc dixit: quia nemo potuit
ui contra ipm: sz ipse ea tollere pmisit:
Item hanc tulit p dei honoratione,
ut ostensum est, et pqmodo electorum .s.
p eorum salute: de quibus ephe. j. Ele
git nos in xpo ante institutionem mun
di: Et apoc. j. dilexit nos. et
lauit nos a peccatis nris in sangui
ne suo. Ex hys satis declara
ta est ppo. 2a principalis ronis:

Arguo ergo ulterius sic: Si meritum xpi e
quo maius esse uel cogitari non pot:
Sz uniuersorum peccatorum humanorum
demeritum non est tantum, quin pos
sit maius esse et excogitari: ergo meritum
plus pdesse pot humano generi, qz omnia
peccata hominum obesse: et sic potuit illa
delere: Contra hanc ronem for
te cauillabit aliquis, ut dictum est:
q maior lesio non pot esse qz illa qua
xpi humana uita est ablata: Videt
.n. maior. si omnes hoies aut multi
necarent angeli: aut omnes pirent.
ergo: Ad istud dictum de angelis
pz q talis lesio esse non pot, quia rona
lis natura facta est immortalis:
Ad utrumqz: non dicendum, q uita xpi
humana precellit uniuersam uitam
creatam aliam, tam humanam, qz ange
licam, et hoc est ex consortio unite diui
nitatis: sicut supra declaratum est: q
natura assumpta pcellit omnem cre
aturam aliam: qntum .n. pponitur
homo deus uniuerse creature ex deu
hoiem: tantum pponenda est uita dei
homis uniuerse creature uite. ex deum
hoiem: Ex his pz q factum xpi
sufficit satisfacere p nobis et abundat:
Ex hys extimo patere quidem pmissum
in rone qonis. 2a .s. q quelibet minima
iniuria uel lesio illi psone illata: et
ab illa suscepta, potuit tollere omnem
hoiem uel omnium hominum omnia peccata:
Si .n. quelibet iniuria: uel lesio illius
psone, rone dignitatis illius est infi
nite extimationis: et ideo sponte ac

acceptat infinitum meritum: Restat ut quelibet talis modica iniuria vel lesio ipsius in infinitum plus mereatur quam demereatur peccatum finitum: Et ita in infinitum plus quam omnium hominum peccata: Huic consonat Ansel. li. 2. c. 14. dicens: potius omnia alia peccata vellem suscipere, non solum huius mundi que fuerunt et que futura sunt: sed et quecumque sunt cogitari possunt: quam hominem deum occidere: quod non solum de occisione eius, sed de qualibet parva lesione, que illum tangeret: Responde, me existimo debere: Addo et quod existimo verum: Sed quia si Christus sine omni passione iniurie aut lesione migrasset de mundo per mortem corporalem, talis mors potuit sufficere quantum ad meriti magnitudinem: Sic et solvisset mortem, quam non debuit: et sponte: quia numquam erat ut admissurus si noluisset: Sed sic non fuisset modo convenientissimo et utilissimo completum negotium: ut ex premissis patet: et ideo sic fieri non debuit:

si Christus morte corporali de mundo migrasset, et talis mors humanum genus redemisset :~

Item de premissis oritur dubitatio: ut dictum est omne demeritum humanorum peccatorum, est quoddam finitum: Contra: tantum est demeritum cuiuslibet peccati, quantum debet satisfactionem: sed satisfactio infinita exigitur pro quolibet mortali: ergo demeritum infinitum est in quolibet mortali: Prima ex hoc probatur: quia demeritum et sua satisfactio debent de iure equari vel proportionari: Alioquin non videtur secundum iustitiam actum: 2a vero inde ostenditur: quia obiciat Ansel. li. 1°. c. 21. Quod pro mortali solvendum est aliquid maius. scilicet quam sit universa creatura excepto deo. et si mundi pleni creaturis multiplicarentur, sine numero. Ex quo enim huius maius non potest esse nisi infinitum: oportet cuiuslibet satisfactionem mortalis esse infinitum:

Item tanta est iniuria cuiuslibet delicti, quanta est in quem delinquitur: Maior enim est iniuria: vel ictus vel alapa illata libero quam servo: Regi quam militi: Sacerdoti quam diacono: et huiusmodi. Sed iniuria cuiuslibet mortalis peccati in deum committitur, quia est nectio ei debita obedire: et deus est dignitatis infinite: ergo iniuria talis est infinita, ergo demeritum: quia idem sunt iniuria et demeritum:

Item de peccato commisso maximum videtur istud indubitabile: quia commissum est immediate in divinam personam:

Item infinitum est demeritum, quod meretur penam infinitam: debent enim de iustitia commensurari meritum et pena: sicut meritum et gloria: Sed quodlibet mortale meretur penam eternam, et ita infinitam: ergo in quolibet mortali est demeritum infinitum:

Ex his videtur ulterior dubitatio. scilicet quod Christi meritum, aut non satisfaciat pro quolibet mortali: aut tantum pro uno: Si enim infinitum non excedit infinitum et satisfactio debet excedere culpam pro qua redditur meritum Christi infinitum, pro nullo mortali videtur satisfacere: Si quodlibet infinitum est: Si autem infinitum meritum Christi excedit infinitum demeritum mortalis peccati pro uno satisfacere potest: sed tunc non restat quod pro aliis offerret: et ita pro unico satisfecit:

Respondeo. ad primum. dicendum quod propositio incongruam faciat comparationem: quia meritum et demeritum, proprie respiciunt retributionem: Satisfactio vero iniuriam vel offensam vel lesionem: vel aliquid huiusmodi. Unde proprie diceretur quod quanta debetur retributio, tantum est meritum vel demeritum et econverso: et quanta est iniuria vel offensa: vel aliquid tale, tanta debet esse satisfactio et econverso:

Item meritum et demeritum respiciunt merentem: quia quilibet sibi meretur vel demeretur: sed satisfactio respicit offensum vel lesum qui ei fit: patet igitur quod satis incongrua est comparatio: Causa quia demeritum offendit et pro offensa fit satisfactio: Possunt accidentaliter comparari demeritum et satisfactio: ideo quia dicendum quod cum dicitur, tantum est demeritum, quantum debet satisfactionem: hoc autem in humanis offensis: Sed ubi homo hominem offendit: Rationabiliter concedi potest, quia tantum et quantum determinatam mensuram dicit: et tunc offensa humana quam satisfactio terminata est: Sed in offensa qua homo offendit deum, et satisfactione ei debita negari debet vel saltem distingui: negari propter hanc rationem, offensa qua homo deum offendit, actus humanus est: et omnis actus hominis finitus est, quia ex amore et libidine sumpta procedit: et tunc pro hac offensa debet homo aliquid infinitum, quod sic patet: Quantum penditur ablatus secundum legem iustam, tantum minus in satisfactionem debet offerri, eo salvo quod prius debebatur: sed homo mortaliter peccando, aufert deo debitam obedientiam, quam lex eterna, que deus est pluris pendit, quam obedientiam quantumcumque creature etiam sine numero multiplicentur: ergo mortali peccato solvendum est deo aliquid maius quod ipse pluris pendit, quam oblationem quantacumque etiam sine numero multiplicate: et hoc salvo eo quod prius debebat:

Sed quod pluris penditur a deo quam creatura sine numero multiplicata, non potest esse nisi aliquid infinitum: ergo tale aliquid offerri debet pro mortali, salva obedientia que prius debebatur: non enim sufficiat post mortale commissum solvere obedientiam que prius debebat: sed oportet ipsam iterum solvere, sicut ante debebat: et insuper bono infinito ablato in satisfactione commissi deum placare:

Sic igitur patefacta est ratio qua negari potest. Si tanta est offensa, quanta debet satisfactionem: Potest autem distingui sic: offensa potest considerari dupliciter: uno modo in se id quod est per essentiam: Alio modo in existimatione sive congruum satisfactum: Primo modo finita est omnis offensa creature, et erga deum: 2° modo nisi vita. al' infinita: Quia enim offensa quo ad congruam satisfactionem existimanda est non solum secundum

Quid sit in deum offensa: et unde provenit :~

quantitate commissi: sed etiam secundum dignitatem eius in quem committitur: Ideo offensa que in deum committitur, extimata est infinita: quo ad congruam satisfactionem, si in personam infinite dignitatis committitur: ¶ Ex iam dictis patet verificatio 2e propositionis in articulo quod pertractamus. Secundum quod satisfactio infinita debetur deo pro mortali: Cum igitur sic dicitur, tanta est offensa, quantam debet satisfactionem: si iste sit sensus: tanta est ipse offensa ad quod est quanta debetur satisfactio: falsa est propositio, et ex falso concludit fallaciter. Secundum autem si sit sensus: tante extimationis est offensa quo ad congruam satisfactionem, quantam debet satisfactionem: hec propositio vera est: sed sic non sequitur conclusio: scilicet quod offensa sit infinita: vel demeritum infinitum in mortali peccato, nisi addatur, quo ad extimationem congrue satisfactionis: Sed si sic infertur, demeritum est infinitum in mortali peccato, quo ad congruam satisfactionem: ergo est ibi offensa infinita: vel demeritum: fallacia erit secundum quid: Sic igitur patet quod non obstante illa prima ratione est demeritum finitum: et offensa finita simpliciter in quolibet mortali: et ita demeritum finitum resultabit ex omnibus humanis peccatis: et ita meritum infinitum excellit omnia humana peccata: et per consequens sufficit satisfacere: ¶ Ad hoc vero quod dicitur quod oportet demeritum et satisfactionem suam equari vel proportionari: dicendum

quod si per hec verba intelligit quod oportet utrumque esse terminatum: non est in hoc casu verum non offendit deus, si intelligit quod oportet eam ad invicem habere correspondentiam: verum est universaliter: et hoc solum requirit generaliter in omni demerito et eius satisfactorio. scilicet ut sibi correspondeat in omni iustitia: vel secundum iustitiam: ¶ Ad 2m. Iam fatale est. hec enim tanta est iniuria cuiuslibet delicti quantus est in quem delinquitur, vel est finita neganda: vel distinguenda: eo modo quo illa predicta tanta est offensa, quantam debet satisfactionem que suscepta in hoc sensu tanta est iniuria quo ad extimationem satisfactoriam, quantus est in quem delinquitur: non sequitur hec conclusio, ergo iniuria per mortale peccatum deo illata est infinita, nisi addatur hec determinatio quo ad extimationem satisfactoriam: sed inde non sequitur quod sit simpliciter infinita: sed nec si istud sequeretur. scilicet quod iniuria per mortale deo illata esset infinita: quod demeritum illius iniurie esset infinitum: quamvis idem sint ibi iniuria et demeritum: Quia alia et alia ratione dicitur demeritum et iniuria erga deum, et ex respectu ad deum sortitur peccatum rationem infinitatis, non ex respectu ad peccantem: ¶ Ad illud etiam quod dicitur de peccato sacrilego in Christi personam immediate commisso, idem dicendum: excepto quod ipsa offensa: vel iniuria: vel demeritum ipse id quod

est incomparabiliter maius est quam quodlibet demeritum: ¶ Verum tamen ratione infinitatis non valet nisi secundum satisfactionis extimationem: et ita pro isto peccato, sicut pro aliis sufficit satisfacere meritum Christi infinitum: Anselmus in li. 2. c. 14. ad illud dicit, quod non potest mors Christi satisfacere, pro peccato eorum qui eum interfecerunt: quia illud peccatum, non fuit infinitum: Ignorantes enim fecerunt sacrilegium istud: secundum apostolum. 1. ad Cor. Si cognovissent nunquam dominum glorie crucifixissent: Sed istud non satisfacit ad articulum predictum: ¶ Ratio autem superius facta solvet obiectiones huiusmodi omnes: sive de peccatis in Christum commissis immediate: sive de aliis, etiam si per impossibile ponatur, quod sciens Christum esse verum deum, posset eum sacrilegis manibus occidisse: existimo premissam conclusionem illis satisfacere: ¶ Ex his patet quod predicta mortalia, ex parte ea quod sunt facta quedam contra iustitiam differunt secundum maius et minus in malo et finita sunt: et isto modo 2o. processerunt obiectiones: sed priori modo superius determinatum est, quod demerita omnia humanorum peccatorum sunt aliquid finitum: ¶ Ad quartum dicendum quod ibi accipit infinitum in diminutione, non in intensione: cum tamen superius dictum sit determinando quod peccatum mortale sit finiti demeriti secundum intensionem: et ita non obviat obiectio

superiori determinationi: Demerito enim mortalis peccati, ideo retribuitur pena eterna: quia ipsum peccatum eterne manet: causa autem quare manet peccatum eterne est: quia non est penitentia deletum, et post hanc vitam non est fructifera penitentia: hec est ergo ratio ibi: quod peccato debetur pena maiori maior: minori minor: temporali temporalis: eterno eterna: ¶ Ex his patet responsio ad ultimum ex quo enim humanum peccatum id quod est finitum, est ex omnibus resultat demeritum finitum: ideo meritum Christi infinitum sufficit redimere omnia peccata humana: et si plura essent innumerabiliter: Ita quod illud solum mereretur omnia tollere: et hoc est quod apostolus intendit. he. 9. Christus semel mortuus est ad multorum exaurienda peccata: ¶ Attende lector quod ex superius positis rationibus ostensum est quod per Christum instaurat omne dampnum quod per peccatum humanum fieri potest: Secundum primam enim ostensum est quod Christus instaurat dampnum quod per peccatum a deo illatum est: et per originale quod est eius sequela: per alias duas: quod omne dampnum peccatis humanis illatum originalibus, omnes homines: Sed adhuc restat quiddam declarandum. scilicet quomodo per Christum pro omnibus humanis peccatis deo satisfiat ¶ Satis enim videtur ostensum quomodo Christus aufert omne demeritum humanum peccati: sed non quomodo satisfecerat deo pro omnibus ¶ Duo enim

Quare mortale peccatum eterne sit dampnationis et pene:

Quod post hanc vitam non est fructifera penitentia:

Quare maiori peccato maior pena: et temporali temporalis. et eterno eterna:

duos peccatum sortitur effectus :-

duo in peccatore sunt necessaria :-

sunt effectus peccati: Unus ergo peccatorem, quia demeretur beatitudinem eternam: et meretur penam eternam: Alius ergo deum: quia deo fit iniuria: et contumelia: Duo ergo necessaria sunt pro peccatore facienda. scilicet meritum magnum quo tolli possit eius demeritum: et quod ei mereatur gloriam eternam et liberationem a pena eterna: et donum satisfactorium deo pro iniuria: Utrumque requiritur enim pro reconciliatione hominis offensorum: quare multo fortius in reconciliatione dei:

Satisfactum est autem: quod factum Christi satisfaciat quo ad primum: sed quo ad secundum omnium. est enim supra pro quolibet debet satisfactio maior quam universa creatura et innumerabiliter multiplicata: Unde pro quolibet debet satisfactorium infinitum: Unde tot videntur humano generi necessaria infinita bona deo offerenda: quot sunt electorum peccata: Christus autem unicus infinitus est: et ita non est evidens: Quomodo Christus qui est unitum infinitum possit satisfacere pro omnibus: Si enim pro uno offeratur in placationem divine offense, non videtur quod in placationem pro aliis offeratur: et ita licet unicum meritum Christi quo ad illud primum sufficiat, non videtur quod Christus unicus quo ad istud secundum sufficiat:

Respondeo sic diffinitio una est omnium eiusdem speciei et singulorum in illa specie, et una est animatio eius corporis et omnium membrorum et singulorum: Sic Christus est unicum dei donum in satisfactionem offerendum: et singulis illius generis: et hoc pro singulis peccatis: Non enim est ita datus homini Christus ut oblatus semel in satisfactionem desinat esse hominis ut homo ulterius ipsum non offerat: sed ut ipsum semper habeat offerendum, si voluerit: et hoc omnino posse esse, et debere esse patet exemplis: Unicus sol se totum communicat omni oculo: quia a quolibet puncto solis radius emittitur usque ad quemlibet punctum medii: Unde quilibet punctus medii est conus piramidis lucis cuius basis est totum corpus solare: Quod dixi de punctis medii: Similiter verum est de pupillis: et ita sol totus se communicat omni oculo: Idem est et de omni puncto superficiei terre illustrate a sole: Sic Christus sol iustitie: ad illustrandum genus humanum, gratia satisfactionis totum se prebet omnibus: et totum singulis, et singulis peccatis: ut quotienscumque peccaverit homo, Christum in satisfactionem offerat: Sicut quotienscumque respicit oculus, toto sole illustratur: Et sicut sol sufficit, et quantum in ipso est promptus est omnibus se communicare: sed aliqui lumen eius non recipiunt, sive propter impedimentum intrinsecum oculi: sive propter impedimentum obiecti extrinsecum: sic est in proposito: Christus enim omnibus promptus est: Sed aliqui tamen donum non admictunt: sive propter impedimentum extrinsecum hominum vel demonum: sive propter intrinsecam adversam voluntatem:

Ad aliud exemplum conveniens est de verbo mentali quod exit in dictum solo: et fit verbum vocale: et totum simul integre venit ad aures omnium singulorum: Sic Christus verbum patris invisibile indutum humana carne fit verbum visibile et totum simul: et integre omnibus datur et singulis ut illud pro se offerat in satisfactionem: Et sicut aurium quedam non audiunt propter obstaculum extrinsecum: quedam non habent in se impedimentum ne audiant: sicut est in proposito: impediunt enim quedam Christum ne admictant per homines vel demones a foris: Quedam vero per propriam voluntatem a tanto dono adversam: Et sic audientium verbo corporale quidam percipiunt sonum, sed non sensum: Quidam autem sensum intelligunt, sed non curant: neque afficiuntur ad id quod dicit: sic est in proposito:

Quidam enim audiunt de Christo veritatem: sed non credunt: quidam vero credunt, sed non curant neque afficiuntur digne ad illum per amorem: Omnibus tamen promptus se donat Christus quantum in ipso est, sicut et verbum vocale, ut predictum est: Sic igitur patet quomodo Christus potest esse unum omnium satisfactorium donum et singulorum pro singulis peccatis: Quod autem sic esse debuerit sic patet:

Suppono quod deus circa reparationem hominis nihil voluit simpliciter et precisum impossibile sed plura esse simpliciter infinita est impossibile: ergo cum iustitia eterna requirat quod pro quolibet mortali infinitum offeratur satisfactorium: voluit hoc deus vel eterna iustitia: quod pro diversis peccatis diversa sint satisfactoria: ergo hoc voluit, quod unum et idem infinitum pro omnibus et singulis offeretur: et talis satisfactio est solus Christus: oportuit enim offerri deum hominem: ergo hoc est intentionis divine, et iustitie eterne: ut quilibet Christum pro se in satisfactionem offerat: et pro quolibet suo peccato: et ideo ecclesia militans, sponsa dei militans edocta iugiter Christum in sacramento altaris pro suis offert delictis:

Ad hoc sume tale exemplum: pone regem cuius prevaricatus populus fuerit, et pro satisfactione lex iuste legis decretum quilibet teneatur regi talentum dare: et quod quotienscumque taliter aliquis deliquerit, talentum pro satisfactione debeat, quod quicumque non solverit incarceretur perpetuo: et omnia bona admictat: et hoc ex decreto iuxta legis ut prius: Pone simul quod non sit talentum, nisi unicum: et illud in thesauris regis: constat iam quod nullus de tali populo satisfacere potest, nisi de regis munere qui talentum habet: Esto ergo quod rex tantus fuerit iustitie zelator, quod nolit aliquem prevaricantem regaliter aliter quam secundum formam legis predicte: Restat ergo quod aut populus prevaricans carcere et bonorum admissione dampnetur: aut quod rex talentum communicando populo misereatur: Pone ergo quod rex prius populo misertus omnibus eius implorantibus misericordiam suam donet talentum: ipsi eidem regi offerendum

7 ita videlicet ut ſit donu perpetuu
omniu ſuorum ſpecialiter corde ad ipm conver
ſoru 7 ipm amantiu : 7 hoc per ſingul
as generationes : ut quamq; in legem
regis predicto modo deliquerit pro
cerere 7 bonorum admiſſione intra
dis regi offerat talentu in ſatiſfac
tionem : Conſtat tunc q nullus intra
le ppo prevaricator q no habeat
donu quo regem placet ſi voluerit :
Quod aut donu regis ad hoc conſtitutu
ut p omnibus 7 ſingulis ſatiſfaciat q
temporaliter merito 7 p ſatiſfactione
7 p contemptu mue dampnabiliter :
Sic eſt in propoſito 7 patet per ſe adopto :
Vide ergo q misericorditer 7 q utilit
ſacramentu illud eſt inſtitutum
in quo hoc donu dei ſatiſfactorum
ſ. xpm ſemper habet offerendu : 7 ſemper
offert in ſatiſfactionem ſuorum pec
catorum : Ex hiis patet quo in
uno xpo ſufficientiam habemus re
demptionis 7 liberationis 7 ſatiſfac
tionis que ad infinitos etiam homines
7 infinita peccata. Deinde ut intel
ligatur quare ptm ſufficiens do
num no omnes in effectu ſalventur
etc. Videndu p quibus meri
tum xpi ſatiſfaciat in effectu : et
quare non : tales ſ. n. fructuoſe xpm
offerunt p ſuis offenſis : Argue ad
hac ſic : infinito merito xpi neceſſe
eſt fieri adeo retributionem debitam :
Sed hoc no pot in pſona xpi . ergo oportet q fiat
in aliis a pſona eius : Prima ſic oſten
ditur : Si no retribuatur xpo ptm

in menſo merito multo fortius non aliis
retribueretur p ſuis meritis : 7 hoc attin
git ad trinitatem iniuſtitiam q neq; premi
abuntur boni neq; punientur mali :
etc. Item ſi non retribuatur xpo :
aut quia deus no vult ei re retribu
ere : 7 tunc iniuſtus erit : aut quia
no pot : 7 tunc impotens : quorum utrum
q; impium eſt dicere 7 abſurdum : 2a
ſic oſtenditur : quamq; fit retributio
p ſuo vel alieno merito : fit vel remi
ttendo ei quod debet vel conferendo ei
quod no habet : non aliter eſſet habiturus :
aut utroq; modo : quorum nullum pot
fieri xpo : quia ipſe nulli debitor
eſt : ut ei aliquid remittatur : 7 ipſe
omnia habet : 7 ſemper habuit : etiam ante
paſſionem : ut nihil poſſit ei dare tam
q; no prius habitum : Unde ipſe dic
Jo. 16. omnia que habet pater mea ſunt : 7
Jo. 17. Item ait patri . 7 mea omnia tua
ſunt . 7 tua mea ſunt : Sed dices forte q
no dum habuit corporis gloriam, 7 illa
potuit ei conferri in remuneratione
meriti ſui : hoc aut nihil eſt : gloriam
n. corporis habiturus eſſet merito
iuſtitie ſue etiam ſi nunq; paſſus eſſet :
ſicut 7 primus homo ſi ſine peccato ſte
tiſſet : 7 ita gloria corporis meritum paſ
ſionis indebite, non debuit ei dari,
tamq; alias indebita : Item eſto
hoc falſum acceptum pro vero q in remu
neratione paſſionis glorificatus
ſit in corpore q . hoc ad remunerationem
meriti infiniti : adhuc conſtat : q oportet
ei retribui in aliis pſonis a ſe : Si ob

ras illud . ph . 2 . humiliavit ſemet
ipm factus obediens uſq; ad mortem
mortem aut crucis : propter quod 7 deus ex
altavit illum : Ubi ſancti exponunt
q p illam humiliationem meruit ſibi
gloriam immortalitatis 7 impaſſibi
litatis in corpore 7 in anima . ut hic .
li. 3. ſen. di. 18. Dicendum ſic ibidem
habetur . q non ita meruit p paſſio
nem corporis glorificationem tamq;
non alias ei deberetur : meruerat
n. illam a principio ſue conceptionis p
iuſtitie perfectionem : Sed ideo recte
dicitur etiam p paſſionem meruiſſe illam .
quia tantum fuit meritum paſſionis
q ſi alias non meruiſſet gloriam corp
oris : propter illam merito illius ei data fui
ſſet : 7 ita illam meruit gemina
mia : patet igitur q nihil potuit xpo da
ri propter meritum paſſionis, quod alias no
fuiſſet habiturus : 7 ſi nihil potuit
ei remitti in propria pſona : non aliquid
ei dari quod alias non habuiſſet : ergo
no potuit retributio ſibi debita me
rito paſſionis merito dari in ſua
pſona : ergo oportuit hoc fieri in aliis :
ergo videndum in quibus vel qualibet
etc. Ad hoc argue ſic . ſecundum aug.
li. p. de lib. arbi. c. 13. Quicquid in
legibus temporalibus iuſtum eſt atq; legiti
mum homines ſibi ab eterna lege de
rivant : Sed lex humana temporalis no
iudicaret aliquod factum meritorium
p alio ſatiſfacere : vel alii mereri,
qui illud factum p ſe no haberet ratum,
qui imprudenter eſſet ingratus

illi qui p illo valet ſatiſfacere : vel ei
mereri : ergo nec lex divina vel eter
na hoc iudicat : ergo retributio xpi in
aliis facienda non debet fieri in illis
qui factum xpi p ſe ratum no habent :
aut qui ei ingrati ſunt : Sed qui no cre
dunt xpm verum deum 7 hominem
p humano genere paſſum no ratifi
cant factum eius p ſe : ymo magis
quantum in ipſis eſt, irritant factum
eius : qui etiam credunt : Sed no re
tribuunt . xpo amorem 7 obedientiam
debitam : ingrati ſunt : quia amor im
pendendus eſt xpo pre omnibus p tan
ta ſua caritate 7 obedientia : 7 ob
edientiam ex amore : ergo illis no de
bet xpus retribui, qui xpi fidem no
habent : aut qui habent eam informa
tione abſq; una caritate : Ex quo
patet q meritum illum no prodeſt omnibus,
licet credant : non hereticis, licet p
xpo patiantur : Item conſtat q
retributio . xpo in aliis facienda, glo
ria eterna eſt : ſed hoc ex iuſtiſſima
dei predeſtinatione non datur, niſi
illis qui iuſtitie merendi habuer
unt finaliter formalem iuſtitiam ſal
tem habitu : quia hec diſpoſitio ad
gloriam neceſſarie acquirendam iuſtitie me
rendi, ut gloria eterna detur iuſti
tie remunerandi : ergo retributio xpo
in aliis facienda non datur niſi illis
qui hec habuerunt formalem iuſtitiam
formaliter : ſaltem habitu : ſed hoc iuſti
tia nequit haberi niſi p fidem xpi . 7
caritatem veram ſaltem in habitu :

Sed xpus gloriam corporis habuiſſet, merito ſue iuſtitie :
etiam ſi nunq; paſſus fuiſſet : 7 pariter primus homo,
ſi ſine peccato ſtetiſſet :

quia nō est iustus aliquis n̄ credendo
sume ueritati ꝑ ſe ⁊ amando summū
bonū ꝑ ſe : uel habendo habitū / bene
poſſet credere ⁊ hr̄e : ⁊ amare cū ha
buerit rōnis usum : g° nō debz h̄ reti
butio in illis .ſ. qui fidez xp̄i ⁊ carita
tez nō hn̄t : hec finalit̄ adminus ꝓ̄ ōs
habitus : Quod aūt dixi de iusticia
fidei ⁊ caritatꝫ ſm̄ habitū pro ꝑ
uulis dixi qui ꝑ ſacramētuz fidey
huiusoī habitū acquirūt : Iste aūz
sint .q°r. in hoc negocio .ſ. cui offert :
qui offert : quid offert : et ꝑ quibꝫ
offert : videt̄ necc̄io ꝙ ſic̄ q offert
⁊ cui offert ſit unuz : ⁊ cui offert :
⁊ qd̄ offert : Similr̄ unū uel unus :
ꝙ aliqua debz eſſe unitas eoꝝ pro
quibꝫ offert : cū alys / maxīe cū eo
qui offert : qui ipē est mediator :
habemus unionē cū reliquo extrēo :
ſm̄ h̄ unitas nō pōt ēē ꝯueniētia
in sola nā / g° ꝯ adeē ꝯueniētia ī grā.
Sz h̄ nō est / n̄ in illis qui xp̄o uitā aſ
similant : ſcilz in habituali iusticia
ut in ꝑn̄°. g° nō debz fieri h̄ retributio
in illis . qui huiusoī cū xp̄o unitatez
nō hn̄t . ⁊ iō orauit xp̄us ꝑ suis .
.Jo. 17. dicēs . ut omēs sint ſicut tu pr̄.
ī me ⁊ ego inte ut ⁊ ipi in nobꝫ unū
sint : Qr̄ aūt h̄ unitas nō poſſit
eſſe ꝯuenientia in sola nā pꝫ . ꝙ ea
dez retributio glorie ſiet in iustis que
⁊ iniustis : Iste lex humana non
ꝑmiat aliquos eodez ꝑmio ꝑ ſimi
litudinē in natura / n̄ aſſit etiā ſili
tudo in moribꝫ : ul̄ in ſecto merito

rio : ul̄ aliqd̄ huiusoī : g° n̄ lex diuīa
debz : Ex h̄ pꝫ ꝙ ꝑmiū qd̄ xp̄us
meruit nō debz retribui in illis q
fidez catholicaz cū caritate non
hn̄t : Ex quo pꝫ ꝙ carēt uā ca
uſa nō obtinenti / hanc remunera
tionez .ſ. carentia uē fidey ul̄ car
itatis uā . cauſa obtinendi eam ēt
ꝙ homo habeat fidem ⁊ caritatez :
⁊ quia caritas plena iusticia est :
quia . Jo . 13 . plenitudo legis est di
lectio : ſeq̄t̄ ꝙ habē eaz ſit ꝑ ſa ca
uſa qua poſita habebit̄ remuner
atio debita merito xp̄i . qua abſē
ti nō habebit̄ Pꝫ igr̄ quibꝫ
⁊ qualibꝫ ꝓderit meritūz xp̄i in
effectu .ſ. illis qui hunc recedentes /
ꝑ fidem ⁊ caritatez xp̄o ſpūaliter
uniūtur : ⁊ solū illis : ⁊ ſic pꝫ tercia
q° . in ꝑn̄° quesita : Cū igr̄
tanta nobꝫ ⁊ ꝑ nobꝫ fecerit deus nr̄.
nō ex alia cogentia : ſz ꝑ infinitā
bonitatē suam ex liberalitate me
ra / uoluntatꝫ sua ō h̄ ꝑter nostrā
culpam ab eterno ꝑdestinando : ⁊
temporalit̄ hr̄e ipā predestinata
exequēdo : h̄ aiō tractantes ꝯside
remus q̄tuz ei tenemur ꝑ tantis be
neficys : ⁊ ꝑ eoꝝ et intellectu ꝑr̄
bn̄ficia nr̄e creationis ⁊ eidem
annexa : ⁊ ſic amorez in ipm̄ ex
citemus : ⁊ fidez in nobꝫ firmemus :
ut participes meriti xp̄i inueniā
mur :

Laus deo :

Scripsit idem ſr̄ . Andreas :
~~Arnaz professor~~ . ſcri / ab eodez exē
plari / nō ita correcto m̄ . iudicio meo :
⁊ eiusdem auctoris et :

Eiusdem. Rev^mi^ in xpo patris
et dni. d. Bar. epi ante
dicti: Ad dnm Bessarionem
epum tusculanum cardinalem gre
cum: De spu. S. distinctione a filio:
Et primo: Que sit in hoc ope auc
toris intentio. Capitulum. primum: —

Sanctus thomas
de aquino, catholi
ce veritatis doc
tor, constans, cla
rus, solidus, incon
cussus: inter cetera diuine sapie the
oremata que de suo ore, qui de fonte riuu
los ad irrigandum ecclesie paradisum,
copiose produxit: hoc singulare
atque precipuum: erat quod iam diu
elaborauit theologorum scola, vo
lens fundare sup firmam petram
Scz Spum S. procedere ex filio: Quod
usque hodie grecorum aliqui negant:
In prima parte sue summe. q. 36. ar^lo^
.ij. Quasi sapiens architector ad
hoc theorema probandum inexpugna
bile fundamentum supposuit in hac
forma: Necesse est Spum S. a filio esse.
Si n. no esset abeo, nullomodo posset
abeo psonaliter distingui: Quod fu
damentum suo modo sibi corroborat:

Rursus in suo illo pcioso opere quod
contra errores gentilium edidit. li. iiij^o^.
c. 24. Idem theorema astruendum: As
sumens s. quod Spus S. procedit ex filio:
postquam illud multiplici auctoritate su
ffulsit: Ita prosequitur: hoc etiam euide
tissimis rationibus apparet inquit
et infert: ¶ Debemus autem suppo
nere secundum fidei catholice documenta
quod Spus S. a filio distinguatur: Aliter
n. non haberet esse trinitas: sed du
alitas indiuiduitas: Et ibidem mul
tis ronibus astruit: no posse S.S. pso
naliter distingui a filio, nisi procedat
abeo: Idem similiter propositum per idem
ondit medium in primo sen^ti^. di. xj.
Sz quia no satis erat, tanto doctori
istam catholicam veritatem: solum al
terius gratia prosequi, ni etiam alicubi
in suis opibus ex principali pposito eam
seriose extenderet: Ideo in suis quo
nibz in ytalia disputatis: quarum
vulgatum edictio est. de potentia
dei. q. x^a^. sub titulo de processione di
uinarum psonarum. ar^lo^ v^o^. Ita inq
rit: ¶ Utrum Spus S. a filio re
maneret distinctus, si abeo no pro
cederet: Ad quam q. post rones ad
utramque partem et auctoritates adduc
tas, ita determinate respondit:
Dato quod Spus S. no sit a filio: nec ali
quo modo filius sit principium processionis
Spus S. impossibile est quod S.S. psonaliter
a filio distinguatur: Et etiam impossibile
est, quod processio S.S. distinguatur
a filij generatione: H sunt ad literam

¶ Ex catholicis documentis quod
Spus S. a filio distinguitur

¶ Rones disputate de po.

Ibi uerba .S. doctoris: Cuius clare
ueridiceq; sententie quedam obuia
res extnis, dum grauem impugnant
forensium arma corroborant: Et
fidem astruentes catholicam ex u
na: q vz. Spus .S. procedit ex filio:
arietes et machinas hostibus fabricat
nt: ex parte altera quibus illi destruere
possunt, qd isti hedificant: dum .s.
hanc falsam opinionem fortificant:
q et si Spus .S. a filio non procederet,
psonaliter nihilominus ab eo distingui po
sset: hoc itaq; manifestum cuius fidei
nre discrimen considerans, uira
prudentia: Rme in xpo pr et d.
aui instantia quotidiana, sollicitu
do est pacis ecclesiarum: pro qua labo
res multos herumpnasq; multipli
aiter tolleratis: Pro quibus merito
inter .S. Ro. ec. cardines usq; ad
arcem episcopi ascendistis. Summo fla
grat desiderio ut .S. tho. doctina
contra aduersantium thela stabilis
et inconcussa appareat: quatenus p
distinctionem Spus .S. a filio eiusque
q; ab ipso processio. eam negantibus
fidelius asserat: huius rei gratia hoc
eius me rome proxime iam elapso ui
sitationis gratia constitutum uocauit ad
singulare certamen. urai solertia:
Cum uenerabili quodam sacre theo
logie magistro. uiro domestico: Qui
iam famosissimi illius magistri. Io. Sco
thi. quem doctorem uocant subtilem,
studiose prosequitur: Cum p tunc
ex tempore, que occurrere potuerunt

me uehementer angenti responsa ob
iecerit, non mihi uisus sum plene .v.
d. uotis fecisse satis: Ideoq; ex tunc
eius diligenti excogitaui unde posse
Sancti doctoris mentem ita clare
disserere, ut cor uerum in hac uer
itate quiescat: q ipse mihi uerum di
cat: et aduersarii falsum: Et sae
ns q multas mas in questionibus dis
putat doctor ipse dilatat quas
alibi strictius colligit: Quesiui
tandemq; hiis septembris diebus
florentie gratanter inueni quod ar
denter optaui: Libellum itaq; non
fucando: sed fucando stilo digestum,
uro noie dedicaui: Quem si placet
de Spu .S. distinctione nuncupemus.
hunc suscipiat benignissima .v. p.
et siquem meos defectum inuenit, cor
rigat: eumq; insufficientie mee, non
.S. doct ascribat: Quod uo meo
dem rectum asseruerit, non m: sed
ueritati et Sancto ascribendo actribu
at: Decaus uerbis atq; sententiis
iam conabor ueritatem astruere: et
falsitatem eludere:

Ex tribus viis manifestari pot
diuinarum personarum distinctio:
capitulum Secundum:

TRes igitur esse uias manife
standi psonarum diuinarum
distinctionem, diuersis theologis uisu
est: ut .S. doctor in premissa .q. recitat.
ita inquiens: Siquis recte consideret,

dicta grecorum, inueniet q a nobis ma
gis differunt in uerbis, q in sensu:
Non .n. concedunt Spum .S. a filio p
cedere: ppter ignorantiam: ul proterui
am: uel quamcumq; aliam causam: Co
cedunt tm Spum .S. esse spum filii:
et esse a patre p filium: quod non posset
dici si processio Spus .S. oio esset a filio
absoluta: Unde datur intelligi, q etiam
ipsi greci processione Spus .S. aliquem
ordinem ad filium habere intelligunt:
Dato aut q Spus .S. non sit a filio:
nec aliquo mo filius sit princium Spus .S.
impossibile est q Spus .S. a filio psonaliter
distinguatur: et etiam impossibile est q p
cessio Spus .S. differat a generatione
filii: Quod quidem manifestum
est siquis consideret ex quibus aliqui
diuinarum psonarum distinctionem mani
festant: Locuntur .n. qdam
de distinctione psonarum sm rela
tiones: Alii sm modum originis:
Quidam aut reductionem uel sm
reductionem in essentialia attributa.
hec Sanctus doctor: Ubi aia
uertendum est: q non est de mente
istius Sancti: q natura et formalis
distinctio differentiarum psonarum
possit in ueritate ee nisi in uno mo:
et non tribus: Nam ante distinctio for
malis, sequitur formale ee: esse aut
formale unius cuiusq; non sit nec unum,
non pot esse distinctio ppter nec una:
Unde Sanctus tenet expresse q per
relationes originis distinguuntur diuine
psone: alias aut uias intentum appro

bat, inquitum in istam coincidunt:
Nam distinctio p reductionem in essen
tialia attributa .s. intellectum et uolu
ntatem, sic absolute dicta stare non pot
triplici rone: Primo qdem
eo q ipsa non differunt, indeo nec rone:
psone non realiter distinguuntur: modo
distinctio ronis est minor: distinc
tio realis est maior: non aut pot
minus in maius: Et si diceret aduer
sarius: Semen est minus mole: et ma
ius uirtute: Rndetur sm aug. q in hiis
que non mole magna sunt, idem est
esse maius, qd melius: Ideo exemplum non
est ad propositum: Sed dicet: intellec
tus et uoluntas non distinguuntur sola
rone, sed formaliter ex natura rei: Ad h
dicuntur duo: primum est q distinctio for
malis, et ipsa est minor q realis:
et idem redit non difficultando mag
de formalibus: 2m est: q ut expresse
dicit Scothus. in suo primo .di. y. in .q.
illa. An simul stent unitas essentie:
et pluralitas psonarum: protestando
tm q dicit hic sine assertione et sim
dicio sententie melioris: Ra
tio qua formatur .s. primum est incoica
bile: et ratio qua essentia est coica
bilis: habet aliquam distinctionem pce
dentem omnem actum intellectus cre
ati et increati: Si sic est: ergo non ab in
tra diuisio: Dependere pot diuinarum
psonarum diuisio: cum ante omnem actum
intellectus increati psona sit psona.
et incoicabilis et una non pot esse sine
aliis: Unde iam psone sunt distincte ante

Qd penes intellectu' et voluntate' no' sit psonar' distinctio: et si esset que inconveniencia sequeret':

omnes actus intelligendi: ¶ 2º principaliter: quod penes intellectum et volun tatem, non sit distinctio psonarum. Sz p h: Quia oz quod si filius et Spus. S. distinguerent' p intellectum et volunta tem: quod filius careret voluntate: et Spus. S. careret intellectu: que sunt ab surda: ¶ 3º quia si intellectus et voluntas essent principia necessario productiva ad intra ut isti dicunt: Sic ex eis posset accipi divisio psonarum: Sequeretur quod ubique esset ibi concomi tanter productio: et sic Spus. S. habens voluntatem, haberet etiam principium pro ductivum in se: et aliud produceret: qd omnes negant: ¶ Quarto tamen

...no' fili' producat' et Spus. S. p intellectum et voluntatem :-

conceditur a Sco. doctore quod filius produca tur p modum intellectus: et Spus. S. p modum voluntatis ad hunc sensum: Qd iste se hnt hee productiones in di vinis: Sic productio intellectiva in cre aturis: non psupponit aliam produc tionem: productio autem voluntatis psupponit productionem intellectus: Nam amor alicuius rei: non pot a vo

...rei alicui' amor p'marie a voluntate p'cede' no' pot :-

luntate procedere, nisi preintelligatur processisse ab intellectu verbum con ceptum illius rei: Bonum n. intellectus, est obiectum voluntatis: h sit ubi supra in. ti. de processione. divinarum pson arum. q. y. Ubi querit: An in deo sit tm una processio: vel plures: Unde ma nifeste sequitur quod distinctio p actribu ta essentialia redit in divisionem p relationes originis: Necesse sm istud filium procedere p modum intellectus, non

est aliud quam procedere a solo patre: et Spus. S. procedere p modum voluntatis non est aliud quam procedere a patre, et filio: ¶ Distinctio non sm modum originis. ista absolute accepta nec ipsa stare pot: Quia origo signi ficatur ut via: distinctio non fieri debz p ea que insunt distinctis: P origines igitur formaliter non distingu untur psone: quia origines ut sic non insunt psonis: sz sunt a psonis vel ad p sonas: ¶ Item sm unam et eadem originem, requiruntur due distincte p sone p relationes oppositas: nam pr et filius dicuntur sm originem que est generatio: et due origines sunt in una psona: Quia in pre est genera tio et spiratio activa: et generatio pas siva est in filio simul cum spiratione activa: Si autem p modum originis distinguerentur psone, non poss unus modus convenire psonis distin ctis: Neque duo modi eidem psone: Pot tamen et ista via reduci ad primam: quia ut S. tho. dicit in con. genti les. li. iiij. c. 14. origines non pos sunt distingui, nisi vel penes subiec tum materiale, qd non ht huiusmodi locum: vel penes term productum: et h est dico p accidens: Nam et nativitatis in humanis dicuntur in duos filios eiusdem patris non est diversa origo sz h: nisi p accidens: qualem non inqui mus in divinis: vel penes terminum formalem qui in divinis personis est unus. s. divina essentia: vel

¶ Qd p originem formaliter psone no' distinguu't :-

¶ Quo' in pre et filio psonis distinctis sint relationes opposite sm unam et eadem originem :-

principium: Et sic distinguuntur origo filij: ab origine Spus. S. Quia illa est ab uno solo. s. patre: h vero a duo bus. s. a patre et filio: Et sic redit in idem :- Sequitur :-

¶ Preime vie ad propositum veritatem. Ratio prima: Et quod divisio affi rmationis et negationis non sufficiat ad earum distinctionem. Capm. iij.

His ita succincte premissis ad p positum venio ostendens quod ne cesse est. Spum. S. a filio procedere, ut possit ab eo distingui psonaliter: De clarabo autem istud sm. S. doctorem. ubi supra. Iuxta primam viam ex tribus ante dictis de qua. S. doc. ita psequitur: Si ergo consideremus modum dicendi divinas psonas p relationes manifeste apparet quod. Spus. S. distingui a filio psonaliter non pot, si ab ipso non procedat: et h tripli citer deduciat: ¶ Primo quidem quia distinctio aliquorum ab invicem non pot: nisi vel p divisionem materialem, vel quantitativam: vel sm divisionem forma lem: Divisio autem sm materialem seu quan titativam divisionem, invenitur in materia libus, in quibus eiusdem speciei sunt plura in dividua: eo quod forma speciei in diver sis ptibus materie, sm quantitatem divisis recipitur: Unde et siquid est indivisum, qd con stat ex tota materia. in qua possibile est form am speciei, impossibile est quod eiusdem speciei sint plura individua: Sic pbat ar. i. de mundo. in p. ce. et mun. hunc vero mo

dum divisionis oio oz a divinis remo veri: cum in deo non sit materia neque quantitas corporalis: ¶ Divisio vero aliquorum htium unam naturam saltem generis, p divisionem formalem esse non pot, nisi ratione a licuius oppositionis: Unde invenimus quod cuiuslibet generis differentie sunt opposite et ideo in natura divina non pot esse nec in telligi aliqua divisio: cum sit una non solum genere, sz etiam numero, nisi p aliquam oppositionem: Cum igitur psone in divinis distinguantur, oz quod hoc sit p oppositionem relativam: quia alia oppositio ibi esse non pt et h satis apparz: Nam quantumcumque aliqua videantur sm rationem diversa, sicut essen tialia actributa, non tamen psonas divi dunt: quia non ad invicem opponuntur: Sic n. et plures notiones repiuntur in una psona divina, sz hoc quod oppositionem ad invicem non hnt: sicut in patre inna scibilitas: paternitas: et spiratio activa: Ibi n. primo invenitur divisio, ubi primo occurrit oppositio relativa, sicut in hoc qd est esse patrem et filium: Ubi igitur non est oppositio in divinis: ibi non pot esse psona lis distinctio vel divisio: Si autem Spus S. non procedit a filio non erit aliqua oppositio inter filium et Spum. S. Et ita non distingueretur psonaliter Spus. S. a filio: Nec pot dici quod ad talem divisionem faciendam sufficiat oppositio affirmativa et negativa quia talis oppositio sequitur divisionem, non illam causat: Cum unum existens ab alio, dividatur p ali quid sibi inherens formaliter vel accidenta liter: quod autem non sit hoc sequitur

exeo q distincta sunt: Simile et pz q
unitas cum illis ne^te in existentibus sup u
nitatem affir^te fundat sicut unitas hui
ne^te ethiops no est albus, fundat sup
unitatem hui affir^te ethiops est niger:
Et io oz omnez differentiaz que est p affir
matiuz oppionez 7 ne^uaz reduci in diuiz
aliqua affir^te oppionis: Vnu no pot esse
pma diuisionis ratio inter filiuz 7 Spuz
.S. Ex hoc q unus est genitus, no spira
tus: 7 alius spiratus no genitus, nisi
p intelligatur distinctio inter gnationez
7 spirationem: 7 inter filiu 7 Spuz .S.
p aliquam oppionez duarum affirmatio
nuz: hucusq: Verba .S. doctoris: —
eo: ¶ Ex quibus manifeste dissol
uitur instantia Scothi in p^o. di. xi. q.
.e. Ubi oppo^m nri ppoiti dup^r nitit pba
re .s. ex ratione formalis gstituti: 7 ex
diuisione emanantium: Primam
instantiaz hic refellimus: 2^am infra
in loco ydoneo .i. in .c. g. Dicat itaq:
sic summarie: ¶ P formale gsti
tutiuz, diuidit gstitutuz ab omni alio,
et si p impo^le qd cuq: aliud ab illo ar
cumscribat: 7 p illud distinguit sic
pmo .i. adequate ab omni no tali: Sz
qd cuq: non hns hanc formaz gstitu
tiuaz est no tale: g^o p illaz distingu
tur ab omni alio non hnte illaz: ¶ P
hoc ar^m credit Scothus pbasse, q sola
filiatione distinguat .a. filius, a Spu.
.S. qi a no tali: quia Spus .S. est non
filius: Et no ppendit subtilis doctor,
q ista est diuisio p affirmationem 7 ne
gationez: que non plus diuidit inter

duo entia, q: inter ens 7 no ens: Vn
ista no pot esse, ut ait .S. doctor tho.
pma diuisio: sz aliaz psupponit: na
p filiationez no plus differt filius a Spu
.S. q: a quacuq: creatura, que no est
filius dei: uel a quocuq: ente uel non
ente: ¶ Et p ipmmet Scothu in ea
dez .q. pz q h diuisio no est ad ppoitu:
Nam cum in pn^o .q. declarat qd quer
itur p huc moduz interrogandi. Vt^m
si Spus .S. no pcedat a filio, possit sta
re distinctio eius realis a filio: dicat
expsse q hec qo mouet ut inquirat,
quid sit pn^m distinctiuu reale fily .a
Spu .S. Vt^m filiatio: an solu Spiratio
actiua: Patet aut ex dictis q filia
tio no est pn^m distinctiuu fily .a Spu.
.S. g^o non pcedit ad suu ppo^m ¶ Ad
ar^m itaq: sic R^r. q qn in maiori as
sumitur p formale gstitutiuz, distin
guitur gstitutu ab omni alio: Concoda
tur ne fiat mo difficultas int psuppo
nere 7 causare distinctionez: quia q^o
modolibz habet intentuz: Sz cu ista
modificatione maioris, q formale dis
tinguat gstitutu ab omni alio, no tam
eque pmo: sz pmo ab eo in quo reperit
oppo^m suu formalis, 7 ab illo distingui
tur 7 adequate: ¶ Ex qnti uo ab omni
eo in quo non reperit suu formale, sic
rationale, de q ipse ibidez exemplificat,
ul actionale inq: pmo distinguit ho
minem ab irrationali: de inde ab omni
eo qd no est rationale: Et sic no est uero
cu supportatione, qd sup dixit q p
illud distinguat, ab omni no tali pmo

.i. adequate: Nam statim in processu
hui exemplo ipemet dicat oppo^m ut
declarabo infra manifeste .c. ii. dico
g^o ymmo q ista filiatio pmo distinguit
filiuz a pre. secundario uo a Spu .S.
Vnu singularis 7 sapiens ppugnator
Scothi. mgr francisus. de mayrone.
in suo p^o. di. 29. q. 4. in fine ita clare
dicat: Quod contradicto^a oppositio no inclu
dit in alys quiditatiue: sz deno^ue sic
homo est no asinus. deno^ue 7 no qdita^ue
Simile et oz intelligi. q filius est non
Spus .S. deno^ue et ita Spus .S. no filius:
qdita^ue aut filius opponit pri: 7 Spus
.S. oppoit spiratori: ¶ Ideo dixi q
oppo affir^ua 7 ne^ua qua filius filiationi
opponit Spui .S. est secundaria distinctio:
qdita^ua 7 no pma: quia distinctio qdita
tiua utiq: est prior deno^ua qz illa est p
pn^m distinctiuuz: ista p 2^m Nos uo de
pmo inquirimus. no de secundario: Re
moto aut pmo. no manet 2^m. Ideo
remota actiua spiratione a filio non
remanet p filiationem distinctus filius
a Spu .S. sz erit idem. : —

¶ Quod po^r Roboratio gtrie oppionis .7
eius elisio: Et q relationes disparata
te no sufficienter distinguunt perso
nas diuinas: Cap^m iiij^m : —

a A Dtq: ad 2as rationez. Sancti
doctoris accedaz qua gfir
mat ueritate ppoitaz: p hanc pmaz
uiaz qua ondit distinctio diuinarum
psonarum p relationes originis: Bonu

indicaui adducere roborationem ampli
orez qtrarie oppionis: 7 eius elisionez:
Itaq: doctor subtilis. in .q. sup ius allega.
hanc ueritatez impugnare intendens,
duas rationes p ea adducat, quas conat
dissoluere, ut eius leuitatez ondat,
inquantum pot, sic dicens: ¶ Est una
oppio que dicit, q si no procederet ab eo
.s. Spus .S. a filio, nullo mo ab eo distin
gueretur: 7 habz pse duas rationes: una
est hec: Relatio in diuinis, aut differt
sm qditatez, aut sm esse: Non sz esse,
qz sic transit in essentiaz: g^o sm qdita
tez: sz sm qditatez nisi oppo^m respicit,
g^o tantu differt ab oppo^to 2^a ratio
talis est: Si relationes disparate pos
sent sufficienter distinguere psonas:
g^o cum tales sint in pre .s. generatio
actiua, 7 spiratio actiua, pater esset
due psone: quia tantam distinctionez
uident habere ille due relationes,
q^ntaz hnt earum opposite: ¶ Ad p
maz harum ita R^r. Quod tez sm qdi
tatez, q: sm esse manet ibi relatio:
7 utroq: etiaz mo transit in sbam: Sz
addit q transit sm ydemptitatem,
7 manet sm formalitatez: Siquis
recte gsideret hanc rationez, nil ad
dicat hic doctor, q: qd dicat .S. tho.
in .p^a. pte .q. 39. Quod relatio gparata
ad essentiam differt ratione tm, 7 no
distinguitur: Vt uo gparat ad oppo^tas
relationez, sic distinguitur: hoc est di
cere q sm rationez formalez re
lationis que est esse ad aliqd sic qd
distinguat: sm uo qd ydemptificat

essentie: sic nō distinguet relatio: sȝ sub
sistit: ⁊ hoc in rōne vocat esse .s. subsistere:
¶ Quiditas uō formalis, ratio vocat:
vnū pȝ q equiuocatio: quia aliter ac
cipitur esse: aut quiditas in rōne: aliter
in responsione: qua equiuocatione sub
lata non differt hec responsio a veri
tate .S. doctoris, dummō ratio reuo
cat ad primos terminos eius: quia iste mo
dus loquendi magis est heruey. qȝ
Sancti doctoris. ut pȝ studentibȝ: Ista
ergo responsio nō soluit rationem, ymo confir
mat eam ut manifeste pȝ intuenti:
¶ Ad 2m. uō ista respondet, q nō oȝ natu
ra esse oppōnem ul' in cpo^rtz pductionum ac
tiuarum, quia est pductionum passiuarum.
quia est ingpo^le idem duabȝ pductioni
bus pduci ⁊ accipe esse: non aut est
ingpo^le idem duabus pductionibȝ ac
tiuis conicare esse distinctis psonis:
Ista responsio cū rōne adducta, tan
gunt duas difficultates, que summe vi
dentur necessarie. in hac mā .s. an
p relationes differentes, diuisio psone
sufficient distingui possit, quod ratio
improbat: ⁊ si sic: Quare magis
ex pte producti: qȝ ex pte pducentium.
quod responsio supponit: Itaq: primo
de rōnibȝ differentis tractabo: Dein
de alia difficultate in .c. sequenti:
¶ Tenendo hāc viam q diuine p
sone distinguunt p relationes: negare
et doctor subtil': q necce sit relatioēs
esse oppositas: sȝ sufficiat q sint differ
ate, ut est filiatio, ⁊ spiratio passiua:
⁊ p hoc videt posse euadere argumentum

supra pōitum in precedenti .c. cum oppōne
affirmatiuam ⁊ negatiuam Dicebatur .n.
q negatio psupponit affirmationem: Vnde
dicit sic: filius p filiationem, disting
uit a quolibȝ non filio: ⁊ p. gñs a Spū.
S. Et cū dicat: sup quo fundat ista
negatio: Spūs .S. non est filius: dicit
q sup illa: Spūs .S. est spiratus. Ita
q p filiationem ⁊ spirationem passiuam,
positiue distinguunt: in qua positiua
distinctione fundat ista que est p
affirmationem ⁊ negationem: Addu
cat aut ipse tales rōnes: ¶ Quod
cunq: distinguitur ab alio, in q̄ntū ta
le, distinguit p aliqd quod est in ra
tione eius in q̄ntū tale: Sȝ filius dis
tinguit a Spū .S. in q̄ntū filius ul' in
q̄ntū psona filij: ergo distinguit p ali
qd qd est de rōne eius ut sic: Sȝ nihil
est illud nisi filiatio: nam actiua spir
atio intelligit aduenire psone filij
iam cstitute: ergo p similitudinem distin
guitur filius a Spū .S. ⁊ nō p aliquod
aliud: Ex alia pte pōt pcedi sic:
Spūs .S. non ht in se aliquid, in q̄ntū
talis, nisi spirationem passiuam: igitur
p illam sufficient distinguit a filio:
Sȝ filiatio ⁊ spiratio passiua sunt relati
ones differentes ⁊ nō opposite: ergo p diff
ates relationes ⁊ non oppositas, pos
sunt sufficient distingui diuine pso
ne: Dico hic q nullo mō relationes
differentes originis hnt viam distinguen
di psonas: neq: possunt esse sufficiens
fundamentum oppositionis contradictorie istis
ut ipse presupponit: Non .n. plus fun

datur ista negatiua Spūs .S. nō est filius.
sup istam affirmatiuam Spūs .S. est spiratus.
qȝ fundet ista negatiua spirator nō est
pater, ul' filius: sup istam affirmatiuam spira
tor est spirans: de similibȝ .n. simile
est iudicium: causa aut huius est: qȝ
omnis realis distinctio est ppt aliquam
oppositionem ppt quam repugnant ad
inuicem distinctiua aliquorum: vnū in
absolutis differentia accidentia non
opposita nō distinguunt et accidentaliter
sua subiecta: licet ipsa sint inter se dis
tincta formaliter ⁊ essentialiter: quia
possunt simul in eodem: ut albedo ⁊
dulcedo in pomo: Et si qua sunt subiecta
in quibȝ duo accidentia non possunt
simul esse: licet nō sint contraria, nō
est ppt repugnantiam differentiarum: sȝ
ppt repugnantiam subiecti: Vbi gratia
Sanitas ⁊ albedo non possunt esse in anima:
quia repugnat spirituali sibi, qualitas cor
porea: differentia uō repugnantem sibi sunt ad
inuicem opposita: uel rōne oppōnis
suarum differentiarum constituentium oppositarum:
uel saltem rōne pfecti: uel impfecti:
uel oppōnis priuationis ⁊ habitus: Cum
aut due relationes originis nō habe
ant gradus pfecti ⁊ impfecti neq:
ullam aliam oppōnem inter se nihil p
hibet eas esse simul in eodem subiecto:
nisi aliqua illarum repugnet illi suppo
sito: ¶ Et si dicatur ut videtur esse
de mente Subtilis doctoris: hic pȝ q
nō: qȝ differentie sunt: hnt q distingu
ant: sȝ quia repugnat supposito: puta
ta filio spiratio passiua: uel Spūi .S.

filiatio: qd nō est ppt rōnes formales. qȝ
sic repugnaret, et supposito patris ⁊ filij
spiratio actiua: Ergo sequitur ex quo
relationes iste nō possunt uni correlatiuo
conuenire, ⁊ nō ex aliqua repugnan
tia quam inuicem habeant: sȝ solum
ppt repugnantiam subiectorum: q iste sub
pōite, iam sunt distincta, p aliqua distin
ctiua habita ad inuicem repugnantiam:
quod nō pōt esse, nisi habendo duas relatio
nes oppositas: ¶ Ad argumentum ergo qn
dicit in maiori: qdcunq: distinguitur
ab aliquo in q̄ntū tale, distinguitur
ab illo p aliqd qd est de rōne eius in
q̄ntū tale: Conceditur de distinctio
ne reali: ⁊ tunc minor est falsa: qȝ
filius in q̄ntū filius. nō distinguitur
realiter a Spū .S. plusq: pater in q̄ntum
pater, distinguat realiter a spiratore:
uel etiam ipsemet filius: hec .n. distinctio
est precise formalis, que nō pōt effi
cere distinctionem realem: quia non
implicat oppōnem formaliter: Distin
guitur aut filius a Spū .S. nō in q̄ntum
psona filij: sȝ in q̄ntū alia psona a
Spū .S. qd non est nisi p spirationem
actiuam: Ideo dico ad minorem prosilli.
q licet spiratio actiua nō sit de rōne
filij in q̄ntū psona filij: est tamen de rōne
eius in q̄ntū est alia psona a Spū .S.
Vt clare docet Anselmus: ⁊ hoc pȝ ex
eodem fundamento ex quo credunt
nos impugnare: quia .s. actiua spira
tio inuenit psonam filij iam cstitutam:
Ex hoc .n. sequitur recte q p filiatione
filius. nō distinctus. esset

Quod si filius & Spiritus S. sufficienter ab invicem distinguant per relationes non oppositas: pater quoque a se ipso distinguitur: vel utrobique est una persona: Capitulum Quintum :

Nunc restat Secundam solvere difficultatem: Quare magister expte producti. secundum Scotum. quam ex parte producentis relationes disparate vim habeant distinguendi divinas personas: ut ipsa potest ad assertionem sue opinionis: & ipse assignat causam differentie. In di. ij. q. 3. Ubi querit de trinitate divinarum personarum: Quia S. impossibile est unum & idem esse productum duabus productionibus sufficientibus totalibus activis: sicut patet in homine artifice, qui productione naturali producat filium: & artificiali producat arcam: & huiusmodi. quam ad ultimam adquam stat resolutio causam diversitatis assignat: quia de ratione principij est unitas: ad principiata non pertinet multitudo: Ista pertito sit subtiliter dicta: Sed videtur mihi quod ista dicentem lateat interior adhuc quedam subtilitas: Uz quod ex hys dictis et suppositio premisse quod sint vera: non defenditur disparatas relationes distinguere posse diversas personas productas: & non posse distinguere producentes: Ideo hec dicta non solvunt rationem quam intendit qui ea dicat solvere: & ideo non sunt ad propositum: Et ostendit premisse dupliciter. quia ex hys non sequitur quod relationes disparate distinguant personas productas: ex hoc quia sunt disparate, nullo alio addito: quia certe eandi non posset quin similiter distingueret paternitas & spiratio activa. per eam induas personas: quia ita sunt disparate sicut filiatio & spiratio passiva: & sic erit quaternitas in divinis. ut inferius concluditur: Vel sistent cum uno supposito paterno producente, stabunt & cum uno supposito producto, si non sit alia ratio quare distinguant, nisi quia sunt disparate: Sed dicat quod non est ista causa totalis: & certe nec partialis: ymo totalis causa est secundum eum: quia iste due relationes sunt consequentes ad duas productiones passivas. scilicet ad generationem passivam, de qua resultat filiatio: & ad spirationem passivam, de qua resultat Spiritus S. passio. Et quia impossibile est duabus productionibus passivis idem productum esse, Ideo illa supposita. filius & Spiritus S. necessario sunt distincta: & habent relationes resultantes distinctas per quas distinguunt ab invicem: hec est ratio. Et ideo dixi non esse ad oppositum quia non sequitur ex hys quod disparatis relationibus conveniat distinguere divinas personas, in quantum disparate sunt: quod videbatur intentum: Sed magis sequitur quod relationes iste sunt disparate & impossibiles: quia resultant ad productiones passivas disparatas quibus non potest unicam producere suppositum, Ideo iste relationes potius ipse tribuit in comparationem ad supposita distincta quam

distinguant: Secundo principaliter ostendo: hec dicta non esse ad propositum sic: Nam vel intendit iste de productionibus cuiuscumque generis: vel tantum de productionibus substantialibus: Duabus enim productionibus accidentalibus: vel quarum una est substantialis: alia accidentalis, indifferenter se habet tam ex parte producti, quam ex parte producentium: Unitas & multitudo: Unde in illis non habet: verum quod de ratione principij est unitas: & principiata sequitur multitudo: Sortes enim musicus, producit platonem hominem: & facit eum musicum: & sic unus est producens duabus productionibus activis: et unus productus duabus productionibus passivis: ymo stat multitudo principiorum & unitas principiati: ut si plato sit filius sortis & discipulus pytagore: Sed dicit: Ista non habent locum in divinis: & ideo obmictuntur: Tum ego dicam: Quare ergo adduxisti exemplum de filio et arca: cum Spiritus S. non procedat a deo patre ut arca: sed ut consubstantialis persona: unde illud exemplum est penitus extra propositum: ut patet ex dictis: Si ergo intendat de duabus productionibus substantialibus, tunc iterum manifeste intendo nil facere ad propositum. hoc suum fundamentum. scilicet non tantum impossibilitatem requiri ex parte producentium: quam requirit ex parte productorum: Quia esto quod in creaturis forte possit habere locum quod dicit, quod in sequentibus patefiet. & capitulo in c. xviij. Sed in divinis personis non: et dantur multe cause differentie: primo nunc: Una est: quia duo producta productione univoca distinguunt in creaturis per materiam & quantitatem: que distinctio non habet locum in divinis: duo non producta productione equivoca distinguunt distinctione essentiali ab invicem: & a producente: quod etiam non habet locum in divinis: ubi & productiones sunt univoce: & eadem essentia una in producentibus & productis: Alia diversitatis ratio est: quia producta creata equivoca duabus productionibus, deficiunt a virtute & productione ac perfectione producentis: & etiam inter se unum a perfectione alterius deficiat: quia defectus in divinis personis inveniri non possunt: Est 3. ratio diversitatis: quia producta creata non distinguuntur formaliter relationibus consequentibus suas productiones passivas: sed distinguuntur suis differentijs specificis absolutis quas habent in se ante relationes seu respectus omnes: que differentie non requiruntur in producente: In divinis autem personis productis preter relationes nil est quod non sit in producentibus: quia non habent nisi essentiam & relationem: Sominum autem harum differentiarum principalis ratio & causa esse videtur quam pono quadruplex: Quia scilicet productum quodlibet creatum constituitur saltem instrumentaliter sua productione passiva: per illam enim accipit suam differentiam essentialem constitutivam & differentiam formalem: Producens vero, non constituitur sua tali productione: ymo post suum completum esse producat: hoc non est in divinis?

impossibile est idem productum duabus activis esse productionibus sufficientibus :

de principij ratione est unitas. principiati non multitudo :

. con. exemplum. scoti.

. con. fundamentum scoti.

. prima causa diversitatis.

Secunda causa diversitatis

In divinis non cadit defect

In divinis personis productis aliud est praeter quam relatio & essentia quod in producentibus non sit :

Quelibet productum creatum per constituitur productione :

Producens non tali constituitur

multitudo & unitas indifferenter se habent tam ad productum quam ad producens :

Spiritus S. a deo patre procedit ut consubstantialis persona :

Nam sicut filius et spiritus S. constituuntur suis productionibus passivis: ita prima persona saltem fundamentaliter constituitur sua productione activa, que est generatio, qua exsistente resultat paternitatis relatio: Ideo ergo quod sic relationes disparate distinguunt producta que constituunt: ita et eis correspondentes distinguant producentia: et constituant ea: vel si ille non distinguunt producentia: nec iste distinguunt producta: et sic erit vel dualitas vel quaternalitas in divinis: quod est dicere, vel utrobique due: vel utrobique una persona tantum: Quod si cui hec non placent inveniat sibi inter creaturis unum producens quod duabus productionibus naturam suam communicet: et tunc faciat sibi istam maximam, quod non tantum impossibilitatem requirunt productiones active, quantum passive, loquendo de productionibus naturalibus et spiritualibus: Alioquin dicat quod ista est adinventio voluntaria, quam assumit pro principio ad probandum idem per idem: vel ad assignandum idem per causam eiusdem: et sic nullo modo ista ad propositum faciunt: quia rationem non solvunt :

Unde est quod prima persona divina habens duas relationes disparatas, magis per unam quam per aliam constituatur: etc. Capitulum VIII^m :

Remanet ex dictis forte quedam animi suspensio, unde habet quod prima persona divina ut magis constituatur per unam relationum disparatarum, quam per alteram: Respondetur non per duas pariter: quia non minus inconveniens esset, quam unam personam produci duabus productionibus disparatis passivis spiritualibus: Sed supposito quod per unam tantum constituatur, petitur quare magis per paternitatem, quam per activam spirationem: Non sentiendum est cum Marcho Ephesino: et Georgio Scolario turbatoribus Constantinopolitane ecclesie. Qui dicunt illam primam personam fontem deifice trinitatis posse accipi ut genitorem et ut spiratorem: Et quando accipit ut genitor, tunc producat Spiritum S. mediante filio: quando non accipit ut spirator: tunc producat filium mediante Spiritu S. Iste positio confundit ordinem divinarum personarum: et tendit per consequens ad istud, quod illa persona divina per nullam relationem constituatur et distinguatur ab aliis principaliter: et formaliter: quia nec per paternitatem: nec per spirationem activam: nisi dicant quod per ambas: et totaliter per utramque: et hoc est impossibile penitus. Vel probabiliter: et tunc faciunt illam personam compositam: que omnia sunt absurdissima, et ut concedant ydolatriam scilicet quod illa persona constituatur per aliquid absolutum: Et sic cum alie due distinguantur ab illa realiter oportebit quod sint alterius essentie: Ideo istam positionem cum suis auctoribus omittemus: Et veritatis amore inquiremus quare potius vocetur pro personali nomine quam spirator: Nam posset aliquis ymaginari quod per spirationem activam constituatur persona illa: et per illam spiret Spiritus S. Et generatio activa sit ei quasi adveniens per quam genuit filium sic modo dicitur etc. Ad hoc non potest aliunde melior haberi solutio: quam ex evangelio. Math. xxviij. Ubi salvator ipse hec nomina hoc ordine ponit dicens: In nomine patris et filij. et Spiritus S. Quo fundamento supposito possumus ei neutrum fundamentum concipere: Ex quo essentia est una: et persone tres: non per absoluta: sed per relationes eas distinctas esse oportet, ut nomina sonant: aliter non remaneret essentia una: Nec etiam possibile est omnes, aut duas earum esse a se: quia sic etiam per absoluta constituerentur, et essentia non esset una: Restat quod earum una tantum a se est et a nullo alio: Alie due sunt ab alio producte: et Ideo per relationes originis significantur: Duas vero esse productas eodem productionis modo est impossibile. eo quod ab uno simplicissimo productivo, quod agit ex tota virtute sua et semper eodem modo se habet in agendo: et uno modo solo producat: non possunt plures immediate produci, quia non remanet eis per quid distinguantur: unde oportet esse duos producendi modos: quorum unum necesse est esse omnino naturalem, non solum quo ad terminum qui est natura divina: sed etiam quo ad omnem modum nature possibilem in divinis productionibus: Quicumque enim alius modus poneretur tibi, post alio vel habito modo nature, esset fictio vana et ferre tionabilis: Si ergo unus est modus nature: alius non debet esse modus nature: quia tunc non esset nisi una productio: Quicumque autem ille alius modus sit, oportet quod presupponat modum nature: quia natura est primum principium omnium productionum nullam aliam presupponens: et omnibus aliis necessario presupposita: Quia vero illud quod presupponitur alteri aliquo modo precedit illud: Ideo modus nature debet precedere illum alium modum quemcumque: persona que producitur per modum nature convenienter vocatur filius: et producens eam, vocatur pater: eo absque medio secundum ordinem nature: Et licet in ista persona sint due virtutes productive, et per consequens due relationes: si debeat per unam solam constitui, ut supius est dictum rationabiliter est constitutum per primam, et non rationabiliter per secundam: hec de se patent: et per hec videtur ad premissam dubitationem esse responsum: Ex hijs vero monstratur ulterius quod Spiritus S. procedit a filio: Quod licet non sit ame in hoc opusculo principaliter intentum: tamen ex quo se ingerit, bonum esse putavi hic explanare: Proderit enim et ad propositum: Nam si due sunt productiones quarum una alteram presupponit scilicet spiratio generationem: necesse est quod ordinem habeant ad invicem: et cum non possit esse ordo essentialis: vel temporalis, remanet ordo originis, tam inter productiones, quam inter personas productas: Ordo vero:

Quare potius dicatur pater, nomine personali: quam spirator :

originis non est nisi ut alter ab altero sit: ergo vel filius est a Spiritu Sancto quod repugnat premissis: vel Spiritus Sanctus est a filio, quod diximus esse monstrandum: et per consequens ab eo personaliter distinguitur per relationem sue originis, quam trahit a patre et filio: et non per relationem quam trahit a solo patre, ut vult opinio, que ut mihi videtur constituit opposita. scilicet quod Spiritus Sanctus de necessitate procedat a filio: non enim potest dicere contingenter: et tamen non de necessitate distinguitur ab eo per relationem originis quam trahit ex illo: per illam enim dicunt eos distingui, que per quandam circumstantiam accidentalem et advenientiam: et qua remota nihilominus posset Spiritus Sanctus distingui a filio: quia non ab illo distinguitur de necessitate et personaliter, nisi quia procedit a patre ut datus: filius vero ut natus: Ita quod sola filiatio distinguit filium a Spiritu Sancto sicut sola illum constituit: Ad quod sequitur manifeste si quis diligenter promissa consideret premissa: quod etiam similiter dicendum est de patre: quia ex quo solum per paternitatem constituitur ut declaratum est, sequitur quod solum per paternitatem de necessitate distinguitur a Spiritu Sancto et tunc sequitur ista abusio scilicet quod circumscripta spiratione activa, tam a patre quam a filio, nihilominus ab utroque distingueretur Spiritus Sanctus. Et si diceret ista positio implicat contradictionem: quia Spiritus Sanctus eo casu non esset: dicetur ei quod ista responsio est manifesta confessio, quod esse a patre est Spiritus Sancti causa ut distinguatur ab

non filius et Spiritus Sanctus a patre procedant :

eo: et sic non sola paternitate pater a Spiritu Sancto distinguitur, et similiter dicit de filio: Et sic non solum per suas rationes formales pater et filius distinguuntur ab eo: ¶ Verum est itaque: quod hec positio scilicet quod circumscripta spiratione activa ab utroque: remaneat per relationes formales Spiritus Sanctus ab utroque distinctus. implicat incompossibilia: sed sequitur ex positione sua qua dicit quod Spiritus Sanctus potest distingui a filio absque hoc quod procedat ab eo per solum suum constitutivum formale. cum ad hoc similiter sequatur Spiritum Sanctum non esse sicut supra ex iiii. articulo consensum esse constat intelligenti: Quod autem Augustinus dicit in v. de trinitate, quod Spiritus Sanctus non exit quomodo natus: Sed quomodo datus non obstat dictis: Declarabitur enim statim in sequenti c. et seriosius in c. viii. ubi incipiet manifestari quod non possunt esse diversi modi procedendi, nisi unus procedat ab alio: ~:

¶ Prime vie ad propositum veritatis due adhuc rationes. Capitulum vii^m :

IAm redeamus ad id unde digressi sumus: et videamus duas reliquas rationes doctoris Sancti. quas inducit ad principale propositum iuxta hanc primam viam, qua scilicet declarat distinctio divinarum personarum per relationes originis: ¶ Prosequitur itaque Sanctus doctor in questione propositam istam inquiens, Secundo quia secundum Augustinum in libro de trinitate. inde

divinis quod dicitur absolute est commune tribus personis: Unde relinquitur quod divinarum personarum distinctio esse non possit nisi secundum id quod ad aliquid dicitur: ¶ Hec enim duo principia sunt in divinis: prima autem distinctio que in divinis secundum relationem invenitur est per hec duo. scilicet qui alius: et qui ab alio: Si alterum autem eorum sit distinguendum est: oportet quod sibi distinguatur per ea que sunt eiusdem rationis: ut enim philosophus dicit in vii. metaphysice. Si quis in subdistinguendo utitur hiis que sunt per accidens et non per se: non rectam divisionis ordinem sequitur: Sicut si diceret: animalium aliud rationale: aliud irrationale: irrationalium vero aliud album, aliud nigrum: non esset recta divisio: quia cum ex hiis que sunt per accidens non fiat unum simpliciter, ultima species ex multis differentiis constituta, non esset unum simpliciter: ergo si in divinis qui est ab alio distinguatur, quod hoc sit per differentias eiusdem rationis: ut unus eorum qui sunt ab alio: unus ab altero etiam insit: et hoc importat differentia processionum que significat cum dicitur unus procedit per generationem alius per spirationem: Unde Ricardus in v. de trinitate. hoc modo distinguit procedentes ab alio: quod unus habeat alium de se procedentem: alius vero non: Videtur ista a Sancto doctore dicta et introducta consonare videntur verbis illius solempnis doctoris greci Sancti Gregorii nisseni dicentis in quodam loco.

¶ hic deficit textus grecus: aut propius. :

quod est dicere: eorum vero qui ab alio sunt alter quidem immediate ex primo: alter vero per illum qui est immediate ex primo: Ubi innuit solempnis ille doctor, non aliter posse filium a Spiritu Sancto separari, nisi per hoc quod aliquo modo est principium eius: alioquin secundum hanc rationem Sancti thome fingeremus quod filius et Spiritus Sanctus distinguantur per diversimode esse a patre. et non per esse alterum ab altero: et examinemus an exemplum, conformiter inducatur: dicit enim quod est simile, ac si dicatur: animalium irrationabilium: aliud album aliud nigrum: Ita si dicatur procedentium ab alio, alius ut natus: alius ut datus: vel alius ut genitus: alius ut spiratus: Et statim recte considerantibus apparet similitudo: nam prima distinctione personarum cum ista vel simili: divinarum personarum alia est principium alia est a principio: deinde earum que sunt a principio. alia hoc modo: alia alio: ecce variatur subdivisio a divisione: quia divisio datur per habitudinem principii: et eius que est a principio: Subdivisio vero per diversos modos essendi a principio. Si autem dicatur sic: earum que sunt a principio. alia rursus est principium. Alia ab ea tamquam a principio: hic manifeste servatur Idem modus dicendi: et per hunc modum habet manifeste propositum quod non aliter distinguuntur nisi

pro esse unum ab altero: Sequitur Sanctus
doctor et dicit: Quoniam in patre
sunt due relationes, scilicet paternitas et
activa spiratio: Sola paternitas constitu
it personam patris: spiratio non activa
est relatio persone, sed non personalis, quia per-
sone iam constitute superveniens: Ex quo
patet quod generatio activa sive paternitas secundum
ordinem intelligendi presupponit ad spir-
ationem activam: oportet ergo quod similiter fi-
liatio que paternitati per oppositum respon
det secundum aliquem ordinem presupponat ad
spirationem passivam, que est processio
Spiritus Sancti. Aut ergo ita quod spiratio passiva
intelligatur supervenire filiationi in ea-
dem persona: sicut spiratio activa pater
nitati: Aut ergo quod aliquem alium ordinem
habeat filius ad spirationem passivam:
Non est autem ordo in divinis, nisi natu
re, secundum quem aliquis est ab aliquo: ut
dicit Augustinus. Unde relinquitur quod vel sit
una persona filii et Spiritus Sancti vel quod Spiritus
Sanctus sit a filio: quod non est aliud conclude
re nisi quod si non procedat Spiritus Sanctus a filio,
remanet indistinctus ab eo: Et concor
dat ista ratio cum auctoritate illius Sancti Gregorii Ni
seni: per quam recolo me silentium impo-
suisse Scolario in urbe constantinopoli
tana, coram imperatore constantino: Se
natuque et clero: dicit enim iste Sanctus
in alio loco quod sicut pater preintelligitur filio

ita et filius preintelligitur processioni Spiritus
Sancti. Siquis autem diceret paternitas et filia
tio sunt simul natura: ergo antequam Spiritus Sanctus intel
ligatur productus, filius in illo priori est, et
non spirat Spiritum Sanctum ergo antequam Spiritus Sanctus
sit a filio, iam est distinctio inter eos: Ex
quo iam assumpto huius rationis est, quod ge
neratio presupponit spirationi active
esse: Respondeo quod hoc argumentum est valde
frivolum: ut clarius apparebit. infra
in capitulo 13. quia in illo priori, non etiam pa
ter spirat, unde non potest Spiritus Sanctus esse:
et per consequens nec distingui a filio ut ens
ab ente: Tunc in modum colubri tor
tuosi potest adversarius transire ad
auctoritatem Sancti Gregorii Nisseni nunc allegatam
que videtur dicere illius nunc assum
pti oppositum scilicet quod preintelligitur pater filio,
et arguet sic: Si pater preintelligitur
filio ergo potest intelligi spirare Spiritum Sanctum
prius filius: et sic distinguetur a filio prius
quam spiretur ab eo: Ad istud dico
quod pater non preintelligitur filio ut spi
rator: sed ut genitor: sed dicit: Quoniam
ergo relativa sunt simul natura, ex quo pater
preintelligitur filio ut genitor: Respondeo
quod relatio in divinis est proprietas constitu
tiva, et intelligendo eam in quantum talem:
non est dubium quod proprietas constitutiva
persone producentis est prior persona
producta secundum intellectum: et sic pater
preintelligitur filio: intelligendo vero
illam ut relatio, est cum filiatione
ex opposito distincta: Sic est simul na
tura et intellectu cum illa: Neutro
autem modo spiratio activa eam precedit:

qua constitutiva est prius eo quod adve
nit constituto: et hic est intellectus
fundamenti huius tercie rationis:

Secunde vie ad propositum veritatem. Ratio prima: Capitulum 8um

Ut mentibus omnium satisfiat et
ne oporteat amplius presuppositiones
vacillare: quia non omnes fatentur
per relationes distingui divinas personas
qua via hucusque incessum est: nunc
prosequar Sancti doctoris alias tres
rationes quas inducit iuxta precedentem
viam in quarto premissa, ita continuans:
Siquis autem distinctionem divinarum
personarum per ipsam originem consideret,
non per relationes originis idem sequitur,
sicut ex hiis que dicentur apparebit
satis: Primo quidem quia
siquis proprietatem divine nature consideret,
impossibile est in deo esse pluralitatem divinarum
personarum, nisi per hoc quod una ab alia oriatur:
nullo autem modo quod due oriantur ab una:
Quod patet siquis consideret, quomodo in diver
sis diversimode distinctio invenitur:
In rebus autem materialibus in quibus possibile est
fieri multiplicationem per divisionem
materie et quantitatis, ut dictum est:
possibile est duo individua eiusdem speciei ex
equo se habere: sicut et due partes quantita
tis ex equo se habent: Ubi autem invenitur
tur primo differentia secundum formam, ibi
impossibile est quod aliqua duo se habeant ex
equo: Ut enim philosophus dicit in 8 methaphysice
forme rerum sunt sicut numeri in quibus vari

ant species per unitatis adiectionem: vel
subtractionem: Ita et formales rerum differentie
consistunt in quodam perfectionis ordine:
Nam planta specie differt a lapide, in
hoc quod superaddit vitam: Animal non brutum [?]
tum, a planta. in hoc quod superaddit sensum:
homo vero a bruto: in hoc quod superaddit ra
tionem: Et ideo in rebus immaterialibus in
quibus non potest esse pluralitas per divisio
nem materie, impossibile est quod sit pluralitas,
nisi cum ordine quodam: Et in rebus quidem
immaterialibus creatis, est ordo perfectionis, sed
quod unus angelus est perfectioris nature quam ali
us: Et quia quidam philosophi crediderunt
quod creaturam imperfectam causaret a perfe
ctiori: ideo dixerunt quod in substantiis separatis
non potest esse multiplicatio nisi per causam
et causatum: quod nostra recta fides non tenet:
Quia credimus ex ordine divine sa
pientie, differentes ordines substantiarum se
paratarum productos esse: cum autem in divinis
non possit esse ordo perfectionis, ut Aria
ni posuerunt dicentes patrem filio esse
maiorem: et utrumque Spiritu Sancto. Relin
quitur quod pluralitas in divinis esse non pos
sit: nisi intelligatur nisi secundum ordinem originis
solum ut scilicet filius sit a patre: et Spiritus Sanctus sit
a filio: Si enim Spiritus Sanctus non esset a filio ex
ex quo respicerent patrem quantum ad origi
nem: unde vel non essent due persone: vel
esset inter eos ordo perfectionis secundum ari
anos: vel esset inter eos materialis divisio:
Et hanc rationem sequens hylarius in
libro de synodis: dicit quod ponere in divinis
duos ingenitos idest non ab alio existentes,
est ponere duos deos: quia si non sit ml [?]

Quod non est pluralitas sine ordine:

Quod unus angelus perfectioris nature est quam alius:

Arrianorum [?] perfidia [?] et fidelium [illegible]

Contra quosdam phylosophos ponentes infideles: quod imperfecta creatura a perfectiori causetur:

multiplicatio per ordinem originis: ergo quod sit per ordinem naturarum: Et ideo eadem est ratio, si inter filium et Spiritum Sanctum originis ordo non ponitur: ¶ Huius quod prenditur hec prima ratio Sancti doctoris: Neminem autem turbet, quod videtur hec ratio presupponere non posse esse pluralitatem angelorum in una specie: quod aliqui quidem non acceperunt, ergo hanc veritatem concedere et contrariam opinionem eludere, quod esset preter intentum presentis negotii: non autem hoc principale fundamentum est huius rationis: ¶ Sed hec fundat ratio: Quia ponentes divinas personas distingui per origines, seu processiones, coguntur aliquem ordinem inter ipsas origines ponere: ut patet expresse per dominum doctorem subtilem in xii di. primi sen. q. 1a quando inquirit de distinctione divinarum personarum: et alibi etiam ubi sepe utitur hoc modo loquendi: prima processio: 2a processio: et concedit etiam ponit prima persona: 2a et 3a. Si autem essent plures angeli eiusdem speciei: illi non haberent aliquem ordinem ad invicem: sed ex equo individua speciem dividerent: sicut in rebus materialibus: Unde non posset dici propter hoc: quod sicut duo angeli vel plures sunt in una specie absque hoc quod unus sit ab alio: ita non repugnat nature divine habere duo supposita producta quorum unum non sit ab alio: quia plures angeli non producuntur in una natura numero: neque etiam in una specie pluribus productionibus specie differentibus:

plures angeli in una natura numero non producuntur: neque in una specie: ut equivocis productionibus:

rentibus: vel ut terminis utar Scothicis, productionibus inter se equivocis: Et ideo nullus ordo est in angelis unius speciei: quia non est ordo in productionibus eorum: nec est ordo in eorum substantiis: quia sunt unius speciei, et uno modo producti: Duo autem supposita divina sunt quidem inter se unius nature numero: et essentie unius: et si processiones essent diverse, nullam possent habere divisionem: quia licet ab uno producente producerentur, sicut forte duo angeli: non tamen eo modo producerentur ut angeli: divina enim supposita producuntur naturaliter: et ideo productum in divinis est tale, quale est producens in omni perfectione. Angeli vero producuntur voluntarie: et tale productum est in ipsis, non quale est producens, sed quale vult producens ut sit: Unde non possent esse duo supposita divina, una productione producta: quia neque absolutum aliquid, neque respectivum esset in uno quod non esset in alio: quia quodlibet eorum sufficienter terminaret totam virtutem divine nature ad producendum, quod in creaturis non evenit: Ideo in creaturis non est superfluitas ex multitudine productorum una productione, quia non adequat eis virtutem producentis: ¶ In deo autem esset superfluitas si plura producerentur ab uno eodem modo producendi: Unde productiones creaturarum quibus producuntur a deo, sunt univoce inter se: et equivoce ad 3m scilicet ad suum primum quia non communicantur per eas nature principii: licet communicent

¶ Quod in divinis, productum et producens equalia sunt in omni perfectione:

¶ Qualiter angeli producuntur

¶ Qualiter creaturarum productiones quibus producuntur, equivoce sint et univoce inter se:

nature divine eodem modo scilicet voluntaria creatione, que in omnibus est eiusdem rationis: productiones vero divinarum personarum sunt equivoce: inter se equivoce: et ad primum univoce, rationibus oppositis: et quia in creaturis est ordo non solum ad creatorem, sed etiam ad invicem: unde resultat pulcritudo universi: de qua Boetius in 3° de consolatione dicit: pulcrum, pulcherrimus ipse mundum mente gerens similique ymagine formans: ergo quod huiusmodi ordinis pulcritudo maxime vigeat in fonte pulcritudinis deo: ideo inter divinas origines oportet esse ordinem naturalem et realem: et multo perfectiorem, quam in creaturis: Sed non potest esse alius ordo ibi quam originis: ergo una origo originatur ab alia duarum scilicet una earum nullam presupponit scilicet generatio: Alia vero de necessitate presupponit illam scilicet spiratio generationem: Alium ordinem ibi ymaginari non possumus: et quia ista presuppositio non solum est apud intellectum: quia iste processiones distinguuntur realiter: sicut et persone per eas procedentes: cum nulla alia presuppositio realis esse possit: non vel secundum tempus: vel secundum perfectionem: vel secundum originem: patet quod iste origines, non tempore: nec perfectione: sed sola origine ita se habent, ut una aliam presupponat: non ita quod una sit prior alia aliqua prioritate reali: sed ita quod una realiter est ex alia: et per consequens personarum productarum, una ex alia erit scilicet Spiritus Sanctus a filio: Alioquin non maneret ab eo distinctus: Hec mihi videtur intentio rationis:

¶ Obiectio doctoris Subtilis scilicet ex distinctione emanationum: Capitulum viii^m:

Superius in c. iii. fuit recitatum, quod duplex doctor subtilis instat in xi. di. q. ii. propositione contraria: Primo ex ratione formalis constitutivi: et ad hoc fuit in superioribus satis dictum: quo ad solutionem articuli 2° ex distinctione emanationum: et hoc fuit huc usque dilatum: quia nunc tangimus istam viam: Arguit itaque: isto modo, ut sicut generatio distinguitur a spiratione: et hoc circumscripto per impossibile omni alio, ratione generationis et spirationis: vel saltem circumscripto hoc quod spiratio activa est a filio, dum tamen staret distinctio principiorum generandi et spirandi: ergo et omni tali circumscripto, staret distinctio filii et Spiritus Sancti. Probatur consequentia quia impossibile est unam personam duabus productionibus accipere esse etc. ¶ Quia ista ratio in hac materia maiorem videtur facere difficultatem, ideo est et eius solutio seriosius pertractanda: Videbimus ergo hic tria per ordinem et seriatim: ¶ Primo: quomodo divine processiones distinguantur: ¶ 2° quomodo distinguantur circumscripta spiratione activa a filio: ¶ 3° Utrum hac circumscriptione an possit una divina persona duabus productionibus passivis esse producta: horum unum in presenti: alia duo in sequenti c. etc. ¶ Quo ad primum recitabo duas vias contrarias scilicet primo

doct. ſbtilis: 2º. doct. Sancti. cui ſi
militer ad hereo: In. 13. ergo.
. di. p. qōne de pductionib diuinis. ec.
Ista determinat doct. ſbtilis. poſt mul
tas opiōnes recitatas ⁊ replicatas dicens
ſic: Ad qōnez rūdeo: q pduc
tiones distinguuntur ſe ipſis formalit:
quia .ſ. exſius rōnibȝ formalibȝ im
poᵇˡᵉ est gnatione eſſe ſpirationez, ac
cum ſpirato p impoᵇˡᵉ quocūq: alio: vn
nō oȝ querere quibȝ distinguant: qr
tota ratio formalis unius est pſe, nō
eadez toti rationi formali alteri:
Ratio aūt eū inducens, videt eſſe
qr p proceſſiones distinguat pſonas:
⁊ ideo ſic p drias distinguentes ſpēs
ne in infinitū procedamus: dicamus q
differentie distinguunt ſe ipſis: Ita
⁊ hic: Con. ſe ipm arguit ſic: Ema
nationes nō ſt aſe, gº nº distinguunt
aſe: Et reſpondet pſimile: Diffe
rentie formales non ſt aſe effectiue:
⁊ tn distinguunt aſe formalit: Ideo
negat gñam: Iſta rñſio fi̅ale refel
litur, ⁊ ondit nō impedire, quin ad
huc militet arm. Nam qn loqm de
eſſe aſe: vel abalio: poſſumus hr̄e du
os reſpectus .ſ. ad rem ſignificatam p
nōm: ⁊ ad modm ſignificandi: Iux.
hac distinctionez ſt quatuor differen
tie nouiz. ſm quas quatuor iudica
mus: Nam. vi. grā. deus nec ſȝ re:
nec ſm modm est abalio: Ecce unus mo
dus: homo ſm. re quidē est ab alio:
ſm tn modm ſignificandi nō est abaº:
qr ſignificat p modū pſe ſtantis. ſm

grāmaticos ecce .2. modus. Creatio acti
ua ſm rem quidez est aſe, quia est
deus: ſm modm nō est abalio: quia ſig
ficat p nōm uerbale: Vbū aūt ſigni
ficat p modū fluxus ⁊ fieri: ſm gra
maticos: ecce tertius modus: Notio ſpi
ratio: origo: emanatio: ⁊ ſimilia: tā
ſm re, q: ſm modu ſt abalio: Et ex
hac diuiſione pȝ q reſponſio nō est
ad ppoſm argumenti: naȝ illud ante
cedens paſſiones ſt abalio, uel nō ſt
aſe, est verum utroq: mō .ſ. ſm reȝ: ⁊
ſm modm differentie nō gſtitutiue duarum
ſpēꝝ ingnē ſbe, nō ſt abalio ſm modm
licet ſint abalio ſm re: et ideo ſimi
litudo nō ualet: Et ut ſpēalius oc
cupat iſta diuiſio, notemus in ſimilibȝ:
Nam dies ſm reȝ quidem ſignificatam
nō ſignificat ſine tpē: ſm tn modum
ſignificandi, quia nō est, ſignificat
ſine tpē ſm logicos: Amare ſm modm
ſignificandi, gſignificat tempus ut pȝ
in pyermenias: quia vbū est: ſȝ reȝ
uō, ⁊ maxime in deo nullū tempus im
portat: ý est oīo ſup tempus: homo nᶜ
re nᶜ mō ſignificat tempus: dieſcere
uō ⁊ re ⁊ mō tempus importat: Applicat
ad propoſm ⁊ intelliges veritatē: Siquis
argueret ſic: Dieſcere est uerbum,
quia ſignificat cū tpē: ⁊ alius diceret,
nō ualet gª. quia dies etiaȝ ſignificat
cū tpē: ⁊ nō est uerbuȝ: non. bn̄ ſol
uit: quia in añte ponit terminus
qui ſignificat cū tpē. duplicat: in
reſponſione uō vnº tm̄: Qn̄ ergo
dicit: Emanationes nō ſt aſe, gº

nō distinguunt aſe: pȝ q añs est verum.
ut loquamur in terminis gſuetis. reali
ter ⁊ formalit: Instantia uō que dic,
differentie nō ſt aſe effectiue, ⁊ tn diſti
nguunt aſe formalit: pȝ q nō est ad
ppoitez arti. quia drie realit ſt ab
alio: formalit aūt aſe: Ideo arm mi
litat: quia emanationes nᶜ realiter:
nᶜ formalit distinguunt aſe: quia utro
q: mō ſt abalio: Differentie aūt ab
ſolute, realit quidez ſt abalio, forma
lit uō aſe: quia in ſua formalitate,
nō includunt eſſe abalio, ſic emana
tiones: Pro roboratione aūt
ſue opinionis. doc. ille nulla aliā rō
nez adducat ibi: ſȝ quedā augus. dic
ta, que diligent intuenti ppoſm non
gcludunt: Validius aūt. Sanctꝰ.
doctor hac impugnat opiōnez. in. q.
.17. de poteſſione diuinarum pſonarum dicē
ns: Omnis formalis distinctio:
est p aliquaȝ oppōnez: proceſſiones
aūt, ⁊ actiones, ⁊ motus nō hn̄t ad in
uicem aliquā oppōnez, niſi uel rōne
pncipiorum: uel rōne terminorum: gº
in diuinis impoᵇˡᵉ est q distinguantur
ſe ipſis: pbatur maior: Quecūq
poſſunt eſſe ſimul nō ſt differentia
aliquorum: ſȝ quecūq: nō hn̄t repu
gnantiaȝ ad inuiceȝ poſſunt eſſe ſil,
gtraꝝ est exeorum rationibȝ formali
bȝ: gº non ſt differentia aliquorum:
Et adducat exm. quia etiaȝ ea que nō
formalit distinguunt: ſȝ p gtrariaȝ
hn̄t repugnantiaȝ ſituuȝ que impe
dit ne poſſint eſſe ſimul: Sȝ proceſſio

nes diuine nulla penitus poſſūt hr̄e
repugnantiaȝ, nᶜ ratione pncipiorum
uel terminorum: gº ſe ipſis nō distinguun
tur: et ut patebit infra. in. c. vbȝ. iſ
te due paſſiones, nō hn̄t repugnātiā,
nᶜ rōne ſuppoſitorum, ſtante ypoſtaſi: ⁊
ibi impbabit: Ideo ea pretermiſſa re
cito pōnez. Scī. tho. que est iſta ſm
q Scothus eā ponit: Qr di
uine paſſiones distinguunt p modos
pcedendi: in qtraȝ una est p modm nē:
alia p moduz uoluntatis: nō quia
una pſona pducat nālit: alia nō: ſȝ
quia pductio unius est ſimilis pducti
oni nālī: ⁊ alia est ſimilis pductiōi
uoluntarie Naturale .n. agens p
ducat nō pſupponens aliā pductionez
pſe loquendo, licet p accidens unum
qnq: nāle agens, pſupponat aliud
pducens ſuis yiō: Ita pductio intellec
tus est p modm nē, quia nō pſupponit
aliaȝ: Productio uoluntatis pſup
ponit aliā pductionē, illaȝ vȝ que
est p modm nature ⁊ intellectus, que
dicit pductio filij: ⁊ ſic pductio. Spūs
.S. est p modū uoluntatis: quia Spūs
Sanctus pducit ſimili mō. pductioni
illi, que ppe dicit eē pductio uolūta
tis .ſ. pſupponendo aliaȝ pductionez:
hec ſt uerba Scothi ad lrāz in eadez
qōne: qui recitat hac inter alias plu
res qōnes quas impbat: et con. eaȝ
arguit ⁊ replicat: Primo ſic:
Si tn iſto mō distinguunt diuine pduc
tiones, quia vna preſupponit aliaȝ,
nō pōt ratio aſſignari, qrē filius

exui sue pductionis, sit magis filius
et Verbum. quam Spiritus Sanctus. et cetera. Ad quod bre
uiter respondeo secundum S. thome claris
simam uiam: quod ex hoc ipso quod prima p
ductio non presupponit aliam, habet
modum nature. et persona per eandem pducta
uocatur filius, quod est nomen procedens na
turaliter: Et quia intelligere non pre
supponit aliam pductionem inmanen
tem: id est similis operationi nature: Et
uocatur persona eadem Verbum: quia eun
dem modum habet nature et intellectus in
deo: Similiter exui sue pductionis.
Spiritus Sanctus est amor: quia procedit per modum
uoluntatis. cuius prima operatio est ama
re: eo quod 2a processio presupponit primam
et secunda persona per eam pducta, amor
uocatur propria ratione: et hic est intel
lectus Sanctorum: et non alius: 2o
arguitur sic: Multe sunt pductiones que
presupponunt alias, sicut pductio ar
tis: ergo dicere possumus quod Spiritus Sanctus procedit
per modum artis: Respondeo. quod ad propositum non
fiat pductio aliqua que sit per actionem
transeuntem ad extra: Sed solum que pos
sit compleri per actionem inmanentem:
uel ut ipsi locuntur, transeunte ad in
tra: Ars uero ad tales actiones appli
cari non potest: Item quia artifex potest
operari et non operari: Deus uero in pduc
tionibus istis necessitate non coactiue,
sed naturaliter: 3o. sic: Intellectus
et uoluntas sunt principia pductiua insuffi
cientia ad pducendum per suos actus per
sonas non metaphorice et similitudinarie:
sed uere et proprie: ergo non per presuppositionem ad in

uicem distinguunt: Respondeo. per augustinum. in
.xv. de trinitate. et allegatur per eum per
sua opinione: Sed non uidebis aut uolu
ntatem de genitione procedere, non tamen esse
genitionis ymaginem. Non etiam redu
cendo in illa principia probat propositum ut
infra in loco suo. scilicet in .c. xij. per Sanctum
doctorem clarius deducetur: Ex hiis patet
quod assumptum Scothi in arguendo principali.
cum dicat, generatio distinguitur a spiratio
ne, circumscripto omni alio etc. falsum
est: quia circumscripto quod filius spiret,
non manet distinctio inter eas: quia hoc
est de ratione spirationis quod filius spi
ret: Unde bene procedere illam: generatio et
spiratio distinguuntur ab inuicem circum
scripto omni alio a ratione generationis
et spirationis: Sed quando addit uel saltem
circumscripto licet quod filius spiret. hic
latet anguis: quia ipse presupponit
hoc esse aliud a ratione spirationis:
quod non est uerum: ut probatum iam patet. ex
dictis: et patebit adhuc clarius ex dicen
dis. presupposita trinitate diuinarum
personarum: etc:—

Quod stante ypostasi non remanet
inter filium et Spiritum Sanctum realis distinctio.
et sequitur dualitas indiuisa. Capitulum xm.

Ex hiis consequenter habetur quod
iste pductiones scilicet generatio et
spiratio differunt realiter, solum per hoc
quia una presupponit aliam, et est ab
illa, sicut uoluntas de genitione procedit.
Sed hic est dubium de actiuis pductionibus

quia de passiuis tamen uidetur esse decla
ratum, quod realiter distinguuntur: et de illis
apparet quia actu sunt in diuersis perso
nis: Actiue uero cum sint in eadem non ui
dentur distingui posse realiter: ut pro
bat magister franciscus de maronis. in
primo. y. di. ubi querit: An spiratio actiua
differat realiter a paternitate: Si autem
dicatur quod sola ratione: uel formaliter
distinguuntur, non erit inter eas ordo ori
ginis: nec una erit ex altera: et locum
habebit fundamentum aduersariorum:
quod non oportet tantam distinctionem esse in prin
cipiis, quanta est in principiatis, due enim
pductiones passiue, originantur ex du
abus actiuis: Nam passio ut dicit
aristoteles. est effectus illatioque actionis:
Ex quo sequitur quod etiam facta ypostasi,
quod Spiritus Sanctus non procedat a filio, remanere
poterit realiter et non sola ratione dis
tincti filius et Spiritus Sanctus. hic est
dicendum quod magister franciscus. uerum con
cludit in hoc quod pductiones actiue, non
possunt distingui realiter: neque ipse
due scilicet generatio et spiratio actiua. in patre.
cum sic ipsum (?) put est in filio. eo quod una est
alioquin non esset ab eis Spiritus Sanctus. tamquam
ab uno principio: Et uero ab eis origi
nentur due processiones passiue, non
inconuenit: non enim ille sunt distincte per
hoc principaliter: quia sunt in diuersis per
sonis: sed per hoc quod emanant ab una
persona non eque immediate: sed secundum
ordinem originis, quod est idem dicere
quod una emanat ab alia: et per consequens e
manat a diuersis personis inquantum una

est a patre solo: alia est a patre et filio, quo
originis ordine sublato, non actiue: non pas
siue remanere possunt distincte rea
liter: et hoc est quod dicit hic magister
herueus: quod licet quo ad principia for
malia possit esse minor distinctio,
in principiis, quam in principiatis: tamen quo
ad supposita pducentia est impossibile.
ut clarius infra patebit: hic
manifestatur 2m. quesitum. in prece
denti. c. scilicet quod facta ypostasi. quod filius
non spiret, remanet inter duas pduc
tiones actiuas distinctio rationis, uel
formalis ne fiet nunc difficultas in
hoc: tamen est quod difficultas est quia dis
tinguuntur minus quam realiter: et quia non
potest esse minor distinctio ex parte pducen
tis quam producti, non cum certo ordine,
qui omnio tollitur stante ypostasi: sequitur
quod et in pductis ratione differunt seu for
maliter: hee due pductiones scilicet pas
siua generatio et spiratio: Sed hic
posset dici pater habet duas pductio
nes actiuas: ideo sunt constitutiones: quia per
unam constituitur, et per aliam non: quia spira
tio actiua, non est constitutiua: sed due
passiue sunt ambe constitutiue: ideo due
passiue distinguuntur realiter, licet ac
tiue non distinguantur realiter: Tunc
ab istis petitur ratio diuersitatis: Unde
habet magis paternitas quod constituat
quam spiratio actiua: Item unde habet magis
spiratio passiua, quam spiratio actiua:
cum generatio actiua et passiua in constitue
ndo sunt similes: et cum non potuerunt ra
tionem aliter assignare, de necessitate sunt

reducerent ad illam. Et spiratio activa ideo non constituit, quia est communis duabus personis, quas iam invenit per sua formalia principia constitutas: Quo sublato oportet fateri quod utraque activa constituat: et sic sint due persone producentes et due producte: vel cum ratio diversitatis nulla sit, quod sicut hec se comparant ambe ex parte producentium. s. generatio et spiratio activa: ita ex parte productorum se comparant in uno supposito generatio et spiratio passiva: Et ita facta ypostasi quod Spiritus Sanctus non procedat a filio: sequitur quod sicut generans et spirans sit unum re. et sola ratione: vel solum formaliter distinguantur: Sic generatus et spiratus erunt una res tantum sola ratione, vel formaliter distincta: quod si convenit: et ypostasis conveniens erit: Si autem dicant ad superiorem interrogationem, quare spiratio activa non constituit: non quia est communis: sed quia invenit paternum suppositum constitutum, per conformitatem dicetur, quod non repugnat spirationi passive, reperire suppositum filii iam constitutum: et ideo simul esse cum generatione passiva: sicut ibi simul est cum generatione activa: ¶ Propter hec iam tertium suppositum declarabitur. s. quo stante ypostasi una divina persona: duabus productionibus erit producta: Quod ipsi de contraria oppinione habent pro maximo inconvenienti: Et tamen ex ypostasi sequitur: nam cum non sit minor ratio quare duabus productionibus, una persona accipiat esse, quam det

cum utraque sua productione activa vel passiva constituat: ¶ Oportet dicere quod sicut persona producens duabus productionibus activis, una earum constituitur in esse: alia non: ita et una persona producta duabus productionibus passivis producatur: quarum una constituit: et alia non: ut dicebatur supra: Et ideo sicut spiratio activa est patri quasi adventitia: et secundum modum loquendi accidentalis eo quod non concurrit ad constituendum, nec per consequens ad distinguendum, secundum istos, personarum producentium a persona producta, scilicet patris: ita et persone producte. s. filio erit spiratio passiva quasi adventitia et accidentalis, eo quod non concurrit ad constituendum filium: neque ad distinguendum a persona producente: quia ut dictum fuit et declaratum supra in c. v. non minus potest unum suppositum esse productum duabus productionibus passivis, quarum una sit substantialis: alia accidentalis: Et sic una productio sola utrimque erit totaliter substantialis: et ex neutra parte due substantiales: Sic exemplificatum fuit de Sorte habente personam pro filio et discipulo: nec sequitur ad istum modum loquendi propter plus quam sequatur nunc: Nam spiratio activa, tam in patre quam in filio est post constitutionem utriusque persone: et per consequens adventitia: et quasi accidentalis: vel saltem in secundo modo dicendi patris: et non in primo: quamquam non faciat compositionem propter infinitatem divine essentie, que istarum fecunditatum est capax: Et nisi necessitas fidei cogeret ad trinitatem

personarum non esset impossibile ista positio. s. dualitatis: per hunc modum saltem plus quam sit impossibilis illa. s. quod Spiritus Sanctus distinguatur a filio et non procedat ab eo: Sed quia omnino est contra fidem. et sequitur ex ypostasi, patet ypostasim esse falsam et implicare contradictionem cum suo adiecto: ista enim duo se compatiuntur ut dictum est. s. quod Spiritus Sanctus non procedat a filio et tamen distinguatur ab eo personaliter: Sed ista non implicant contradictionem. s. quod Spiritus Sanctus non procedat a filio et quod sit dualitas individuis (?): Et licet utrumque sit impossibile tamen ex uno concesso (?), non sequitur hic ex uno oppositum alterius, sicut ibi formaliter, licet sequatur utrobique materialiter secundum illam regulam. Ad impossibile sequitur quodlibet: Nam accedo ad aliam non veriorem: sed leviorem solutionem argumenti illius, concessa propositione veritatem. s. circumscripta spiratione activa a filio, adhuc remaneret distinctio generationis et spirationis: ergo stante ypostasi, remanet distinctio sola Spiritus Sancti. probatur quarta: quia duabus productionibus non potest una persona accipere esse: ¶ Respondeo ad antecedens: quod facta ypostasi tollitur personarum trinitas: et remanet distinctio rationis vel formalis tamen utrobique. s. tam ex parte producti, quam ex parte producentis. Inter illas duas emanationes: si tamen remanet vis spirativa in solo patre: et ad quartam concedo conclusionem. s. quod persone et distinguuntur ratione, et non realiter: ¶ Ad probationem quod non potest una persona produci duabus productionibus

etc.: dico quod non potest una produci duabus productionibus substantialibus, non sic: quod una sola producat unam una productione: deinde illa eadem cum prima producta, producat aliam alia productione: Sed una substantiali: alia accidentali, potest una sola, unam solam producere modo quo expositum est:

¶ Secunde vie Relique due rationes ad veritatem propositam. Capitulum xi.

Secunda ratio. qua. s. doctor in questione propositam ostendit quod necesse est Spiritum Sanctum procedere a filio: ut possit ab eo distingui personaliter, tenendo tertiam maximam. s. quod persone divine distinguantur per origines. Ita deducitur: Quod procedit ab uno naturaliter, oportet esse unum: Natura enim ad unum semper se habet: Sed que procedunt ab aliquo per voluntatem operante, possunt esse plura, licet sint ab uno: Sicut ab uno deo multe creature processerunt secundum voluntatem ipsius: Constat autem quod filius procedit a patre naturaliter et non per voluntatem ut ariani dixerunt: et hoc ideo quia ut hylarius dicit in libro de synodis. Quod naturaliter procedit ab aliquo est tale quale est ipsum a quo procedit: quod autem procedit ab aliquo per voluntatem, non est tale quale est ipsum a quo procedit: sed quale vult illud esse: filius. itaque talis est qualis est pater: Non enim est creatura. ut arrius et macedonius dixerunt: Unde oportet ut naturaliter a patre procedat, propter quod dicitur ab athanasio. et ab aliis sanctis, quod est naturalis Spiritus patris et

filij: impo^le est g^o q filius et Spiritus S. p
cedat a patre, n isto mō: q a solo patre p
cedat unus solus: et a patre et filio inquantum
unum sunt unus Spiritus S. hec est deductio
Spiritus S. que certe fundatur in hoc principio
q ab uno inquantum unum nō procedit n unum:
Quod fundamentum alij forte concede
rent: et dicerent q facta ypostasi .s.
circumscripta spiratione activa a filio,
due persone procedunt ab una: et tamen non
est contra hoc principium quia nō procedunt
duo supposita ab uno sm q unum est re et
ratione: vel realiter et formaliter: Sed sm q
est unum re: et duo sm rationem formalem
propter duplicem fecunditatem que est in illo
uno: et sic respondent solventes hanc
rationem .S. doctoris valde faciliter: Sed
occurrit iterum replicare alio mō que su
pra diximus: Quia tamen forte sepius
repetita placebunt: desideriorum
isti volunt q remota a filio spiratio
ne activa pater per duas productiones
activas solum formaliter distinctas pro
ducat immediate duas personas realiter
distinctas: petitur ab eis per quod distingu
untur ille due persone realiter: Respondent per
sua formalia constitutiva .s. filiationem
et processionem, que sunt relationes reales
realiter distincte: Sed petitur cum
iste relationes nō sunt opposite per quod
distinguuntur realiter: Dicunt per diver
sas relationes passivas distinctas re
aliter: que sunt generatio passiva et spira
tio passiva: Tunc ultra: iste produc
tiones unde habent q sint realiter dis
tincte: Respondent distinguuntur suis rationi

bus formalibus: Ex hoc arguitur sic:
Cum rationes formales, quarum est dictum, n
habeant ad invicem repugnantiam, nō
distinguant plus quam formaliter: sequitur q
per illas nō sunt distincte ille productiones
passive plus quam formaliter per aliquam alia
ergo distincta preter suas rationes forma
les distinguuntur realiter: Et quia ad
nō possunt se reducere ad aliam oppositionem
realem, n suppositorum: patet in eorum dic
to circulatio manifesta: Qui primo
assignat distinctionem personarum realem
ex distinctione formali productionum,
inde distinctionem realem productionum assi
gnat per distinctionem realem personarum:
Ex quo sequitur q distinctio formalis
productionum est causa distinctionis
realis earundem: Quod esse impossibile
faciliter patet: Quia quod est principium
distinctionis minoris: non potest exten
di ad hoc q sit et principium distinctionis ma
ioris in eodem: modo sm istos iste sunt
precisum distinguendi se ipsas forma
liter: ergo ipsemet nō possunt esse principium
distinguendi se ipsas realiter: Nil va
let itaque illa solutio, q ab uno realiter
inquantum plura formaliter possint plu
ra producere: n in productionibus volun
tarijs: sed in naturalibus ut dicit Sanctus
est penitus impossibile in hijs. n. ita est u
nitas de ratione principiati: sicut de ratione
principij: Nec habet locum in eis illa ma
xima Scoti. de ratione principij est
unitas principiati, sequitur multitudo,
sed in voluntarijs tantum: Non ergo ab uno
inquantum unum re: et plura ratione pro

plura proced

plura procedere, n eodem mō .s. plura
sm rationes convenientes in una re: sicut si
pater qui etiam est spirator produceret fili
um qui sit et ipse ab eo spiratus sicut
in precedenti .c. satis manifeste deductum
est: Preterea q formalis dis
tinctio, non de necessitate inducat dis
tinctionem realem, patet quia fides confite
tur in filio esse duas productiones forma
liter distinctas .s. generationem passivam:
et spirationem activam: Similiter in pa
tre sunt due ambe active: sed differen
ter: Sole productiones passive hoc ha
bent ut per suas formales rationes in
ducant distinctionem realem: Et
ita dicunt q omnis productio passiva potest
constituere: sed nō omnis activa: sed sola
generatio, et per eam paternitas: Spir
atio vero activa nō potest: Ex quo ul
terius infertur q spiratio activa re
quirit personam patris iam constitutam:
et similiter personam filij: quia pater non
est sine filio: Unde Frenascus ponit
patrem et filium prius quam Spiritum S. ordine
nature: ut patet in suo p^o. di. 13. Ergo
inter generationem passivam et spiratio
nem passivam est ordo nature:
Et ita potest dici q nō eque immediate
pater producat filium et Spiritum S. sed unum
mediante alio .s. Spiritum S. mediante filio: sed quare
quia filius prius natura producatur quam Spiritus S.
Et ita salvari videtur illud principium aliquo
.s. ab uno, inquantum unum nō procedit n
unum immediate .i. simul natura: sed ordine
quodam naturali ut dicunt: Quem
ordinem probat Frenascus auctorita

te magistri sui Jo. Scoti dicentis in
suo p^o. quod in uno signo nature quod
est fecunditas intellectus, complentur
duo signa originis .s. generatio activa
et passiva: et in alio .s. in fecunditate
voluntatis complentur duo signa originis
spiratio activa et passiva. Verum nō
petitur ab eis iste ordo nature: Est
ne sm solam conceptionem intellectus:
ita quadam necessitate concipientis ex
consuetudine facta in rebus creatis:
ubi est maior distinctio quam individui
in singulis nihilominus sunt multe res,
ita apte nate ordinate intelligi, ut dica
tur inter se habere ordinem nature .i. naturalis
intelligentie expedio ut dictum est:
ita q circumscripto omni actu intellec
tus nulla sit in deo actualis distin
ctio prioris et posterioris, super qua ordo
aliquis fundari possit: Vel est
ordo nature in deo remoto omni ac
tu intelligendi sm rem vera existe
ntiam: ita q una productio, vel una per
sona sit realiter prior. et alia poste
rior sm naturam: Si dicitur primum sequitur q in
deo cum sit inter productiones, et inter
personas realis distinctio, et nullus pe
nitus realis ordo, erit manifesta
confusio, que nō decet: Si autem inter
personas et inter earum productiones est
ordo realis .s. 2° mō. h nō potest aliter
esse, nec intelligi digne deo nisi quia
una persona est ab alia: et una produc
tio ab alia: et illa a qua est alia
vocatur prior origine: illa vero que
est ab ea, vocatur posterior, que

loquēdi modū ⁊ nos prius admictimus.
quia nil ad ppo^m nocet: Ex hys
manifeſte pz q oportet redire ad dictū
Sancti doc. q a p̄re nō poſſunt pduci
filius ⁊ Spūs S. n Spūs S. pducat a
p̄re p filiū ⁊ ab eo: Quo circūſcrip
to non remanet p quod diſtinguat^r
Spūs S. a filio: nec proceſſio eius a filij gña
tione: Sz opoz dicē q uel ſit una
⁊ eadē pſona filij ⁊ Spūs S. qd' ſup'
fuit gcluſū in pcedenti. c. Vel q
ſimul circūſcribat^r etiā ſpiratio ac
tiua a p̄re, ne in eo ſit uacua: ul' q
utraq: gſtituat pſone unā pſonam:
quarū una pducat filiū: alia Spūm
S. eligr qd' uis: Que omia cū ſint
inquenientia: pſuppo^m eſt inqueni
ens. ſ. q ab uno p plures fecunditates
ſolū formal'r differentes duo ſupp^ta
realit^r diſtincta imme^te pcedant. i.
ſine ordine originis cū fundamen
tū Sancti doc. qui dicat q ab uno
nō pōt imme^te pcedere niſi unum,
ut declaratū eſt: Cuius fundamē
ti ratio hinc apparet: Quia cū
nā ſit prin^m agendi, ⁊ eſſendi: ⁊ uni
nō inſit n una nā, de neceſſitate ſr,
q ſic p unā nām, unūqdq: eſt unū
ſolū: ita agat ſeu pducat unū ſolū:
⁊ eius prima nālis opatio ſit una ſola:
etc: 3a ratio pncipal'r Sancti
doc. in hac mā hec eſt: Sic Ricar
dus in. 5. de trinit. pbat: Impo^le
eſt q indiuinis ſit tantū mediata
ppinquitas, cū n. quelibz pſona
ſit in alia, ergo q quelibz imme^te ordi

net ad aliā: Si aūt filius ⁊ Spūs S.
a p̄re abſq: hoc q Spūs S. eſſet a filio.
tūc Spūs S. ad filiū nō eſſet imme
diatus ordo: Non. n. ordinarent
ad inuicē n imme^te uno a quo exiſte
rent: Sicut duo frēs ab uno patre
geniti: Vn impo^le eſt q filius ⁊ Spūs
S. hoc mō ſint a p̄re ſicut due pſone
diſtincte: q unus nō ſit ab alio: hec
Sanctus doc. ita clare dicat ut expoſi
tione nō egeant :

Tertie vie ad ppoitū dicte Ra
tiones tres: Caplm. xij^m

Erat poſtrema que nūc no
bis decurrēda eſt. tertia
uia ad. diſtinguendi pſonas diuinas:
iuxta quā rōnes alias tres. S. tho. addu
cit: Ita pſequens in qōne ppoita.
Siquis uō gſideret diſtinctionē diui
narū pſonarū p ordinē ad actibuta
eēntialia pz et q idem ſequat^r. ſ.
q neceſſe eſt Spūm S. pcedere a filio
ut poſſet ab eo diſtingui pſonalit^r:
Primo qdē quia ſm h' dicat^r q fi
lius pcedit p mō^m nature: Spūs uō
S. p mō^m uoluntatis: Nam ſemp p
ceſſio nē. eſt pncipiū ⁊ origo cuiuſlz
alterius pceſſionis: Omia namq: q
p artē: ul' p uoluntate ul' p intellec
tū fiunt pcedunt ab hys que ſm
nām ſunt: ⁊ iō dicit Ricardus. in.
vj^o de trinit. q int^r omēs pceden
di modos, gſtat ſm locū tenere
⁊ ceteris pncipaliorē eſſe illū qui

eſt filij: nā ubi iſte nō preceſſerit
ceterorū nullus eēndi locū habe
bit oīo: 2o manifeſtū eſt. Si
dicat^r q filius pducat^r pceſſione inte
llectuali ut uerbū: Spūs uō S. pce
ſſione uoluntatis ut amor: Non
. n. pōt eſſe, nc intelligi q amor ſit
alicuius. qd' nō eſt intellectu gceptum:
Vn^r qlibz amor eſt ab aliq^o Xbo, loq
ndo de amore in intellectuali nā:
3o idē apparet: Si Spūm S. dica
mus eē uiuificū qddā ſpiramē
deitatis ut dicat Athanaſius: Omīs
. n. motus ⁊ actio nē ordinat^r p inte
llectū: n ex inſpectione nē gtrari
uz accidat: Vn^r ex omib3 ſupdic
tis dat^r intelligi q n Spūs S. eſſet
alius a filio, ſi ab eo nō pcederet, nc
ſpiratio eſſet alia a gnatione:
Circa has tres rōnes. acceptas
a. Scō. doc. p hanc. tertiā uiā dubi
tat^r ſiml': Quia uidet^r hic ponē
Sanctus tres modos pcedendi. ſ. nē.
intellectus: ⁊ uoluntatis: Petit
g^o de iſtis modis, An ſint oīo idē:
⁊ tūc erit tm̄ una pceſſio: An ſint
oīo diuerſi: ⁊ ſic erunt tres pceſſio
nes: Dicat^r coīter q modus nē
⁊ modus intellectus ſit idē, ⁊ mo
dus uoluntatis differt ab illis:
Contra: Non plus differt a nā
diuina uoluntas, q^a intellectus:
ſz intellectus non facit modū diſtin
ctū a mō nē. g^o nc uoluntas: Et
ſic omniū erit modus unus:
Hanc dubitationē mouet ⁊ ſol

uit Sanctus. doc. Sub. e. ti. in. q. ij^a.
ubi querit. An indiuinis ſit una
pceſſio: uel plures: ⁊ in rñſione ad
xj. ar^m ſic dicat: Indiuinis pceſſio
que eſt p modū intellectus, nō differt
a pceſſione que eſt p mō^m nē. diffe
rt aūt ab utraq: pceſſio que eſt
p modū uoluntatis: ⁊ hoc pp: 3a.
Primo qdē quia ſic pceſſio que
eſt p modū nē, nō preexigit alia
pceſſionē: ita nc pceſſio que eſt p
modū intellectus: pceſſio aūt que
eſt p modū uoluntatis de neceſſita
te preexigit pceſſionē que ē p mō^m
intellectus: 2o. quia ſic nā
pducat aliquid inſimilitudinē ſui,
ita et intellectus tam intra q^a extra.
intra qdē, ſi eſt Xbū, eſt ſimil'do
rey intellecte: ⁊ intellectus intelligē
tis ſe ipm: extra uō ſi eſt forma inte
llecta, introducat^r inartificiatum:
Voluntas aūt nō pducat ſuā ſili
tudinē, nc intra: nc extra: intra
quidē nō: quia amor qui eſt imme^te
pceſſio uoluntatis, nō eſt ſimil'do
alicuius uolentis. uel uoliti: ſz que
dā inpulſio relicta ex uno in altero:
Aut quedā unio unius ad alterū:
Extra et nō: quia uoluntas im
primit inartificiatū formā inte
llectū, p^ius q: uolitū, ſm ordinē
rōnis: Vn pncipalit^r eſt ſimil'do
intellectus, licet ſecūdario uolunta
tis: 3o. quia pceſſio nē. eſt
tm̄ ab uno tamq: ab agente. ſi ſit
pfectū agens: nec obſtat q in ciā

libus generat aliquid ex duobus scilicet patre et matre: quia solus pater est agens in generatione: mater vero patiens: Similiter non processio intellectus est ab uno solo: sed amicitia que est amor mutuus procedit a duobus invicem se amantibus:

Nec quemquam moveat quod in prima tamen rationum in hoc capitulo positarum dicat Sanctus doctor quod natura procedit et intellectu: In hac autem solutione ultimo iam posita dicat quod modus nature et intellectus est idem: quia illud est verum ubi natura differt ab intellectu: In deo vero cum omnia sint unum, nulla est ex natura rei distinctio nature, intellectus, et voluntatis: Licet hoc non acceptent alii opinantes: sed dicunt hec distingui formaliter ex natura rei: Sufficiat tamen ad propositum quod omnia sunt ibi idem realiter, sed modi sunt differentes, ut dictum est: non quidem nature et intellectus, sed modus voluntatis ab utroque differt:

Et si quis argueret: Modus adiacet rei et facit compositionem cum eo: ergo modus non est in deo ubi nulla compositio est, sed summa simplicitas: multo minus etiam modorum pluralitas: Respondet Sanctus doctor supra capitulo 2. quod cum dicatur per modum huius vel illius non ponitur in deo modus qui sit qualitas divine substantie superaddita: sed ostenditur similitudinis cuiusdam comparatio inter processiones divinas, et processiones que sunt in rebus creatis: Per hec omnia manifeste apparet quod de intentione huius doctoris Sancti non est quod intellectus et voluntas in deo sint principia productiva personarum divinarum proprie et directe: sed solum per quandam acceptationem trinitatis deifice increate ad ymaginem trinitatis create que est in potentiis anime: Ideo illud argumentum non valet: non plus differt voluntas a natura divina quam intellectus: ergo modus voluntatis non est distinctus a modo nature plus quam modus intellectus: quia ista distinctio modorum procedendi non accipitur penes aliquam distinctionem que sit inter ista attributa in natura divina, quia nulla penitus est: sed solum penes distinctionem quam habent in creaturis ubi modus intellectus est magis similis modo nature, quam modus voluntatis, ut dictum est: Unde notant magister durandus in primo distinctione x. movens hanc questionem. Utrum Spiritus Sanctus procedat per modum voluntatis. dicit quod in productione divinarum personarum est considerare .3. scilicet habitudinem virtutis productive ad actum producendi: suppositum productum: et ordinem productorum: et productionum:

Primo modo nulla persona procedit per modum voluntatis: sed omnes per modum nature quod est, ut de necessitate suum actum eliciat: et non habeat in potestate sua producere et non producere, sicut voluntas:

2o modo. filius quidem per modum nature producitur qui est ut unum sit ab alio, uno: quia unum agens per naturam agit per formam suam, que unius non potest esse nisi una: Sicut licet pater habeat duas fecunditates, una tamen illarum formaliter constituit. In quantum ad illam scilicet sui formale constitutivum quod est paternitas: et per illam primo agit producens filium cui donat quecumque habet, et sic potentiam spirativam, qua simul cum eo producat Spiritum Sanctum qui ideo per modum voluntatis procedere dicitur, quia non ab uno solo: sed a duobus emanat:

3o modo filius dicitur procedere per modum intellectus quod est non presupponere aliam productionem ad intra secundum modum nostre ymaginis ubi voluntas de cognitione procedit: et sic Spiritus Sanctus dicitur procedere per modum voluntatis: quia presupponit aliam que est per modum intellectus: quia scilicet processio Spiritus Sancti presupponit generationem filii, et ut ipse subinfert sic intelligenda sunt que dicuntur communiter de processione divinarum personarum: et verba doctorum que videntur insinuare quod intelligere et velle seu diligere sint rationes emanationum divinarum: hec enim dicuntur solum per quandam coaptationem ad ea que inveniuntur in ymagine creata: Et hec sunt de mente doctoris sancti. adeo ut nullo modo concedat suppositio quod Spiritus Sanctus non procedat a filio. quod due ille modi producendi: seu due productiones in divinis distincte remaneant: Sed de sua mente clarius patebit per solutiones multarum rationum in contrarium:

Rationes .3. Sancti doctoris in contrarium superius ex prima dicte: Capitulum xiii.

Ad maiorem vero huius catholice veritatis elucidationem: quod scriptum est eccl. 24. Qui elucidant me vitam eternam habebunt: Sanctus hic et veridicus doctor. in questione propositorum multis arguit mediis in oppositum sive per rationes personam scilicet adversarii induens pluraliter mentientis. quod potest distingui Spiritus Sanctus a filio posito quod non procedat ab eo: et licet dictas rationes permixte ponat: Ego tamen ad doctrine profectum qui ordinem exigit, iuxta .3. media premissa distinguam illas. Et ex prima viā replicat arguens:

Primo sic: Relationes eterne in divinis sunt subsistentes persone. ergo id ad quod sequitur relationum pluralitas sufficiat ad distinguendum personas: Sed diversitas actionum secundum speciem sufficiat ad diversas relationes: ergo diversitas actionum sufficiat ad diversificandum personas. maior est nota. et minor probatur: et de directo. et per exemplum de directo quidem: quia ad generationem sequitur filiatio: et ad spirationem processio: per exemplum autem: sicut ad creationem vel gubernationem relatio domini ad doctrinam xpi. regule magisterii: Unde ipse dixit in evangelio Io. Vos vocatis me magister et domine. et bene dicitis. sum etenim: Si ergo sunt in divinis diverse relationes sequentes diversas actiones ad intra: ergo quod sint etiam diverse persone: Hec ratio potest sic breviter formari: diverse relationes in divinis constituunt diversas personas subsistentes: et distinguunt eas: Sed diverse productiones faciunt diversas relationes: ergo diverse productiones faciunt distinc

tione indivisis personis: Sed generatio et spi-
ratio sunt diverse productiones: ergo stante
ypostasi per eas distinguntur filius et Spiritus
S. ¶ Ad hanc rationem dat Sanctus
duas responsiones: ¶ Prima est per in-
teremptionem maioris: que non est
universaliter vera: quia non omnes relatio-
nes diverse constituunt diversas personas
subsistentes: et exemplificat de paterni-
tate et spiratione activa, in patre quarum
una constituit s. paternitas: Alia
non: sed est communis et inheret iam constitu-
tis: Sed quia posset responsio refelli
dicendo quod illa maior non procedit in ar-
gumento universaliter simpliciter sed universaliter negative s. omnes
diverse relationes divine sequentes
diversas productiones passivas constitu-
unt et distinguunt: et tunc illa procedet:
Et ulterius arguendo filiatio et processio sunt
diverse relationes consequentes diversas
productiones passivas: Si iste et procede-
rent haberet propositum contra adversarios:
Ideo dat Sanctus doc. aliam responsionem quod
stante ypostasi iste productiones s. genera-
tio et spiratio passiva non sunt diverse: et
per hoc solvit etiam rationem aliam fundatam
in dicto apostoli ephe. iii°. Ex quo a patre celesti
omnis paternitas in celo et in terra nomina-
tur: Ubi sic procedit: Perfectiones sunt
processiones divine quam create: sed iste suf-
ficiunt ad distinguendum supposita:
quia diverse nativitates hominum fa-
ciunt diversas personas humanas: ergo di-
verse processiones divine faciunt con-
sequenter diversas personas: Totum
conceditur: sed dicit quod stante ypostasi

processiones ille non sunt diverse, quia de men-
te Sancti doc. est quod nulla sit in divinis di-
versitas, seu distinctio ut moderatius
loquar, nisi per hoc quod unum extremorum
est ab alio: Unde quia facta ypostasi
spiratio non originaret generatione:
Ideo neque productiones diverse essent
neque persone: ¶ 2° arguitur sic.
et sic arguit Sanctus doc. et valde forti-
ter. In divinis dicuntur esse proprietates:
relationes: et notiones: inter hec pro-
prietates sunt priores: quia primo intelliguntur
persone distincte suis proprietatibus quam ad
invicem referantur vel innotescant: Sed
remoto posteriori non de necessitate
removetur prius: ergo remotis mutuis re-
lationibus filii et Spiritus S. proprietates re-
manent distincte: et sic stante ypos-
thesi distinguuntur filius et Spiritus S. per
sua constitutiva: Ista ratio fundatur in
hoc quod proprietas est prior relatione: que dis-
tinctione indiget: Ideo Sanctus doc. ita
respondet: Ad hanc rationem dicit quod eedem
secundum rem sunt in divinis proprietates: relati-
ones et notiones: nisi quod proprietates sunt tres
s. paternitas: filiatio: et processio:
relationes sunt quatuor adiuncta communi spi-
ratione, que ideo non est proprietas: quia con-
venit pluribus: Notiones sunt similiter
s. adiuncta innascibilitate que etiam est
proprietas, sed non personalis, quia non consti-
tuit, eo quod negative significat, per eam
tamen pater innotescat: Quantum ergo ad rem,
ordinem habere non possunt proprietates: re-
lationes: et notiones: cum eedem sint realiter
[illegible]: Si autem earum ordo secundum

earum rationes requiratur, tunc notio pri-
or est ratione quam relatio et proprietas secundum
ordinem quo aliquid prius est secundum rem
indistinctis realiter: patet quia eadem
sunt principia essendi et cognoscendi: re-
latio et proprietas ex principiis essendi ma-
nant: notio autem est principium cogno-
scendi, quod ydemptificatur cum principio
essendi: Si autem ordo proprietatum et rela-
tionis requiratur in creaturis assigna-
ri non potest: nam aliqua proprietas est
relatio, sed non omnis: et similiter aliqua
relatio est proprietas, sed non omnis: Si tamen
proprietas accipiatur ab aliquo absoluto,
erit prior relatione: scilicet ea ratione qua
absolutum est prius relativo: In divinis
personis autem quod relationis ratio rationem
proprietatum precedat: Nam cum proprium sit
quod uni soli convenit, expedit quod pro-
prietas distinctionem supponat: distinctio
autem in divinis nulla est, nisi per hoc quod est
ad aliquid: Unde relatio que principium distin-
ctionis in divinis est, prior est proprieta-
te: Sciendum tamen est quod neque proprietas
neque relatio, secundum quod huiusmodi habent ratio-
nem constituendi personam: Nam cum per-
sona sit rationalis nature individua substantia
id quod est extra substantiam constituere non potest per-
sonam, sed substantiam sequitur: proprietates que
proprie et relationes in creaturis non
constituunt: sed constitutis adveniunt:
In deo relatio que est proprietas, est di-
vina essentia: et ex hoc habet quod constitu-
at personam per eam sit persona: paternitas ergo
inquantum est divina essentia constituit
personam: inquantum est relatio distin-

guit: inquantum est proprietas convenit
uni et non alteri: inquantum est notio,
est principium innotescendi personam: patet ita-
que illud presuppositum esse falsum quod proprieta-
tes sint priores relationibus: et hinc ha-
bet solutio rationis 2e: ¶ 3° similiter
filiatio est proprietas filii constitutiva
persone eius: processio est proprietas Spiritus
Sancti constituens ipsum: filiatio non
est processio: nec ei opponitur relative:
ergo stante ypostasi per suas proprietates
ille due persone distingui poterunt.
Ad hoc respondet quod non permanent ille
proprietates ubi Spiritus S. oppositionem
non habeat ad filium: Opponuntur
autem per hoc quod unus est ab alio: et hoc
solo distinguuntur:

¶ Rationes quorundam magistri Ferrasii
de Murroni. Quod filiatio non distinguit
et filium dei a patre relative opposi-
tionis gratia: Capitulum xiiii.

Verum quia in hys rationi-
bus fundare videtur inten-
tionem Sanctus doc. in hoc quod in divinis
relatio non distinguit, nisi ab oppositis.
Bonum est motiva aliter sapientum
tangere, et tempestive solvere ut veri-
tas pateat: ¶ Arguit itaque ma-
gister Ferrasius de Murroni quondam magister
in questione quam de hac materia scribit in
primo: et vult probare ibi per ista media
quod filiatio non distinguit filium dei
a patre per oppositionem quam habeat ad
paternitatem: ¶ Primo sic:

Relatio secundum suam totam quiditatem est ad aliud. essentia secundum suam totam quiditatem est ad se: Si ergo relatio non distinguitur nisi ab eo ad quod est ut ad terminum: sequitur quod essentia a nullo distinguitur: quia non est ad aliud ut ad terminum: Istud argumentum debebat concludere. ergo essentia a nullo distinguitur ut a termino sibi relative opposito. et non ita absolute: Sed si ponatur in forma videbitur fortius, et solvetur facilius: Est ergo forma talis: Omne quod convenit alicui in quantum tale, convenit omni tali: sed esse secundum totam suam essentiam ad aliud convenit relationi in quantum distinguitur ab alio: ergo convenit omni distincto ab alio: sed non convenit essentie: ergo essentia non distinguitur ab alio: sed nec a se distinguitur: ergo sequitur quod a nullo distinguatur: hec est vis argumenti. Cuius tota difficultas consistit in minori primi sillogismi. scilicet secundum suam totam quiditatem esse ad aliud convenit relationi prout est distincta ab alio: quia ly. ab alio. potest dupliciter sumi. scilicet simpliciter: et contracte: et patet quod in hoc loco accipitur contracte ad illud aliud. ad quod quiditas relationis est: et sic est vera: et conclusio sumitur ab alio communiter: et argumentum non tenet: Si autem in minori sumatur aliud communiter, sicut in conclusione, tunc ipsa esset falsa: nec est secundum mentem ponentium quod filius filiatione a solo patre ipse distinguatur, et eo quod relatio secundum suam totam quiditatem est ad aliud. scilicet ad oppositum relative: Ex quo infertur quod relatio distinguitur solum ab opposito et non ab alio communiter: Et sic patet quod argumentum non valet. quia laborat in equivoco: vel ex ab alio secundum quod concludit ab alio simpliciter. Essentia enim divina vel quecumque alia absoluta secundum suam totam quiditatem, non est ad aliud: et ideo non oportet quod distinguatur ab alio, ad quod sit: quia ad nihil oppositionem relativam includit, sicut relatio: de qua dicit idem magister in questione de ordine nature, volens inter alias rationes probare quod ipse est in divinis: quia terminus relationis est prior natura quam relatio eo quod includitur in diffinitione eius que non potest dari nisi per suum terminum: Quomodo clarius continetur ipsum. potest enim argui sic ad propositum positionis nostre. Nihil distinguitur formaliter et per se nisi a suo opposito: Sed relatio secundum suam quiditatem includit respectum ad suum oppositum: ergo relatio secundum suam quiditatem a nullo distinguitur formaliter et per se nisi a suo opposito. Maior est probata superius, multipliciter. secundum S. tho. minor est ab eis concessa. ergo conclusio vera: et argumentum in contrarium nullum est, ex eo maxime et brevissime, quia procedit de distingui: positio autem est de distinguere: et similiter nota in reliquis tribus:

2o sic: Si filiatio non distinguitur nisi ab opposito cum in persona filii nihil habeat sibi oppositum sequitur quod a nullo distinguitur, quod sit in persona filii: Sed in filio est spiratio activa: ergo ab illa non distinguitur filiatio: et sic non erunt due emanationes: Si autem sit in una sola in filio que sit generatio et spiratio: quero quid respiciat una ut terminum, respiciat alia: Et sic filiatio habebit pro termino spirationem: et econverso: que sunt inconvenientia: ergo id ex quo sequuntur. scilicet quod filiatio non distinguitur nisi a suo opposito:

¶ Pro intellectu dictorum et dicendorum hoc presupponatur hic a nobis. quod cum loquimur de distinctione in divinis. intelligimus de distinctione reali: et non de distinctione rationis, vel formali que sit minus quam realis, nisi hoc expresse expressificemus. Istud igitur argumentum peccat secundum equivocationem, que forsan hic potius vocanda est fallacia secundum quid et simpliciter. Concedimus enim quod spiratio activa in filio non distinguitur realiter a generatione passiva. eisdem et per gnis non simplicat: Distinguitur autem ratione, vel formaliter tantum. que est distinctio secundum quid comparata ad distinctionem realem: vel si vis quod utraque sit distinctio simpliciter: patet saltem quod equivoce dicitur: Nam positio loquitur de distinctione reali: argumentum autem procedit de distinctione formali: Utrum autem istud concedemus contra procedentes argumenta pro essentia divina duntaxat: quia ipsa a nullo increato distinguitur realiter: sed solum ratione, vel formaliter: sive ex natura rei: sive non, est presentis speculationis: sed alio eget tractatu, quem forte quandoque compilabimus:

¶ Contra hanc rationem sic posset instari. Filiatio et spiratio activa in filio sunt due relationes reales, ergo distinguuntur realiter: negetur consequentia. sicut ista: essentia et filiatio in filio sunt due formalitates reales, ergo distinguuntur realiter. negetur consequentia. et secundum eos similiter et ista. intellectus et voluntas sunt duo attributa realia realiter in deo existentia: ergo distinguuntur realiter: non valet quia dualitas non fertur super realitatem, sed super relationem, vel formalitatem vel attributum:

¶ 3o sic: non solum in deo: sed etiam in creaturis, equalitas est distincta relatio a paternitate: et tamen equalitas non est ad paternitatem: ergo positio falsa: Istud argumentum variat sicut alia: preterea inter equalitatem qualem hic intendimus. quia non habent fundamenta distincta realiter. scilicet quantitatem et actionem: Hec enim in deo sunt omnino idem reale: Licet in creaturis non sint ita idem: Hic posset aliquis capere me in verbo: quia dixi quod distinguuntur relationes ex fundamento, et sic non ex oppositione tantum ut supra diximus: Sed ne quis glorietur in verbis consideret quod quicquid supra diximus. et in processu dicemus. intelligimus non aliud exprimamus de relationibus divinis inter se et non de relationibus ut sunt communes deo et creaturis: vel de relationibus creatis tantum: Sed in divinis non est aliud fundamentum quam divina essentia penes quam distingui non possunt ¶ Et si vis vocare proxima ad similitudinem creaturarum quantitatem et creationem et passionem patet quod tria sunt in divinis ſbam: Ideo licet in creaturis remaneant alique alie rationes distinguendi relationes quam mutua oppositio: tamen in divinis nulla penitus alia manet: ut diffusius in c. xbus. patebit:

¶ 4o. sic. Filiatio divina differt a filiatione in creaturis: et tamen non respicit eam: ergo et

Fcallima visio, et ad istud est p̄ p̄dcā
que de reali distinctione diuinarum
relationum ad inuicem loquntur. In qb;
nihil remanet distinctum n̄ esse ad
aliud: hic nō fit gparatio int relationem
creatam et increatam: que nō
sunt ambe in deo: id arm non est ad p
positum: ¶ Post artm ponit iste
doctor sententiam suam in hac fera.
Dico ergo q filius filiatione distinguitur
a quocumq; nō filio: qd pz p pm
gplexum: Quecumq; non sunt distincta
sunt idem: quia distinctum et idem
sunt inmediate circa qdcuq; ens: uel saltem
idem et nō idem: Si ergo filius filiatione nō
sit nō idem. SS. uel distinctus a beo,
necessario sequitur q sit idem: intendens p
hoc q neq; a patre filius distinguatur
relatiue oppositionis gratia: Que sententia
omnio falsa est: quia filius nō est
filius .n. quia est a patre, non solum sm
rem, sz etiā sm formalē rōnem: Ideo
principaliter et p se distinguitur a patre, qz
relatiue sibi opponitur: Deinde et secundario:
quia pr nō est filius, distinguitur
a beo gnali distinctione sibi q
uenit et distingui a Spū S. Et p
batio sua qua pbat hanc falsam sententiam
peccat, a sm qd, ad simpr.
Nam non negat positio nrā q p filiationem
sit distinctus filius a quocū
q; nō filio sm quid .s. p affirmationem
et negationem que presupponit
distinctionem simpr que est p duas
affirmationes oppositas, que sunt paternitas
et filiatio: et nō sunt paterni

tas et passio: Ideo nō est gcedendum, q
filius distinguatur filiatione a patre precise
uel saltem principaliter: ppterea quia
pater est nō filius: quia sic filiatio
nō plus operaretur ad distinguendum filium
a patre, q a Spū S. qd p se pz esse absurdum:
Et quia dicit in fine huius
artli. sicut tota gditas hominis est ad se
et nō possunt ei guenire passiones
entis: Idem et diuersum dicimus q sic
est, sm modum suum sz unumq; Vnū hoi
gpetit idem et diuersum absq; ru ad
aliud: Relationi uō primo et p se nō
gpetit idem et diuersum n̄ in respectu
ad aliud: et maxime in diuinis
ut dictum est: Possumus et increatis
absolutis ad ppom nrūm inuenire
exa non pauca: Sz primū sufficiat
in accidentibus: Sanum et egrum que
sunt in medietate cū aial: Et peto
An sanum sanitate distinguatur equa
liter p omni a quocūq; non sano: Ita
q non plus operetur sanitas ad distinguendum
sanum ab egro, q a lapide qui
non est capax alterutrius: Credo
q quilibz sapiens dicet in q sanitate
distinguitur sanum ab egro principaliter
gtrie oppositionis gratia. Ab alys
autē secundario, ad que nō ht oppositionem,
n̄ gdictionis: Et sinō uis gsiteri
nolo te guincere rōne: Quecumq;
maiori oppone opponuntur
principalius et directius distinguuntur
Sz que opponuntur oppositione gdictoria
et oppone positiua, maiori oppone
opponuntur, q que opponuntur oppo

ne gdictoa. falsa: ergo etc: Sanum autem et
egrum opponuntur oppone cōi .s. gdictoa
et pticulari .s. gtria: ergo principalius et
directius distinguuntur q sanum et lapis:
Ita p omnia dicatis de filiatione
distinguente filium a patre et Spū S.
Vn manifeste apparet q primo et principaliter
filius filiatione a patre distinguitur
ppter oppositionem affirmatiuā, quam
ht ultra gdictoria: distinguitur uō
a Spū S. secundario ppter solam oppositionem
communem .s. gdictoriam: —

¶ Rationes alie 4or eiusdem. Q spiratio
actiua nō diuidit filium a Spiritu Sco. Caplm. xvm : —

Respondet nitit in eadem q.
magr ille ondere gtrium
eius qd S. tho dicat. filius nō distinguitur
a Spū S. n̄ p spirationem actiuam:
Primo sic: Quecq;
aliqua distinguuntur p priori, remoto
quocūq; posteriori, adhuc distingr.
Sz filius et Spūs S. distinguuntur p sua
priora .s. p sua gstitutiua: Spiratio
autem actiua est posterior filio ut inferius
patebit: ergo ea remota adhuc
ibi manet distinctio fily a Spū S.
maior est nota: minorē hic psupponit:
pbat autem eā inferius in
suo processu qn agit de ordine nature:
Sz nō oz laborare in pbatoibus.
quia S. doctor gcedit aliquem ordinem
fily ad Spūm S. et gnationis ad
spirationem: Mirandum est tn: de

tanto viro quō sepe tā faciliter in hoc artlo
decipit: Nam illa minor sm suas
pbationes est omnio falsa: quia in illo
priori nē ut sm suum modum loquendi
loquar, filius et Spūs S. nō diuidunt:
quia Spūs S. non dum est: cū .n. p
eius spiratio actiua et passiua sint simul
natura: Spiratio autem actiua et passiua
sint simul nā: Spiratio autem actiua
in patre nō sit alia q spiratio actiua
in filio: Sequitur q pater in illo priori
quo generat filium nō spirat Spm S.
aliter nō pōt euadē, qd eiusdem temporis
.s. q spiratio actiua sit simul
cum gnatione actiua et passiua cuius oppom
ipsē expsse docet: ymo ipē dicat assertiue
in .q. de ordine nē. q filius prius
est q pater spiret: Sz hic nō aduertit:
Concedendo ergo maiorē .s. q qncumq;
aliqua distinguuntur p sua priora
remotis quolibz posteriori, adhuc remanent
distincta: pcedat sic: Sz
spiratio actiua et passiua sunt posteriores
gnatione actiua et passiua ergo que p
illa priora distinguuntur remanent
distincta remotis quolibz posteriori.
Sz p illa priora diuiduntur pater et filius
ergo illi remanent dā remota eā ab
utroq; spiratione actiua: et hoc uerum
est: sz nō est uerum q filius et Spūs
S. remaneant distincti p illa priora
qz Spūs S. nc a patre nc a filio est in illo
priori: Esset .n. p gnationem: pecca
bat autem armn in mā assumens falsm
ut manifeste patet ¶ Neq; tn differt
uir ut uerbis eorum utar: q pater

prius origine spirat Spiritum S. quam filius: sed differentia quod prius natura: in uno n. signo nature inueniuntur duo signa originis ut Scotus dicit, et iste inducat quemadmodum supra in c. xj. articulo: Ideo dico quod in eodem signo nature pater et filius spirarent Spiritum S. sed non in primo: quia hoc esset contra eos nimis expresse: in 2o sic: et in illo pater prius origine spiraret quam filius i. ut nunc utitur communibus verbis spirare. SS. pater habet a se: filius non a patre. hic est distinctio signorum originis que nihil facit ad propositum propositionis articuli cuius initii et ductorum sequentium plena solutio ex solutione quae poterit constare:

2o arguitur sic: Quandocumque aliqua distinguuntur ex suis rationibus formalibus que sunt in utroque: essentia et relatio s. in filio filiatio et in Spiritu S. passiua spiratio: ergo remanentibus illis semper distinguuntur: hoc concludit et verum dicit: sed non remanent ille rationes formales facta yposthesi quod Spiritus S. non procedat a filio: vel remanentibus illis remanet distinctio eo modo quo ille remanent: modo stante yposthesi ille rationes formales vel non ambe remanent, sed una tantum s. filiatio: vel remanent due, non autem distinguente a filio quam in parte s. formaliter, et non realiter: et per hoc ad maiorem: Sed latet venenum in minori: dicit n. quod filius et Spiritus S. distinguuntur suis rationibus formalibus, nam si per rationes formales intelligeret solum ut dicit rationes constitutiuas, ista propositio est falsa prout sonat proprie loquendo: Sed distinguuntur per rationes formales distinctiuas que sunt oppositae relationes: ut n. sepius dictum est: per suas rationes formales constitutiuas distinguuntur principaliter ab hiis in quibus repugnant rationes oppositae: secundario vero ab hiis in quibus non repugnant rationes iste: modo nos agimus de diuisione principali, qua remota secundaria non manet. Sicut remoto ab homine quod distinguatur a lapide per animam, numquam distingueretur ab eo per rationalem animam: et sic remoto a filio, quod distinguatur a Spiritu S. per spirationem actiuam non remanebit ab eo distinctus per filiationem:

3o sic: Quandocumque aliqua relatio ponit effectum suum non solum circa fundamentum: sed etiam circa suppositum: tunc non solum denominat, vel refert fundamentum, sed et suppositum: Sicut similitudo non solum refert albedinem secundum quam sunt aliqua similia: sed et ipsa sunt similia: distinctio autem et huiusmodi s. que ponunt effectum suum circa suppositum. Nam vocantur et fundamentum distinctionis utrum et suppositum similiter: tunc ultra: dato quod spiratio actiua non sit in filio. Vero adhuc est inter relationes s. filiationem et passionem: ergo stante ypostasi et supposita distincta: Istud argumentum sicut et alia ex inaduertentia procedit: quia stante ypostasi, filiatio et passio: vel non ambe remanent: vel non remanent distincte realiter, ut sepe dictum est: Unde vero eodem modo denominat suppositum: sicut fundamentum: Sunt autem fundamenta in isto casu utra solum formaliter, si manent ergo et supposita. Vocat autem fundamentum distinctionis relationes ipsas s. filiationem et passionem de quibus clare ostenditur quod stante yposthesi, non possunt manere distincte realiter: Quia distinctio realis inter duas relationes, non potest esse nisi vel per distinctionem realem fundamentorum vel per distinctionem realem suppositorum: vel per mutuam oppositionem:

Prima hic non est, quia fundamenta ut supra dictum est sunt idem realiter: 3a et distinctionis causa hic non est. s. oppositio ut clare patet ex significatione terminorum: quia non sunt correlatiue, nisi quis dicat quod importent oppositionem implicatiuam: quia de ratione passionis est quod sit a filio: Et istud licet sit verum, tamen ipsi non fatentur: Media vero distinctionis ratio non sufficit s. distinctio suppositorum: quia reperitur una relatio indistinctis suppositis s. actiua spiratio in patre et in filio: ergo cum ille due relationes nullam habeant causam distinctionis realis inter se: nullam possunt causare in illis diuinis personis, quarum una non procedat ab alia: Verum possunt huic solutioni duo obuiare: Unum est quod non sufficienter enumerant causas distinctionis harum duarum relationum: Nam est una alia s. per diuersitatem formalem suarum rationum quarum una non est alia que est ratio generalis in omnibus: quomodocumque distinctis: Aliud est simile hic: quia iste due relationes tenent ex parte productionis passiue: cui repugnat in uno et eodem supposito duplicari: Licet non repugnet productioni actiue: Et hoc est quod distinguuntur hee due relationes ex distinctione suppositorum: hee vero due instantie iam superius ex parte solute sunt: et in fine huius operis adhuc latius dissoluentur:

4o principaliter arguitur sic: Eadem sunt principia essendi et distinguendi: Nam per idem unumquodque est ens et unum: et per consequens distinctum: sed filius secundum esse personale constituitur per generationem passiuam et Spiritus S. per spirationem passiuam: ergo per illa distinguuntur: vel formalius loquendo per filiationem et passionem: Concedo quod distinguuntur secundum quid per illa simpliciter non quia illa principia non requirunt de necessitate quod constituant distincta supposita nisi stante fide s. quod Spiritus S. procedat a filio: Stante autem contraria ypostesi dicit quod spiratio passiua non est principium constitutiuum Spiritus S. Et ratio huius est: quia spiratio presupponit generationem, non solum ordine nature ut ipsi dicunt: sed et ordine originis: ut sepe dictum est: Nam ordo nature non requirit de necessitate distinctionem realem secundum ipsos: Nam pater ordine nature prius generat quam spiret, et tamen non habet inde distinctionem realem: Unde per illum ordinem non potest probare distinctionem realem generationis passiue. Ideo necesse est ut dicant ordine originis et sic ut dicit Sanctus doctor productio erit ex productione: et persona ex persona: Sed si nunc contra ypostesim: dicet aduersarius: numquid sunt eadem principia essendi et distinguendi filium et Spiritum S. Dico quod sic: sed non eque sufficientia: Nam principia essendi distinguunt constitutiua principaliter et per se: Ab hiis in quibus

requirunt opp^te principiis: secundario
uero ab hys in quibus non requirunt ipsa.
Et ut appareat mia istius adspectionem
doctrine: notandum est diligenter quod esse
dicatur absolute distingui non addit res
pectum ad alia: possunt ergo aliqua
sufficere ad totale esse aliquorum quod
non sufficiant ad totalem illorum distinc
tionem ab inuicem secundum eundem modum
scilicet formaliter et primo ut nunc loquimur
nam formale constitutiuum uniuscuiusque
sufficiat ad totale esse formale sui con
stituti: Sed illud non sufficiat ad totalem
distinctionem formalem illius ab omnibus
aliis quibus non est idem: Sit enim causa exempli
formale constitutiuum hominis rationale:
istud complet esse formale hominis id est suam
rationem formalem que est eius diffini
tio ut formalissimum omnium ad diffi
nitionem concurrentium: Et ita conuer
tibiliter predicatur affirmatiue et negatiue rationale
de homine sicut tota diffinitio: et tamen non
ita distinguit homines sufficienter ab omnibus
formaliter sicut tota diffinitio: quia
rationale non distinguit hominem forma
liter primo nisi ab irrationali: ista enim oppo
nuntur formaliter primo rationale et irrationale
sed rationale et insensibile non opponuntur
primo formaliter: patet: quia insensibile
non conuenit cum irrationali: sicut sensibile
cum animali: homo ergo et asinus licet per rationale
et insensibile formaliter constituantur in esse:
tamen non formaliter per hec distinguuntur ab
inuicem: sed homo et brutum distinguuntur
ab inuicem formaliter quia per rationale
et irrationale: Similiter animal et asinus distin

guuntur formaliter: quia per sensibile et insen
sibile: Uocat autem etc. id quod ultimo con
stituit per insensibile non ualet illa corro
boratio: quia idem est aliquid ens et unum
formaliter: ergo quo idem est aliquid ens
et distinctum a quolibet formale: quia
unum conuertitur cum ente: distinctum uero
non: De ratione enim unius non est quod
distinguatur ab alio: sed solum quod sit indi
uisum in se: aliter enim antequam crearet
mundum, non fuisset unus quia a nu
llo erat distinctus:

Rationes Sancti doctoris Quiq
in oppositum sumpte: Ex Secunda
Uia: Capitulum XVI^m :

Prosequendo que ceperimus
conuenit rationes S. doctoris in
ducere contra se ipsum sumptas ex suis pro
ductionibus iuxta secundam uiam distin
guendi diuinas personas, ut supra
traditum est: Et primo sic
in diuinis persone distinguuntur per hoc
quod una est ab alia secundum aliquem ori
ginis modum: ergo due persone sunt produc
tes etiam si una ab alia non procedat:
patet consequentia per hoc quia impossibile est unam ypo
stasim duabus processionibus recipere unam
et eandem naturam: Unde Christus duas naturas
accepit per duas natiuitates: Ad istam
rationem sic respondet ad literam idem Sanctus
doctor. Bene sequitur, Si sunt duo modi
originis in diuinis quod sint etiam due
persone procedentes: Sed tamen duo modi or
iginis esse non possunt nisi per hoc quod Spiritus

Sanctus procedit a filio ut dictum est:
2º sic: In patre inuenitur actiua gene
ratio, et actiua spiratio: sed generatio et spi
ratio in diuinis distinguunt personas, ergo
sicut filius est a patre per hoc quod a patre generatur
ita Spiritus S. per hoc quod a patre spiratur et
si non spiratur a filio: R. quod spiratio
distinguit Spiratum a spirante: sicut ge
neratio distinguit generatum a generante,
non tamen per hoc sequitur quod spiratum distingua
tur a genito, cum et spirans et generans si
nt idem: Nec obstat quod idem non potest
duabus processionibus procedere: quia indiui
sis non possunt esse processiones, et non per
hoc quod unus procedentium est ab alio ut
dictum est: 3º pater est suffici
ens et perfectum principium Spiritus S. Unde dicit
Anselmus in libro de processione Spiritus S.
quod Spiritus S. ita perfecte est a patre, sicut
a patre et filio: perfectum autem principium alicuius
non indiget alio ad producendum illud
cuius est principium ergo sicut nunc perfecte distin
guitur a patre et filio procedendo ab utroque:
ita perfecte distingueretur ab utroque: proce
dendo a patre solo et non a filio: R. quod
pater non indiget alio principio ad productio
nem Spiritus S. quia ipse cum filio sunt idem
principium per hoc ergo quod est a patre et filio perfecte
distinguitur ab utroque: sed non distingui
tur a filio, quia est a patre: Unde remo
ta spiratione filii, non distingueretur
ab eo: quia dicit ut in precedenti capitulo nos tetigi
mus: non omne quod sufficiat ad esse, su
fficiat ad distingui: Unde et si procedere
a patre sufficeret ad esse Spiritus S. non
tamen sufficeret ad distingui eum a filio.

licet bene sufficeret ad distinguendum eum
a patre a quo est: quia non potest idem
a se ipso recipere esse: Et non bene ista
responsione, quia hic innuit quod diuina
persona non distinguitur a qualibet alia
formaliter per aliquid quod intrat rationem
eius formalem: sicut inrecaturis in
uenitur: et causa diuersitatis dabitur
in fine istius capituli 4º: remoto
posteriori, non de necessitate remoue
tur prius: sicut remoto homine, non remoue
tur animal: De personis autem diuinis di
cuntur tria scilicet processio: communio: et germa
nitas: Ratio autem processionis precedit
ambas alias in diuinis: Non enim esset
ibi communio uel germanitas nisi esset pluritas
personarum que per processiones multipli
cantur: ergo remota communione et germani
tate in diuinis adhuc remanet processio
etc. ergo non sit communio patris et filii in uirtute
Spiratiua: nec sit germanitas filii et
Spiritus S. per hoc quod unus procedat ab altero:
adhuc remanet processio Spiritus S. a patre.
R. sic: Licet processio sit prius secundum
intellectum quam communio: talis tamen processio scilicet
Spiritus S. qua procedit quasi amor et nexus
patris et filii non est prius secundum intellec
tum quam communio: Unde non oportet quod remota
communione remaneat processio: sicut animal
est prius secundum rationem quam homo, non tamen animal
rationale: Ubi oportet intelligere quod Sanctus
non dicat hoc: quia diffinitio non sit
prior diffinito: sed non est sic prior sicut
animal aequo ad hominem non conuertitur. quarto.
Et hoc ad solutionem argumenti satis est:
Id quoque animaduersione dignum est

q si Spūs S. nō pcedēt a filio, nō esset
iste Spūs S. quē adoram⁹ nūc: sz oīo
alius nouus et recent⁹ adueniens:
Ad 3m et pn̄cie ultimo: Multi posuerūt
Spūm S. a filio nō procedere. qui tn̄ 3.
psonas in diuinis ɋ̄fitent⁹: sicut pz
de grecis: ergo quis Spūs S. a filio nō
pcedat adhuc remanet abeo distinct⁹:
Ratio. Quia licet greci nōɋ̄fiteant⁹ Spūm
Sanctū a filio pcedē, ɋ̄cedunt tn̄ filiū
esse aliquē mō pn̄m originis Spūs S.
qd' pz ex h' q dicunt Spūm S. eē a prē
p filiū et esse Spūm fily: nihilomi
nus tn̄ aliqd implicat ɋ̄dictionem
implicat: qd' nihil phibet ab aliquo
explicat⁹ nesciente ɋ̄cedi: Et sic a
liquis nō intelligens, pōt dicē. Spūm
S. non esse a filio. licet a filio sit distin
ctus: In hac rōne utit⁹ Sanctus.
doc. iste magna prudentia: Prius
.n. respondet admittēs interpretantes
uba scripture et sanctorum .s. q illi
dicebant debere sic intelligi. q filius
aliquid ɋ̄ferret ad pductionē Spūs
S. Licet nō uellent ɋ̄cedi sibi hoc mō
q Spūs S. pcedēt a filio: Deinde quia
uidebat etiā forte tunc esse quosdā
uel saltē esse futuros: Sicut sunt hodie
qui oīo dicunt q a prē solo pcedit Spūs
Sanctus. nihil ɋ̄ferente filio ad pdu
ctionē eius. et inuenit nouas inter
pretationes ad sacra dicta, quas
nō coluerunt prēs eorum: ideo excu
sans eorum ignorantiā addit: quia
nō pcipiendunt de ɋ̄dictione implica
ta. In hoc modo loquendi .s. q Spūs

nō pcedat a filio, et tn̄ distinguat⁹ pso
nalit⁹ abeo: Ista .n. duo uera nō impli
cant contradictionē: sz nō ita clare sic⁹
ista alia q Spūs S. nō pcedat a prē,
et tn̄ distinguat⁹ psonalit⁹ abeo: Et
in hoc laudo magr̄m franciscū. qui
expsse dicat hoc dictū nō hēre locū,
quia maīfeste sequit⁹ Spūm S. non
esse si nō est a prē: et ideo nō debet
distingui: licet aliqui aly uideāt⁹
uelle etiā hoc sustinere: Sz
miror qd' lateret magrm̄ francm̄
ista uerius q de rōne Spūs S. est
ita q procedat a filio sic a prē ut
possit abeo distingui: Decipieba
tur forte ob amorē et reuerentiā
magistri sui, qui hanc opinionē astru
ens in .q. tractatu, a sūo. Videt⁹ pre
cipue se fundare in hoc q uidebat in
creaturis, id qd' ab alio formalit⁹
distinguitur dr̄ p aliqd qd' est de
rōne formali ipsius: Sic ipse exem
plificat q homo distinguit⁹ a lapi
de formalit⁹ p sensibile, qd' ingre
dit⁹ rōnē formalē hōis: Ita uole
ns diuina metiri eadē mensura
dicebat: Filius nō debz a quocumque
distinguat⁹, nisi p aliqd qd' est de rōne
ipsius formali: hoc nō est nisi essentia
et filiatio: Cum ergo p essentiā nō dis
tinguat⁹ a Spū S. p filiationē dis
tinguet⁹, et nō p spirationē que nō
intrat eius rōnē formalē: Miror
de magro simul et de discipulo, qui
tam leuibus argumentis innisi hanc
qōnē ita determinauerūt p parte

affirmatiua, in tam maīfestū piculū fidei:
Excuso tn̄ eos quia puto scolastice po
tius q magistralit⁹ disseruisse. illis eo
rum nō indigentes serueosius in hac di
fficultate pcedere: Iam uō tempus ē
nō sic disputandi: Sz ueritatē totis
uiribus defendendi contra fidei aduer
santes, ne nobis ɋ̄ueniat id greci quiti
Ad [illegible] nō ludicris ludere: Et
quia soluere nō est ignorantiā un
culū: ideo post longū processū,
iam uinculū patefeciam⁹ et ei⁹ nūc
solutionē adnectim⁹:
Clarum est .n. q omnium distin
ctionū prior et nō p accidens est ali
qua distinctio formalis precedens
omnē distinctionē denoīatiuā: uel
qualitercumque: aliter nō caperet⁹: Unde lz
homo distinguit⁹ p rōnale abruto
et aplanta et alapide: Abruto tn̄ dis
tinguit⁹ formalit⁹ .s. p aliquā forma
litatē quā hēt in se correspondentē
formalitati alteri que reperitur
in bruto: Et iste formalitates sunt rō
nale et irrōnale: Aplanta aūt et
lapide nō distinguit⁹ hō p rōnale for
malit⁹: quia nec in planta nec in lapi
de est aliqua formalitas de directo
opposita rōnali: Non .n. possunt plura
uni opponi, nisi sub aliqua una rōne for
mali: sz distinguit⁹ ab illis p rōnale
denoīatiue. infiniti .n. non hoīes uel
nō rōnales ut supra p magrm̄ fran
ciscū fuit introductum. in .c. 3. iste
aūt distinctiones denoīatiue debent
ex certo fundari in aliquibus formali

bus distinctionibus: quia posteri⁹ psu
pponit prius: distinctio aūt formalis
est prior alys inexistentibus: Dicam⁹
ergo q hō dicat⁹ aplanta p formalitatē
que est ex gñe sensibile, que ɋ̄riat⁹
illi formalitati que est in planta
insensibile. Alapide nō distinguit⁹ hō p
animatū cui opponit⁹ in lapide inaīa
tū: Et hāc uocat scotus distincti
onē primā et adequatā: et dicat q
rōnale non distinguit hoīē alapi
de adequate: quia tunc omne qd' nō
esset lapis esset rōnale .s. ingenio p
ximo, puta cor⁹: Omne .n. corpus
qd' nō est lapis esset rōnale: sic⁹ omne
aīal qd' nō est irrōnale, est rōnale:
patet aūt illud eē falsū: Applice
mus aūt ista ad diuina, et negotie
mur ex eodē fundamento q oportet
quālibet psonā distingui ab alia
formalit⁹, et alicui que est in alia
.i. p aliquā formalitatē oppositam:
Sz pz q filius nō distinguit⁹ a Spū S.
formalit⁹: quia in Spū S. nō est a
liqua formalitas filiationi opposita
sz distinguit⁹ abeo solū denoīatiue:
quia non est filius: alioqn sit ita
q h' sit distinctio formalis et adequa
ta: Tunc sequit⁹ p artm̄. scoti
q quicqd nō est Spūs S. in diuinis
est filius: et sic pater esset filius: qd'
et ipsi cogitare abhorrent: Oporteret
itaque dicē, uel qd' diuine psone sine
tur suis formalibus distinctionibus et
solū denoīatiuis ab inuicē separentur
qd' non est intelligibile: uel q nō p

filiatione solum distinguatur filius a
Spiritu Sancto. nec similiter per paternitatem pater.
nam sequeretur similiter quod omnis persona
divina que non esset Spiritus Sanctus esset
pater: Et sic non una persona esset
pater et filius, quod est sabelliane im
pietatis: nil autem potest esse forte
distinctione divine persone a Spiritu
Sancto nisi formalitas que opponitur spiratione
passive que est activa spiratio: et de
hac est verum quod quecumque non est Spiritus
Sanctus in divinis est spirator: Nec debet
se legere intellectus ad hoc: quod sicut
increatitatis formale distinctivum est
in ratione distincti, ita sit de necessitate
te in divinis: quia due vel plures
formalitates absolute non ad invicem
opposite nec disparate possunt concurrere
ad constitutionem unius nec creature ordi
ne quodam, quod una per aliam terminetur
sicut animatum per sensibile: et specifice per rationale
que sola dicatur differentia specifica: quia
non ultra terminatur per aliam: in divi
nis autem duo absoluta non sunt que
concurrant ad distinctionem alicuius perso
ne: Due vero relationes originis
sunt: sicut species specialissime disparate,
et non possunt se invicem terminare:
nec ullo modo concurrere: in rationalem forma
lem unius persone quia cum illa non posset
esse nisi relatio: sequeretur quod una re
latio formaliter respiciat duos termi
nos disparatos: quod est impossibile. Ideo
non possunt concurrere, due formalita
tes relative ad constituendum unam
personam: sed una est constitutiva, alia

ut omnibus illi persone in 2º modo. sicut
homo in homine rationale et risibile: Et
in hoc sit divine persone similitudo,
nam cum in dividuo, quod per aggrega
tionem omnium proprietatum individuali
um distinguitur ab omnibus ut exempli
ficat anselmus in suo libro de processione
Spiritus Sancti. Sic filius non per solam filiati
onem, sed per eam et spiratione activa
distinguitur ab omnibus divinis perso
nis: Unde superius dixi in quaestione c. quod
spiratio activa licet non sit de ratio
ne filii inquantum filius: est tamen inquantum
alia persona a Spiritu Sancto. vel inquantum
filius est spirator et spirat Spiritum Sanctum.
Circa istam: per ignorantiam istius
veritatis dicunt posse distingui. Spiritum
Sanctum a filio absque hoc quod procedat ab
eo: Isti vero magistri nostri latini non
puto quod ignorarent, sed fingunt ut
disputent, et discipulos temptent.
Interim vero patet risui apud modernos
grecos. Romane ecclesie eorum et ipsa habeant
talia opinantes qualiter multum conferre
et ad suum errorem confirmandum
de Spiritu Sancto quod non procedat a filio: quem
errorem ecclesia Sancta omni conatu stu
dium laborat extinguere: Quantum
autem fidei noceat apud grecos
iste processus. quia istud amplius modum
plixitatis excessit. in Sequenti
ti dicemus:

Rationes due eisdem sumpte. ex 3º
via. Ubi reprobatur expositio Sco
ti in Boetium dicentem quod relatio

multiplicat trinitatem. Capitulum xvijm

Postremo restat adducere
rationes. doctoris. Sancti. quas
facit in contra per tertiam viam distin
guendi personas divinas. scilicet per reductio
nem in essentialia attributa, que vocan
tur fecunditates: Et primo
sic: non est idem procedere per modum nature
et per modum amoris: Sed nomine filii desi
gnatur persona procedens per modum nature.
nomine autem Spiritus Sancti procedens per modum ficta.
amoris: ergo Spiritus Sanctus procedit a filio
distinguitur, et si ab ipso non procedat
per solam processionis differentiam: Et hoc con
firmatur auctoritate ista. quia dicit
anselmus in libro de processione Spiritus Sancti.
quod si per aliud non essent plures. scilicet filius
et Spiritus Sanctus. per hoc solum essent diversi:
Ad hoc respondet. Sanctus doctor. quod illud quod procedit
per modum amoris, oportet quod procedat ab eo qui
procedit per modum nature. ut ex dictis patet: Et
hoc modo solvitur ad anselmum: quia
verum est quod hoc solo distinguerent, quod
diverso modo procedunt: sed diverso modo
procedere non possent, nisi Spiritus Sanctus procedat
a filio: Quare autem anselmus hoc
ibi non specificat rationem assignat. Sanctus
doctor. isto modo: Est enim intentio anselmi
mi in libro illo sicut ponere ea in qui
bus convenimus cum negantibus Spiritum Sanctum
procedere a filio, qui tamen dicunt eum ab
illo distingui: Unde verba predicta Anse
lmi inducta magis sunt dissuasiva
supposito quod veritatis diffinitio sit quod et
in eodem libro posterius dicat quod pater

et filius per essentie unitatem in omnibus unum
sunt: nisi in hiis in quibus distinguit inter eos
relationis oppositio: Quod dictum de di
recto est contra istos. qui non volunt quod
filius filiatione plus distinguatur a
patre, quam a Spiritu Sancto. Ex quo etiam sequitur
quod filius non plus distinguatur a patre. in
quantum est pater, quam inquantum est spir
ator: Et quia filius est Spirator:
sequitur quod filius filiatione non plus dis
tinguatur a patre quam a se ipso inquantum est
Spirator: Sed filius inquantum filius non
differt a se ipso inquantum est spirator
personaliter: ergo videtur sequi quod filiatio
ne non distinguatur a patre personaliter:
Totum hoc provenit, quia nolunt quod ratione
oppositionis relative filius filiatione dis
tinguatur a patre, sed solum ratione oppositionis
contradictorie. qua distinguitur et filius a se
ipso. quia non inquantum Spirator est
filius: iste enim formalitates se ipsis sunt
non eedem sicut paternitas et filiatio: et sicut
filiatio et processio: Sed anselmus distinguen
do, quod per unitatem essentie pater et fi
lius in omnibus sunt unum in quibus non dis
tinguit inter eos relationis oppositio: mani
festissime infert quod filius et Spiritus Sanctus
non distinguerentur ab invicem, nisi esset
inter eos relationis oppositio. eo quod in eis
est eadem ratio. scilicet essentie unitas:
Quarto. arguit sic. Sanctus doctor. San
cti greci loquentes de filio et Spiritu Sancto
secundum similitudinem corporalium, dicunt
eos esse sicut duos radios paterne cla
ritatis: et sicut duos rivos fontane
deitatis, que est in patre. et sicut duos

flores paterne nec: Hec omnia ad se
cunditatem ptinent, quam dicunt isti esse
duplicem in patre s. intellectus et volun
tatis: Sz radij: Riui: et flores dis
tinguntur ab inuicem, et si alter ab
altero non sit: ergo similiter filius et Spiritus
S. distinguuntur ab inuicem, stante ypo
thesi: quod unus ab altero non sit: Respondetur
quod sicut ambo dicuntur duo Riui
fontane deytatis que est in patre.
in q[illegible] pcedunt ambo a patre, Ita re
putur dictum a beato quod filius est fons
SS. in q[illegible] Spiritus S. est a filio: Et
sic dici posset quod Spiritus S. est Radius
claritatis filij, sicut dicit verbum virtu
tis eius. hebr. p°. Eodem modo pot dici
flos nec. filij que omnino est eadem cum
nca patris: Et Spiritus S. quia in nca
queuit cum filio non pot ab eo distin
gui, nisi sit ab eo: neque per quascumque: ratio
nes pot pbari oppositum neque sufficiunt
solum rationes que sunt ad hoc ppositum ut
supra patuit: et usque ad finem patebit:
Et ut amplius hec veritas pateat ad
ducatur boetij confirmatio dicentis in
li. de trinitate: Continet essentia
unitatem: relatio multiplicat tri
nitatem: Sz ibi multiplicatio per rela
tiones non pot aliter fieri nisi per
earum oppones: ergo cum per ypothesim
remouetur oppositio inter filium et Spiritum S.
pariter et distinctio remouebitur:
Et hec est ingressa veritas. quam pdi
cat. Sanctus. tho. quem iuste omnem docto
rem vocant: quia a regia non decli
nat veritatis via: ¶ Ad istam

In eadem

auctem et rationem extra sumpta solue
ntur doctor subtilis in hac. q. dicens:
Concedo quod relatio multiplicat tri
nitatem, et tamen non tamen distinguit a re
latione oppo^ta sz a qualibet differen
te, cui formaliter non est idem: et dat
exemplum de albedine que non tamen distin
guitur a contraria qualitate, sz et a dulce
dine et odore etc: Et si aliqua
differentia non esset in compossibilis alteri dif
ferentie in eodem suppo^to non tamen distin
gueretur nisi a nca: sz et requiret
distinctio suppositorum: Ita et aliqua
relatio differentia, ab alia relatione
differentia distinguit: non quia ali
qua alia incompossibiles habeant distinc
tionem: sz per incompossibilitatem in eodem supposito
quales sunt relationes differentie acci
piendo nam: quia psona que diffe
atis modis acciperet nam, non unico
modo haberet eam: hec verba Scoti
in quibus multiplicatur: ut verbis. Job utar,
inuoluit sententias: ¶ Clarum
est. n. quod albedo non distinguitur for
maliter a dulcedine et odore per eandem
formalitatem, per quam distinguitur
a contraria qualitate, ni denominatur tamen:
Et simile est de relationibus differen
tis: Ideo inquirenda est formalis
distinctio per trinitatem modo in pceden
ti c. has ergo inuolutiones obmitte
res veniam) Ad suum principale in
tentum: Vult. n. exponere aucto
ritatem boetij ad suum ppositum sic:
Relatio multiplicat trinitatem, ex
eo quod una relatio non compatitur aliam

in eodem suppo^to in aiunto aut ac[illegible]
pellectum auctoris sic: Relatio multiplicat
trinitatem ex eo quod una relatio oppo
tur alteri: pz aut quod hec est vera expo:
Sz expo Scoti est contra mentem auctor
is et non soluit, sz auget qonem:
¶ Et quod sit contra mentem auctoris sic
ostenditur: Nam auctor ita intendit
suppo^to quod per essentia omnium in deo sit
in unum, vnum habeat ortum realis
distinctio trium psonarum. patris et filij
et Spiritus S. declarare qui extra effec
tum, et non quo sit ortum distinctio re
lationum extremis diuinis suppositis:
Expo aut modo loquendi Relatio
multiplicat trinitatem, ex eo quod non
compatitur aliam in eodem suppo^to non
infertur quod distinctio relationum faciat
distinctionem in diuinis suppositis quod
intendit boetius: Sz infertur quod dis
tinctio suppositorum faciat distincti
onem in relationibus. quod est contra men
tem eius: Et quod non soluat qonem
pz manifeste quia adhuc manet
questio per quod distinguuntur diuina
supposita: que ut clarius veniam
ad rem. Questio est: Dato quod Spiritus
S. pcedat minime a filio, per quod distin
guitur filius a Spiritu S. Et Respondetur per filia
tionem: Similiter si queritur per quod distin
guitur Spiritus S. a filio: dicas per spiratio
nem: tunc peto: Cum due rationes for
males non possunt distinguere duo q
dam nisi sint ipse distincte per aliquam
repugnantiam vel incompossibilitatem
quam formaliter habent ad inuicem: si

liatio aut et spiratio nullam habeant
repugnantiam inter se, quomodo inter se sunt
distincte, taliter ut inducant distinc
tionem realem inter ipsa supposita: Respondetur
ymo habent incompossibilitatem hanc quia
supposita distincta requirunt: Sic respon
dendo non ne manifeste petis principium assi
gnans distinctionem suppositorum ut
principium distinctionis relatiuorum. et presup
ponens ipsa supposita iam distincta
cuius distinctionis nos causam inquireba
mus: et tunc non ne adhuc cz queri
per quod distinguuntur supposita: Posses
itaque effugere: ¶ Cum dico hec due rela
tiones requirunt distincta supposita, non
intendo antecedenter: sz consequenter:
Placet tunc distinctio: Sz peto: Ex
quo distinctio suppositorum ptem non antecedit,
sz sequitur harum duarum relationum dis
tinctionem. s. filiationis et spirationis,
ut des mihi aliquam aliam inter illas
repugnantiam quam suppositorum causam.
Et tu dicebas: Et verum est quod nu
llam aliam habent: ergo insufficienter ratio
dist. et mentem boetij non declarasti q
est quod suppo^ta diuina per relationes dis
tinguuntur. quod aliter esse non pot nisi per
earum mutuam repugnantiam relatio
nam: Cum aut filiatio et spiratio non
opponantur pz quod per eas filius et Spiritus
S. non formaliter et principaliter distin
guuntur ¶ Dato igitur quod Spiritus S. non
pcedat a filio, nulla remanet distin
ctionis ratio: quia remoto primo non
manet posterius: prima aut distinc
tio relationum est per formalitates op

poītes: Et hec est infallibilis veritas:
Que ut confirmet̃ ꝑtractat̃ rōnez a Scō
doctꝫ. ubi sup̃. Duo sunt ad diuinas
relationes ꝑtinētia aq̃ aliās: ꝫ q̃ ab alio:
Sꝫ aq̃ alijs non distinguūt ꝑsonalit̃ ꝑ
diuersū modū originis: quia pater
unicū suppo͂m gignit ꝫ spirat: ꝫ o͂ a
simili. Qui ab alio nō distinguent
ꝑsonalit̃ ꝑ diuersū moduz originis:
Vn̄ sicut est idem gignens ꝫ spirans
ita erit idem genitus ꝫ spiratus, n̄
spirat̃ spiratus agenito: qd' est n̄ruz
ꝑpo͂m pincipale: Qn̄tiz uō a
pud modernos grecos nocent fidey
xp̄iane tenē oppo͂m. iux̄ pmissuz iam
explicabo: Argueret n. eis sic: Tale ē
isto mō. In diuinis omē qd' pot̃ eē ē
sm. Spūz. S. pot̃ esse distinctꝫ afilio
absq; hoc q̃ pcedat abeo: g̃o defic
to est: Ratio n. gcessa aq̃ omēs the
ologos utriusq; lingue. ꝫ utriusq; opīo
nis: mīnorēz dicunt doctores latini
qui int̃ eos habent catholica: g̃a est
bona: quia sn̄. Dariy: g̃o. g̃a uera:
Resp̄o quō soluet magr̄ franciscus.
grecus hoc ar̄m Qui simili ar̄to fatet̃
se gmctū īfine q̄onis. q̄n diat:
Q̄ si uariaret̃ ordo diuinaꝝ pcc
ssionū. spiratio esset gstitutiua, et
paternitas esset cōicabilis: Et qz
omē qd' pōt esse, est ibi, iam defacto
nō repugnat spirationi gstituere
ꝫ paternitati cōicari: Q̄ ut ew
ret diat, Q̄ hoc ar̄to uictus cogit̃
dicē q̃ et uariato ordine diuinaꝝ
pcessionū, dūmodo manerent for

males rōnes pīncipū ꝫ aliaꝝ diui
naꝝ pprietatū, paternitas gstitueret̃
ꝫ esset incōicabilis, ut est nūc: Simi
liter hic poterit dicī ꝫ uere ꝫ bene
q̃ si Spūs. S. nō pcedat afilio dūmō
staret ratio formalis spirationis ac
tiue: Spiratio actiua esset cōis prī
ꝫ filio, sic̄ nūc. ꝫ ꝑ gn̄s Spūs. S. abu
troq; distingueret̃: abutroq; pcedēs
si dicere: hoc nō est intelligibile. s.
q̃ Spūs. S. nō pcedat afilio ꝫ q̃ pce
dat abeo: Rndeo: sicut ipē magr̄
franciscus respondet, ideꝫ, q̃ m̄lto
minꝫ oppo͂m est intelligibile s. q̃ Spūs. S.
nō pcedat afilio. ꝫ remaneat for
malis ratio spirationis actiuē ut nūc
est cuꝫ ceteris rōnibꝫ diuinaꝝ ꝑ
prietatū: ideo gz dicere ut ipē diat,
q̃ sicut variato ordine pcessionuz
s. q̃ pma ꝑsona pmo spiraret q̄ gnēt
oporteret mutare rōnes formales ꝑ
prietatū diuinaꝝ: ita ꝫ hic: Et iō
nō mirꝫ si sequantur ubiq; impo͂lia.
s. ibi q̃ spiratio sit ꝑpria: ꝫ pternitas
cōis: hic uō q̃ eadez sit ꝑsona gen̄i
ta ꝫ spirata: quia ille due pcessio
nes non requirerent distinctā suppo͂ta
illa ypostesi facta, sic̄ nūc requirūt
ꝫ sic nec eundeꝫ filiuꝫ, n̄c eundē Spūz
S. haberēmꝫ: quēz mō habemꝫ: que
omīa ut euitemꝫ, ut dicimꝫ gz
q̃ cā distinctionis fily aSpū. S. ē
quia Spūs. S. pcedit afilio: hec ē
uia regia romini prebens scā
ndali occasionem:

Gn̄alis doctorꝫ epilogꝫ. Capi
tulum. Decimūoctauuz:

Epilogus doctorꝫ que di
cta sunt. iste est: Q̄ tota
cā distinctionis fily ꝫ Spūs. S. est: qz
Spūs. S. pcedit afilio: ꝫ qz remota cā
remouet̃ effectꝫ: iō de necessitate seq̃r
q̃ si Spūs. S. afilio nō pcedat, nō pot̃
abeo ꝑsonalit̃ distingui: De
clarat̃ aūt ista ueritas ꝑ duo fun
damēta sumaria: Ex quibꝫ neces
sario puenit distinctio in diuinis: q
sunt oppositio relatiua inter relationes
originis. ꝫ ordo originū ꝫ ꝑsonaꝝ:
etc: Quo ad p̄m ita colligit̃
ratio: due relationes nō hn̄t q̃ dis
tinguantur ab inuicē, n̄ uno q̃or
modoꝝ: ut uoabꝫ omnīū satisfiat:
s. uel ꝑ suppo͂ta: uel ꝑ q̃ditates: uel ꝑ
fundamenta: uel ꝑ terminos: Sꝫ in
relationibꝫ diuinis, remotō q̃o mō
nulla alia realis distinctio manē pōt
ut ꝑbabit̃: g̃o hoc solo mō ipē possūt
distinguē ꝑsonas. s. in q̃titez sunt distin
cte ꝑ terminos, qd' ideꝫ est qd' ꝑ oppō
nez eaꝝ ad inuicē: quia una alia
terminat: pꝫ aūt discurrendo ꝑsin
gula: Primo ꝑ suppoīta re
lationes diuine nō distinguunt aq̃
ri: quia ad eas ꝑtinet gstituē et
distinguē suppo͂ta ꝫ nō sequunt̃ suppo͂ta
gstituta: Suppo͂ta uō distinctionē re
lationū indicare possunt: sꝫ nō effi
cere: Vn̄ n̄c semꝑ indicant, ut pꝫ
de spiratione actiuā in prē ꝫ filio:

Q̄ditates et q̃ditates seu rōnes forāles
non possunt due relationes distingui
realit̃, cū de rōne formalis rōnis
nō sit in q̃tm̄ relatio q̃ sit realis ul'
rōnis: sꝫ hoc aliude trahit: iō nō
possunt distinguē. suppo͂ta n̄ habeat
inter se aliquā incōpatibilitatē for
malez: Vn̄ paternitas ꝫ filiatio pos
sunt distinguē: quia opponūt̃ forma
lit̃: Filiatio uō ꝫ pcessio: nullaz hn̄t
ad inuicē repugnantiā in suis forāa
litatibꝫ ꝑ quāz possint distinguē sup
poīta: Nec rōne fundamē
torꝫ: quia fundamēta diuinaꝝ
relationū nō sunt n̄ ul' ꝑ solā eēn̄a ul' sola
eēn̄a. ꝑ quā ul' penēs quā nulla est
distinctio: uel ipē actiones ꝫ pcessio
nes originis: Actio aūt ꝫ passio nō
repugnant, n̄ qn̄ sunt eiꝫdeꝫ rōnis:
Vn̄ gnātio passio ꝫ gnātio actio re
pugnant ꝫ gstituūt diuersa suppo͂ta
Spiratio actio ꝫ spiratio passio silr̄
repugnāt: ꝫ una eaꝝ quia sola
est gstituit suppoītuz: Alia uō qz
sociata est cū prīori, se nō gstituit:
sꝫ si esset sola: ꝫ a solo non est rō:
q̃r nō gstitueēt: Sꝫ actio ꝫ passio di
uersaꝝ rōnuz nō repugnāt, sic̄
ꝑꝫ q̃ gnātio passio. ꝫ spiratio actio
gcedunt in filio: Similr̄ due actiōes.
s. gnātio actio ꝫ spiratio actio in prē
nō repugnāt: Assimili g̃o ꝫ due pas
siones diuersaꝝ rōnuz. s. gnātio
ꝫ spiratio q̃tez est de se possunt
esse in eodeꝫ, n̄ una origine abalia:
Et sic asufficienti enumera

tione patet quod non remanet indivisus aliqua ratione distinctionis realis nisi oppositio relationum originis: Probatur autem hoc idem ostensive sic: Quecumque due formalitates non opponuntur ad invicem plus quam contradictorie non possunt causare distinctionem realem in eis: probatur maior: quia oppositio contradictoria est absque omni distinctione reali: patet quia ens et non ens opponuntur contradictorie et non distinguuntur realiter: sed distinctionem sequitur ut dicebat S. Tho. supra in c. iii. Et quia distinctio ab aliqua oppositione procedit: sequitur de necessitate quod que non sunt distincta per aliquam oppositionem aliam non possunt distinguere aliqua realiter: nec possunt esse distincta: Alioquin nulla esset ratio quare etiam essentialia attributa non causarent distinctionem realem in deo: Cum sint aliqui distinguant formaliter ex natura rei in ipso deo: Minor satis declaratur: quia cum preter oppositionem contradictoriam non sint nisi 3 alie s. privationis: et habitus contrarie et relative: individuus ex hiis tribus non potest esse nisi 3a. Silicet est informata quia in 2o. patet. Unde sequitur conclusio vera. Ex quo mihi videtur insolubile argumentum esse de primo distinctivo formali: Sed contra hoc premissum dicunt duo adversarii: primum est quod due relationes non opposite sed disparate, sicut sunt filiatio et passio dicunt ab invicem suis quiditatibus: seu suis rationibus formalibus: Ita quod tota ratio formalis filiationis est per se non eadem tota ratione formali

spirationis passive seu passionis: qua distinguitur est passio earum: et convenit omnino per illud idem quod est unum: Et ista formalis distinctio sufficiat ad hoc quod tales due formalitates distinguant ab invicem distinctivas personas in quibus sunt omni alio circumscripto alterius et oppositionis: Et est hoc aliud fundamentum contrarie opinionis preter formale constitutivum: quod fuit supra in c. xvi. ostensum declaratum et destructum: Et similiter utrumque fuit destruendum et istud dicentes quod falsum est: Quia si sola distinctio formalis duarum relationum non oppositarum sufficiat ad distinguendas personas: arguitur contra quod paternitas et spiratio activa cum sint formalitates distincte etiam sufficiant distinguere personaliter suppositum paternum a supposito spiratore: Similiter filiatio et spiratio activa distinguerent personam filii a persona spiratoris: et sic spirator esset una persona ab aliis distincta, quod est facere quaternitatem: Ita sequitur quod sint due persone a nullo producte s. pater et spirator quod est facere idolatriam: Que inconvenientia ut evitent ergo quod nobiscum dicunt, quod pater non distinguitur realiter a Spiritu S. per paternitatem: nec filius per filiationem: Spiritus vero S. per suam passionem nec a patre nec a filio ut sic realiter distinguitur: sed ut a spiratore: Unde si spiratio sit in duobus suppositis distinguetur ab utroque per oppositionem: Si autem sit in uno solo, tunc ab illo distinguetur et ab alio non: Si ergo procedat a patre solo

Spiritus S. distinguetur a patre et erit idem filio. Et sic una persona erit generans et spirans: Alia erit genita et spirata: Si vero procedat a filio et non a patre, tunc distinguetur a filio, et erit idem patri et sic erit persona patris generans et spirata: et persona filii genita et spirans patrem suum: Que omnia cum sint impossibilia patet manifeste quod contradictionem implicat et fidem confundit trinitatis SS. aliquam personam non procedere: et ab illa distingui personaliter: quia sola distinctio formalis duarum relationum non sufficiat ad distinguendum divinas personas, quia non opponuntur plus quam contradictorie s. inquantum una non est alia quod ita competit hiis que sunt in uno supposito sicut hiis que sunt in duobus: Nam paternitas non est spiratio activa: nec filiatio similiter, et tamen stant simul: Et sic destructum est etiam hoc eorum fundamentum: cuius roboratio per eos et unum solutum supra in fine xvi. capituli.

2o contra hos nostros processus dicunt: Sequeretur quod unum suppositum posset accipere unam naturam diversis modis: quod est impossibile: Et hec sola repugnantia sufficit in duabus relationibus accipiendi naturam ad hoc quod distinguat supposita realiter que illam recipiunt: Ad quod sufficere possent que in precedenti c. dicta sunt. Verumtamen quia hoc michi videtur esse eorum capitale fundamentum ad quod quasi ad asilum confugiunt: Libet etiam hic aliquid dicere: Cum itaque hee due relationes s. filiatio et passio neque ut

formalia constitutiva ut in xvi. neque ut formalitates per se diverse ut in ipso capitulo ostensum est salvari possint ut sufficientia prima formalia distinctiva filii et Spiritus S. hoc indicant: postremo ceu propugnaculum inexpugnabile: quia sunt relationes accipiendi naturam que non potest accipi duobus modis ab uno supposito recipiente: Licet possit bene esse unum suppositum naturam suam duobus modis communicans. Cuius dicti inventores quia nullum exemplum invenerunt ut supra in c. xi. est tractatum in fine eadem facilitate contemnitur qua probatur: Quinymo ut michi videtur efficaciter improbatur: Cum enim hee due relationes hanc repugnantiam habeant ut dicunt ex diversis modis accipiendi naturam: Iam ergo eorum distinctionem investigare ex illis modis et intelligere unde illi modi sint diversi: Ad hoc ipsi dicunt quod se ipsis primo hoc fugere est: et fuit improbatum superius in c. xvi. et ostensum quod ergo illos modos esse diversos vel extremis vel ex principiis: hic non oportet addere hoc exemplum in rebus creatis. Secundum quod mus generatus ex putrefactione sit eiusdem speciei cum mure nato ex propagatione ut quibusdam placet: Clarum est quod non potest esse idem suppositum: et si queritur causa dicitur quia diversis modis hic natura accipitur: tunc si queremus causam diversitatis quid nobis dicetur: Isti modi non possunt esse diversi extremis for

nali: quia positum est q sit eadem n^a:
n' extremis productis: quia posterius nō
pōt esse sufficiens causa saltem apriori
distinguendi suum prius: Cum g° iste
producte sit effectus harum productionum:
nō possunt iste productiones p suppo^ta
producta distingui: Restat itaq: uel
si hoc ciō tenetur q productiones iste
uel modi producendi p producta disti
nguant^r: Ad huc questio manet:
Vn' ista suppo^ta sint distincta: q^d nō
pōt assignari n' p n^am nel cohopa
re diuersitate passionum: uel oz dicē
q distinguunt^r p diuersas passiones q
ipē distinguuntur p diuersa principia.
⁊ hoc est uerum: quia prin^m unius est
agens uniuocum, principium alterius
est agens equiuocum in creaturis:
Applicemus hec ad diuina, ubi querimus
p quas formalitates distinguat^r filius
⁊ Spus. S. primo: ⁊ dicat^r q p relationē
disparatam ul' relationes disparatas
accipiendi n^am: Tunc ficio eandem
disarsum: ista modi vn' sīt diuersi-
dicas quia repugnat eis q unū sup
po^m p eos n^am unam recipiat: Non
peto repugnantie cam, an sit ex parte
formalis termini, an ex parte termi
norum productorum: an ex parte principio
rum: non dicat aliquis ex parte forma
lis termini: quia ille est unus .s. n^a
diuina: n' dicant ex parte principij: qr
dicunt prin^o conuenire unitatem: cum
in oppo^m in creaturis n^alit^r uideant
⁊ hanc regulā de suo capite fingu
nt: totumq: attribuunt suppoītis:

quia repugnat eis pingunt esse in uno
suppo^to. Nunc g° petitur, an suppoītorum
distinctio causet repugnantiam in illis
productionibus: An productionum repugna
ntia causet distinctionē indiuiduis sup
poītis: Si dicant primum, tunc nō respō
dent ad quesitum: Quesiuimus
.n. vn' illa suppoīta distinguunt^r ⁊ ipsi
respondent, quia ista suppoīta faci
unt distinctionem in modis accipiē
di n^am: Si autem dant 2^m. tunc ad
unde oz querere distinctionē seu re
pugnantiam productionum: ⁊ nō sufficit
dicere ast ipsis ipsi relationes poītis
in .c.g. Ergo nil restat, n' q distin
guant^r ex parte principij: ut unde tra
hunt esse, inde trahant distinctum
esse ut ipsi docent: Ita q sicut repu
gnat vni principiato recipe eandem
n^am duobus modis, sic repugnat vni p
ncipio sicut n^am communicare duobus modis:
⁊ repugnantia que est ex parte principij
causat repugnantiam que est ex parte
principiati: Et sic pz q isti fundant
se in arena: oz .n. q dicant q hec
due emanationes habeant distinc
ta principia: eo q pr̄ solus nō pot
n^am suam duobus modis cōicare: Et
de hoc satis hic: Erat nō
1^m. fundamentum catho^ci. Vbicumque
ordo originum ⁊ personarum: ⁊ pro^r. sic
vbicumq: est multitudo sine ordine,
ibi est confusio: Sz indiuinis nulla pō
ne facta tolleret^r. Ter. confusio. g° indi
uinis est ordo quacumq: pōne tolleret^u.
facta: Sz hac pōne facta q Spus

S. nō procedat a filio ⁊ distinguat^r ab eo
destruit^r ordo indiuinis. g° hec pō
nō est tollerabilis: Quod autem ex hac
pōne tolleret^r ordo a rebus diuinis
ita pbat^r: Indiuinis rebus nō pōt esse
alius ordo realis n' originis: Sz iste
tollit^r p hac pōnem: g° tollit^r penitus
ordo, ⁊ confusio remanet: Quod indi
uinis nō sit alius ordo n' originis
loquendo de ordine reali, satis ostensu
est sup^a. in .c. xj. Quod nō p hanc pō
nem tollat^r licet sit ex dictis satis ma
nifestum, tamen primo^m. epilogi replicare
in utrumq: simul, ut declaretur
que paulo ante remansere suspen
sa: Impo^le .n. est unū ⁊ idem suppo^m
produci duabus productionibus eque primis
n^alibus duo suppo^ta sine aliquo reali or
dine inter illas duas productiones: Cu
ius ratio est: quia productio n^alis prima
non pōt esse nisi una, eo q illa in
omni producente: siue creato: siue increa
ato, est prima operatio n^alis que seq
tur immediate naturalem formam, qua
illud agens in esse constituit^r, que nō
pōt esse unquam: n' una. ut in cre
aturis pz: Nam in homine operan
te n^aliter p animam rationalem, prima
n^alis operatio est articione, que ul'
est formale constitutiuum hominis: ul'
immediatum formali constitutiuo eius:
Deinde sequit^r operatio uoluntatis
que ratio illam supponit ut insup
erioribus satis est dictum: Sic sol ⁊ ignis
⁊ omne n^ale agens hīt aliquam unam
primam n^alem operationem que ipsuff

ciunt^r alijs, ut realit^r distincta ab oībus:
Si autem due possent esse operationes prime
n^ales, possent et^i esse due formali
tates constitutiue vnius eque prime:
Quod ita est impo^le. sicut unum recipe
esse duabus productionibus: Vbiq:
.n. seqt^r unum atque idem esse for^a
liter duobus modis: Est itaq: ordo
inter diuinas productiones reales et
n^ales. ita q una realit^r aliam p
supponit .s. Spiratio generationem:
Alioqn oporteret concedere q nō plus
p unam q. p aliam constituetur pater
in esse personali: Sz ambe eque primo
illum constituerent, sic eque primo suas
operationes ipse produceret: Quod quia ē
impo^le necesse est dicē q vna produc
tio me^te alia manat: Nec pōt
ista mediatio esse perfectionis ul' tem
poris, vn' ratio erit mediatio
originis .i. q iste due origines sibi
distinguunt^r ab inuicem realit^r: quia
vna earum emanat a suppoīto im
me^te. Alia nō emanat ab illo medi
ante prima origine .i. trahens origi
nem a prima origine: q^d alit^r esse
nō pōt: n' quia 2^a origo trahit or
iginem ab illo suppo^to q^d originat^r
p primam originem: ⁊ sic 3^m. suppo^m ē
ex primo ⁊ 2° simul: 1^m. nō a primo so
lo: Et hec est radix illius ueritatis
sup^a. conclusē q pat^r solus nō pōt n^am
suam duobus modis cōicare: Sz solus
quem cōicat eam sim medium n^e.
ipē nō eam filio communicant eam
alio mō, quē uocamus medium uolu

tatiſ: quia incrcatiriſ neſcam⁹ alia
ſm̃ qͣ: nãz ꝛ uolũtatẽ: Poſitio gͦ
que dicat ꝙ Spũſ. S. non pcedit afilio
ꝛ tñ abeo diſtinguit̃, ponit multitu
dinẽ ſine ordine: ſi diſtinctio manet
Et nihilomin⁹ tollit diſtinctionẽ
pductionũ ꝛ pductoꝝ ut uidet̃ ꝗ
ſpſo ꝛ ſic iſta ſe ipã ꝯdictionẽ impli
cat manifeſtã: pȝ itaq: ex dictiſ
ꝗ illi qui ponunt duaſ pſonaſ eque
pimo abuna pduci indiuiniſ duab
pductionib ꝛ ſolũ p hoc diſtingui
abſq: eo ꝙ una pductaꝝ ab alia
pducta pcedat, ſiue hoc aſſignent
p formalia ꝯſtitutiua: ſiue p rõ
neſ formaleſ diſſeritatẽ relatio
nũ: ſiue p ꝯpoſſibilitatẽ duaꝝ
pductionũ actuaꝝ in uno ſupp
oſito. que ſt̃. 3ͣ. eoꝝ pcipua funda
menta: Ignorant ppiam uocem:
Nam impoᵇˡᵉ eſt ꝙ formalia ꝯſtitu
tiua ſufficiant diſtinguant diui
naſ pſonaſ ut oñſũ eſt. in. xvjͦ.
.c. Et impoᵇˡᵉ eſt ꝙ formaleſ diſ
tinctio relationũ ſufficiant diſ
tinguat: ut oñſũ eſt in pꝛima pte
hui⁹ arͥ. Et impoᵇˡᵉ eſt ꝙ unum
pducenſ nãle duab pductionib
nõ realit̃ ordinatiſ communicet na
turã ſuã ut oñſũ eſt in. 2ͣ. pte
hui⁹ arͥ. i. n unũ pductoꝝ pdu
cat̃ ab alio: Vñ ſi ſeruant ad eoꝝ
dicta multa inꝯuenientia, que di
cta ſt̃: Et innumera Que di
ci poſſent: mirari nõ debent—
et cet:

¶Sũmaria diſputatio ſpetialiſ
oportuno fine opuſ claudenſ: Ca
pitulũ. xlviijᵐ. et vltᵐ. etc.

Libet iam infine opiſ ei⁹ u
tilitatẽ ab initio pmiſſã
aperire: Quõ vȝ ex diſtinctiõ
Spũſ. S. afilio demonſtret̃ pceſſio ei⁹
ab illo: qđ ualebit precipue ad di
rigendoſ claudoſ. qui induiſ uaſ
claudicant cori. legiſ preptũ:
Arantes in boue ꝛ aſino: ꝛ ueſtem
induentes lana linoq: ꝯtextã:
Ex una pte aſſerentes ſe uelle ob
edire uel ſynodo Florentie celebra
te, eo ꝙ credant, ut dicit, ꝙ dn̄s
yhũs ei veritatẽ reuelauerit, de
iſta que iam diu fuit ꝯtrouerſia
inter latinos ꝛ grecos cũ pceſſione
Spũſ. S. afilio: Ipſe. n. pmiſit in e
uangͦ. Vbicũq: ſt̃ duo uel treſ cõ
gregati in noĩe meo, ibi ſũ ego in
meͦ eoꝝ: Vel ꝯtra ut hominibus
placeant ꝛ hoc addunt: Quia illa
opĩo ꝙ Spũſ. S. nõ pcedat afilio,
nulli alteri⁹ articulo fidei repu
gnat ex hyſ que explicant̃ in ny
ceno ꝛ in ꝯſtantinopolitano ſymbo
liſ: nͨ in illiſ oppoᵐ. ꝯtinet̃ implicite:
Vnde n eſſet determinatio hui⁹ Sc̃e.
ſynody. poſſet ꝛ adhuc ſicut ꝛ ali
qñ potuit abſq: detrimento uere
fidei ſuſtineri: Quia p articuloſ
fidei nõ põt oppoᵐ. pbari: Et qꝛ
hoc vergit in derogatione ſpialem
Romane ecc̃. que omniũ mater e

ꝛ magr̃a: ꝛ iam diu in pũᶜᵒ. ſymbolo
eſt pfeſſa: Ideo uolo ego demonſtra
re oppoᵐ ne reportent gloriã de
ꝯtrouerſia ſua: Et ex fide recta Sc̃e
ꝛ indiuidue trinitatꝭ oñde
ꝙ Spũſ. S. de neceſſitate pcedit afi
lio: ꝛ oppoᵐ. dicẽ deſermento deſce
dit ſabellian. hereſeoſ: Liquet
.n. ꝙ nõ põt ſaluari hortodoxa
fides ineffabiliſ trinitatꝭ diuinaꝝ
pſonaꝝ in una dei eſſentia. n fi
liuſ ꝛ Spũſ. S. ab inuicẽ diſtingu
ant̃ pſonalit̃ ſm rem: ꝛ non ſolũ
ſm nõium rõneſ ut Sabelli⁹ blaſ
femauit: Si gͦ oñdã ex diſtinc
tione hac pceſſionẽ Spũſ. S. afi
lio. claꝝ erit ꝙ hec inꝯfeſſione
trinitatꝭ implicite ꝯtinet̃ ¶Sfi
ciã aũt hac diſputationẽ ſumma
riã pceſſu triplici: ¶Prim⁹
erit ex ppoĩto ad propoſitũ:
¶2⁹. ex oppoĩto redibit ad oppoſitũ:
ec⁹: ¶3⁹. deteget hereſĩ ſabelli
anã: habebit aũt pceſſus quili
bȝ hanc formã ut apimo adultᵐ.
tendat p quinq: ꝯtraſ, ſeu ꝯdictio
naleſ intermediaſ: ¶Sit gͦ
pceſſus pim⁹ iſte: Si Spũſ. S. realr̃ afi
lio diſtinguit̃ alio mõ pcedit ap̃re
qͣ: filiuſ: Si alioͦ. nõ eque pimo: Si
non eque pimo: poſterior eſt: SS.
filio. ſm aliquẽ realẽ nãe ordinẽ.
Si ſic eſt poſterior, gͦ eſt origine
poſterior: Si ſic utiq: pcedit afilio:
Apimo gͦ adultimũ. Si Spũſ. S. diſ
tinguit̃ afilio. de neceſſitate ſeqt̃ ꝙ

pcedit abeo: ¶2⁹ pceſſuſ exp̃
pȝ. que taliſ eſt: Si Spũſ. S. non p
cedit afilio, non eſt origine poſterior
eo: Si nõ: gͦ neq: ſm aliquẽ realẽ
nãe ordinẽ: Si non gͦ eque pimo pce
dit ap̃re ſic̃ fili⁹: Si ſic gͦ non alioͦ
acte nͨ diſtinguit̃ abeo realit̃: ap̃
gͦ adultᵐ. colligit̃ ꝙ Spũſ. S. nõ pcẽ
afilio: nͨ realit̃ diſtinguit̃ abeo:
¶3⁹ pceſſuſ. erit iſte: Si Spũſ. S.
non diſtinguit̃ afilio realit̃, gͦ eſt
una pſona cũ illo: Si eſt una pſona
fili⁹ ꝛ Spũſ. S. nõ erit gͦ illa pſona
genita nͨ ſpirata: ſi non erit geni
ta nͨ ſpirata, nõ erit pducta: ſi nõ
eſt pducta diſtinguitur apducente,
Si non diſtinguitur pductũ apduce
te, una tñ pſona eſt indiuiniſ rea
lit̃, qđ eſt ꝯplementũ Sabellyane
hereſyſ: Vñ ꝯiugendo 2ᵐ. pceſſu
cũ. 3ͦ. ſeqt̃ p. x. ꝯtraſ interme
diaſ. ꝙ ſi Spũſ. S. nõ pcedit afilio, nõ
eſt niſi una pſona in deo: Et ſic
pȝ ꝙ diximus opiõnẽ illã: ymo
hereſim de fermento ſabelliane
hereſiſ: Quod note: —
¶Nũc opoȝ pᵐ. ſtabilire pceſſũ,
ꝛ quinq: ei⁹ intermediaſ ꝯtraſ
ꝯdictionaleſ uãſ oñdere: Quo fa
cto 2⁹ pceſſuſ tot⁹ erit claruſ,
quia de neceſſitate ſequit̃. ex pimo
oppoᵗᵒ. ꝯtraſ: Vñ dicunt loyci. Ad
oppoᵐ. añcedentꝭ: 3⁹ nõ ꝯtinet pte
ex ſimetipſo. ptim ex dicendiſ, ꝛ re
manebit indubi⁹: ¶Prima
itaq: ꝯditionaliſ fuit iſta: Si Spũſ

.S. realr a filio diſtinguit'. alio° pcedit
a p̄re. q: filius: Iſta ſic pbat' breuiter:
quia ſtet oppo^m. ſ. q non alio°: Certe
ſi pcedit a p̄re neceſſario ſequit' q
eodez: ſi eodez g° eſt filiꝰ. ⁊ ſic non
diſtinguit' realit' a filio: ¶ 2ª
ſunt iſta: Si alio°. g° nō eq̄ p̄mo. iſta
de necitate negāt'. ab illis qui ne
gant. Spūm .S. a filio pcedere: Ve
tū m' pbabimꝰ eaz rurſus p quan
q: gdictionales intermedias: Na
ſi alio mō: g° p aliud formale pduc
tuz: Si p aliud formale pductuz,
ſeqt' q i p̄re duo ſt formalia pduc
tiua quoꝝ unuz ptinet ad for'le
pducti gſtitutiuz p̄ris: Aliud nō:
Si ita eſt: g° duo formalia pducti
ua nō eque p̄mo inſunt patri: Si
nō eque p̄mo inſunt p̄ri, nō g° eq
p̄mo p ea p̄r pducat filiuz ⁊ Spūz
.S. Si nō eque p° pducat, nō g° eque
p̄mo .SS. ſic filius a p̄re pcedit:
Et ſic a p̄mo ad ulti^m. pbatuz eſt
q ſi alio mō pcedit a p̄re Spūs .S.
q: filiꝰ, nō eque p° pcedit ab eo, ſic
filius: qd' erat intentū: Sz hūt di
uerſi diuerſos modos infringēdi
iſtas gſtītas: quia claudicatio a re
cto tramite fieri pot infinitis mo
dis: Via aūt recta eſt Vna: –
¶ Prima inſtantia eſt quoꝝdam
qui conant' infringere p̄maz haꝝ
gſtītaꝝ. ſ. illaz: Si alio°. g° p aliud
pductuz formale: uolunt. n. q pro
ductuz diuinaꝝ pſonaꝝ ſit quā
nā a qua pullulant due pſone q̄

duo flores paterne nē: Iſtā. n. nā
illuminata pſt fecunda eſt ſuī ipīꝰ
cōicare: ⁊ ſic a p̄re pcedunt exeq°
filius ⁊ Spūs .S. p ſolam nāz eiuſ:
Sz ato iſti deficiunt hoc fēali ar^to.
p illud indiuinis diſtinguit' pducens
a pducto, p qd' ſoluz eſt pducens: q2
illud nō comuicat pducto: Pater
.n. generans filiuz nō cōicat ſibi
potentiaz generandi actiē. Si g°
p ſolaz nāz pat' pducit diuinas
perſonas, p ſolaz g° nāz diſtingu
tur ab illis, ⁊ ſic non ſt eiꝰdez nē
cū p̄re. filius ⁊ Spūs .S. Et tenum
phat Arrius. ⁊ Macedoniꝰ cū eo:
¶ 2ª inſtantia eſt eoꝝ qui gcede
ntes p̄maz, infringere uolunt 2ᵃᵐ
gſtīaz, ⁊ diuidit' in tribꝰ: Aliꝗ nā
q: dicūt ſic: Concedimꝰ q p aliud
formale pductiuū pximuz pdu
cat' Spūs .S. q: filius: ⁊ q in p̄re ſt
duo formalia pductiua pxima:
Sz negamꝰ q alteꝝ ſoluz ptineat
ad pſone paterne gſtitutionez. ymo
utrumq: exeque ad gſtitutionem
ptinet p̄ris ¶ Quia ſic' filiꝰ p ſo
laz filiationez. ⁊ Spūs .S. p ſolam
pceſſionez: ita p̄r p paternitatem
ſimul ⁊ actiūaz ſpirationē in eſſe p
ſonali gſtituit': De intellectu. n.
p̄ris eſt q genitor ſit pariter et
Spirator: Sic de rōne hōis eſt q
rōnalis ſit ſic ⁊ mortalis ⁊ eq° eq̄
liter: ¶ Con̄. hos bifaria
pcedit', ⁊ p unū ramuz ducunt'
ad ſabelliuz, p aliū uō ad herme

triſmegiſtum: Na ſi iſte due forma
litates gſtituunt unuz ſuppoſitum:
petit' ab eis: Aut manentes due:
aut coeuntes in unā ſpēalez for
malitatez: nec poſſunt coire in
unā que ſit vis gnātiua: quia ſic
nō eſſet g^a ratio ex duabꝰ gſtitu
ta: n° ſimilit' eſt. Vis ſpiratiua:
Non g° p illaz gnāt', n° ſpirat p̄r
⁊ p g̃ns nec producat, n° a producti
diſtinguit': ⁊ Vna pſona ſola eſt indi
uiſa, ut Vult Sabelliꝰ: Nec eſt
ſimile, de rōnali ⁊ mortali: quia
ibi Vna rā aliaz determinat, qd'
in pposito locūz nō hꝫ, Neq: ut ma
nent due poſſunt gſtitue, n° utraq:
ſuū ſuppo^m. gſtituat ⁊ ſic diſtinguit'
Spirator a genitore: ⁊ uniꝰquiſq:
a ſemetipſo erit: qd' ad politheiam
ptinet triſmegiſti: ¶ 3ª inſta
tia eſt aliū. hūc iradentez poſſum
ſimilit' negantiū 2ᵃᵐ gſequentiaz
alia rōne: Dicunt. n. q in p̄re ſt
duo formalia pductiua pxima
quoꝝ neut^m. ad gſtitutionez ptinet
pſone p̄ris: Illa. n. p ſolam nāz gſti
tuit' a qua in pſona illa pullulant
due fecunditates p quas exeque pro
ducat duas pſonas, Fallacia eſt
ad iſtas obiectio: quia ſi p ſolaz nāz
gſtituit' pſona p̄ris petit' ſimp̃ idez
ſt a ſe gſtituunt' alie: Si ſic g° que
hūt idez formale gſtitutiuū pre caſ
eandez hūt pſonalitatē: ⁊ ſic omes
tres pſone ſt realit' Vna, ⁊ tenum
phat Sabelliꝰ: Si nā p idem gſti

tuunt' alie, ſequit', q p̄r p nāz tāq:
pſonū formale gſtitutiuz diſtinguit'
ab aliꝗs: ⁊ ſic nō ſt eiꝰdez nature cū
p̄re filius ⁊ Spūs .S. qd' eſt arriane
prauitatis inſpectato: ¶ Quar
ta inſtantia eſt negantiuz eadez
2ᵃᵐ gdictionalez alia de cauſa: Di
cunt naq: ⁊ iſti q neutrū forma
liuz pductiuoꝝ p̄ris gſtituunt,
nec etiaz nā ut precedentes dicunt:
Sz gſtituit' pſona p̄ris a quadaz for
mali habitudine communis p̄ncipij
pductiui ad intra, que uocatur fe
cunditas, duas inſe fecunditates ſpe
tiales gtinens: ⁊ hanc uocant etiam
paternitatez largiori quadaz accep
tione: Sicut uocat' etiaz deus pa
ter creature: quia eam gdidit: Vn
dicimꝰ orantes, pater nr̄. qui es ¶ Et
ſic ad patrez ptinet q ſit genitor
⁊ ſpirator, exequo, ⁊ non p alteꝝ
hoꝝ eſt magis p̄r. q: p alteꝝ q°
ad eſſe pſonale: Diſtinguit' aūt
pſonaz formale gſtitutiuz ab aliis
q: aliꝫ ut p̄n^m. a p̄n^to. quia ipſe
eſt inter tres ſolus fecundus ut
fontale p̄n^m. totiꝰ deitatis: iſti uide
tur in gnātione ſua prudentiores
aliꝗs: Ideo cꝫ. ut ⁊ g eos ſtrenuius
diſputemꝰ: ⁊ duo faciaz aduerſus
illos: p̄mo oñdaz q paternitas
ſic accepta: uel quocūq: noīe uoca
tur illa, cuius ratio nō pot gſtitue
diuinaz pſonaz oñſiue ⁊ ad inpoſi^le
oñſiue ſic: omē formale gſtitutiuū
alicuiꝰ pſone ſeu ſuppoſiti eſt q ſit

sic et quorum suppositum: sed talis communis ratio non
est indivisibilis: ymo dividitur in duas
rationes speciales: ergo non est formale con-
stitutivum alicuius persone vel suppositi:
Nunc ex opposito consequentis cum maiori sic pro-
ceditur ad oppositum minoris: Omne forma-
le constitutivum suppositi est individuale: illa
communis ratio est formale constitutivum suppositi:
ergo est indivisibilis: Ex quo sequitur quod
est una tantum, et quod neque generatio est, ne-
que spiratio: quia quod a duobus abstra-
hitur neutrum est illorum: et sic per illam
nec generat nec spirat pater, nec distin-
guitur a genito vel spirato: et remanet
Sabelliana confusio in divinis: ¶ Respondeo
id est per formale suum non operatur nec
distinguitur, non potest esse per aliquid secun-
dorum: 2o consilium sequitur quod per illud for-
male esse ut dicunt constitutive non
sufficienter distinguitur persona producens
ab aliqua alia: Dicitur sic: Omne
sufficiens distinctivum unius divine
persone ab alia distinguit ab illa in
quantum est talis persona id est sub sua formali
ratione propria: Sed illa formalitas communis
non distinguit personam constitutam per eam
ab alia persona puta filii sub ratione
propria filii: sed sub ratione principiativi quod est
communis ei et Spiritui Sancto: ergo non sufficienter
distinguit ¶ Et nunc ad improbationem ex
opposito consequentis cum maiori arguitur sic:
Omne sufficiens distinctivum unius per-
sone ab alia distinguit sub ratione pro-
pria illius: Sed illa communis ratio distin-
guitur sub ratione principiativi patrem a fi-
lio: ergo ratio principiativi est propria filii:

Et eadem ratione est propria Spiritus Sancti: ergo
hee due persone conveniunt in una ratione
propria: ergo sunt una persona: Que cum non
possit esse genita, quia non esset Spiritus
Sanctus, nec spirata, quia non esset filius: non
enim potest una persona duobus modis pro-
duci, sequitur non est producta nec per consequens
a producente distincta: et gaudet Sa-
bellius: Ex dictis patet quod illa 2a conclusio
incidentis processus non potest impro-
bari, que dicit: Si non per idem producti-
vum Spiritus Sanctus procedit a patre per quod generatur
filius sunt in patre duo productiva, quorum
unum ad constitutionem eius pertinet
aliud non: Nam si et oppositum consequentis
tunc vel utrumque pertinebit, quod est re-
probatum in 2a consistentia: vel neutrum,
quod est reprobatum in duabus aliis:
Quod vero de se patet: quia cum in patre vel
positum esse appareat non nisi has
duas fecunditates, et de necessitate
eum per naturam constitui non possit: nec per am-
bas istas, quod per unam earum constituatur:
vel una earum ad constitutionem formale
eius pertineat: Ex hac conclusione procede-
batur ad 3am sic: Si unum illorum for-
malium productivorum ad constitutio-
nem persone patris pertinet: aliud non,
sequitur quod non eque primo insit patri
quia forma constitutiva est prima inter
omnes que in eadem iam constituto re-
periri possunt: Deinde itur ad quartam
sic ex hac: Ergo non per eas eque primo
pater producat: hoc de se patet: quia ordo
in causis formalibus necessario ordinem
inducit in effectibus, et primo formali

non influente nullum secundorum potest
suum effectum habere: Ultimo quarta ad hanc
incidentiam dicebatur sic: ergo non eque
primo Spiritus Sanctus sicut filius a patre procedit:
¶ Hec presupponit quod generatio activa ad con-
stitutionem patris pertineat, et non spirati-
o si una sine altera pertineat ut probatum
est, quia illa nominat modum nature que est
primum principium quo pullulans pullulat et omnibus
presuppositis nullam productionem presupponit:
Spiratio non dicit aliud quecumque modum
qui sine modo nature neque esse potest neque in-
telligi: et ita patet quod 2a illa conditionalis
principalis processus vera fuit: Spiratio
procedit: ergo non eque primo: ¶ 3a conclusio
principalis erat ista: Si non eque primo pro-
cedit, ergo secundum aliquem nature ordinem rea-
lem est posterior, vocando ordinem
nature realem eum qui sequitur extrema
secundum actualem eorum existentiam in rerum
natura: et utendo quibusdam loquendi modis
licentiose: quatenus per aliorum dicta
communia eos efficacius concludat: et arguitur
sic: Quecumque sunt distincta realiter
per prius et posterius, habent ad invicem ordi-
nem realem: Sed prius et posterius procedens
id est ab alio esse recipiens sunt distincta
realiter per prius et posterius: ergo habent ordi-
nem realem: Et generalius ad improbationem:
Quecumque sunt distincta realiter et non
habent ad invicem ordinem realem sunt re-
aliter confusa: Sed divina supposita non
possunt esse confusa, ergo habent realem
ordinem: vel obtinebit Sabellius:
¶ Quarta conditionalis primi processus
fuit ista: Si est posterior aliquo or-

dine reali ergo est posterior secundum ordinem
originis ¶ Ista sic deducitur: Quinque
sunt ordines nature reales, quorum unus est or-
do originis: iste due persone scilicet filius et Spiritus
Sanctus habent necessario unum ex illis quinque: et
impossibile est quod habeat alium quam ordinem
originis: igitur de necessitate istum habent:
Hic sunt duo declaranda scilicet qui sunt isti quin-
que ordines reales: 2o quod divinis per-
sonis nullus conveniat ordo nisi originis.
Nota itaque primo quod ordines natu-
re reales sunt isti: ¶ Ordo durationis
secundum quem aliqui opinantur quod angelica
natura sit prior quam natura corporea:
Ordo generationis secundum quem in generatione
hominis dicitur quod prius est creata anima ve-
getativa quam sensitiva: et prius sensitiva
quam intellectiva: et generaliter in hoc or-
dine potentia est prior actu: et imper-
fectum perfecto in eodem ¶ 3us est
ordo perfectionis: secundum quem dicimus
quod licet in eodem potentia sit prior actu,
tamen simpliciter actus est prior potentia:
Ordo dignitatis est 4us secundum quem
rex est comite prior, et sacerdos di-
acono: Quintus et ultimus est
ordo causalitatis: Cum autem cau-
sa dividatur quadrupliciter scilicet in materia-
lem: formalem: finalem: et efficientem:
patet quod tres prime includunt in se quatuor
ordines: Nam ordo cause materi-
alis pertinet ad 2m, ordo cause fina-
lis pertinet ad 3m comparando formam
ad materiam: Comparando vero formam ad
compositum pertinet ad 1m quia omnis pars
ad totum comparata, locum habet imperfecti:

Cauſa aūt finalis ad 3.m ordine ptī
net maifeſte: Cauſa nō efficiens q°
ad cauſas equocas aūt 3.° ordine etiā
ſpā currit: Sz quo ad cāis univocas
ſerat ordinez pſe: eo q inequocas ca
uſa ſemp est pfectior effectu ſm for
maz: Sz in univocas cauſa ⁊ effec
tus informa quenniunt/ ſaltez ſpe
cifice: Uni ingītū huius nō differunt
ut pfectuz ⁊ inpfectuz: Et negat
iste ordo originis nominē ſibi a theo
logis appiato: ‖ Lō nō. ex
hys manifeſtuz eſſe q nullus alioꝝ
divinis reb quenit n iste ultimus:
Quilibz n. alius ordo aliquē defec
tuz ponit inpriori ul' inpoſteriori:
Inſtenū nullus q̄ntuz est de ſe: Et ſiqs
alius excogitari pōt adivinis reb
abiicit: q2 inequalitatē de necāīte
te induat: ſpiciē intuz elegent.
Scī athanaxii. cū poſuiſſet indivi
nis ordinez origīs dicens: Pater a
nullo: Filius a prē ſolo: Spūs S. a prē
⁊ filio/ excluſit omēs alios ordines:
Et pmo ordinē durationis dicens:
Et inhac trinitate n. pius aut poſ
terius. cuius redit cāz in ſequēti vsu.
cāz dicit: Sz tote tres pſone coeter
ne ſibi ſt: Deinī. excludit omēs
alios qui excogitari pnt cū dicat:
nihil maius aut minus/ cuius cauſā red
dens cāz ſb' infert in alio vsu: Et
coequales maifeſte inſinuans: q oīs
alius ordo induat maius ⁊ minus: ⁊
Sic est pbatū. q.a g.a Q sifm aliquē
ordinez nēc realez poſterior est Spūs

S. filio/ est ſm ordinē originis q° pius
est aquo alius poſterius qui ab alio:
‖ Quinta iam ⁊ ultima. q.a illius ſm
apalis proceſſus. iſta est: Si est poſ
terior origine Spūs S. filio. de ne
ceſſitate pcedit abeo: Que. q.a p
ſemetipāz qstat cognitis terminis:
Licet iſtud q̄ns dependeat etiā ex
ſuprahabitꝭ diligenter inſpectis: quia
virtus generativa influit in virtutez ſpi
rativaz. ut pma in 2.a S. ⁊ ſic de ge
nitore naſcitur Spirator: ⁊ de nato
pcedit Spiratus: ‖ Ex hys de
monſtratuz est q Si Spūs S. diſtin
guit' a filio realit' neceē est q pro
cedat abeo: ⁊ eg.° ex oppo.to ſequit'
oppo.m Si Spūs S. nō pcedit a filio/
nō pōt abeo diſtingui realit': p q̄n
q: q̄nas alias/ que pbate ſt pioribus
problematis: Reliq no qnq: proceſſus
tertij Ampliori nō indigent decla
ratione Siqs diligent' pdicta con
ſideret: ⁊ attendat:
‖ In hac itaq: nrā extrema diſpu
tatione tria uno ictu qfecamus:
Confutamus eos qui negant decre
tum galy florentini Sabellianos
eos detegentes: Silentiuz impoſui
mus garrulis claudicantibꝫ qui di
cunt q n eſſet determinatio no
ua univerſalis ec.e Sed tamen poſſet
teneri opinio illoꝝ ondentes ex
pincipys fidey oppo.m Ac demuz
et qfirmavimus ppo.m nrāz pnci
pale. q neceē est Spūz S. a filio
pcedere ut poſſit abeo pſonalit' diſ

tingui: Cuius oppo.m ptinaciter aſſe
rentes/ mēdaces apparuēr: ‖ Et
glorioſiſſimus. doctor. Scs. thomas
de aquino cū ſuis imitatoribus
Sunt declarati defenſores catho.ce
veritatꝭ: Nos itaq: audiamus voces
Sanctorꝭ: ⁊ nō exaudiamus voces
alienorꝭ: Attendamus riccardu
de. Scō. victore. quē. S. thomas in
qōne aṗn.° allegavit: ⁊ in pmiſſo
tractatu Sigillatiz declaravit in
traduat ſtū dicentez in Quīto
de trinitatꝭ. ‖ Non pōt eē
in trinitate/ n una ſola pſona/ q
ſit abuna pſona tm̄: Et rurſus
in eodez: non pōt eē n unus ſolus:
qui de ſe pcedente nō habeat ‖ Et
in .vj. eius ait: Differentiaz aſſi
gnans proceſſionis filij ⁊ Spūs S.
Communio maieſtatꝭ facit ut
ſtū dicaz cauſa originis unius. ſ.
filij: Communio amoris cauſa or
iginis alterius. ſ. Spūs S. Nec p
ceſſio eſſet Spūs S. ex ratione amo
ris/ n pater ⁊ filius mutuo ſe ama
rent: Et ſic Spūs S. Ab utroq:
pcederet: Qui ſuos ⁊ utriuſq: nos
faciat amatores/ cāz utroq: vi
uens ⁊ regnans unus verus deus
in Secula: Seculoꝝ: ‖ Amen:

‖ De Spūs S. A filio diſtinctione.
Feliciter catholicaq: explicat:

Quedam p̄dicationeſ: uel
ſermoneſ. R.mi in xp̄o
pr̄iſ. ⁊ dn̄i. dn̄i. Barto
lomey de lapaciiſ. ordi. predi. ac et
theologie monarche: digniſſimi q̄:
epiſcopi: coronen̄. etc. hinc in̄
habitiſ. in diuerſiſ dieb;: Et p̄mo
in cena dn̄i. florentie in monaſter
io muratar;: etc.

Conuenientib; nob;
in unū iam nō eſt do
minicam cenam mā
ducare. i. cor. xi.
Scriptū eſt: Beati qui ad cenam nup
tiar; agni uocati ſt: Iam cū cene
figuram hodie dn̄s yhs. poſt cenam
legalis ⁊ figurati agni: ſeſe agnum
inmaculatum ſuis ſacramēto diſcipl.
tradidit: Cuius miſteria
ſi agnoſcē cupimus, matrem eius v̄
ginem, Que nō in ſacramento, ſ;
in p̄pria ſp̄e eius in uentre portauit,
humilit̄ ſalutemus: dicēdo: Aue. etc.
Conuenientib; nob; in unū: etc.
hec ep̄la. 4or notanda continet:
Primo: redargutionem cuiuſdam praue
conſuetudinis in p̄n̄o. 2o. traditio
nem debite conſecrationiſ: Ego. n. ac
cepi: 3o. dampnationem indebite
comunionis: Itaq; quicūq;: 4o. con
minationem eterne punitionis: Ideo:
Quo ad p̄m: p̄mo nō q̄ hec l̄ra

p̄ōt dupl̄r exponi: p̄mo p̄ hys qui q̄n
co̅icare debebant: p̄p̄is domi p̄par
abant cibaria ad comedendum, ⁊ por
tabant ad ecclīam, cū uino ſufficie
ti: ⁊ ibi cenabant laute: ⁊ poſtea
co̅icabant, decepti a pſeudo ap̄lis.
qui ſuadebant ita fiendū eſſe, ad
imitandū xp̄m. qui poſt cenā hoc
ſacramentum inſtituit, ⁊ diſcipulis
ſumendum tradidit: Et tūc
eſt ſenſus: Q̄ cōuenitis in unum
iam nō licet nob; ſumere dominicam ce
nam. i. euk.e ſacram: quia p̄ſumit
unus quiſq;: cenā ſuam corporalem ad
manducandum: ⁊ ſic non ieiuni ſu
munt: ſic ap̄li ſtatuerunt, ob re
uerentiam ſacramenti: Licet xp̄s
aliter inſtituerit ob exigentiam tem
p̄is: hic eſt unus ſenſus: Alio mō
intelligit̄ p̄ quibuſdam qui portabe
nt ad ecclīam ſatis de pane, ⁊ ſatis de
uino ad conſecrandum: ⁊ poſtea repe
rebant panē conſecratum ⁊ uinū in
magna q̄ntitate: ⁊ ſic ſaturabantur,
ac ſi eſſet cibus laycus, ⁊ nō conſecrat;.
Et ideo dicit: q̄n conuenitis in unum,
iam nō conuenit nob; dominicam cenam
manducare. i. non conuenient̄ ſum
itis: Quia nō debet ſumi hoc ſacra
mentū ad cibandū corpus, ſ; aīam:
Et ad utrumq;: errorem ſequebatur
alius. ſ. q̄ non erat eis iſta dominica
cena: nam dominica cena fuit comunis
toti familie: h̄ aūt non: Nā alius
quidem eſurit: alius aūt ebrius
eſt: ⁊ ſic eccliam dei contempnitis que

Dupl. modus accipiendi ſacramentum

debet eē domꝰ orōniſ, ꝛ uos feciſtiſ
eā domū crapule ꝛ hebrietatꝭ: ꝛ
gnāt̄ diſcenſionuſ ꝛ inquietatꝭ: Vnꝰ
quiſq: pſumit .i. ſcdm ſuū modū ante
ſumit cenā prophanaz, q̄: dicit:
Alio nō mō: preſumptuoſe ſumit
panē bn̄dictū tamq̄: ſuū, q ſemel
deo oblatuſ eſt: contra regulaz iuriſ.
Qd̄ ſemel deo dicatū eſt, nō debꝫ
ad pphanoſ gūti uſuſ: Nota
ꝯ. circa gmeſtionez huiꝰ domice ce
ne, q dupx̄ aſſignatꝰ a doctoribꝰ
moduſ gmedēdi .ſ. Sacramētal'. et
corporal'. Sacramētaliſ moduſ g
medendi eſt, cū fide accedere ad
ſacramentū iſtud: ſpūal' aūt cū
caritate: Et qui p̄mo mō ſumit,
dulcedinez euſ ſentire nō pōt: q2
fideſ que nō eſt cū caritate firma
nō tranſit in effectū, ꝛ hic eſt ſimil'
Iude: ꝛ ita ſaporē nō tribuit: Qui
uō ꝯ mō tm̄ ſumit, pōt quidē ali
qd guſtare de dulcedine huiꝰ cene:
ꝛ hic eſt ſimiliſ centurioni. Sꝫ q
utroq: mō, ille plenꝰ guſtat, ꝛ hic
eſt ſimiliſ zacheo: ſic̄ ſcriptū eſt ſa
piente .12. Dq̄: ſuauiſ eſt dn̄e ſpūſ
tuuſ, qui ut dulcedinez tuā in filioſ
demōſtrareſ, pane ſuauiſſimo de celo
pſtito, eſurienteſ repleſ boniſ: faſ
tidioſoſ dimitteſ inaneſ: Eſt .n.
Ieſꝰ .ſcdm .B. mel in ore: in aure me
loſ: in corde iubiluſ: Et licet eiꝰ
memoria ſit ualde dulcis: tn̄ in g
pabilit̄ magiſ eſt euſ p̄ſntia, ſaltē
que in hoc ſacramento ceperit: ut

in illo hymno canitur: dulciſ yhu me
moria danſ uā cordiſ gaudia: ſꝫ
ſup mel ꝛ omia, eiꝰ dulciſ p̄ſntia:
Nota .ꝫ. pro aliquali huiꝰ dulcedi
niſ expimento in p̄ſntia. qd dicat
ſponſa. cant .v. angeliſ loquenſ,
ꝛ ſpūalibꝰ pſoniſ: Et quid ei reſpon
dent ꝛ intelligentꝭ dulciſſimū dya
lagū gaudebit cor uīrz. ait ſponſa:
Adiuro uoſ filie ierl'm. ſi inueneritꝭ
dilectū ut annūcietꝭ eꝭ. quia a
more langueo: Amē .n. amātiz,
cū differtur, hēt languorē induat
manifeſte: Loquitꝰ aūt qi ex ſe ex
iſtenſ, ꝛ nō reminiſcenſ q angeli ſt
ſemꝑ in gſpectu ſponſi: ſꝫ qi ideā pa
rentibꝰ dicat ſi inuenirētꝭ: Vnꝰ
quiſq: eiz ſcdm ſe ipm̄ eſtimet al
terꝭ: Dicit aūt ille angelice que
uocantꝰ filie ierl'm ſupne: Qual'
eſt dilectuſ tuuſ eꝭ. dilecte .i. filiuſ
qui ex p̄re pcedit: O pulcherrima mu
lierꝭ: quia eſ dei ymaginē inſignita,
qualiſ eſt dilectuſ tuuſ eꝭ dilecte:
quia ſic adiurasti noſ .i. qlibꝫ ſentit
p̄r filiū. Spūſſcm̄. ex dilectione tua ꝛ
nr̄a: quia tue redemptionuſ pulcri
tudinez accepimꝰ: incipit ſponſa
narrare pulcritudineſ ꝛ dulcedineſ:
Dilectꝰ meuſ candiduſ puritate:
ꝛ rubicunduſ caritate: ꝑ quā car
itatem rubrū factū eſt ueſtimen
tū eiꝰ ut ſcribitꝰ: iſꝫ.
electuſ ex milibꝰ. quia nō hīt in filijſ
hoīuz ſimilez ſibi: dictū in ſpūali: ſca
put eiꝰ aurꝭ optimū, ꝑ ſapiēz: ca

me eiuſ, qi elate palmarꝭ ꝑ uicto
riaz: nigre qi coruuſ ꝑ paſſionem:
quia .ſ. corona cū ſpinea uulnerarūt,
ꝛ ſanguiſ exiccatuſ nigredinē inuen
xit: Vel quia fuit tractatꝰ qi cor
uuſ, quē omēſ expellunt: Ita ſibi
factū eſt ab iniuicz dicentibꝰ cru
cifige eūz: Oculi eiꝰ ſicut colu
mbe ſupne que hn̄t gemitū pcantū:
quia ex ſe in cruce clamore ualido,
ꝛ lacrimiſ exauditꝰ eſt pſua
Ideo ſequitꝰ ſup riuoſ eiꝰ aq̄
ruz, que lacte ſimil' lote: q2 in uō ocu
li euſ uident equitatē, ꝛ omiſ inno
centia ſt inueſ ꝛ iuſtitia: ac tū reſide
nt ſup fluenta pleniſſima lacrima
ruz ꝛ gratiaꝝ: Gene eiꝰ ſic̄
areole aromatuz: quia aſpectuſ eiꝰ
omī uirtute plenuſ erit ꝛ deuotiōz
redolenſ: Sꝫ fuerunt gſite a pigmē
tarijſ .i. a iudeiſ, qui formaz excor
pſerunt: uix. eiuſ dictū: dedi fa
ciez meā uelantibꝰ ꝛ gſpuentibꝰ: ꝑ
paſſionē inferrē iudicꝭ: La
bia eiꝰ lilia: ꝑ puritate: quia pec
catuz nō fecit: nō doluſ inuentuſ in
ore euſ: actum diſtillabant mirrā
pimaz .i. amaritudinē maximaz:
qn̄ dicebat in orto: Triſtiſ eſt aīa me
a uſq: ad mortē: ꝛ p̄r ſi poſſibile eſt traſ
ſeat ame calix iſte: Mirra quia a
mara eſt ꝛ gſeruatiua: Ideo ſermo
euſ quez fecit inanā: erat gſerua
tiuuſ, quia dixit, uoſ mūdi eſtiſ ꝑ
ſermonē quez locutuſ ſum uobꝭ: ꝛ
fuit amaruſ: q2 dixit unꝰ ex uobꝭ

me traditurus eſt: ꝛ meliuſ erat ei
ſi natuſ nō fuiſſet: ꝛ gnālitꝰ doctina
euſ gtemꝑnē docet ſpūalia: Manus
illiꝰ tornatileſ .i. ad torturaz poite,
clauorꝭ ferreorꝭ: ꝛ pforate ſic̄ in
torno fieri gſueuit: Auree .i. ſplo
ſe plene iacinctꝭ. qui ſt lapideſ p̄
tioſi: quia omiſ gutta ſanguinuſ
effuxi eulluſ uulneribꝰ ſufficiebat
p mundi ptio: Venter illiꝰ he
burneꝰ .i. puruſ ꝛ retractuſ ab omi
malitia: quia in uentre intemer
ato ꝛ in maculato beate Virginiſ
gceptuſ fuerat, abſq: peccato: diſ
tinctꝭ iacinctꝭ .i. uulneribꝰ et
flagelliſ: gſil'r ſtꝭ lapideſ p̄tioſi eo
q quelibꝫ gutta ſanguiſ inde effuſi
ſufficeſ erat eꝭ: Crura
illiꝰ columpne marmoree ꝑ forti
tudinez: intemeratiq: gſtantiā:
Fundate ſup baſeſ aureaſ .i. ſup pe
deſ qui capiti reſpondent: quia to
tuſ pretioſuſ eſt yh̄s. bn̄ aūt dr̄
fundate ꝛ marmoree: quia imo
bileſ ſtant fixe, ad expectandū pec
catorez ad penitentiaz: Et nō q
caput: manꝰ: ꝛ pedeſ aureꝭ hn̄t:
quia ſibi rn̄dent cognitio: operatio:
ꝛ affectio: Species eiꝰ ut liba
ni: Libanꝰ que interpretatꝰ can
dor: quia mente ꝛ corpore candidꝰ
ut in p̄n̄o dictū eſt: electꝰ eſt ut
cedri .i. deputatꝰ ꝛ dampnatꝰ eſt
ad altitudinez cedri: quia crux de
cedro libani exciſa eſt: ꝛ in ea cru
cifixuſ eſt: ut ſuoſ electoſ ad ſe tra

ſ cand. ꝑ libanū:

hat: Sic dixit. Jo. xij. Et ego si exal
tatus fuero a terra, omnia traham ad
me ipsum: et quod fecit in hac cruce se
quitur: ¶ Cantica eius suauissi
mis et totus desiderabilis. In cruce nam
que primam uocem emisit dicens: pater
ignosce illis quia nesciunt quid faciunt.
etc. ¶ O prauitates xpiani ingra
ti: si pro suis crucifixoribus orabat in cruce
pendens: quomodo non speremus, quod nos
qui de sua passione tristes sumus, in
nocentie sue compatientes, et maiesta
tem suam reuerentes, non uelit salua
re, dummodo ex nobis non deficiat. Talis
est amicus meus et dilectus meus:
Filie Jerusalem. quis non uehementer
amet atque desideret talem dilectum
tangere: gustare: atque amplecti: qui
per amorem se ipsum. ita exhibuit: ut nil
sibi reseruans, se totum daret igne
caritatis accensus: Sed audi quid
sequitur: ¶ Dicunt angeli con
formantes se fragilitati humane,
ut magis eius amorem accendant:
Quo abiit dilectus tuus o pulcher
rima mulierum. Quo declinauit
dilectus tuus, et queremus eum tecum.
Hec est uel excitantium amorem dilec
tio et sitientium cum cognoscere quam pro
fert ex langore amoris: Dulcissime
sponsa conformata reddit: qui iam dilec
tum inuenerit: eo quod ad sanctam ac
cessit: summo corde: Dilectus meus
descendit in ortum suum, ad uerum
aromatum: Verus dilectus, est omnis
anima que est sibi coniuncta caritate:

Et tunc spiritualiter in eam descendit, quando
in hoc sacramento se ei communicat: Et
addit ad areolam aromatum: Qua
quelibet anima bene disposita, omnibus uir
tutibus est repleta, saltem habitualiter:
quia cum gratiam infundit deus omnes
uirtutes ad salutem necessarias: Quid autem
ibi faciat audi. Ut pascatur in ortis,
et lilia colligat. id est animas purgatas,
ad illum ducat: ¶ Admirabile
sacramentum: in ceteris cibus pas
citur qui cibum sumit: In hoc uero pas
citur, uel pascit cibus qui sumit:
Unde dixit xpistus. Cibus sum grandi
um: Cresce et manducabis me: nec
tu me mutabis in te, sicut cibum carnis
tue: sed tu mutaberis in me: Tran
sformat enim nos in se per amorem: et
sic ipse nos comedit, dum a nobis come
ditur: Sic intelligitur, quod iudicum 14.
scribitur de parabola sampsonis. de co
medente exiuit cibus: et de forti
egressa est dulcedo: Hec est dulce
do que per hoc sacramentum in suo
fonte gustatur, ab hiis qui dominicam
cenam spiritualiter simul, sacramenta
literque manducant: ¶ Qua
dulcedine gustans spiritualis anima,
effecta per hoc sacramentum sponsa
xpisti, concludit dicens: Ego dilecto meo
scilicet coniuncta sum: et dilectus meus mihi.
scilicet coniunctus est per amorem: Cuius uis
est cordium unitiua per amorem deo
castum et purissimum: quia dilectus
meus pascitur inter lilia: nil enim nisi
militiam appetit sponsus cordis et

corporis: Ideo dicitur: Qui pascitur
inter lilia: Virgines xpisti que seruiu
nt in religione: que pro xpisto dedica
uerunt corpora sua perpetue con
tinentie: quod omnes in terra negligentes
erunt, ipse iam esse cogunt. id est inte
gre et incorrupte: ideo merito uocan
tur lilia: Et hiis non conuenit domi
nicam cenam manducare: et hoc de
primo: ¶ Quo ad 2m principale: non primo quod hic agit de specie
et de forma: et concludit dignitatem huius
sacramenti: et concludit quod est memo
riale passionis domini: addit: Quo
tienscumque: manducauit is panem
hunc etc: ¶ Ubi precipue anima
uertendum est quod hoc sacramentum
est clausura totius itinerarij yhesu
xpisti. Unde eius dignitas maxime
apparet: tum propter rationem que in li
ttera ponitur. scilicet in memoriam passi
onis: tum propter alias rationes: Ex quibus
principue assignantur quinque: ¶ Pri
ma est ratio noue mediane: cum
enim sacramenta ueteris legis in fi
guram essent passionis xpisti: et
in ea terminanda, oportebat ea
finiri passione completa: et sic rem
ansisset mundus sine mediana
sacramentorum, que semper necessaria
est: quia morbus est continuus in
presenti seculo inquam: Cessantibus igitur
aliis, debuit hoc institui, ut trans
lato sacerdotio, legis translatio fie
ret. hebr. vij. ¶ 2a ratio fu
gis presentie: debet enim caput adesse

membris, ut ab eo recipiat conuenien
tiam et influentiam: quamdiu autem erat
personaliter in propria figura et statura,
non erat necesse ut nobis presentaret,
sub specie aliena: recedente autem eo,
oportuit modum inuenire, quo nobis
cum semper esset: ut seruaret quod pro
misit dicens: Ecce ego uobiscum
sum usque ad consummationem seculi: ¶ 3a
ratio est: passionis memoria
que in textu tangitur: Unde non debu
it expectare tantum quod institueret
post passionem et resurrexionem suam:
quia sacramenta pertinet ad actus
uiatorum et non comprehensorum: nec in diu
ante recessum: sed circa recessus instituit,
ut uehementius cordibus infigeret:
et ideo. Jo. dicitur. in fine dilexit eos:
¶ 4a est ratio mirabilis operationis:
fecerat namque xpistus magna et mi
rabilia opera diuine potentie consu
eta: que tamen et alii fecerunt similia
in re, sed non in modo faciendi: quia
illi deprecatiue: iste potestatiue:
Sed quia hoc non erat ita manifestum,
ideo oportuit ut aliquod opus faceret
cui simile numquam fuisset factum: et hoc
tale opus tunc fieri debuit, quando ma
gis debilis uidebatur: ut ostenderet quod
debilitas in eo uoluntaria erat
et non coacta: cum igitur ad mortem
iret: tunc miraculum istud insti
tuit, non solum fecit: sed potestatem de
dit talem hominibus: Unde et tunc dixit
euangelista. Sciens quod omnia dedit ei pater
in manus etc: Miraculum autem

Istud est miraculum plenum: quia hec panis vertit in carnem: xpus hec in ea erit sine mia loca: simulq; est in locis pluribus: et cum sit tantus, intra parva hostia continet: et cetera miracula: sed qd transit et figuratur hostia: et ipse integer manet: et a pluribus sumptus non consumitur: atque singulorum ipse totus est xpus: hec et miracula facta sunt in fine ytineris sui: Sic non. aplus dicens. In qua nocte tradebatur: notant autem in nocte: Quia hoc sacramentum est illuminativum tenebrarum: sicut illuminavit Jonatham filium Saul. ut scribitur. Re. Quinta est ratio ineffabilis traditionis: Salvator se tradiderat homini: et cum esset in forma dei, accepit formam servi, ut ei preberet omnimodam consolationem: Nascens enim se dederat in socium: sed amor coegit eum, ut magis intrinsece se daret. scilicet in cibum: Dres mirabilis: clamat. S. tho. Manducat dominum pauper servus et humilis: hunc autem amorem maxime ostendere gerebat, cum proximam suam passionem suscepturus erat, a discipulis suis, qui erant eribandi [illegible] tractatum: Unde ut confirmarent in fide intus voluit eis coniungi per speciem panis et vini: sic in littera continetur. ubi agit de formis sacramentalibus: et hoc de secundo principali: Quo ad tertium notandum. quod apostolus damnat indigne sumentes: indigne autem sumunt: ut dicit glo. qui in crimine est: vel irreverenter tractat: Et efficitur reus corporis et sanguinis domini. id est ac si occideret, punietur: propterea consulit, ut probet. id est examinet se ipsum homo: et sic de pane illo edat: et de calice bibat: quod fit per puram confessionem peccatorum, sine qua non licet, ad sacrum altare accedere: Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus domini. scilicet non discernens hunc ab aliis: habens autem hoc sacramentum: ab aliis sacramentis tam veteris quam nove legis: Et primo notabimus differentias: prima quia in veteri lege offerebat animal brutum: hic non homo deus: heb. viij. Non per sanguinem hyrcorum aut vitulorum: sed per proprium sanguinem etc: Secunda. quia ibi erat signum tantum futuri. heb. Umbram habens lex futurorum, non ipsam ymaginem rerum: hic non est signum et signatum: quia sub specie panis, latet verum corpus xpi. personaliter: Tertia quia ibi erat sacrificium tantum per se: et sacerdos per se: hic autem idem est sacrificium, et sacerdos. scilicet xpus. qui obtulit semet ipsum. ymmaculatum heb. viij. Quarto: quia ibi nulla conferebatur gratia ex opere operato: sed solum ex operante: Unde ysa. primo. ne offeratis sacrificium frustra ultra: hic autem nunquam frustra sacrificium offertur: quia ex opere operato semper prodest, etiam si minister malus sit: Quinta et principalis ultima: quia in ne sacramentale inferiora sunt isto: quia in aliis est gratia: sed in hoc est fons gratie: Et ut dixit quidam solempnis vir in predicatione sua: Cetera sunt sicut canale auree, per quas gratie distillantur: hoc vero sacramentum est fons gratiarum: In huius figuram portente daniele. Liberatus est a. vij. leonibus: quia per hoc sacramentum sustentatur humana fragilitas: et liberat ab incursu. vij. viciorum capitalium per abundantiam gratie que in ipso tribuitur: Ideo sine peccato et cum magna reverentia sumi debet: ut vindicat auctoritas eius dignitas: Est enim medicina conservativa sanitatis: non sanis prodest, non male habentibus: hec de secundo. Quo ad quartum breviter me expediam: ubi primo. notandum. quod corinthiis accidebant corporalia mala propter peccata que committebant contra reverentiam sacramenti: et nihilominus eos monet apostolus. ut se emendent, ne etiam dampnentur in futuro seculo: Ex quo fit quod quidam ex timore indigne sumendi raro sumunt: Quidam alii ex appetitu spiritualis dulcedinis sepius accedunt: et utrumque laudabile est: Nam et centurio laudatur, qui noluit introducere xpm. in domum: Et zacheus qui ei fecit convivium in domo sua: Quilibet tamen aptet se statui suo: et conetur taliter vivere, ut dignus sit cotidie sumere. ut consulit aug. Ceteris tamen paribus. laudabilius est frequentare, quam intermittere: quia amor, timori semper est preferendus: Nota. primo quod aug. dicit in primo. de civitate dei. Si omne peccatum nunc manifesta deus plecteret pena: nihil futuro iudicio servare putaretur: Rursus si nullum peccatum nunc aperte puniret deus, nulla crederet esse providentia: Ideo in principio legis puniti sunt ydolatre. etc. Et in principio legis nove, propter avaritiam et mendacium, puniti sunt anania: et safira: actuum. v. Ita et in primitiva ecclesia per irreverentiam huius sacramenti, deus temporaliter aliquos puniebat: ut in hoc textu. apparet. et moriebantur: quia dicit et dormiunt multi: Unde monet cavere ne peius contingat: non minus peccant modo qui peccant, licet talia signa non veniant, sed magis: quia habentes signa expressa ire dei, contra huius. plus ingrati existimus: et magis exercita scientia peccamus: Qui autem digne sumit, deo se per fidem, et amorem unit: Ita ut dicat: Vivo ego, iam non ego, vivit autem in me xpus. qui dat suis vitam veram. hic per gratiam: et in futuro per gloriam: Amen:

:- Laus deo :~

Preundez Rx^{m}. d. epuz. Laparcau
Rome Indie. S. Jhnis baptiste:
cuib; Florentinus collatio.

Multi in natiuitate eius gau
debunt: Luc. p. c. In hys
uerbis tria latent misteria. s. gabri
elis. Jhnis. 7 gaudij: Circa
duo pima notat. q Xba h' sit gabrie
lis: ut sequit in textu. q zacharie
petenti signuz dixit angelus. post
uerba premissa: Ego. n. sum gabri
el qui asto an deuz: Ubi duo nom
da occurrunt: pimu ptinet ad mis
teriu gabrielis: 2^{m}. uo ad misteriu
Jhnis. 7 sic duo misteria simul decla
rabunt: 3^{m}. uo locu tenebit pximu
ecr: Est igit sciendiz q dio
nis. in. iiij^{o}. c. cel. ierarchie. h' mi
steriuz aperit. quo uidelz diuina
sapia homies illuminat p angelos.
7 minores angelos p maiores: quia
ita exigit ordo rex: ut minora
p maiora sursuz ducant ad patre
luminu: 7 ad pbationem descende
ns. ita dicit

efiat tex. grec.

Quod ita latine sonat: uideo at
q diuina yhu benignitatez miste
riu angeli pmi edocti st: dein p eos
ad nos cognitionis gra puenit: Sic

naq: uisibiles cause superiores inferior
ib; influit: 7 celestia corpa terre
stria ista gubernant: homo quoq:
qui rationalis est, brutis aialib;
impat. Ista 7 supnalia nob; non
nisi p intelligentias illas altissimas
que summe intelligentie ppinquio
res st. manifestari expedit:
Quia igit gabriel ad celestem
militiaz ptinet: ideoq: dicit: qui
asto an deuz: innuens q solus ipe
deis recipiat theoprimias ut p illu
ad nos deuenirent: ideo ipe missus
est ad reuelandu zacharie interse
cus aducti: de quo dionisius ita
prosequitur

Quod ita in latinu uerti pot: Sic
itaq: dimissius gabriel zachariaz
qdez sacerdotez edocet, prophetiz
fore preter spez diuina gra, nasciture
ruz pueri, bene decent 7 salubri
ter mundo, manifestande, uirilis
yhu opationis: Ex quib; X
bis innuit. 7 yhnis misteria qui
precursor annumptiatis est ad ma
nifestandas diuinas opationes dni
yhu: sic ipe dicebat. hic est qui
baptizat in spu. S. 7 igne. s. caritu
tis 7 feruoris: Sz ut amplius mai
festet yhnis misteriuz, ulterius
aduertenduz est: quia no solum

conceptio 7 natiuitas. yhnnis. p an
geluz delata st, sic ipius xpi. Sz 7
peundez angeluz, post alia naq:
sequit eu^{te}. luc. Missus est anglus
gabriel ad mariaz: Et q idem
sit pz p dioni^{m}. ita psequens.

Quod est dicere. mariaz uo gabiel
edocuit, quo modo fienduz erat the
archicu inefficibilis dei formatois
misteriuz: Alter uo angelor
yoseph insteuxit: alius uo pastor
es: Nunc igit yhnnis miste
riuz diligent ex dictis gsideremus.
duplicater: Primo: quia sic xpius.
ita 7 iste p angelu annumptiatus e:
Neq: h' ideo solu existimadu est
factuz, quia miraculose gapiebe
tur de sterili: Nam 7 samuel de
sterili geptus 7 natus, p angeluz
minime est annumptiatus. de q^{o}
tn scriptuz est: Cognouerut omes
adam usq: bersabee. q samuhel
pphita esset dni: ipe reges instituit,
7 destituit, ppiis ymo etiaz manib;
interfecit: ita magnus fuit coraz
dno: Sz aliquid pcerto mai latet
in yhnne. qui de sterili no sine an
gelica supillustratione geptus et
natus est: iste. n. ades samuhele
excesserit, ut de eo simul saluator
diceret. inter natos mulier non
surrexit maior yhnne. baptista:

Uehementius aut. 2°. admirandu
est: q idem oio euz annumptiauit,
qui 7 dnz yhm. X^{m}. Sublimit igit
euz tota trinitas decorauit: na
deus pr. misit gabrielez: Filius in
utero marie clausus euz corpor
alit 7 spualit uisitauit: 7 Spus
S. ad xpi aduentuz, eu in utero ma
tris clausum repleuit, 7 exultare
euz gaudio fecit: Quod mi
ruz: si 7 beata Uirgo secretor diui
nor gscia, ppiis manib; eu de ter
ra leuauit: que filiu suu postea
simil'r, sine ullius obstetricis adiutor
io pannis inuoluit, 7 in presepio re
clinauit: Magnus pfecto est iste
yhnnes. cui illa fuit obstetrix, que
in suo ptu non indiguit obstetrice:
Nam 7 forte hoc puidit Spus. S. ut
sic p yhnez erant edocendi hoies
de xpi aduentu, ita peu doceret
natura, quo puer yhuz. de se na
tuz leuaret atq: gponeret: Uel
quia forte yhnes yhuz pmisurus
erat inetate uirili: Nunc aq. p
ueit ad yhnez. yhm in utero gestis:
utroq: in etate existente. 7 na 7 infa
ntili: Innumera st miste
ria, que de hoc diuinitus precursore
baptiste excogitari possent: Sz de
hys finez facientes propere mus ad
tertiuz: Nota q in textu
ppi auctoris est ppia manu: Re
siduu fuit dictuz uulgariter:

Idem . Rev^mus dnus . d . Bartholomeus
Lapacci . epus . coronen . etc . flo
rentie in . Sti trinitate . in festo eiusdem .

Cum venerit paraclitus
quem ego mittam vobis a pa
tre . etc . Jo . xv . et in evangelio hodierno . Secundum
consuetudinem huius loci . hec verba ex
presse insinuant . Sanctam trinitatem . ut
patet ad sensum : de qua cum hodie simus
locuturi : cum sit misterium hoc inef
fabile : indigemus divino adiutori
o / ut non erremus . quia secundum aug.
nullibi periculosius erratur : quia vero
beata virgo . aug. digne vocatur Sancte tri
nitatis notabile reclinium : ideo ipsam
potest linguam meam dirigere : sed quod
eam in principio salutemus : Ave :
Cum venerit paraclitus etc . iterum ut
supra : ¶ Pro intellectu horum
verborum . et introductione materie de Sancta
trinitate : primo occurrit inquiren
dum : Quare hic dicat filius dei :
quem ego mittam vobis a patre : et in c°.
precedenti dixerit : quem mittet pater
in nomine meo : Pro cuius dubii solu
tione : primo id nondum occurrit quod
in utroque : loquendi modo / exprimitur
trinitas divinarum personarum : Nam per
paraclitum habemus personam Spiritus
S . per patrem . personam patris . per nomen
seu dicentis . in nomine meo . habemus per
sonam filii : que etiam exprimit hic cum
dicit : ego : ¶ Deinde advertendum

quod in utroque : modo loquendi ostendit se fi
lius equum Spiritui S . simul cum patre : nam in primo
dixerat . in nomine meo : et ne quis
putaret / quod minorem auctoritatem
haberet ipse quam pater / admittendum
hic dixit ego mittam : et ibi innuit /
quod pater mittet una mecum : hic in
nuit quod ego mittam una cum patre / si
militudinarie : ¶ 3° nota quod si
milis modus loquendi habetur in ps .
109 . ubi pater loquitur ad filium dicens .
Tecum principium in die virtutis tue / in splen
dor . sanc . ex utero an . luci . genui te :
Quod est dicere : ego deus pater / qui
una tecum sum principium . scilicet Spiritus S . in die
venturus . in die virtutis tue . i . in die
pentecostes . qua apparuit toti mun
do virtus tua / quam Spiritus S . testifica
batur per linguas apostolorum : in splendori
bus Sanctorum . i . in linguis igneis in
flammantibus . Sanctos apostolos : ¶ Et
unum est quod ambo sumus unum principium .
quia ego eternaliter . hoc est quod dicat
ante luciferum . i . primum angelum : ex ute
ro . i . de mea substantia genui te : Ecce
misterium trinitatis . quam expresse
in hiis verbis habetur : cum unitate
essentie : Nam per hoc quod dicit / de sub
stantia patris / intelligitur una substantia / seu essentia
patris et filii simul : et per hoc quod dicit
tecum principium quia non duo principia : per hoc
vero quod dicit genui te : quia non potest
esse idem generans se ipsum / patet per
sonarum distinctio . patris et filii : Et quod
non est idem principium . et qui est essentia
sed distinctio amborum a Spiritu S .

Et hec pro thematis explanatione
sint satis . videlicet cum venerit paraclitus .
quem ego mittam vobis a patre . ubi supra .
¶ De tanto igitur misterio loquitu
ri / ponimus . iii . conclusiones principales :
scilicet . ¶ prima est : Quod trinitas per
sonarum / non potest naturali cognosci ra
tione : ¶ 2a . est . quod auctorita
te sacre scripture probari potest :
3a est . quod suaderi potest naturalibus ratio
nibus / et exemplis : hec est summa predica
tionis hodierne . ¶ Circa primam
conclusionem sic procedit : quia primus decla
rabimus cum auctoritate : ratione et exemplis :
Deinde impugnabimus eam similiter .
3° solvemus obiecta : Auctoritate hyla
rii . in li° . de trinitate . dicentis . non
putet homo sua intelligentia divine
generationis / sacramentum posse se
sequi : Et ambrosius . dicit : impossibile est di
vine generationis scire secretum : me
ns deficit : vox silet etc : cum vero ex
genito procedat spiritus / qui non potest
firmum capere / nec 2m . ig . etc : Ra
tione du . ad inquirendum . scilicet consimilia
et deducente : primo sic : De deo natura
liter nullam notitiam habere possumus : nisi
colligendo ex creaturis . ut docet
apostolus . ro . in i° . etc : Sed creare
est actus pertinens ad divinam essenti
am : quia indistincta sunt opera trini
tatis ab extra igitur distinctio personarum
haberi non potest : ¶ Quod maxime in
de confirmatur : quia in creaturis
impossibile est invenire unam rem / que sit
tres res / quarum quelibet sit illa eadem :

Nam in sole : igne : fonte : et similibus :
reperiunt tres res in una : Sed non quelibet
earum est illa una : sed vel accidentia
sic ut in sole et igne : vel substantie separate /
sicut in fonte : ¶ 2o sic : duo incon
venientia sequuntur de probatione fidei :
primum est quia derogat dignitati eius .
de qua hebr . xi . dicitur quod est de non
apparentibus : 2m est quia derogat
utilitati trahendi aliquos ad fidem :
quia audientes rationes non cogen
tes intellectum / reputarent nos stultos /
qui frivolis rationibus innitimur :
Unde non est tractandum per rationes / demon
strare : Sed auctoritatibus sacre scrip
ture probare fidem eis qui acceptant :
qui vero non recipiunt / sufficiat contra eos
defendere / non esse impossibile quod fides pre
dicat : Unde hec dicimus in . 2 . c . de
trinitate . Si quis est qui totaliter elo
quiis resistit . longe sit a nostra phe
na : Si adultatem eloquiorum respiciat /
hoc et nos canone utimur : Ex° . etiam
eorum qui voluerunt primo aut ex infini
tate divine bonitatis : aut ex fecun
ditate glorie : ¶ Ad primum n . potest
dici . quod sufficiat infinitati divine bo
nitatis productio creaturarum que
requirit potentiam infinitam : quia
nihil productum potest esse infinitum :
Ad alterum quod non est iocunda posse
ssio . sine consortio : dicitur quod est verum
quando possidens illud bonum non est in se per
fectum / quia tunc eget consortio :
Nunc 2° . debemus impugnare
conclusionem probatam : primo auctoritate Ric

cardi de S. victore dicentꝭ in li. de
trinitatꝭ. Credo ſine dubio, q̄ ad q̄
uiq: explanationē ꝟitatꝭ. nō mō
pbabilia, ymo et neccīa arḡta nō de
ſunt: ⁋ Ratione ſic: Supflui
uidetͬ homini tradere, qd̄ humana
rōne gnoſci nō pōt: Sꝫ non eſt dicēdu
traditionē diuinā determinatē eē
ſupfluā: igͬ ecꝭ. ⁋ Exemplo
phoꝝ. qui non niſi ex mentali lumi
ne intellectꝭ locuti ſt̄ ꝛ rationiſ: Et
occurrunt p nūc .3. pͥm̄ arꝭ. in li. d̄
celo ꝛ mun. p hūc nūꝫ .ſ. ternariū
adhibuimꝰ nōs ipōs magnificare deū
unū in oībꝫ pprietibꝫ que ſt̄ creata:
ecce trinitas manifeſta: 2m̄. eſt
platonicoꝝ. in quoꝝ libris. dr̄ au
guſ. ſe repiſſe, non eiſdem ꝟbis. Sꝫ
multis ꝛ multiplicibꝫ ſuaderi ratiōi
bus. q̄ in principio erat ūbū: ꝛ ꝟbū
erat apud deū ecꝭ. Quere in .vij.
gfeſſionꝫ ꝛ inuenies: Et quia non
tangit de Spū S. ſic̄ dicit glo. et .lvj.
q̄ magi. phanius. in .3o. ſigno defecer
unt: 3m̄ eſt. eē triſmegiſti. q tn̄ t.
exprimit dicens. monas genuit mon
adū. ꝛ in ſe ſuū reflexit ardorē: .ı.
pr̄ genuit filiū, ꝛ p utriuſq: dilectio
nē pcedit Spūs S. ⁋ Sequitͬ
3o ſoluere: ꝛ pmo ad Riccardū dicitͬ:
q̄ dupliciter inducitͬ ratio ad aliqd̄ pba
nduꝫ, ul' ad ipiꝰ radicē: ul' preſupͥta
radice: exm̄ primi: Sic̄ pbatͬ unifor
mitas ꝛ ppetuitas motus celi: exm̄ 2i
ſic̄ pbatur

pmo mō nō pōt ad

duci rō ad fidē pbandā trinitatꝭ
ſꝫ ad eēntialia tm̄. 2o mō pōt .ſ. p
ſuppoīta fide, poſſumꝰ adaptare ra
tiones uerisimiles. ex quibꝫ pſuade
tur fidelibꝫ, nō eſſe oīo diſſimile ꝛ in
pole q̄d fides pdicat: ꝛ ſic nos facimꝰ.
Ad rōnē dicendū q̄ cognitio diuiā
ruꝫ pſonaꝝ nō eſt ſupflua: ſꝫ un
tā nobꝫ neccīa quo ad duo: pmo ad
notitiā de creatione reꝝ: dū .n. di
cimꝰ deū creaſſe ūbo, excludimꝰ er
rorē dicentiū ex neceſſitate nature:
ꝛ dum dicimꝰ q̄ p amorē, inducimꝰ
q̄ nō ex indigentia: 2o ad recte ſenti
enduꝫ de ſalute gnīs humāi, que pfi
citur p filiū incarnatū, ꝛ p dona Spūs.
Sancti: ⁋ Ad exm̄. arꝭ. dicitͬ q̄
nō intellexit trinitatē diuinaꝝ
pſonaꝝ: ſꝫ quedā eēntialia actibu
ta: putā poteſtatē: ſapīēā: ꝛ boni
tatē: que et iudei fatent: Que
tn̄ nos perſonis appiamꝰ: dicentes po
teſtatē patri: ſapīāꝫ filio: bonitatē
quenire Spūi S. Vel ipi numeri pfec
tionē: quia gſtat ex pncipio: medio:
ꝛ fine: Que ſt̄. ueſtigiū obſcuꝝ. qd̄
dā trinitatꝭ: Sic̄ alibi dixit in eodē:
nāa apta nata ſic facit: Vbi inuenit
ſbāꝫ. uirtutē: ꝛ opatione: ꝛ iſta gcorda
nt ſcipture: tradi omīa in menſura:
nuīo. ꝛ pondere: gſtituiſti dnē. . .
Caecientes namq: in uitate impinge
bant ſic̄ nocturna uolatilia:
⁋ Ad libros platonicoꝝ dicitͬ q̄ ipi
ponebant prēꝫ totiꝰ pduxiſſe uni
uſitaꝫ: ul' unā intelligentiā quam

uocabant paternā materiā: ut
Macrobius recitat in ſomno ſapionis:
Et nō ponebant aliquā ſbāꝫ pnci
palis correſpondentē Spūi Scō.
ponebant igitͬ prēꝫ ꝛ ꝟbūꝫ. ꝛ deſicie
bant in .3o. ſigno. Vl' et ſi appiatā 3m̄
pſonaꝝ cognoſcebāt. deficiebant in 3o.
quia potentiā ꝛ ſapīāꝫ imitari con
abantur: non aūt bonitatē:
⁋ Ad Triſmegiſtū dicitͬ, q̄ monas .ı. deꝰ
unꝰ. genuit .ı. pduxit mundū unū,
et hoc nō niſi amore ſue bonitatꝭ:
ꝛ ſic nō exprimit trinitas de neccīta
te: quia nō intellexit uni cauſe:
Sꝫ bona ſt̄ hec omīa p nobis xpiaīs.
quia ſuppoītā trinitatꝭ fide, poſſu
mus iſta que ex nāli lumīe cogni
ta ſt̄ coaptare fidei nr̄e ne ni
mis difficilis uideatͬ: h' de pmo
pncipali: ⁋ Circa ſcādā
gnē addā auctoritates ueteris
teſtamenti: cū gloſis. hebraicoꝝ
que a iudeis recipiunt: de nouo
aūt teſtamento nō eſt neccē auc
toritates adducē que ſt̄ innumē:
Prima itaq: occurrit auctas
gen. in pn̄o. creauit deus celū ꝛ
terrā: ⁋ Vbi hebraica ūitas habꝫ
heloym. qd̄ eſt plē hiuꝰ nōis hel.
qd̄ eſt deus: Eſt igitͬ ſcriptūꝫ ſic:
Vn̄ eſt ſenſus. in pncipio creauit dij
celūꝫ ꝛ terrāꝫ, p qd̄ denotatͬ aliqua
plitas in unitate eēntie: Et eſt
hic modus inueteri teſto uſitatꝰ
ſimꝰ. ut pꝫ: Quā plitatē ex
pſſe ponit. glo. ſup. 1m̄. pſ. deus de

oꝝ dnꝰ locutus eſt: 49. que dicit:
Liō aſaph. ter nominauit deū in
iſto pſ. et tn̄ dicet ut oſtēderet q̄ deus
tribꝫ pprietatibꝫ creauit ſeculū:
Et a glo. ſup illud eccͥ. iiij. Funicu
lus triplex difficile rumpitͬ: dr̄: myſ
teriū trini dei, ꝛ uniꝰ nō facile diſ
cutitͬ: Quare hebrei, coīumque re
nitunt dicentes, has eē tres pprietates
dei: potentiā: ſapientiā: ꝛ bonita
tem: Sꝫ iſte nō ſt̄ pprietates: quia nu
llam ponunt diſtinctionē in diuinis:
Sꝫ melius dr̄ pprietates eſſe paterni
tatē: filiationē: ꝛ rōnē ſpirationē
nē: Quia ille alie tres ſt̄ cōes
etiā artificialibꝫ creatꝭ. hee aūt
ſt̄ intrinſece deo, ꝛ uocant domꝰ
gſilij diuini: Ab alia glo: ſup .ı. ec̄c. ſ
iſ. ubi dicitͬ: Quis eſt homo ut in
ſeq̄t poſt regē q iam fecerūt eū:
Vbi glo. ſi queritͬ, qui ſint q iā fe
cerunt eū, dr̄ deus Stīs: ꝛ domus
gſilij ſui .ı. pr̄: filius: ꝛ Spūs S. iſti
tres dicunt gen. .pͥ. Faciamꝰ homīē
ad ymaginē ꝛ ſimilitudinē ecꝭ:
Similis modus loquendi eſt . Jo. 3o.
Quod ſcimꝰ loquimur: ecꝭ: ꝛ teſtꝭ m
nrūꝫ nō accipitꝭ. ⁋ 2o occur
rit. pſ. 44. qui nō pōt ad lrāꝫ ex
poni, n̄ p xpō. ubi dicitͬ: Sedes tua
deus in ſeculū ſeculi: uirga equitatꝭ
uirga regni tui: Dilexiſti iuſtitiam
ꝛ odiſti iniquitatē: ppēa unxit te deꝰ,
deus tuus oleo letitie pconſortibꝫ tuis.
Vbi exprimit deus unctus .ſ. xpūs in
humanitate: plenꝰ .ſ. gratie ꝛ ueritatꝭ

.Jo. ĳ. Ex parte uo unigenitus ponit
nis diuina. ut sit sensus: Quia
pater 7 Spus. S. unxerunt eum. Im
plendo vz. illud ysa. 48. Non a prin
cipio in absconditio locutus sum ex tem
pore antequam fierent ibi omnia: 7 nunc
dominus misit me 7 Spus eius. Et ne
existimes ysaiam pre dixisse: ait glo.
apud eos autenticam: Data est lex
in prīo ut omnis qui vellet eam recipere,
reciperet: 7 ecce deus Scs. 7 benedictus
dicens: Non in occulto a principio locu
tus sum etc. ¶ Hic occurrit
dubium rone ppositi thematis. Ubi
dicitur: quem ego mittam vobis a patre:
Ubi nos declaramus. quod Spus S. est
missus a patre 7 a filio: nunc uo dicit
quod filius est missus a patre 7 Spu S. Cla
rum est n. quod no pcedit a Spu S. sic
a patre, quo igitur ab eo mittit: ¶ Rx.
primo quod rone humanitatis tam pr.
q: Spus. S. maior est filio, 7 guerit
ambobus eum mittere: 7 h est cois so
lutio: Sz est alia sbtilior quam oz
dare sm aug. dicentem in .2o de tri
nitate: quod filius mittitur a pre 7 Spu.
S. et Spus. S. mittit a pre 7 a filio:
Ubi dicit S. tho. quod si psona mittens
referret ad psonam missam, tunc non
mittit n a b illa a qua pcedit: Si
aut ad effectum uisibilem ul inuisibilem sic du
modo pcedat sufficit: Et h de 2o prin
cipali: ¶ Circa 3m gnez pba
dam: no tres rones: 7 tria exempla:
prima ratio fundat in amore: quia
ul qui 3a reqrit: amantem: amatu

7 amore recipacum. ut dicit aug.
Nūj. de trinitate: Duo aut mu
tuo se amantes sunt pat 7 filius:
amor aut qui est eorum nexus est
Spus. S. et sic est trinitas: ¶ 2a
ratio fundat in generatione hominis
ex homine: sm ric. in .V. de trinitate.
Triplicat namque pcedit psona de p
sona. s. immediate tm. mediate tm.
7 mediate simul 7 immediate. immediate tm sic
eua ex adam: mediate tm sic enoch.
ex adam: utroque modo simul. sic seth.
ex adam ¶ Processit namque ex eo im
mediate quia eius filius fuit. 7 mediate
quia p euam: ideo no pot esse mediate
tm, quia no esset pfecta germani
tas: Est aut in mediate tm filius
ex patre: 7 utroque modo Spus. S. ex u
troque: ¶ 3a ratio fundat in dare 7
accipe: Nam inter dare plurima
diuinitatis. 7 no accipe: et accipe
7 no dare, necesse est medium inue
nire, dare 7 accipe: pater dat et
no accipit: Spus. S. accipit 7 no
dat: filius accipit a patre 7 dat
Spui. S. Et sic est ternarius in
diuinis: p ronibus satis sit:
¶ Pro exemplo aut triplici: tri
plex accipiat similitudo trinita
tis que repit in creaturis: Quarum
una uocat similitudo uestigij: de
qua Job. xj. Forsitan uestigia dei
cprehendes: 7 ista est p hoc quod effec
tus repntat cam: omnis n. creatu
ra est aliquid in se quod est sm quod recipi
tur in creatura: Et p hoc repre

sentat pater: Uerbum uo quoque: ex
forma, que cstituit naturam rei: Quia
creatura recipit ab intellectu age
ntis primi formam suam 7 gradum in en
tibus: Spus uo S. in ordine creature,
que facit amor diuinus qui ordine
quodam in se iuncto cuerit: 7 h
sancus. modus spes 7 ordo: sm aug.
2m. exemplum uocat ymago creati
onis. de qua gen. j. Faciamus hominem
ad ymaginem etc: 7 repntat tri
nitas in creatura ronali, in qua
cognoscit 7 amat se: sic facit deus:
7 intelligendo pducit Uerbum: 7 ama
do pducit amorem: Differentia tm
est: quia uerbum 7 amor in nobis sunt
accidentia: quia nrum opari, no
est nrum esse: sz in deo sunt psone sb
sistentes, quia suum opari est suum
esse: 7 sic est trinitas psonarum in
deo: ¶ 3m exm est ymago recre
ationis. de qua cor. 3. c. Nos aut re
uelata facie etc. Ista resultat in
nobis qui intelligimus 7 amamus deum
sic faciunt Sancti, qui idem cognos
cunt 7 amant quod deus: 7 sic trans
formamur a claritate in claritatem
tendentes in eandem ymaginem:
.i. dei gloriam: Ad quam exemplar
est nos negotiamur in mente nra:
Nam ymago abusiue uocat exem
plar: primo a claritate notitie nre,
que est nalis ad claritatem notitie
dei p fidem que est supnalis: 2o a
gradu inferiori, ad gradum supio
rem semper proficiendo: nam in uia

dei no pficere, est deficere: ¶ 3o a cla
ritate fidei que est in uia, ad cla
ritatem spei que est in patria, quam
habemus: Sup hac ymagine
fundat aug. doctrinam suam in li.
de trinitate. de qua p gne h notandum
est: Quia tu ideo q: in nobis sit que
dam circulatio in opibus mentis:
Sz aia incipit ab exteriori intelligere: 7
p uoluntatem tendit ab exteriori uni inci
pit: 7 sic facit circulum modo suo re
diens unde uenit: Deus uo a se in
cipit 7 in se desinit: p se ipm. n. co
gnoscit se 7 alia: 7 p se amat se et
alia: Unde uoluntas redit unde intelle
ctus incipit: Et hic est intellectus
bonus illius. Ubi. Monas genuit
monadem: 7 in se suum reflexit ar
dorem: ¶ Iste est paraclitus
quem xpus mittet a patre qui cplet
circulum sanctissime trinitatis. ad
assimilationem. hic p gram etc.

:~ Laus deo :~

Abeodez Rmo in xpo p[at]re et d.
dno. Bar. lapacino ep[iscop]o. coronen.
dig.mo In die pent[ecost]es. In capella
S. dni. n. pp. pry. et Rome :

Tandor Paraclitus lucis eterne sup
irradiationes nullo tempore
usq[ue] ad finez seculi defuturas eat.
sanctoru[m], prudens. ac fundens :
omniuz suum yerarcha yhus. con
gregationi paruu[m] affabilez se strae
ns. ea potissimu[m] nocte, qua suaz ab
eis erat corporea[m] p[rese]ntiaz sublaturus,
p[er] ceteriz passionis longo: pro: ac bla
do sermone eos [con]solabat: Inter cete
ra sic Inquiens: Paraclitus autez
Spus. S. que[m] mictet p[at]r in noie meo
ille nos docebit omnia : Que uba
In. xiiij. Jo. c. scripta, hodie in hys
sacris missaru[m] solempnijs sunt relata:
huius [con]solationis p[re]ambuluz efficacissi
muz, diuinissim[us] gabriel, eiusdez
yhu. fily dey, genitrici marie ante
de p[ro]misserat, cuz diceb[at]. Spus. S.
superueniet in te et uirtus altissimi ob
umbrabit tibi : Si itaq[ue] et nos hodie
cu[m] hoc p[ro]missuz ad impletu[m] recolitur,
Spirituales has theophonias p[re]parare
uolum[us], no[n] aliud conuenientius init
uz sumam[us], q[ua]m unde tot[ius] n[ost]re salu
tis exordiuz nos accepisse sentim[us]:
cuz eodez ergo gabriele predecta[m]
p[ro]piaz Virginez. theotocon. humilit[er]
salutem[us]: et suauissimuz illud,
Aue : Sub silentio replicantes : Aue
maria gr[ati]a plena : et c[etera].

Paraclitus aut[em] Spus. S. que[m]
mictet pater in noie meo
ille nos docebit omnia: ubi sup[ra]: B[eatissi]me
pater: Clemen[tissi]me: dny mey: p[at]res
ac fr[atr]es aman[tissi]mi. Tria quedaz hi[c]
almi ac sup[er]substantialis Spus. plurimuz
[com]mendata mihi uideor in uerbis p[ro]
positis sedule intueri: nom[en]. v[idelicet].
missionez atq[ue] officiu[m]: Et nomina
quidez huius terne, insup[er] ineffabi
le dey trinitatis p[er]sone qua[m] hodie
laudandaz accepim[us]: plurima
in sacris eloquijs esse diuersa, ul
inde satez liquiduz esse pot[est]: Vni
p[ro]dyt thimologica quez canim[us]: ubi
inter cetera ei talit[er] acclamamus: · al. hym
Qui paraclitus diceris: donu[m] dey · logia:
alti[ssi]mi fons uiuus. Ignis: caritas: et
Spiritalis unctio: et cetera que si p[er] or
dine[m] p[er]sequi uellez nil aliud agendu[m]
esset : Magis aut[em] sat est, ut me
restringaz ad ea, que se ipsa offeru
nt in n[ost]ro p[ro]posito cuz dicat[ur]: paracli
tus aut[em] Spus. S. Et de paraclito sit.
Paraclitus nom[en] grecu[m] est, q[uo]d in lati
nuz Versum, duas h[abe]t significationes:
et [con]solatorez namq[ue] insinuat et aduo
catuz : et utruq[ue] sibi ex p[ro]prietate sue
inenarrabilis sue originis b[e]n[e] [con]gru
it : Consolator. n. dicit[ur]: quia omnes
noxias. tristitias. fugat p[rese]ntia sua
li neq[ue]: Omnes siquidez humani
animi motiones ad delectatione[m]
et tristitia[m] capitulo reducunt[ur]: Et
quezadmo[dum]. ad tristitiaz destructio,
sic ad delectationez p[er]tinet omniuz
humanoru[m] actuuz p[er]fectio: Dicente
uere sapiente alumpno: Spus tris
tis exiccat ossa : anim[us] gaudens
etatez floridaz facit : Et hu[ius]
sapie auctor ait: delectatio p[er]ficit
op[er]us : Ad p[ro]pulsandas ergo tristitias
delectationes queruntur, que ci[rca]
duplicem h[ab]ent sp[eci]ez: due quedaz sen
sibiles, alie intelligibiles: Ille ad car
nez sunt: Ille ad a[n]i[m]uz p[er]tinentes:
Omniuz uere radix et fomes amor:
[con]stat q[uod] sensibiliuz origo amor est
p[ro]prij: Intellectualiuz u[er]o, amor
ueri et sum[m]i boni q[uo]d deus est: Spus
u[er]o. S. ut augu[stinus]. In omi[bus] p[rese]ntis eua[n]
gely dicit amor est : Liquido ergo
apparet omniuz delectationuz et
consolationu[m] spiritualiu[m], q[uod] omnes
tristitias noxias ut fugare possint
fontez uiuuz esse hunc sup[er] incomp[re]hen
sibilez uiuificantez spiritu[m]: Ideo
q[ue] discipulis suis de sua absentia
[con]tristandis yerarcha n[oste]r. yhus. Ita
p[ro]mictit dicens : Ego rogabo p[at]rez
et aliu[m] paraclituz dabit uobis. i. co[n]
solatorez et tristitiaru[m] oi[m]uz fugato
rez : Cui p[ro]fecto canim[us]: consolator
optime : dulcis hospes a[n]i[m]e: dulce re
frigeriuz : in labore requies : in ex
tu temp[er]ies : in fletu sollatium :
Hinc sacer ap[osto]lus romanos docens,
ad fugandas hui[us] incolatus mestiti
as que undiq[ue] nos p[er]turbant, non
carnales, s[ed] spirituales delectationes sec[tan]
querendas cedebat : Non est regnuz
dey esca et potus : s[ed] iustitia et pax et
gaudiuz in Spu. S. Paracli
tus nihilomin[us] dicit[ur] aduocatus eo
dez ap[osto]lo attestante Ibidez : Quid
aut[em] orem[us] Inquiens, sic oportet ne
scim[us]: Ipse aut[em] Spus interpellat
p[ro] nobis gemitibus inenarrabilibus : no[n]
quia minor sit p[at]re aut filio ut
eis p[ro] nobis p[re]cator assistat, quemad
moduz cuz paulo et titon[i] fili[us] dey
n[ost]re humanitatis uestituz assistere
deo pontificez futuroru[m] bonoru[m] :
Sz quia ut ait grego[rius]. eos quos reple
uerit exorantes et gementes facit :
Sunt aut[em] gemitus eius inenarrabi
les: quia a[n]i[m]alis ho[mo] ut ip[s]e paulus met
dicit, no[n] p[er]cipit que dey sunt.
Quo namq[ue] pacto fieri possit ut
qui Spu. S. repletus est, gaudeat
simul et gemat ut sup[er]ius dicta p[re]
tendunt, no[n] intelligit, n[is]i qui sen
tit: Sentit aut[em] omnis et solus qui a
mat: da amantez, ait aug[ustinus]. et
sentit q[uo]d dico: hinc diuinitus illa
sapie preclara sententia : Cor q[uo]d co
gnouit amaritudinez a[n]i[m]e sue, in ga
udijs illi[us] no[n] admiscebit[ur] extraneus:
Et Spus. S. auctoritate dd. exp[er]ime[n]
to hoc sentiens dixit: S[ecundu]m multi
tudinez doloru[m] meoru[m] in corde
meo, [con]solationes tue letificauerunt
a[n]i[m]az meaz : hoc de paraclito: Cur
aut[em] Spus. S. nominet[ur] iam dili
gentius attendam[us] : Duas

Margin notes:

...tio annumptiatione :
gabriel :-

Q[uo]d paraclitus sonat :-

Duplex delectatio: sensibilis et intelligibilis :-

Q[uar]e nominat[ur] Spus. sanctus :-

Due sunt processiones in divinis. una per modum nature. alia per modum amoris.

super divinarum personarum processiones in
super investigabili dei altissimi trini
tate / fides et universa theologorum sco
la fatetur / per modum nature unam /
alteram vero per modum amoris: prime
quidem nomina extant vulgatissima ex
his que manifeste apud nos fiunt /
Secunda vero eo quod nullibi reperimus
per modum amoris naturam propagari /
nomine proprio caruit / et commune sibi
processionis retinuit. cum prima generatio
nis et nativitatis laudetur vocabulis.
Ita et persone que his procedunt: illa
quidem filius genitus verbum proprie
appellatur: hec autem nomen proprium habet
minime, sed accomodatum. Ut videlicet

Triplex convenientia Spiritus Sancti nomine.

Spiritus Sanctus dicatur: ex duplici tamen conveni
entia: quarum prima ab almo docto
re traditur augustino: in suo de tri
nitate preclarissimo libro. ubi ait:
Quia ambobus commune est / id solus proprie
dicatur / quod utrique commune est: Et pater
enim est spiritus: et filius spiritus. paterque
Sanctus. et filius Sanctus. et ista con
venientia est ex communitate vocis: Ru
rsus aliam addit sacer et invictus doc
tor. S. tho. ex proprietate significationis
dicens / flatum ac ventum spiritum no
minamus: quibus impulsus quidam
in esse videtur: impellit namque amor
voluntatem amantium in amatum:
iuxta illud poetarum. Amor improbus
omnia vincit: Ideoque spiritus germanum
nomen huius pneumatis almi: Sanc
titas his tribuitur rebus que deo dican
tur: Quia itaque divinus amor

corda que replet ad deum dirigit:
aptissime Spiritus Sancti nomen accepit: Quod
si in uni duarum dictionum perfectior
tota convenit deifice trinitati: communiter
et divisim: Si vero per unam dictionem ac
cipiatur, solam hanc personam in trini
tate sonat / que a reliquis duabus ac
cipit deitatem / de qua dicitur in primo
loco: paraclitus autem Spiritus Sanctus. Et
de nomine: ¶ Accedamus nunc
ad misterium missionis / de qua secundo dicitur
loco / quem mittet pater in nomine meo:
Ubi primo illud abstrahendum summovendum
dum est / quod quidam grecorum ad hoc ob
stinati adversus florentinam syno
dum latrant / occasionem ex hoc tex
tu sumentes, non eternaliter spiritum Sanctum
a filio, sed temporaliter solum ad sanctificandam
creaturam procedere: Quibus ob
sistunt / duo inter grecos magni: Atha
nasius et cirillus. quorum primus in ser
mone niceni concilii ex persona filii lo
quitur dicens: Ut credat mundus a
me eternaliter spiritum paraclitum / et
eternaliter spiratum: Alter vero suo in
preclaro suo thesaurorum libro ait:
Spiritum Sanctum a filio. et eternaliter et essen
tialiter credimus et consistentem spiratum
existere deum: Cum nimirum suff
ragetur / et ratio manifesta / intellec
tum quemlibet cogens de fide catholica
bene institutum: Quia videlicet ingenuisse
tenemus Spiritum Sanctum personaliter esse dis
tinctum a filio: quod certe impossibile esset
ut asserit. S. tho. nisi alter procedat
ab altero: Augustinus namque in suo de tri

¶ Contra maledictos grecos tenentes quod Spiritus Sanctus
non procedit eternaliter a filio. sed temporaliter:

¶ Quod Spiritus Sanctus personaliter a filio distinguitur

nitate prestantissimo libro docet omne
quod in summa ineffabili deitate absolute
dicatur, communiter dici: primam autem distin
ctionem esse per aliquid alius et qui ab alio:
ut sicut qui alio cursu velimus recte
distinguere, secundum philosophorum regulam consuevi
mus. et non de genere in genus transire
Ita dicamus: eorum vere qui ab alio,
cursus, unus est a quo alter: et alter
est qui ab illo: Si vero contradicentibus ex
nostris placet qui subtilioris theolo
gie sibi nomen usurpant, Ita distin
guere liceat, eorum non qui ab alio,
unus. quo naturaliter alter non quo datur. ut
videlicet distinctio maneat, et de medio
tollatur processio, monstruosa erit
distinctio: ac si quis dicat: animalium
hoc rationale: Illud vero irrationale:
cursusque irrationalium, aliud album
aliud nigrum: Prima namque distin
ctio per essentiales: secunda distinctio vero
per accidentales datur differentias. ac si
quis humano capiti cervicem iun
gat equinam: Ita in proposito dat
et quidem prima divinarum personarum
distinctio per principium et principiati
ut grecorum loquendi utitur more:
Subdistinctio vero per diversos principi
andi modos: Contra doctrinam nostri
gregorii inter grecos famosissi
mi: qui dicit primam distinctionem
in divinis dari per causam et causatum
et sequitur.

¶ Deficiat responsio grecorum. gregorii nisseni

Quod latine ita sonat: Causatum
vero id quidem immediate ex primo: Id vero
per immediatum ex primo: Ut ordinatur
distinctionem inter filium et spiritum Sanctum
nequiret intelligi, nisi alter procedat ex
altero, non solum temporaliter sed etiam ab eter
no: nec per diversos modos procedendi
valet distinctio, nisi forte illi opinan
tes ad hanc veritatem cogente se se re
ducant, ut sicut nomine datur, non solum
a gignente, sed etiam a nato datus intel
ligatur / quod plane fatemur: et de hoc quidem
actenus: ¶ Temporalis autem
sacramentum huius mirabile missionis
hodierne quam tota devotione reco
limus, tamen principale propositum ac
urgentius: primo inquirimus. ad quid

¶ Ad quid proficiat missio Spiritus Sancti visibilis.

proficiat divinarum illarum supermissi
bilium personarum ad homines visibilis
missio: Cui inquisitioni breviter,
Ita satisfaciendum reor: Sapientis
simus deus providet creatis omnibus
secundum uniuscuiusque proprium modum / ut do

Dyonisius.

cet magnus ariopagita dionisius.
Est autem hominum proprius et naturalis modus,
ut per visibilia ad invisibilia manu
ducatur: Unde clarissima illa evan
gelica tuba insonuit: Invisibilia
dei per ea que facta sunt a creatura
mentis / al. mundi / intellecta conspici
untur in epistola ad Rom. Decuit
igitur invisibiles missiones quibus ipse
sepe Spiritus in animas sanctas se trans
fert: amicosque dei constituit et prophe
tas: per aliqua etiam signa visibilia
insinuari: aliter in mente aliter: Nam

¶ Quod proprius est modus hominis et naturalis
per visibilia ad invisibilia tendere:

Filius sanctificationis auctor.
Pater sanctificationis donū.

filius quidez sanctificationis est auc
tor: eo q̄ fons ⁊ origo sit Spūs. S.
Ipse nō sanctificationis est donū qđ
a pr̄e filioq̄ largit: Ideo dicit quē
mittet pater in noīe meo .i. vna
mecū: Iux̄ illud loquendi modū
qui in ps. ebug. tangit' adamid ii.
dicit: Tecū pnīm. in die virtutis tue.

S. tecū pncipīm in die v.

in splendoribꝫ sanctorꝫ exutero añ
luciferꝫ genui te: Ego ut pater
omipotens, qui vna tecū principium
sum Spūs. S. in die pentecostes qn̄
tuis pmissis indui eos uirtute ex
alto: ut caritatis doctrineq̄ splen
doribꝫ repleret corda sanctorꝫ: ego
inquaz genui te exutero .i. ex mea

utero: ex fecunda memo
ria

fecunda memoria, añ luciferꝫ
ab eterno: ppea quippe filiuz de
cuit in forma mitti humana: que
rationalis creatura est, ad quam
ptinet agere ⁊ suorꝫ actuū habē

q̄r decuit filiuz mitti in
humana forma :–

dominiuz: quia ut sanctificationis
auctor ueniebat: Spūs uō. S. in for
ma creature, nō rōne utentꝫ: cuiꝫ

+

est magis agi, q̄: agē: naz ad insi
nuandaz sanctificationez oīs nā
ydonea est: ad exercendū autez,
sola rōnalis: Vn̄ aliud dubiū sol
uitur, Cum paris sint dignitatꝫ
Spūs. S. ⁊ filius: cur iste p digniorē
apparuit creaturaz, ille uō p co
lumbā uelez, flatuz, aut ignez q̄
nᵒ rōne utunt, ⁊ ut plurimū neq̄
sensu: hoc .n. iam pꝫ p agē ⁊ sig̃te
esse distinctuz: Rursus ⁊ alia diffi
cultas nō minima tollit: Cur dꝫ

filius se pr̄e minorē asserit: Spūz
uō. S. nullibi, aut pr̄e aut filio,
minorē sacra eloquia psitentur:
Quia dꝫ filius ad agendū creatu
raz assumens, ⁊ nō solū ad indicā
duz humanitatē supposito inseparabilē
eaz assumere debuit, cuiꝫ est agē:
Vn̄ ⁊ coīcatio ydiomatū est secuta:
qua ⁊ hūilitas ⁊ maiestas in illo g
ueniunt: dequo scriptuz est: Simul
in unū dives ⁊ paup: Naturam
inq̄: nrāz cū omībꝫ ad eiꝫ uītatez
ptībꝫ sibi inseparabilit' colligauit:
Qui nō dicunt sanguinez in cruce
a xp̄o effusū ad uītatez humani cor
pis nō ptinuisse, caueant ne gdi
cant determinationi. Scē matris
ecc̄e. que hēt' . ex̄ . de cele. miss. in
quadaz . nrāi . Vbi exp̄sse dicit, cū
aūt ad gpōnez humani corpis,
.4.or elementa gcurrant: ⁊ ad re
gentionē humani corpis, 4.or hu
mores similes illis gueniant. vꝫ.
Sanguis. colera: flegma: ⁊ mele
colia: ut uītatez humani cor
pis exp̄ssius demonstraret, vnū
ex illis ⁊ unū exstis. .so. exp̄sit:
qn̄ vꝫ. dixit. gtinuo exiuit san
guis ⁊ aqua: Spūs uō. S. ad indi
candū tm̄, creaturaz assumpsit:
Vbi nulla ydiomatuz comunio re
sultauit: quia nō ypostatice sibi
eaz uniuit, quaz ⁊ finito officio
statiz reliquit: Sꝫ tunc de
muz. 4.a difficultas insurgit: cū
omēs ad quos mittitur inuisibilē

Cur nō decuit Spūz. S. mitti in forma
hūne creature. ⁊ rōnalis. ut filiuz: Sꝫ
p columbaz . aut flatū . ul' ignez :–

Q̄re Spūs. S. nō minor dicit' pr̄e et
filio: sic filius minor pr̄e.

Spūs. S.

Diuersitas specierꝫ in Spū. S.

Spūs. S. debeant et missione hac
uisibili decorari: quia dictuz est
hanc esse illiꝫ insinuatiuā: Ad qđ
breuit' dicit: Qꝫ nullus hoc hono
re dotat' indignus: nᵒ tm̄ omīs dignꝫ
uisibi signo notat': Sꝫ hy solū qui
q̄i fontes hūt in alios Scī. Spūs gra
taz deriuare: Ideo precipue xp̄us:
apli, primiq̄: fidei fundatores hoc
fuere pruilegio sublimati: Quia
sm̄ aplm̄: manifestatio Spūs dat'
ad utilitatē. s. mistici corporis xp̄i.
qđ est ecc̄a sanctorꝫ: Nec tn̄ desi
piendū est, ut tūc fuerit xp̄o gra
tia infusa, cū Spūs. S. ei testimoni
uz pbuit: quia a sue gceptionis
initio Spūz habuit nō admensur
am:

Venit aūt in bap.mo
in columbe spē, que aīal est fecū
dissimū: ut indicaret in xp̄o potes
tatez eē p gratiā adoptionis spī
tales filios gnāre: Ideo dictuz est:
h est filiꝫ meꝫ dilectus, p quez . s. fi
lios multos acquiraz baptismali
rgene: In transfiguratione uō
p nubē apparuit lucidaz, ut co
pia doctrine significaret, cuiꝫ grā
tia dictuz est, ipm̄ audite:

Ad apo
stolos uenit p.m Spūs. S. in spē fla
tus, ut potestas eis tradita notare
tur, sacramenta ecc̄a ministrādi:
Vn̄ ⁊ dictuz est eis: Quorꝫ remi
seritis peccata, remittent' eis: ho
die uō in linguis igneis, ut sermo
nꝫ caritatꝫ ⁊ apostolice doctrine
exuberantiaz demonstraret:

Q̄re Spūs. S. uenit in bap.mo in spē
columbe: ⁊ in transfigu.ne p nubē:

Q̄re ad aplos uenit Spūs. S. in flatu
⁊ in linguis igneis :–

Ideo scriptū est: Loquebant' uari
is linguis apli magnalia dei, put
Spūs. S. dabat eloqui illis: aplis
inq̄: ⁊ nō pphtis: fuit uisibilit' mi
ssus Spūs: neq̄: antiq temporis pa
triarchis: eo q̄ nō decebat prius ma
nifestari sanctificationis donū, q̄:
sanctificationis auctor appareret:
Sic aūt uenit filius manifestare
pr̄ez, ut nālis ymago eius: Ita
successiue oportuit uenire Spūz
S. ad manifestandū filiū: quia
ipse est nālis ymago eiꝫ: hinc Cy
rillus in suis thesauris ita inquit:
Quia recipit fily ymaginez nālez
h est Spūs. S. habꝫ uertat' p ipm̄
Spūz eundez filiuz, ⁊ fily pr̄ez:
Quia dꝫ. ipse est dequo filius in
2o loco nr̄i thematꝫ ait: quez mi
ttet pr̄ in noīe meo: Et demissio
ne qdez tanta sint dcā:

Q̄re Spūs. S. nō fuit
uisibilit' missus an
tiquis patribus :–

Res
tat de huiꝫ sancti ac uiuificantꝫ
Spūs officio aliqd dicē breuit' ex
planando ⁊ finez facē: Plurima
uō esse officia non ignorat q legit
cū Spūz multipliceẓ pdicari in sa
cris eloquijs

Sꝫ de hoc qđ est docē
nobis innuet questio, qđ in .3.a uborꝫ
ppositorꝫ parte dniꝫ indicat dicēs:
ille uos docebit omīa: h est de quo
longe ante fuerat pphetatuz: Spūs
dnī repl. orb. ter. et h. qđ gti. oīa
sci. hēt uocꝫ. Mūꝫ aūt est ⁊ aūc
uersione dignissimū: Cuz signū
sapientꝫ precipuū sit posse docē,
ut ar̄s. inq̄t: Spūs aūt S. amor

dicat, ad quem pertinet effectum perficere: Fi-
lius vero dei, sapientia patris, cuius est intellec-
tum super illustrare, ad filium vero non asspi-
.S. rantem pertinere doctrina: Quo genere pac-
to de Spiritu Sancto promittit filius. Ille nos
docebit: et certe indistincta sunt opera tri-
nitatis ad extra. Unde pater docet: filius
docet, et Spiritus Sanctus docet: Solet
tamen propter intelligentie solatio ali-
quibus coaptari per similitudinem ad modum
originis, vel ad proprietatem unius cuiusque
suppositi: Ex eo vero quod Spiritus Sanctus
procedit ut amor habet ut sit primum donum:
quia amor est quem primo donat ama-
ns amato: quod autem primum est, causa profe-
cto est eorum omnium que sunt post:
Omnia igitur dona Spiritus Sancti conveniunt:
Inter que certe ab ysaya quatuor nume-
rantur ad intellectum: et tria pertine-
ntia ad effectum: Sapientia: intellectus:
Scientia: et Consilium manifeste perfi-
ciunt intellectum, tam speculativum
quam practicum: Pietas voluntatem: For-
titudo yrascibilem: et Timor concupisc-
ibilem ordinat: Ideo dicitur in lau-
dem huius almifici Spiritus: Sobrietatem
et Justitiam docet, prudentiam et virtu-
tem: Ecce quam bonum et quam iocundum
has super divinas et super ineffabiles,
ypostases contemplari, que mirabiliter
conveniunt in unum: Nam filius dei,
qua sapientia est, illuminat omnem ho-
minem venientem in hunc mundum,
humani videlicet perficiens intellectum:
et quia idem ipse fons deyfici Spiritus
est, et amoris origo: ipse corda san-

ctorum inflammat, et dei zelotipos ama-
tores constituit, ordinans humanum affe-
ctum: Vice versa Spiritus Sanctus quia primum
donum est, origo est et fons donorum
omnium, quibus et affectus et intellec-
tus complete perficiatur: ut sciat omnis cre-
do et fateatur quod neque dignitatum: ne-
que potestatum: voluntatum: vel operis inter
eos distinctio est, in quos sola ab invi-
cem separat relatio originis: Et
quia ambo ab uno fonte emanant
eterno patre a quo omnis paternitas
in celo et in terra nominatur, Expresse
concludit unum esse liberalissimum
bonorum omnium largitorem deum subli-
mem et benedictum, quem trinum in per-
sonis unius sic glorificamus: Post hec
audimus qua ratione Spiritui Sancto doctrina
conveniat: Sed adhuc quoddam aliud animum
pulsat, quo pacto omnia docere pro-
mittit: Cum petrus et paulus, cete-
rique apostoli, nequaquam sciverint omnia ma-
nifesto scripture testimonio comproba-
ntur: petro enim paulus in faciem re-
stitit eo quod reprehensibilis esset: et paulus
an in corpore esset vel extra corpus,
in raptu penitus nescivisse se dixit.
Amplius neque summi phylosophi, neque geo-
metre: aut astrologi, fuerunt
apostoli, qui nec multa rethoricam
a Spiritu Sancto edocti sunt, ut eorum eloquia
manifestant: Sed neque de futuris con-
tingentibus plenam habuere notitiam:
Quo vero igitur dictum est eis: paraclitus
autem Spiritus Sanctus quem mittet pater in
nomine meo, ille nos docebit omnia et

Et prima quidem consolatio huius generis
est legere quod statim sequitur: Et suggeret
et vobis omnia quecumque dixero vobis:
ut per hoc detur intelligi, non simpliciter
omnia: sed que ad evangelicam pertinea-
nt veritatem eos esse docendos: Pre-
terea vero non sic interpretandum est ver-
bum docere in hoc loco ut intelligan-
tur scientiam dare, sed dociles facere:
erunt autem prophete omnes dociles
dey: Est enim docilitas ut refert,
macrobius ex plotini sententia
ad prudentiam pertinens: Et cum circa
particularia operabilia versetur que sunt
quodammodo infinita: non potest unus homo
per prudentiam propriam consiliari de
omnibus in suo tempore: Unde indiget unus
homo auxilio alterius: Iuxta monitum
sapientum, non innitaris prudentie
tue: et Rursus. In consilio seniorum sta
et prudentie eorum ex corde coniungere:
hoc igitur per donum consilii perficitur docilitas
Spiritus Sancti alumpnus, ut unus ab alio
doceri non dedignetur: Sic petrus per
Spiritum Sanctum edoctus est, paulo credere
cum prius et per quem petro misterium
illud placuit revelare: Sic paulus
abyt ad antecessores suos apostolos et con-
tulit cum eis evangelium quod a christo
acceperat, ne forte in vacuum curre-
ret, aut cucurrisset: Quin tamen ignor-
avit an in corpore an extra corpus esset
in raptu: quia nimirum hoc nec ad
scientiam nec ad ecclesie utilitatem aliquam
conducebat: Hoc autem firmiter et inge-
nue tenendum est quod ante que ecclesie sue

et huic sacratissime sedi que ecclesiarum
omnium caput est, deficiat Sancta et sic
suum sanctissimi doctoris omnium Spiritus indefi-
ciens theophania vel in mente vel per me-
dia oportuit super illustrans eam de
omni veritate pertinente ad fidem mo-
rumque edificationem, donec occurra-
mus omnes in virum perfectum, in mensuram
etatis plenitudinis christi: Ideo nos
monet inclitus ille alexandrinorum
antistes cyrillus in preclaro thesaurorum
libro inquiens: Ut membra mane-
amus in capite nostro apostolico throno ro-
manorum pontifice, a quo nimium est quae-
rere, quid credere, et quid tenere debemus:
Et maximus ille vere maximus grecorum
expositor in epistola quam orientalibus scri-
psit dicit: omnes fines orbis qui dominum
sincere receperunt, et ubique terrarum
catholici veram fidem confitentes in ecclesiam
romanorum tamquam in solem respiciunt:
et ex ipsa lumen catholice et apostolice fidei ac-
cipiunt: non inmerito: Nam petrus
legitur primo perfectam fidem confexus domino
revelante cum dixit: tu es christus filius
dey vivi: Et ego pro te rogavi petre
ut non deficiat fides tua: hic est verus
intellectus: et hec est tota intentio pre-
sentis orationis. In qua hec verba de-
claranda assumpsimus: paraclitus
autem Spiritus Sanctus quem mittet pater in nomine
meo: Ille vos docebit omnia: Qui
videlicet cum patre et filio a quibus emanat in per-
petuorum secula deus benedictus vivit et
regnat: Amen:

Quatuor dona Spiritus Sancti ab ysaia

Pro Sede romana

Nota Spiritus Sanctus a filio relatione differt originis

Nota et paulus fuit evangelista

Habe(n)dez. R(everendissi)mo d(omi)no ep(iscop)o de lapa
cis. Rome in capella ſanctiſſimi d.
n. p(a)p(e) pij .2. coram ip(s)o. (et) ſacro(sanc)to colle
gio cardinaliu(m): Dominica p(ri)ma
de Aduentu: —

MEmini me. Beatiſſime p(ate)r.
ſuperioribus annis locu(m) iſtum
ſepius (con)ſcendiſſe: Sacriſq(ue) pontifici
bus p(re)deceſſoribus tuis, eugenio (et) nic(olao).
grandes equaleſq(ue) ſeſe p(ro)tempore offer
ebant materias p(er)oraſſe: ſacrideſ (?)
monibus, no(n) mo(do) aliquandiu ut aſſolet
elaboratis: Sed (et) frequent(er) extempore
in ventis: ſed in illis ut yeronimi
ad nepotianu(m) uerbis utar, p(er)etate
tu(n)c luſimus: (et) calentibus adhuc rethoru(m)
ſtudijs atq(ue) doctrinis, quod(d)a(m) ſcolaſti
co flore depinximus: Nu(n)c jam cano
capite, (et) arata rugis fronte ad inſtar
bou(m) pendentibus a mento palearibus:
Frigidus obſiſtit circu(m) p(re)cordia ſan
guis: Ita ut jam mihi, (et) memor
ia exciderit, (et) contracta rubigine
hebes factus ſit intellectus: Voluntas
quoq(ue) ip(s)a tedio uite torpeat: palpi
tat pectus: Vox tremit: lingua bal
butit: (et) ad meliora quoq(ue) factus in
utilis: ſolis uiſendis formatis inſiſto
denique: ut alter Jonas deſcendens ad
interiora nauis: Dormiebam ſopore
graui: accexit ad me gubernator
(et) dixit m(ihi): Quid tu ſopore dep(ri)
meris? Surge inuoca deu(m) tuum,

ſi forte recogitet deus de nobis (et) no(n) p(er)
eamus: Deficat nobis qui p(ro)uinciam iſta(m)
aſſump(er)ferat: (et) n(on) p(ro)pter nobis ſubuenat
p(er)ibit tu(n)c honor n(ost)re religionis: tu(n)c
ego qui ſilentio ingruentes quaſcu(m)q(ue)
p(ro)cellas euadere mihi ip(s)i (con)ſtitueram:
tenuit exp(er)gefactus cogitare cepi q(uo)d
temp(us) oportunu(m) eſſet: Voluntas aut(em)
dei fuit ut cito m(ihi) occurreret quod
uolebam. Ap(os)t(o)licam (enim). tuba clamans
in ep(isto)la hodierna. que ad ro. xiij(o).
ſcibit(ur): hora eſt jam nos de ſomno
ſurgere: Quo u(er)bo accepto q(uo)d p(er) hoc
ſup(er) illoq(ue) audere qualecu(m)q(ue) orationem
culam deſiderans, (con)uerti me totu(m) ad
inuocandu(m) deum meu(m) qui ſurdos fa
cit audire, (et) mutos loqui: Quem
p(er)fecto ut mihi ſeculus placatu(m) red
dam, ei(us) glorioſiſſimam genitrice(m) inter
pretem mitto, in huius exilis atq(ue) exi
gui ſermonis initio, ei humiliter
ſub ſilentio porrigens Sacratiſſimu(m)
illud Aue: —

Hora eſt jam nos de ſomno ſurge(re):
Summo ingenio pari factus ſcio officiu(m)
dicendi ſicut me implere poſſe cre
dere: p(ro)pter arduu(m) hoc opus aggredi ſi
ne magno difficultatis timore non
poſſum: no(n) mo(do) (enim) ut p(re)dictam ep(isto)lam ho
diernu(m) uel euangeliu(m) edixerere(m),
uerum neq(ue) dum ut q(uo)d ſacramenti (con)ti
neat, hec parua portiuncula ap(er)i
re(m), que p(ro) themate aſſumpta eſt:
hora eſt jam nos de ſomno ſurgere:
Quam liquido ſententiam p(ro)ph(et)ico
ſp(irit)u p(re)noſcens beatus Job. eamq(ue)

uehementer admirans, inter ceteras
parabolas, illam eſt introduxit u(bi)
ait: Quis poſuit in uiſceribus ho(m)i(ni)s
ſapientiam: aut quis dedit gallo intelli
gentiam: ut ſapiens ho(mo) gallo aſſimi
let(ur): Sicut (enim) gallus eſt p(re)co diei:
Ita ſapiens ho(mo) eſt ueritatis doctor,
appropinquantis juſti judicij dei: ne
q(ue) enim eſt ſapiens, n(isi) qui p(ro)p(ri)e ſcien
tie dominatur: Ille aut(em) eſt q(ui) pot(est)
alios ordinare (et) p(er)ſuadere, ut ar(istoteles).
docet in p(ro)hemio p(ri)me ph(ilosoph)ye Quis
i(gitur) poſuit in parabolis uiſceribus ſapie(n)
tiam: aut quis dedit ei co(r)p(us) que fu
tura ſit tanta intelligentiam: Cer
te ille qui ei dixit archana uerba
que non licet homi(ni) loqui: d(omi)n(u)s. yh(esu)s.
xp(istu)s. dei uirtus (et) dei ſapi(enti)a. hic ig(itur)
quaſi gallus, nos die appropinquan
te ſollicitus excitare curat, ut ap(er)
tatis ſurgentes, libent(er) (et) digne oc
curramus obuiam ſaluatori n(ost)ro:
Cum igit(ur) hodie incipiamus ei(us) ad
uentum memoriam celebrare, ut
p(re)parati hodie natiuitatis ei(us) cu(m)
digne ſuſcipe mereamur, dic(ere) g(allus):
hora eſt jam nos de ſomno ſurgere:
in hac ep(isto)la gallus n(oste)r ſicut tria
quedam: Sicut euangelicus gallus
ter uocem dedit: nos (enim) excitat:
Animat: p(re)parat: Excitat
i(gitur): horam denuncians a ſomno ſur
gendi: p(er) ſomnum ſtatum figurans
peccati: Sicut (enim) a ſomno pot(est) homo
excitari, Ita (et) a peccato pot(est) homo
queri du(m) uiuit in p(re)ſenti ſeculo:

in futuro aut(em) nulla eſt ulterior ſur
gendi ſpes: Verum quemadmodu(m) ſomn(us)
p(ro) tempore dormitionis, ho(m)i(ne)m tenet
ligatum ut ſit q(uas)i mortis ymago: Ita
peccatum tenet hominem mortuu(m),
quo ad meritorij op(er)is efficaciam:
Vn(de) ſalamon. in p(ro)uerbijs ait: Uſq(ue) vi.
quo piger dormis, q(ua)n(do) (con)ſurges e ſom
no tuo: paululum dormies, paulu
lu(m) dormitabis: paululu(m) (con)ſeres ma
nus ut dormias, (et) ueniet tibi q(uas)i
uiator egeſtas, (et) pauperies q(uas)i uir
armatus: hec paup(er)tas uenit
diuiti epuloni, qui p(er) lazaru(m) cotti
die ad actus uirtutum excitabat,
(et) noluit intelligere ut b(e)n(e) ageret:
Non ſic filij dei, ſic non: Sed galli
n(ost)rum alibi audiant exclamante(m):
Surge qui dormis (et) exurge a mortuis
(et) illuminabit te xp(istu)s: h(oc) q(uas)i in me(m)o
ris pelagi ſcita tranſuadantes, fir
me pedeſtres excuſſimus: Jam n(on) ut
ualidiores aquas enatare poſſimus,
altius pauliſper uela tendamus:
Non homeri ſcitas pyeridas: aut
maronis monſtruoſas ſcillidas in
uocantes: Sed uelut orthodoxe fidei
emulatores, ad ſuperiora que nobis
ip(s)a p(ro)mictit erecti dicentes: Celeſ
tes muſe paulo maiora canamus.
hora eſt jam nos de ſomno ſurgere:
p(er) ſomnum jam intelligimus corporis mor
tem, ſecundum euangelicam acceptionem:
Ubi ſaluator ait: Lazarus amicus
n(oste)r dormit, ſed uado ut a ſomno ex
citem eum: Adhuc ig(itur) ſenſu dic(it) ap(osto)l(u)s

Jon. p.

hora eſt iam nos de ſomno ſurgere:
qua ꝫ. deſtructa eſt mortis imp
ia: aperta eſt ianua vite: inchoata
eſt reſurrectio mortuorum: Si n.
xpus. pdicatur q reſurrexit a mor
tuis, quo quidam dicunt in vobis, qm
reſurrectio mortuorum non eſt. Si aute
reſurrectio mortuorum non eſt, neque xpus
reſurrexit: ſi aut xpus non reſur
rexit, inanis eſt fides nra: Scri
bit corinthijs. idem aplus. Verum non
non modo de neceſſitate fidei eſt iſtud
credere: ſed euidens quoque ratio huic
intentioni ppenſius ſuffragatur:
Manifeſtum eſt .n. aiam naliter corpori
ee unitam: eſtque ſcdm ſuam eentiam
corporis forma: nil vero qd eſt contra na
turam pot eſſe ppetuum, non igit ꝑ
petuo manebit aia a corpe ſeparata:
cum aut ppetuo maneat, oportet
eam corpori iterato coniungi qd eſt
reſurgere: Immortalitas igit aia
rum, exigere videtur reſurrectionem futur
am: Hanc aut aiarum im
mortalitatem, non modo ſacra ſcrip
tura docet, fides tenet, potiores
ex phys aſſerunt, et ratio pſuadet,
ſed etia demonſtratio maifeſta concluz
dit: hoc ſolum dato q quilibz homo
hat ppriam intellectiuam aiam formam
ſui: Nam ſi moritur, aia reſoluit;
ergo in formam rurſus et materiam alia,
q ua reſolutione ſic facta, de illa
forma interrogo, an iterum moriat
vel ipſa ſit immortalis, quam ſi dede
ris immortalem, ſic aiam ipſam pmo

loco poitam, dare poteras: Si aut
rurſus mortalem, ſemꝑ eadem inter
rogatione facta, infinitus erit pro
ceſſus, qualem et ratio refugit et na:
Hanc vero demonſtrationem infirma
re videtur q et aie iumentorum corrū
punt et tn non reſoluitur in aias ſa
lias ſeu formas: Ita dicet aliquis et
aie hoim: et ceſſat tota ſuperioris fa
brica rationis: Conſonat vero iſte
obiectio ei qd ſcribit a ſalamone
inſuo ecc. Ita dicente, unus eſt inte .3.
ritus hoim et iumentorum. et eque
utriuſque conditio: Sic morit homo, ſic
et illa moriunt, ſimiliter que ſpirant
omnia, et nihil ht ho a iumento am
plius: Hanc inſtantiam atius
remouebimus: ſi quo humana aia
ab aia iumenti differat diligentius
attendamus, et irrefragabilem eſſe
nre demonſtrationis virtutem, mi
ra facilitate pbabimus: aia enim
Aia quippe iumenti non eſt for
ma ſubſiſtens .i. ꝑſe hns ee ppriam non
dependens a corpore: aia vero hoīs
eſſe habz ꝑſe, a corpore independens:
hec aut differentia ex operationibus
fit maifeſta: Cuius .n. opatio eſt
independens, et eſſe de neceſſitate eſt
independens: cum prius ſit atque abſolutius
ſit inquolibz ee qm operari: ht vero
humanus aius operationes pprias que
a corpe non dependent, intelligere
et velle: quales operationes iumentorum
aie nequaquam hnt: Ideo ht humanus
aius et ppriam ee a corpe independens

qd non hnt aie brutorum: Et
ex hoc ulterius alia differentia oritur,
ſcz. q corrumpit aia bruti, non
corruptione ppria, ſed corruptione
corporis a quo dependet: Ideo non
ꝑ reſolutionem ſui in partes alias deſi
nit eſſe. Animus vero hoīs, ſi corrū
peretur, corruptione utique corrū
peretur ppria, ꝑ quam .ſ. perderet ee
ppriam: Ideoque neceſſe eſſet ut ꝑ ſui
reſolutionem in partes alias corrumperet,
ut nra demonſtratio pcedebat,
que in aialibz iumentorum locum ut vi
debatur hre non pot: Qd vero
ſalamon, non ex pſona ppria, ſed impi
orum in loco illo loquitur, patz ꝑ hoc q in
fine libri qi determinando ſubiungit:
Donec reuertatur puluis in terram
ſuam unde erat, et Spus redeat ad deum
qui dedit illum: ex quibz verbis ad
rurſus ad idem ro manifeſtiſſima
conſtitui pot: Nam omne qd incipit
et deſinit ee, ꝑ eandem potentiam utru
mque habeat neceſſe eſt: Eſt aut
humanus ſpus iuxta verba ſalamonis
a deo ſolo: a ſolo igitur deo erit et defe
ctio eius, ꝑ hoc .ſ. q non influeret ſi
bi eſſe: qd ſcdm quidem non fieret ſi
ee corporalem aut mortalem: tale
n. dicit unum qdque ex pro. que eſt
in eo: et non ex pro. que eſt in deo:
Deum non decet diuinam ſapiam ſub
trahere a naturis rerum, quod eis
contulit, et in nihilum fruſtra redi
gere qd non fruſtra creauit: Eſt
igit animus hominis ppria immortal.

q intellectuales eſt ut ꝑſerit: Omis
n. intellectuales ſbas ꝑ demonſtratio
nem ppoitam incorruptibiles pbat
et immortales: Vir et magnus ariopa
gita dioniſius in .li. de di. n. ait:
ꝑ .bonitatis diuine radium ſubſiſtunt
intellectuales et intelligibiles ſbe, et
viuunt et hnt vitam indeficientem,
et imminorabilem, ab vniuerſa cor
ruptione, et generatione et morte inde
exiſtentes, et eleuate ab inſtabili et
fluxa variatione: Colligendo ita
que totum ppoitum, ita concluditur: eſt
immortalis humana aia: igitur ſemꝑ
durat in eſſe: Eſt vero forma hu
mani corporis, igitur ſemꝑ cum ſuo forma
bili eſſe deſiderat: Non pot vero
violentum, et contra nale deſiderium
eſſe ppetuum: ergo aia reuertet ad corpus.
non quidem virtute ppria ſed diuina:
Cuius eſt illa vox: ecce venit ho
ra et nunc eſt qn mortui audient
vocem filij dei: et qui audierint
viuent: et pcedent qui bona fe
cerunt in reſurrectionem vite: quo ma
la egerunt in reſurrectionem iudicij: Cu
ius pfecto ſigna ſaluator ipſe in lec
tione euangelica nobis exprimit
in celo: terra: mari: et ipſis hominibus:
et concludit, hijs fieri incipientibus
reſpicite et leuate capita vra: qm
appropinquat redemptio vra:
Redemptionem liquido ſpam corporum
reſurrectionem appellans, qua ſcz. mor
tale hoc, induet immortalitatem:
et corruptibile hoc, induet incorruptionem

Et sic occurremus omnes in virum perfectum
in mensuram etatis plenitudinis christi.
qui reformabit corpus humanitatis
nostre, configuratum corpori claritatis
sue: Itaque surgamus omnes strenue,
gallus iacentes excitat, et somnolentos
increpat dicens: hora est iam nos
de somno surgere. scilicet a somno peccati,
ad vitam gratie, ut mereamur surgere
a somno mortis ad vitam glorie, cuius
etiam hora iam instat ut dictum est:
Unde non modo excitat, sed animat ad
surgendum cum addit: Nunc enim propi-
or est nostra salus corporis et anime, quam
cum credidimus. scilicet deo per legem veterem,
que mentem conterebat: Nox enim pre-
cessit: dies autem appropinquavit,
hinc salvatoris predicatio initium
sumpsit dicentis: penitentiam agi-
te appropinquabit enim regnum celorum:
Denique preparat nos apostolus, ut non
absque veste nuptiali reperiamur cum
introierit dominus ut videat convivantes
et dicat: Abiciamus ergo opera tenebrarum
et induamur arma lucis: ac si aperte
dicat: deponamus sordes: assumamus
virtutes: et ut in utroque perseveremus:
sicut in die, honeste ambulemus:
Scio non latere ecclesiasticorum peritio-
res gallum a plerisque interpretari
summum pontificem: quod nomen huic egre-
gie convenit: cum non modo se pastorem
et ducem exhibuit, sapiendo populo christi-
ano: verum sapiens, cum seipsum ut
gallus paratus antequam vocem emittat:
Non enim decet sub spinoso capite, mem-
brum fieri delicatum: et animam suam in
hoc mundo diligere, imitatum illius
boni pastoris, qui animam suam dedit
pro ovibus suis: Gaudeamus
omnes in domino qui talem dedit nobis
pontificem, re et nomine Pium: qui
seipsum primo pariens prius clamat,
hora est iam nos, non dicit vos: sed
hora est iam nos de somno surgere:
Somnum hoc tertio loco vocamus cor-
poris quietem: regumque domesticam par-
tam habere fortunam: Ab hoc somno
christianorum universitatem excitat
gallus noster. eosque ad surgendum ani-
mans dicat: Nunc enim propior est nostra
salus quam cum credidimus. in dieta scilicet man-
tuana: eo forte quia non seipsum ad
hoc preparaverat gallus: Nox quippe
bellorum et turbinis varias aliasque minas
interim invaserat regiones: Quibus
deo duce devota paratis, Deus uni- al' dux
versalis salutis appropinquavit: ecce
nunc tempus acceptabile, ecce nunc
dies salutis: Qua summus ponti-
fex pius seipsum offert personaliter in
expeditionem ituram: Prepa-
rat quoque subditos dicens: heya milites
christi abiciamus opera tenebrarum: et
induamur arma lucis: Opera tenebrarum
sunt propria comoda, que etiam privata
dici solent ad differentiam publicorum
officiorum: pro quibus addit induamur
arma lucis: Arma inquit bellica,
ad defendendam ex hostibus fidei vita-
tem, que est vera lux: qua certe sim-
ulium sensum abiciunt opera tenebrarum

.i. errorum quos disseminavit impius
mahumetes. Videor videre
Beatissime pater mirabili quodam modo
in oculis nostris impletam illam para-
.30. c. bolam Salamonis quam circa finem
suorum proverbiorum pluribus aliis in-
terserit: statim enim principians inqu-
it: tria sunt que bene gradiuntur, et qu-
artum quod feliciter incedit: Leo for-
tissimus animalium, et ad nullius pave-
bit occursum: gallus succinctus lum-
bos: Aries. nec est rex qui resistat
ei: et qui stultus apparuerit, postquam
elevatus est in sublime: Si enim intelle-
xisset, ori suo manum imposuisset:
hunc ternarium certo divino hodie
miraculo sociatum: Ducem venetorum
Summum pontificem: et Ducem burgun-
die: Tres senes et debiles viros: in
quibus nimirum imbecillitate corporum
deo inspirante, instaurata magna-
nimitas animorum: hy tres bene gradiuntur
contra turchorum principem: quartum scilicet qui
feliciter quidem: sed non bene incedit, cru-
cifixum blasfemans: hic si intellexi-
sset ruinam que sibi imminet: que
post magnam exaltationem statim
apparebit, imposuisset ori suo ma-
num, ne in christum blasfemias prorupi-
sset: Nemo mihi irascatur obsecro, si tam
ordinatos me posuisse hos principes,
+ ut videtur ordo prepostero quousque au-
dierit redditam rationem: Summum pon-
tificem pono in medio honoris gratia.
sicut gallus a Salamone, alteri scilicet so-
ciatus leone atque ariete: Leo
manifeste ducem venetiarum designat:
qui evangelistam marchum sub leonis
similitudinem figuratum insignis vex-
illis prefert: Iamque ex hys tribus
primus inimicum bello petyt: Arietem
voco ducem burgundie, tamquam primum vellus
aureum quo suam cohortem insignitam
preciose discernit: tam primum circa que sibi an-
nexa est a Salamone proprietatem. videlicet
et non est rex qui resistat ei: Licet
enim non sit regni titulo insignitus:
vix tamen ullus regum inter christianos cre-
ditur eum potentia excellere: Infer
reges vero preciose omnes excellit: Inter
hos duos gallum accinctum lumbos. idest
pontificem nostrum adhuc perfectionem
paratum cum omni devotione sequamur.
Et ut mereamur redire victores a-
postoli pauli monitis inherentes, sicut
in die honeste ambulemus: Non in
messationibus et hebrietatibus: Ideo a
religiosis hoc tempore ieiunatur: Non in
cubilibus et impudicitiis. Ideo sunt tempore
nuptie prohibent. Non in contemptione
et emulatione, ut sacramentum ca-
ritatis et unitatis digne incipere
mereamur. quod illud in nobis fiat, quod
in epistole fine concludit: Sed induimini
d. y. christum filio presentem. qui cum patre
et Spiritu Sancto etc.

Laus deo :

¶ Ab eodem Reverendissimo d. episcopo de la pace ass. iudice. S. dominica. tyburc. coram Sacro collegio dominorum cardinalium numero xv. etc.

Gloriosissimum eterne retributionis bravium fidelibus tyronis pugnaturis repositum: qui dens ac prudens pugne ipse ac victorie auctor et exemplar Ihesus Christus d. n. c. et in evangelio quod novissime vestris almis conspectibus plectum est: Ita inter cetera inquit: Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno celorum: Cuiusmodi quippe est inclitus hic et primus pauperum patriarcha dominicus, de Christi videlicet duas invictissimis tyronibus unus atque precipuus, quem hodie festivis ludibus honoramus: hic certe quia imitator domini sui sedulus fuit: et nunc est posse xor assiduus, singularis preconio tam celebri nomine insignitus: huius laudes ex multis paucas fere in premeditato atque ideo omnia inculto sed brevi sermone proferre desiderans: Qui et corpore virgo, et mente inde extitit, et virgo et martir: et nullum melius aliunde initium sumere me posse arbitratus sum, quam ab illa que virgo fecunda in eternum permansit, cuius quoque animam gladius martiry pertransivit: eam igitur humiliter invocantes: Angelicum sub silentio dicamus: Ave:

¶ Qui autem fecerit et docuerit etc. Reverendissimi domini et patres almi fratresque omnes in Christo dilecti: Primo omnium nobis constituendum est, quod per regnum celorum hoc in loco insinuare velit divina sapientia Christi Ihesus: deinde sigillatim dominici laudes exprimende sequentur: quantum ad constitutum hoc negotium attinet: Tria quippe fuisse prima summi opificis exquisitissima opera Genesis ipsius exordium manifeste demonstrat: Creationis: distinctionis: Atque ornatus. Creationis videlicet ubi dicitur: In principio creavit deus celum et terram: distinctionem triplicem per tres primos coordinat dies: primam videlicet lucis a tenebris: secundam aquarum ab aquis: tertiam aquarum a terra: Opus autem ornatus a quarta die incipiens per tres dies reliquos suo cursu prosequitur: Cuius ornatus initium est luminum atque stellarum productio in firmamento celi: Per primum opus dedit substantiam primis et universalibus nature principiis: Per secundum dedit eis virtutem, ut cetera producere possint: Per tertium universales virtutes ad particulares effectus applicans, singulis nature rebus formas specificas indidit:

¶ Que inquam dicta et primordialia opera siquis oculo cordis diligenter examinet, triplex celum a sacra scriptura nobis apertum intelliget: Primum autem dicitur in principio: creavit deus celum et terram: quod certe exponitur pro celo empireo, quod creatum statim supernis mentibus est repletum: Secundum autem dicitur: fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis: divisitque aquas que erant sub firmamento ab hiis que erant super firmamentum: De hiis aquis canunt tres sancti pueri in fornace ardentes: Benedicite aque omnes que super celos sunt domino: has autem aquas celum aqueum seu cristallinum sancti nuncupavere, cuius officium deinceps exprimetur: Tertium quippe celum insinuatur cum dicitur, et vocavit deus firmamentum celum: Quod rursus in octo speras manifeste distinguitur: Quarum tres notissime ad sensum vulgaribus existentes in sacris ipsis litteris exprimuntur cum dicitur: Fecit deus duo magna luminaria: luminare maius ut preesset diei: et luminare minus ut preesset nocti et stellas: Unde innotescat nobis, spera solis: spera lune: et spera ipsa stellarum fixarum: Sunt vero deprehense a sapientibus inter solem et lunam due: Spera mercurii et veneris: inter vero solem et octavam speram, tres alie: martis: Iovis: atque saturni: Ratio autem non decet multitudinem nisi ab unitate: nec diversitatem nisi ab identitate, et omnem difformitatem non nisi ab uniformitate procedere: Cum sit de principiis quarumlibet videlicet viii dictarum sperarum duobus ad minus rotari motibus, ipsa ratio cogat, asserunt opifices, unum aliud celum super hos viii constitutum esse, in quo nulla sit difformitas partium, nullaque varietas motuum: Sed uno et simplicissimo rotatur circulo regularissimo et secundum suam naturam perpetuo, quem diurnum vocant, cuius impetus eodem modo ab oriente in occidentem omnes inferiores orbes infra naturalem diem secum ipse circumfert:

¶ Sic equidem sunt maximi novem mobiles orbes: Sed nondum perfecte esse dignoscitur machina celestium corporum, nisi ab immobili quodam corpore motus cunctis mobilibus influatur: hoc est celum empireum id est igneum a superabundantia lucis et a reflexione caloris id est ardore amoris, quo ardent in summum opificem beate mentes, que illud inhabitant: hic locus est de quo canimus: Incarnatum tuo domine lumen est quod numquam deficiet, ubi constitutas lucidissimas mansiones: Ibi requiescunt sanctorum anime: hic locus est de quo salvator ait, cum Iohannem baptistam pre cunctis natis mulierum laudasset et subdidit: Qui minor est in regno celorum, maior est in illo. propter differentiam videlicet, fruitionis et luminis: vie: et patrie: gratie et glorie: pugne et victorie:

¶ Regnum itaque celorum celum primum empireum nominatur: quod dicimus est ascendendo immobile et quietum: Ubi perfecto coronantur, qui novem celos mobi

les seruiendo et docendo que deo sunt
placita mirabiliter transcenderunt.
Inter quos quidem non mediocriter huic
mundo fulsit inclitus hic noster patri-
archa dominicus. In merito pro eo di-
cuntur verba proposita: Qui autem
fecerit et docuerit, hic magnus
vocabitur in regno celorum: huiusmodi
laudibus de cetero insistimus:
Dominicus herile nomen, non sine
misterio novem literis pingitur:
quibus novem celi mobiles designan-
tur: quibus cunctis post habitis ad
empireum festinans: iste dominicus
ad decimum et immobile celum cum palma
prouectus magnus effectus est in regno
celorum: Comprehenduntur
vero horum novem celorum mobilium pro-
prietates hoc uno oraculo, quod novem
extitit vocabulis: quorum capita-
les litteras quicumque ad invicem cohor-
dinare voluerit: Dominicus nomen
manifeste conflabit: Est vero oracu-
lum huiusmodi. Defectus ore multifor-
mes irradiat: nicoforus: Iupiter:
cunctam: Uniuersitatem: Sublimis:
Huius quippe oraculi duplex est
sensus: Unus est quem verba faciunt:
alius est quo fiunt: Faciunt autem
verba hunc sensum. Iupiter id est iuuans
pater: quem dominicum clamamus.
O spem miram quam dedisti mortis
hora te flentibus, dum post mortem pro-
misisti te profuturum fratribus. Imple
pater quod dixisti nos tuis iuuans
precibus: ecce Iupiter iuuans: Nicoforus

id est victoriam ferens de glorioso certamine
contra mundum: carnem: demonia:
Cunctam id est doctrina et usque in finem
perseuerantem uniuersitatem virtuosorum
operum: Sublimis effectus. Ore id est predi-
cationis officio. Irradiat id est detegit
et mundat multiformes defectus
huius seculi nequam: quatenus ad ipsum
pertineat propositum primum: Qui autem
fecerit et docuerit hic magnus voca-
bitur in regno celorum: Nunc
sigillatim discutiamus quo sensu fi-
ant ista verba propositi oraculi:
et videbimus quod de durissimo lapide
sotie celebris repercussa scintillantes
mirabiles intelligentie radios in
dominici excelsa preconia resulta-
re: Novem certe hec verba, novem
celos mobiles designant per ordinem:
Nam primum lune: secundum mercurio:
tertium veneri: quartum soli: tribuit: quintum
autem marti: Ioui sextum tribuit: de-
nique saturnus sibi septimum vendicat:
octauum celum sydereum: Et nonum
celum aqueum, quod et primum dicitur mobile
primum: Congrue siquidem lune
tribuitur dicto vel dictio illa defectus.
Luna enim et quando est plena lumine
eclipsatur a sole: quantoque magis ei ap-
propinquat, tanto minus lucet,
et cum totis fortius est obuia flammis,
summaque unione ei coniungitur, omnis
quoque ad nos eius claritas euane-
scat. De hac in ecclesiastico sacra scriptu-
ra dicat: Luminare quod minuitur
in sua consumatione: Sic dictum est

in qua humilitatis virtute fundatus.
quanto deo per amorem amplius adhere-
bat, in quo consumatio legis est ac spi-
ritualis vite perfectio, dicente apostolo.
plenitudo legis est dilectio, et rur-
sus: caritas est vinculum dilectionis:
tanto prius et quanto ipse sciret et in
alienis hominum oculis amplius vile-
scebat: Sitiebat quippe ceruus christi
martirium, sicut sitit ceruus ad aque
fluuium: et nihilominus insidianti-
bus sibi hereticis, quos nimio feruore
persequebatur, et intentantibus mortem,
aliquando per humilitate dixisse fertur:
non estis facti vos potentes, ut me
interficiatis, eo quod ego non tantum
meruerim gloriam apud deum: ut
per eius nomine martir efficiar: Sic
imitatus augustinum patrem suum doctrina
qui dixit: Cogitas magnam fa-
bricam construere celsitudinis? de fun-
damento prius cogita humilitatis.
Dictio vero secunda videlicet oraculi est
Ore. que optime tribuitur mercu-
rio: cui precipue attribuitur oris offi-
cium: Qui certe mercatoribus et inter-
pretibus: rhetoribus et poetis: galiator-
ibus et combatoribus: paratoribus
et aduocatis, preceptorum est: de
hoc salomon ait: Qui tribuit
stulto honorem, sicut qui mittit lapi-
dem in aceruum mercurii: Acer-
uus quippe mercurii lapidem vo-
cat, quem in mercatorum confiniis vel
tetraconiis unum lapillum stare fa-
ciat pro centum horis. qui s. g'ius

cum representet non tantum valet: hic solum pro-
cul introductum sit, ut mercurium
mercatoribus influere approbarem,
ceterisque: quorum ut dixi qui egent
oris officio. Grece namque mercurius
hermes vocatur: quod sonat interpres:
Unde et in actibus apostolorum gentiles pa-
ulum vocabant mercurium: quia
erat dux verbi, ut scribitur ibidem. 14.
c. Propterea que beatus S. dominicum non solum
predicatorem, sed predicatorum patrem de-
signari paruo, cum verba ardebant
ut facula: iuxta quod et cum sui ortum
in forma catuli gestantis intorta fa-
cula totumque mundum succendentis
apparuit: Qui certe venerat in
spiritu et virtute helie, oris officio conuer-
tere corda patrum ad filios, et impios
hereticos ad prudentiam iustorum:
Unde canimus: Verbum vite dum palam
promittit, surgunt hostes liber crema-
tur: flament omnes: sic ardor iuuat
tibi fides extollitur: ter inflammis libel-
lus traditur: ter exiuit illesus peni-
tus: Quo nempe miraculo et doc-
trine sanitas et vite eius sanctitas
declaratur: Tertia dictio est. mul-
tiformes. et ista veneri correspon-
det optime: Est enim venus stella
venustissima et pulcra, amori prelata,
que soli semper propinqua, diuersis
acquirit nominum, secundum diuersas situum
formas: Nam de mane lucifer solem
precedens, et de sero nominatur esper,
solem sequens: Certe hic est domi-
nicus, corde: corpore: habituque: venus

tus, amore plenus et caritate in proximos
et iudeum: qui nocte celi plus terens lumi-
na, qui esperus solem sequens, die terris
dat verbi semina: qui lucifer solem,
precedens, pariensque dño plebem perfectam
de ipso carnium: Vergente mundi vespere
novum sidus exoritur, et clarus cultore
terre, pro salute mittit: Unde merito
stella in fronte huius pueri nascentis
apparuit: Est quarta veri orti
celi dicto. Irradiat: Que singula-
ri privilegio convenit soli: hic enim solus
in medio planetarum situs superiora et
inferiora irradiat et perlustrat luce
indefessa, caloreque salubri, animalia
plantasque vivificat: hic est domi-
cus vas admirabile: opus excelsi qui
quasi sol superiores irradiat, dum prelatos
ecclesie contra albigensium hereticorum pestem
ea tempestate urgentem in partibus tolosa-
nis, omni spirituali iure nudatos, doc-
trine sue luce perfusa, temporalia iura
restituit: inferioresque idest laicos do-
cuit: Que sunt cesaris cesari, et que sunt
dei deo esse reddenda: Ideoque in oratione
seu collecta, non sine magno misterio,
magna consideratione digno, filia-
lius quoque spiritualia postulamus, cum dici-
mus: deus qui ecclesiam tuam beati dominici
confessoris tui illuminare dignatus es meri-
tis et doctrinis. concede ut eius intercessio-
ne, temporalibus non destituatur auxiliis: et
spiritualibus semper proficiat incrementis.
hic est dominicus qui solis instar cu-
cta vivificat: dum apud Romam ne-
potem d. Stephani cardinalis efferens

equi cursu extinctus apud tholosam
necatos .xl. in flumine suis orationibus
de morte revocavit ad vitam:
Est nono. V. dicto nicoforus: que
marti convenit: nicos enim grece: latine
victoria: et forus ferens dicitur: quasi vi-
ctoriam ferens: Nam mars est dux
belli: iuxta illud Lucanus querens
qui martis filia dixit: Et poeta
nominat: Mavortia bella: hic est pre-
dicatorum ordinis dux et pater dominicus
mundi iam fulgens terminus, cuius
effectus celicus: Hic non solum certa-
minat pro tignarum aureolam, et mun-
dum pro voluntate paupertatis amore
quod et castrorum sibi donatum a comite
montis fortis et decimas ab episcopis regi-
onis pro victu fratrum oblatas: aliquidque
possessiones, demum restituit: Dia-
bolum quoque de multis obsessis fregibus
et de cordibus hominum expellit, quos ad
mam virtutis reduxit: Sed in tempore
bello assistens quod inter albigenses et ca-
tholicos apud tholosam commissum est:
et orationi insistens, victoriam catholicorum
orationum suarum instantia impetravit.
Unde eius laudibus admiscemus huic versum
paupertatis ascendens culmina clamat
mentis detestans yma. Frangit hos-
tes et fugat agmina etc.
Sequitur Iupiter iuvans pater: hic est
planeta religionis et dignitatis iuvans
bonas mentes, et prospere ducens ad opta-
tos fines: hic est fons ille meridianus cre-
scens in flumen maximum, qui mundo
iam mirificus potum largitur optimum

hic pater multarum religionum: et multorum
sanctorum: atque magnatum extitit:
sapientum predicatorum ordine, et de pe-
nitentia morum, virorum ac mulierum
reclusarum monialium etc: hic S.
martirem novellum petrum veronensem.
genuit ubo vite: et S. thomam aqui-
natem, doctorem lucidum, veridicum et singula-
rem. S. quoque vincentium valentinum:
predicatorem excellentissimum: et Sanctam
Virginem catherinam nuper sanctorum ascrip-
tam cathologo: que licet ut quidam
aiunt de florentino patre senis ... na-
ta et nutrita in urbe roma feliciter req-
uiescat: etc. Cronica longe-
vi saturni idest longa circulatio sequitur,
qui per 30. annos suum decurrit orbem
hic grece vocatur cronus idest longevus:
hic perseverantiam significat usque ad mor-
tem. S. patris enim dominici: Qui ad extrema
horam decurrens testamentum toti vite sue con-
forme tale videlicet fratribus dereliquit: ca-
ritatem habete: humilitatem servate:
paupertatem voluntariam possidete: Non
enim qui incepit aut Iesus: sed qui perseve-
raverit etc. Hic est ultima spe-
ra planetarum que vii. dicitur: post quam
viii.a sequitur, que est celum sidereum: in-
numerabilibus videlicet astris plenum. quod de-
signatur per octavam dictionem. proprie
orienti quod dicitur. Universitate. scilicet virtutum
atque sanctorum. quibus quasi astris pollebat
dominicus. et quibus pollebit usque in fine seculi
predicatorum ordo: etc. Fertur
enim ipse primus theologiam legisse in aposto-
lico palatio: et epistolas pauli exposuisse

suaque expositionem edidisse in scriptis:
Servatur ob hoc: seu ob aliam quam occa-
sionem, nobis ignotam, magnum sacien-
te signum et virtutis inditum in ordine
predicatorum magnorum hoc unum est, quod
lector sacri palatii, ex hoc semper ordi-
ne sumitur: Et ab initio inquisitionis
officium, non nisi predicatoribus tradebatur:
preter in tuscia ubi ipsi nunc non obtinent
quia petrus martir ibidem iugiter ex-
istens, multa est mirabilia operatus:
etc. Et quia multi dici-
audent S. thome, vitam esse approbatam:
sed non doctrinam: Sciant qui audiunt.
quia apud tholosam ubi eius Sanctissi-
me reliquie requiescunt, bulla
apostolica reservatur: in qua cavetur quod eius
doctrine in illa universitate tamquam
vere et catholice plena fides adhibeatur:
Apud parisius quoque instrumentum publicum
in quo habetur: archiepiscopi parisiensis cum subscrip-
tionibus doctorum omnium tunc existen-
tium illius universitatis. expresse conti-
nens. quod doctrina. S. thome est vera et
ab omnibus tenenda et approbanda:
et omnes articuli etc. Nec parum erro-
ris imponunt sacrosancte matri ecclesie
quicumque dicant hominis alicuius, ab ea appro-
bari vitam, cuius possit reprobari doctri-
na: Alioquin, quis certe sanctior ori-
gene, si non errasset in fide. cum primum
fundamentum spiritualis vite est recta
fides: etc. Sequitur Sublimis. di-
ctio ista respondet supremo immobi-
lis celos: quod celum aqueum seu cristal-
linum sancti. Astrologi vero primum mobile vo-

cant: hoc celu a pmo celo⁊ motore
in mediate mouet, qui simpli ac re
gulari motu ipm cu ceteris oibus
circumagitur, ⁊ motuz differentias
ppias unicuiq; inferiorum gstituit:
Et significat in nro ppoito, qp pncipi
bus pcedentibus bti pris nri doia co
fuit aut hyspan origine, de illa
que dr calorraga: qd uocabulu est
hyspanuz: nr greciz ht interptatio
nez: calo. namq; bonu: ⁊ raga
stipendiu dicat co

Sermo
ad Cosmum Medicem
de morte filii
seu potius
Epistola consolatoria

Bartalomeus. Lapacius. Cos
mo. Medici. S. p. d. Non
expedit me uereri qd scribit Ieroni
mus ad Siluinaz, ne s. officiuz putet
ambitio: ⁊ qd ex mera dilectione p
ficiscitur glorie fere appetitione dicatur.
qui no tam uiro⁊ senez alloq in an
gustiis gstitutuz, q: occasione gsola
torii sermonis potentiuz querimus
amicitias: hoc legdo non putabit q
sciuerit pm qdez me res cosmi tam
secundas, q: aduersas, amic nuq: a
lienas existimasse, pp mutua nraz
beniuolentiaz: Nec mediocria ab
eo in me collata bnficia. deinde qp di
uiti no obsunt opes, si eis bn utat:
sic n pauperez egestas gmendabiliorem
faciat, si inter sordes ⁊ inopia peccata
no caueat: Habrahaz patriarcha
insumis diuitiis amicus dei fuit:
Multi cotidie pauperes in sceleribus de
prehensi, penas legibus soluunt:
Alloqmur igit uiru. qui sm pphetaz
sciat esse, simul in unuz diues ⁊ paup:
⁊ sm aplm. hoc mundo utit ac si no
utatur: Loquimur ad eu cuius facie
⁊ uirtutes, ⁊ nos nouimus. ⁊ orbis ois.
cuius uenerabiliorem prudentiaz, pa
tientia facit: Qui mortez iuuenis
filii sic fleuit, ut ex. patrem debi
ti dederit, sic tulit ut eu pfectum,
crederet, no admissuz: Accepi mi
Cosme de obitu Iohis filii tui, q mi
ut equuz erat acerbissimus fuit

no tam ca tua, cui nil mali ex ea gti
gisse m psuadeo: na ut sapia ⁊ rerum
affluentia ⁊ amplitudine ⁊ auctori
tateq: psima deuz ei qui semp fuisti:
neq: te depsima cu celsitudine, robo
req: quippiaz admisisse audio ob eius
mortez: qd no audio pter opinionez
de te meaz: ⁊ no nihil audiens quic
tior factus suz, q: causa mea q me
tali amico, ymo filio priuatuz esse
uideo: q: obrez quicqd tibi acciderit
it uir magnus exemus decessu, ego me
hi magnaz iacturaz fecisse scio: n
mo ego uerum et uniuersus ppls
florentinus. inque expleri non posse
uidebat beneficiis cumulandis: q
res potius auget, q: minuat dolorem
meuz, qui intelligaz no mea solu,
sz et patrie calamitatez, in lugen
daz esse: Alius forsaz laudet Iohne
qp de Cosme genitus sit, tali uiro,
talis prie: talis fortune, tanteq:
ciuilis potentie: Mihi fromibus illud
est predicanduz, qp uernaculi mo
ris tenacissimus ymitator, inter ful
gore palatii ⁊ honorum culmina, ceteri
pauperuz se affabilez prebebat, q
mane mortem presciens se ad xpm
crederet pfecturum: Neq: obstat
illud euangelicuz: Ame dico uobis
difficile diues intrabit in regnu ce
lorum: ⁊ Rursus dico uobis facilius
est camellu p foramen acus transire, q:
diues intrare in regnu celorum:
Non ne Ioseph post facionez regi
is ornatus insignibus, sic deo carus

fuit, ut super omnes patriarchas divi-
tibus pater fieret: Daniel et tres
pueri, sic preerant babilonie op-
ibus: et erant inter principes civita-
tis ut habitu nabuchodonasor de-
mente fuerunt: Mardocheus et
hester, inter purpuras et gemmas,
superbiam humilitate vicerunt: tan-
tique fuere meriti, ut captivi victori-
bus imperarent: Alioquin zacheus
publicanus, quem ditissimum scriptura
commemorat, cum hanc sententiam
salvatoris videbit: Et duo centuri-
ones, quorum alter in evangelio testi-
monium habet, dicente domino, non inveni
tantam fidem in ysrael. Alter in ac-
tibus apostolorum angelica revelatione
a petro apostolo baptizatur, salutem gentium
dedicavit: Sed quoniam que sunt apud homines
impossibilia apud deum possibilia sunt
apostoli consilium docet scribentis ad
thimoteum: divitibus huius seculi pre-
cipe, non superbe sapere, neque sperare
in incerto, divitiarum suarum: sed in
deo vivo qui prestat nobis omnia ab-
undanter ad fruendum: benefaciant,
divites sint in operibus bonis, facile
tribuant, communicent: thesauri-
zent sibi firmamentum bonum in
futurum: ut apprehendant veram
vitam: hic illuc tendit oratio: ut
quondam non esse absque ratione opinan-
dum iuvenem probum, preclare generis
que dignitatis, et affluentiam divitia-
rum: atque insignia potestatum ma-
teriam habuisse virtutum, dicente

ecclesie: sic peregit sapiens. sic peregit
et pecunia: hiis rebus me ipse consolans
ne ulterius dolore pereat te imita-
bor preclarum vite magistrum: qui
animi equabilitatem omnibus in re-
bus servare didicisti: Sapientes tra-
dunt nihil esse stultius quam mortem
timere, ante quam veniat, ubi venerit
lugere, que neque ullis artibus
vitari, neque ullo pretio redimi potest,
quam enim ut inquit cicero, conditione na-
ti sumus omnes ut nihil quod homini accidere
possit, nec recusare debeamus, cum acci-
derit non tollerare: quod quidem eam
esse volunt extremum malorum omni-
um: ea enim est finis vite, que potius
si saperemus, nobis mors appellanda
esset quam vita: principium eterne felicitatis
atque quam nihil vere bonum censeri debet:
ad quam nascimur: ad quam humano
divinoque iure dirigimur: Et enim
quid vivendo aliud experimur quam for-
tune vires: inedias: vigilias: al-
gores: estus: egestates: incommoda:
et innumerabilia pene capitum discri-
mina: modo enim corpore affligimur
modo animo: modo rebus: in quibus nulla
umquam constantia: nulla firmitas:
nulla quies: nil quod non inquietum: tur-
bulentum: erumpnosum: calamito-
sumque invenitur: Neque immerito inhuma-
nes barbarique: interdum Scythe
illi videri solent, qui cum consuetu-
dinem nostram, partum solempniter
deflent: obitum miro ylaritatis
gaudio prosequuntur: Ut qui miserias

nascentis, quas ipsi experti sint, nec ad pro-
ximos pervenire minime cupiunt:
habeturque apud illos, minus miser
qui maturius vita excesserit:
Qua propter illum sapientiorem dixeris
qui venientem mortem iam pridem ex-
pectet, tamquam evitari non possit:
et ipsam remedium sit malorum omnium:
Sive que vivit subsistunt: sive quem
incurrere potuisset, si supervixisset:
Consolari itaque tandem studeo, hac
cogitatione preterite vite eius: quem
ipse paternarum traditionum splen-
didus emulator: bonitate: humani-
tate: religione: reliquisque virtutibus
adeo ornavit, ut non modo parenti-
bus: familie: verum etiam patrie: hone-
stamento, decorique fuerit: cum et
cogitatione illa, ymo fide eum mor-
tis beneficio ab omnibus malis immunem
excessisse: et ad omnia bona, quecumque per-
rexisse fruenda: Quippe qui etiam
non subita aut improvisa morte: aut
que eum apoplexia, vel frenesi amen-
te fecerit alienum: Sed integro sensu
auditu atque sermone anime et rerum ne-
gotia ita disposuit, ut et sacris miste-
riis et ecclesiasticis cerimoniis, imbutus hac
vita discederet: Et ut initio pro-
cessu que finis etiam concordaret, quod nimis
letanter audivi: debitoribus suis, non
parvas pecuniarum summas benigni-
ssime relaxavit: Quibus profecto
rebus, atua prudentia diligenter in-
spectis, propter innatam et tibi consuetu-
dinem animi sit etiam absque ulla comparati-

one tollerabilior eius mortis eventus:
Sciebas enim te eum mortalem genuisse: ac
tamdiu apud te mansurum, quoad na-
ture legibus permitteret: Atque iusti-
my. C. in reddendo deposito cuncta-
tor: numquam tergiversator: quin non alie-
na mente reddere semper soles, quod repo-
sat, quam acceperas: Est que hoc preclarum
iustitie officium. in quo tu preter ceteros,
non modo nostre tempestatis mortales:
Sed omnium etatum antiquarum mirifi-
ce illuxisti. quam quondam sperarem, colu-
menque integritatis ac fidei: Quod mi-
rum videri debet, si nature: vel potius
deo reposcenti filium non negasti: non
infitiatem restitisti: non sic ceteri qui spe-
non habuit ad mortem usque contristatus es.
Verum in scribendi calamus prolapsus
est, longius quam volebam, desiderio
quodam mei, non tui consolandi, quem in
mederi obeam rem magis posses quam
ego tibi: Itaque retraho manum ne
me Job meus sit alia onerosum et
consolatorem sustineat: Vale vir pa-
tientissime: et in angustiis tuis Li-
benter cum apostolo gloriare. Ut inha-
bitet in te virtus. christi. etc.

Ab eodem. Reverendissimo patre d. Bar. lapacino episcopo coronensi. In dominica pentecostes. In S. Maria novella Florentie.

Repleti sunt omnes Spiritu Sancto et ceperunt loqui. Actuum 2°. Et loco epistole hodierne solempnitatis: Quos autem eos invenerit Spiritus Sanctus premisit Lucas in c. p° dicens: hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre Ihesu. Ut ergo et nos incipiamus loqui digne de solempnitate hodierna necesse est ut impetremus orationis virtute Spiritus Sancti gratiam, et non sine Maria matre Ihesu. quam in principio nostri sermonis invocabimus dicentes. Ave etc.

Repleti sunt omnes etc. Impetrata Spiritus Sancti gratia incipiamus loqui: Quid autem loquamur docet evangelista dicens vel subdens: quod loquebantur magnalia dei: Est autem Spiritus Sanctus deus verus, consubstantialis et coequalis patri et filio: Si igitur loquamur hodie magnalia Spiritus Sancti, utique loquimur magnalia dei: De Spiritu Sancto utique loqui possumus tripliciter magna magnalia. scilicet theologice: historialiter: et spiritualiter: Ad theologicos sermones pertinent investigationes ineffabilis processionis eius a patre et filio: et quomodo licet tamquam a duobus suppositis, non tamen tamquam a duobus principiis, sed ab uno principio tamen. sic et creatio est a tribus personis: sed ab uno solo principio. quia hii tres unum sunt: et similia ad theologiam pertinentia: Ad hystoriam vero pertinet narrationes de loco et quomodo, primo Spiritus Sanctus venit in monte Syon in cenaculo, ut in presenti epistola. Quomodo postea in Cesarea in domo Centurionis: in epistola crastina Et quomodo in Samaria, quando illuc missi sunt Petrus et Iohannes. ut habebitur in epistola postcras: Item quo tempore venit: quia impleto die 50. qui est dies iubileum: et in qua forma: quia in linguis igneis: nunc vero autem ut columba super Christum: Item in specie flatus post resurrectionem: et similia historica: Ad spirituales vero tractatus pertinet consideratio effectuum Spiritus Sancti quos in nostre nature adveniens facit tam generaliter in omnibus, quam specialiter in hominibus: Ex hiis tribus tractatibus duo frequenter predicantur: Et ego plures de hiis peregi sermones tam vulgares quam latinales: hac vice dedi me ad investigandum de effectibus Spiritus Sancti. et decrevi secundum S. Tho. procedere. et tres predicationes facere, hiis tribus diebus. et loqui magnalia Spiritus Sancti. Quo ad ea que facit: Qui distinguit ista magnalia in iiij° contra gentiles in tres partes. Primo ponit magnalia que attribuit Sacra Scriptura Spiritui Sancto respectu totius creature: et de hiis tractabimus hodie: 2° ponit magnalia que attribuit scriptura Spiritui Sancto respectu creature rationalis, quo ad ea

que no

que nobis per Spiritum Sanctum deus largitur: et de hiis tractabimus cras: 3° ponit magnalia que attribuit scriptura Spiritui Sancto respectu rationalis creature, secundum quod movet eam in deum: et de hiis postcras: Quantum ergo ad hodiernam predicationem spectat: nota 4or effectus, quos attribuit scriptura Spiritui Sancto respectu totius creature. scilicet creare: movere: gubernare: et vivificare: Ista sunt magnalia de quibus hodie loqui debemus: Primum fundatur in hac ratione: et postea confirmatur per auctoritatem sacre scripture: Ratio talis est: deus per amorem sue bonitatis est causa creationis rerum: Spiritus Sanctus est amor, quo deus se ipsum amat et alia: ergo per Spiritum Sanctum deus est causa creationis rerum: prima propositio roboratur auctoritate: ratione: et exemplo. Auctoritate Dionisii in iiij c. de divinis nominibus dicentis. Quod divinus amor non permisit ipsum esse sine germine: Ratio autem est, quia cum omne agens agat propter bonum. Illud agens quod non habet extra se aliquid melius se, non potest agere nisi propter bonitatem suam propriam: Amor ergo proprie bonitatis communicande, et non aliud, impulit deum ad creandum omnia: Unde et Boetius. Quem non externe pepulerunt fingere cause. Exemplum est ex opinione antiquorum qui sine fide acuti entes in lumine virtutis, dicebant amorem deorum esse causam omnium rerum. et sic patet prima ratio. 2a propositio scilicet quod Spiritus Sanctus est amor quo deus se ipsum amat et alia: sic declaratur, prima causa bre

vitatis. Spiritus Sanctus distinguitur a filio: quia proprie et principaliter. quia filius procedit ab uno solo. scilicet a patre. Spiritus Sanctus vero a duobus scilicet a patre et filio: et quia in deo non sunt alie operationes ad intra nisi que sole possunt esse in se separate. scilicet intelligere et amare: ideo productio filii et Spiritus Sancti attribuitur istis operationibus: Quia vero filius procedit a patre solo: vocatur verbum id est conceptio paterne mentis: que conceptio non requirit nec presupponit aliam operationem ad intra nisi intelligere: Spiritus vero Sanctus dicitur procedere per modum amoris: quia procedit a duobus: quia amare presupponit intelligere: dicit enim Aug. Quod invisa diligere possumus. incognita nequaquam: et sic patet ratio. Conclusio est quod per Spiritum Sanctum deus creat res: Ubi argumentum est quia dicitur in evangelio Io. de filio: omnia per ipsum facta sunt: Quod ita solvitur: quia per utrumque deus creat et producit res in esse. scilicet per sapientiam et per amorem: Unde videtur poeta vulgaris in ingressu porte inferni dicit se scriptum vidisse: Fecemi la divina potestate: La somma sapientia e 'l primo amore: Quia omne agens per intellectum agit per voluntatem: et ergo. ideo sacra scriptura hoc magnale attribuit, non solum patri et filio, sed et Spiritui Sancto. ubi dicitur in psalmo. Emitte Spiritum tuum et creabuntur: et in hymno canimus. Veni creator Spiritus. Unde confutatur heresis dicentium Spiritum Sanctum esse creaturam:

2m fundatur super hac ratione. quod divinus amor est primus motor rerum creatarum ab imperfecto ad perfectum: Sed Spiritus

S. est diuin9 amor: g° Spus. S. est pm9
motor rer: pma har ppoñu pbat
ex h. q amor ht uiz motiuaz 7 impul
siuaz ut dicat poeta: Trahit sua quē
q: uoluptas: Ex quo fit ut amor di
uin9 influat reb3 creatis appetitu3
suaru pfectionu3: 7 h est moue: Vñ
pma mutatio existens a deo in reb3
est pductio spēr diusaru ex mate
ria informi, que naalit appetit for
ma3, ut p illa3 assimilet deo q hāc
inclinationē3 ei dedit: Et sic intel
ligentia que mouet orbe3 appetit p
hoc assimilari deo in mouendo 7 cau
sando inferiora: Similit celu3 mo
re celu3 monet. Intro 7 ipso: uetur p appetitu eēndi toti simul,
qd cu non possit fm totu, implet fm
partes: 7 totu3 hoc pcedit ab amore
diuino: Vñ formatr Sic ratio: Dmē
qd est pm in aliq gnē, est causa oiu3
eor que st post: s3 amor diuin9 q
est appetitus ppie bonitat. est pm9
inter omēs appetitus: igr est causa
omis appetitus: 7 sic dicat moue oia.
Vñ poeta uulgaris dicat:
Tempera del prencipio del mattino,
chel sol montaua su quelle stelle
cheran collui quando lamor diuino
mosse dapma quelle cose belle:
de mense martij fuit creatus mundus: — De mense namq: martij, fm eu sole
existente in ariete creatus est mūd9.
7 pmo cepit deus moue celu3: 7 de
tali mense ceperat dantes sua3 come
dya: Ex h habet clare intellectus
pme pponis. Ex qua corela
rie sequitr, q omia creata aliq mō

Quo tpē dantes libru incepit: —

assimilantr deo: quia deus trahit ea
7 facit appetere diuina3 similitudinē:
quia si amor diuin9 mouet appetitu
omiu3 rer, 7 nō mouet n ut agat
simile sibi qītu pot, quia effectus de
bet assimilari cause, pz q omia
appetit suo mō diuina3 similitudiē3,
saltē quo ad hoc, q gseruent in esse,
qd est comune omib3: pfectiores uō
creature q ad uiuē 7 intellige ecc:
2a ppō. s. q Spus. S. diuin9 amor, sa fr:
pbata 7 declarata est: Ideo g° sequitur
q Spus. S. est qui mouet omē3 creatu
ra3: Et h actibuit mētr sacra scriptu
ra Spui. S. Vbi dr geñ. p°. Spus domi
ferebatr sup aquas: Vlt. n. aug9. p
aquas intelligi mā3 pma3, sup qua3
Spus dni ferri dicatr: nō quia ipe mo
ueatr, s3 quia motionis pn.m est: tram
aut h hab3 expssius alia lra dicens:
Spus dni fouebat aquas: qd amoris
7 caritatis effectu3 demonstrat: h
de scundo: 3m fundatr sup hac
rōne: Amor diuin9 est pnm directiuu
rer in ppios fines: s3 omis talis amor
est causa gubernationis 7 ppagationis
rer: igitr amor diuin9 est causa gu
bernationis 7 ppagationis rer:
S3 Spus. S. est diuin9 amor ut dictu,
igitr Spus. S. est gubernator 7 ppagu
tor rer: Prima har ppoñum,
pz ex pmissis. cu dixim9 q diuin9
amor trahit omia ad sua3 similitu
dinē: h. est. n. finis omiu3 rer. s.
assimilari deo quantu pot: S3 hic
incidit dubim: quia dyabolus dicat

cecidisse quia optauit assimilari deo,
igit talis appetit, nō est a deo, s3 con
demn: Ad qd rndetr q triplex est ap
petitus. s. naalis: aialis. 7 intellectu
alis: naalis est absq: ulla cognitione
ppia, Ideo nō pot errare, quia ducatr
ab intellia metr 7 a pmo motore deo:
Secundus appetitus. s. aialis est ex g
gnitione sensitiua: 7 iste nō exten
dit se n ad particularia, que st hic
7 nunc, 7 ita determinate appetit
hoc, q nō pot gtrariu3 appetere: Ideo
aialia bruta peccare nō possunt:
quia nō agunt p se: s3 agunt ab in
telligentia uniuersali mouente:
Appetitus uō intellectualis est dupx.
Vnus est qui est ipe finis ut de9: ul
giunctus fini, ~~ut ągels~~. ultimo appe
tibile, ut ągelus. 7 iste nō pot appe
tere n se ipm: 7 est sibi naalis ul di
uin9 p gubernationē3 btitudinis:
7 h est appetit diuin9 in quo nō pot
esse error, quia nō pot separari a fine
ultimo qui est ipe, ul cui immobilr
inheret: Alius est appetitus distans
a fine ultimo: 7 h est in angelis 7 hoi
bus uiatorib3: Et in istis est potes
tas appetendi uer finē3, 7 appar
entē3: 7 sic pot peccare p discessu3 a
uō fine: Cu igit dicatr q assimil
ari deo est finis omiu3 creaturar
intelligatr in hys in quib3 assimilari
pot: mō aut angelus malus inde
bite assimilari pot qz indebite appe
tijt assimilari deo, 7 hoc qd nō po
tuit: Voluit. n. eē beatus insemet

Duplex est intellectualis appetitus: —

ipō, sic deus est beatus insemet ipō:
7 hoc est impolē. Et si tu diceres: quo
pditus tanta sciencia, appetijt re
impoble3. Rndetr: q p uehemens de
sideriu ppie excellentie, nō gsidera
uit hanc impossibilitatē: Sepe. n. c
uenit etiā homib3, q appetunt impo
ssibilia, que ex uehementia amoris
nō apparent ei impolia.
2a ppō. s. q amor directiuus in finē,
sit gubernatiuus rer. est manifesta:
quia nihil aliud est gubinare, n in fi
nē3 dirigere: Vñ gubinatores rey. pu.
dicantr qui dirigunt ppłos ad pacem
7 bonu3 statu3 ecc: Ex hys
sequitr. g°. qua3 actibuit scriptura
Spui. S. gubernare. s. 7 ppagare:
Vñ. Job. 33. Spus. dni fecit me. 7 in.
ps. Spus tuus bon9 deducet me inter
ra3 recta3. ecc Vñ corelarie seqt
q Spus. S. est dn9. quia gubernare
subditos ad dniu3 ptinet: Vñ aplus.
cor. 3°. Spus aut dni est: 7 nos in
simbolo: credo in Spm3. S. dnm3. ecc
S3 dubim nō gtempnendu introduxe
runt hrtici conn hoc uocantes eum
seruu, 7 nō dnm3. Quia ipe est mi
ssus a pre 7 filio. dicete in euang°:
Que3 mittet pr in noie meo. i.
una mecu3. Iux. illu. ps. tecu pnm
in die uirtut tue in splendorib3 scor.
s. in linguis igneis: sum9 ambo pret
un9. pnm missionis Spus. S. Illustra
uit corda aplor: S3 non est existi
mandu hanc missionē esse serui
a dnō: S3 sic filius dicatr missus a pre

quia novo mõ fuit in mũdo viſibiliſ:
cũ ab eterno fuerit in mũdo inviſibi
liſ: ita 7 Spũſ. S. Et quia filiꝰ ha
buit hoc a pře. dicit̃ ab eo miſſuſ: qr
quicqd h̃t filiuſ, a pře h̃t: Et quia
Spũſ. S. habuit hoc a pře 7 filio, iõ
dicit̃ miſſuſ ab utroq;: Ipſe igit̃ dñſ
7 guber nator 7 viuſ director totiuſ
univerſi: h̃ de 3°: Quartũ
fundatur in hac rõne: Omẽ qd' eſt
cauſa motuſ omniũ reꝝ, eſt cauſa
vite omniũ viventiũ: Sꝫ amor di
vinꝰ eſt cauſa motuſ ut dictũ eſt
1° ec. Sꝫ Spũſ. S. eſt amor divinꝰ
g° ipſe eſt cauſa vite, viventiũ om
niũ: hic nõ eſt declarandum
ĩ pma, que ita oñdit: vita. n.
nõ eſt ĩ in hyſ que ſe ipſa quoquo
modo movent, 7 ad motũ reꝝ ab
intinſeco pn°. diſcernit vita: Eſt
. n. triplex gradus vivendi ul' viven
tiũ 7 ſe ipſa moventiũ: Queda
. ſ. ſolũ ſm motũ alterationiſ 7 au
gmenti: ſic plante que nutriunt̃ 7
augent̃ ab intrinſeco pn°. 7 iõ di
cunt̃ vivere, vita vegetativa:
Queda ulteriꝰ movent ſe motu
locali: 7 iſta ſt̃ pfectiora: ſic aĩalia,
7 iſta dicũt vivere vita ſenſitiva:
Queda movent ſe ipſa motu opa
tioniſ intrinſece: ſine ullo motu
phico, ſic intellectualeſ ſbe. quaꝝ
pma eſt deuſ: 2ª. angeluſ: 3ª. homo:
Et iſta dicunt̃ vivere vita intellec
tuali: Et licet omia h' viventia
aſſimilent̃ deo: tñ intellectualeſ

creature pfectiuſ: vñ poeta vulgariſ.
Padre nõ che in cielo ſtay,
non circũſcripto, ma p grande amore
ch'a pmi effecti di laſſu tu hay:
Ubi innuit q amor eſt cauſa vite:
7 illa pluſ amare dicit̃ quibꝫ tribuit̃
pfectiorẽ vitã: hoc eſt 4m. magna
le, qd' attribuit ſacra ſcriptura Spũi.
S. Io. 6. Spũſ eſt qui vivificat: ec
Ezech. 37. dabo vobꝫ Spũ 7 viveꝫ
Et in ſymbolo pfitemi: 7 in Spũ S.
vivificantẽ: 7 ita pꝫ ppoſitũ:
Vñ orit̃ dubiũ. quia dicit̃ Io. p°. de
vbo. Quod factũ eſt in ipõ vita
erat: Qd' ſolvit̃ ſicut aliud dubiũ
de creatione: quia Pat vivificat:
Filiuſ vivificat: 7 Spũſ. S. vivificat:
Quia intelligere 7 velle ſt̃ opa vite:
Vita eſt igitur pat̃: quia cognoſcat
7 amat ſe: 7 alia pſe: vita eſt
filiꝰ. quia p modũ intellige opationiſ
pcedit a pře: Et vita eſt Spũſ. S.
quia p modũ amoriſ pcedit a pře 7
filio: Dicit thema pꝓ꜕m. Re
pleti ſt̃ omẽſ Spũ. S. 7 ceperũt loq;
eo q loqui et̃ eſt ſignũ vite mani
feſtiſſimum: iux' illud petri de
Symone mago: Si vivit ſurgat
7 loquat̃: 7 ambulet: Ceperũt loqui
magnalia. Spũſ. S. cre
atoriſ motoriſ gubnatoriſ 7 vivifi
catoriſ, cui cũ pře 7 filio eſt glia
ſempiterna ad quã ec

Ame:

Ab eodẽ. Rꝫmo. d. Bar. lapaccio
epõ. cornoñ. Ibide. Fer. ij. poſt
pentheceſt:

Cecidit Spũſ. S. ſup omẽſ q
audiebant vbũ. actuũ.
x. in epl'a hodierna: Multa
remedia nobꝫ tribuit dei benignitaſ
quibꝫ mereri Spũ. S. recipe: Unde
heri habuimꝰ. q apli receperunt Spi
ritũ. S. pſeverantẽſ in orõne:
hodie q multi fideleſ receperunt Spũ
S. pſeverantẽſ in orõne audiendo
verbũ dei: Quod ut et nobꝫ p
ſit. invocemꝰ illã que dixit: Fiat
mihi ſm vbũ tuũ: Ave:
Cecidit Spũſ. S. ec: In pmiſ oc
currit inquirendũ de hoc mõ loque
ndi. qui nõ videt̃ dignꝰ Spũi S. cũ
ſit deuſ: Cadere namq;: defectum
ſignificat, a quo deuſ eſt omnino
remotuſ: Ad qd' dicendũ, q cade
re in hoc loco nõ aliud ſignificat
q̃: deſcendere: ſic ſup xpm dicit̃
deſcendiſſe Spũ S. ſicut columba:
Sꝫ addit cadere quãda vehemẽ
tiã deſcenſuſ: ſicut illud qd' forti
ter deſcendit, irruit in eũ inque
impingit: Et ẽ moduſ antiquꝰ
ſacre ſcripture loquẽdi, irruit
in eũ Spũſ dñi. Deſcenſione. Iudith.
Spũſ namq;: aſſimilat̃ forti ve
to: de quo heri, Factuſ eſt repen
te de celo ſonꝰ ec: Eſt aliuſ

moduſ dicendi hic, quia columba
ſup xpm venientẽ, dicit̃ Spũſ. S.
deſcendiſſe: hic võ venit in linguiſ
igneiſ: 7 iõ dicit̃ cecidiſſe: quia
columba movet̃ pprio motu. ſ. mo
vendo ſe ipſã motu pgreſſivo cũ
aliiſ volando: Igniſ võ nõ movet
ſe ipm. Ideo gꝛuentiuſ dicit̃ ca
dere Et hoc nõ ita q Spũſ. S.
fuerit igniſ vel columba ſic xpſ
fuit 7 eſt homo: Sꝫ ponit̃ ſignatũ
pſigno: Deſcendit Spũſ. S. i. deſce
dit columba repñtanſ Spũ. S.
Et cecidit Spũſ. S. i. cecidit igniſ
repñtanſ. Spũ. S. 7 h' eſt intellec
tuſ ppi thematiſ Sꝫ cecidit. Spũſ
S. ſup omẽſ qui audiebant vbũ
. ſ. in domo centurioniſ, loquente pe
tro: heri tractavimꝰ effectuſ Spũſ
S. gnaleſ reſpectu totiꝰ creature
qui pſectiꝰ ſcripture ei attribu
untur: Hodie ſm ordinẽ da
tũ tractare debemꝰ de effectibuſ
Spũſ. S. in ſpeciali reſpectu creature
rõnaliſ q̃ntũ ad ea que nobꝫ p Spũ
San. deuſ nobꝫ largit̃: Et ſt̃ 9.
pm Dei amicitia: 2m. Manſio
intima: 3m. Revelatio ſecretoꝝ:
4m. Elocutio miſterioꝝ: vm. Do
noꝝ collatio: vjm. pfecta aſſimila
tio: vijm. Filioꝝ adoptio: viijm. Re
miſſio peccatoꝝ: viiijm. Nova
creatura: Q̃ntũ ad pm
nõ p rõnẽ. 2° auctoritꝫ ſcripture:
3° qd'dã dubiũ. Exiſto aũt pmo
omẽſ alii noviti effectuſ depẽdet.

Est igitur ratio talis: Omnis perfectio per quam utique deo assimilamur, a deo nobis dari dicitur: Sed amor est quedam perfectio per quam deo assimilamur. ut fuit heri declaratum: ergo amor a deo dari dicitur: quia non Spiritus S. amor est, ut heri fuit ostensum. patet quod Spiritus S. a deo nobis dari dicitur. Sic dicit apostolus. ro. v. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis: Et si diceres si per amorem deo assimilamur. igitur amatores mulierum vel mundanorum sunt similes deo: Recordare solutionis heri date de appetitu diaboli et casu eius: Et dicatis quod amor qui assimilat deo est amor dei principaliter, et proximi propter deum: quia sic deus amat se ipsum et alia propter se ipsum. Ex hiis apparet quod per Spiritum S. efficimur amatores dei: quod erat principale ostendendum: Ad quod adductum est ratio et auctoritas: Est autem dubium tale: Deus est causa omnium perfectionum nostrarum. in duplici genere cause. scilicet efficientis et exemplaris: Efficientis quidem. In quantum virtute operativa divina aliqua perfectio in nobis efficitur. Sic dicit Jacobus in primo capitulo. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est: Exemplaris autem secundum quod perfectio illa que in nobis a deo est, aliquo modo deum imitatur. Cum autem sit eadem virtus patris et filii et Spiritus S. videtur quod omnis perfectio sit in nobis a tota trinitate, et non solum ab una persona:

Non igitur attribuendus est iste effectus Spiritui S. quod amicos dei nos constituat ut dicebatur: Ad istud dubium respondetur: quod indubie omnis perfectio et ipsa caritas dei est in nobis a patre et filio et Spiritu S. tamquam ab una causa efficiente: Sed non est inconveniens in ratione cause exemplaris unam perfectionem magis representare unam personam quam aliam. Unde sapientia qua deum cognoscimus. licet in nobis sit a tota trinitate, tamen principaliter representat filium qui est verbum dei. fons sapientie in excelsis: Amor vero seu caritas: vel amicitia est quidem in nobis a tota trinitate: sed magis nobis representat Spiritum S. qui est amor quo deus se diligit: et utramque veritatem scriptura docet: Nam amicitiam dei esse effectum filii. scriptura testatur. ubi dicit de sapientia divina.... Amicos dei et prophetas constituit: et rursus. Infinitus enim thesaurus est hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei: Unde filius est causa notitie et amoris in nobis. sicut et pater. Sed in ratione cause efficientis omnino equaliter se habent ad sapientiam et amorem filius et Spiritus S. una cum patre. Quando vero ad rationem cause exemplaris. Sapientia est principalis filii. et caritas seu amor est principalis Spiritus S. sicut enim diversis nominibus significantur pater et filius et Spiritus S. ita et diversis rebus poterunt significari, quamvis inter illos nulla sit diversitas: et sic patet quod effectus Spiritus S. e[st]

dei amicitia: et hoc de primo: Quantum ad secundum. nota quod sunt due partes prima dicit quod per Spiritum S. deus habitat in nobis: secunda dicit quod per Spiritum S. nos manemus in deo: Prima pars ita declaratur: Vis amoris facit quod amatum est in amante: Sed per Spiritum S. efficimur amatores dei ut dictum est: igitur per vim amoris quem habemus ad deum, oportet deum esse in nobis per Spiritum S. Itaque est in nobis pater et filius. Unde Jo. 14. dicitur: Qui diligit me, diligetur a patre meo. et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus: Sed dices. ubi est Spiritus S. Audi diligenter: Agens et actum: operans et operatum: movens et motum, oportet esse simul. nam non potest operari, ubi non est: cum igitur actor amoris ponatur Spiritus S. oportet quod Spiritus S. sit ubi agit: Agit autem in nobis, cum nos faciat dei amatores. in quo clamamus. abba pater. igitur est in nobis qualem eum vel quamdiu eum amamus. Ideo dicitur cor. 3o. Nescitis enim quia templum dei estis vos. et Spiritus S. habitat in nobis: hec est prima pars huius dicti: Secunda pars ita deducitur: dictum est quod per Spiritum S. constituimur amatores dei: donum igitur dei est caritas, per quam deus in nobis habitat: certum est autem quod tantum donum deus non tribueret nisi amando nos: Unde proverbiorum. 8o. ego diligentes me, diligo: diligit vero nos, non quia nos dilexerimus eum: sed quia prior ipse dilexit nos. Jo. 4o. Omne autem

quod amatur est in amante suo: et ipse abominabiles facti sunt sicut ea que dilexerunt: de amatoribus mundi loquens. Necesse est igitur quod per Spiritum S. non solum deus in nobis habitet: sed etiam nos in eo: propter quod etiam Jo. in canonica c. 3. Qui manet in caritate in deo manet. et deus in eo: et iterum In hoc intelligimus quoniam in ipso manemus. et ipse in nobis. quia de Spiritu suo dedit nobis: Et si vis etiam per aliam viam hoc intelligere. scilicet quod nos sumus in deo, quando amamus eum: Recordare illius dicti beati b. Anima plus est ubi amat, quam ubi animat: et augustinus. Amor meus pondus meum eo feror, quocumque feror: quod et deo convenit in quantum amat nos: Unde heri de Spiritu S. dicebatur quod ferebatur super aquas. quia amans est in amato: et amatum in amante, diversis rationibus. Ista est mutua mansio quam posuimus secundum effectum Spiritus S. qui ex primo procedit effectu: Quantum ad tertium formatur sic ratio. Spiritus S. amicus libenter amico suo revelat secreta sua: Sed per Spiritum S. constituimur amici dei, igitur per Spiritum S. revelantur nobis secreta dei: Ratio primi dicti est: quia amicitia facit duorum quasi cor unum: ex quo fit quod non videtur amicus ex corde suo protulisse secretum suum, quod amico manifestaverit: Ad hoc facit auctoritas evangelii Jo. xv. ubi dicit Christus discipulis suis. Jam non dicam vos servos. Sed amicos. quia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis: Secundum

assumptarum personarum, est prima que fu
it declarata in hac predicatione. Unde sequitur
secundo manifeste, que comprobatur per auctoritatem. vel per
apostolum cor. ij. dicentem: Oculus non
vidit: nec auris audiuit: et in cor ho
minis non ascendit, que preparauit
deus diligentibus se: Nobis autem reue
lauit deus per Spiritum suum: hec de 2°.
Quartum ad 4^m formatur sic ratio
fundata in auctoritate euangelii. Ubi dicit
dominus: Ex abundantia cordis hos lo
quitur: quod est dicere: ex hys que homo
intelligit, formatur ei loquela: naturaliter
enim videtur homo desiderare conceptum
suum per verba exprimere: et hec est ma
ior: Deinde minor erit ista: per
Spiritum Sanctum cor abundat scilicet in cognitione
secretorum dey: sicut paulo ante decla
ratum est. Ex hys manifeste sequitur
quod per Spiritum Sanctum homo loquitur diuina
misteria, que conclusio approbatur
duplici auctoritate et duplici manifeste ex. primo
auctoritate apostoli cor. xiiij. Spiritus est qui
loquitur misteria: et math. x. non
enim uos estis qui loquimini: Sed Spiritus patris
mey qui loquitur in uobis: exemplum primum est
in prophetis. de quibus petri primo. Non enim uo
luntate humana allata est aliquando prophetia:
Sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt sancti
dey homines: exemplum 2^m est in apostolis de qui
bus heri dicebatur: Repleti sunt omnes
et ceperunt loqui: et potest etiam eadem con
clusionem breuiter ostendere: nam sicut deus
quia amat nos, communicat nobis libenter
secreta sua per Spiritum Sanctum suum: Ita et
nos tenemur si diligimus fratres com

municare eis secreta dey: quod facit Spiritus
Sanctus dum facit nos amare deum et pro
ximum propter deum: Quintum ad V^m for
matur sic ratio: omnis amicus optat
bonum facere amico suo: Sed per Spiritum Sanctum
efficimur amici dey: ergo per Spiritum Sanctum deus
nobis bona largitur sua: ratio prima
est in promptu: nam sicut unitas affe
ctus facit quod amicus communicat amico
sua secreta, tamquam sit alter ipse.
Ita et communicat sibi sua bona tamquam
alteri sibi existenti eadem. Unde com
muniter dicitur amicorum sunt omnia commu
nia. quod dicitur Jo. iij. Qui habuerit
substantiam huius mundi et viderit fratrem
suum necessitatem patientem et clau
userit viscera sua ab eo, quomodo ca
ritas dey manet in illo. quasi dicat. Im
possibile est esse caritatem dey in homine
qui non communicat amore dey proximo bona
sua: Cum enim deus bonorum nostrorum
non indigeat, reputat sibi factum,
quod fit in proximum: iuxta illud euan
gelium: Quotiensque: uni ex
minimis meis fecistis mihi fecistis:
deus autem quia abundat bonis: et
suum velle est efficax ad effectum
largitur hominibus dona sua abunda
ter: et non improperat ut dicit Jacobus.
in sua canonica non enim est deus ut homo,
ut uelit et non faciat bonum amico
quia impeditur: Sed suum velle bonum
est: quia bonum quod amico suus uult
ipse largitur eis: et hec per Spiritum Sanctum qui faci
at nos eius amicos: Ideo cor. ij. dicitur
Aly datur per Spiritum sermo sapientie. Aly sermo

sapientie secundum eundem Spiritum. et in fine ali
orum enumeratorum concludit: hec omnia ope
ratur unus atque idem Spiritus diuidens sin
gulis prout uult: hec de V°. Sex
tum ad vj. formatur sic ratio: Ad
sapientem et potentem artificem pertinet
inchoatum opus non dimittere quousque
ad perfectum ducat: Sed Spiritus Sanctus
nobis largiens dona dey, inchoat
in nobis assimilationem dey: ergo non
desistet, nisi per naturam defectum quousque
eam in nobis perficiat: Sed perfecta assi
milatio est in eterna vita: dicente
apostolo Jo. in sua canonica non dum apparuit
quod erimus, cum autem apparuerit, similes
ei erimus: ergo Spiritus Sanctus deducit suos
ad perfectam dey assimilationem: Modus
autem deducendi potest ex ualibus sumi:
Ad hoc enim quod aliquod corpus acquirat lo
cum ignis, necesse est primo recapere
proprietatem ignis, que est leuitas: 2°
oportet ut per leuitatem moueatur motu
ignis qui tendit naturaliter sursum:
et tunc demum acquirit locum proprium
ignis: Sic cum vita eterna sit pro
pria et naturalis deo, qui uult eam ac
quirere, primo oportet habere spirituales per
fectiones: 2° oportet secundum eas operari ut
deum imitemur. 3° efficiamur eterne glo
rie capaces: hec autem omnia facit
Spiritus Sanctus quia per ipsum deo configura
mur, per dona spiritualia: per ipsum effi
cimur ad bonum operandum habiles: et per
ipsum nobis vita ad beatitudinem pa
ratur: Unde cor. primo. Qui unxit
nos deus. et signifcauit nos. et dedit

pignus Spiritus in cordibus nostris. et et
ephe. primo. Signifcauit istis Spiritu promi
ssionis Sancto. qui est pignus hereditatis
nostre. Signatio secundum S. doctorem uidetur
ad configurationem quam efficiat in nobis
per dona: Unctio ad humilitatem,
qua efficimur per ipsum Spiritum Sanctum ydoney
ad operandum opera uirtutum: pignus
pertinet ad spem eterne hereditatis
que est perfecta beatitudo: et sic patet quod
per Spiritum Sanctum acquirimus perfectam dey assi
milationem: et hec de vj: Septi
mum ad vij^m formatur sic ratio. Amicitia
diuitum ad pauperem, facit aliquando quod
diues adoptet sibi pauperem ut ad
eum perueniat hereditas: Sed per Spiritum
Sanctum efficimur amici dey qui est diues
et nos pauperes. ergo per Spiritum Sanctum adop
tat nos in filios. Ro. viij. Accepis
tis Spiritum adoptionis filiorum in quo
clamamus abba pater: hec est autem di
fferentia inter filium naturalem et adoptiuum.
quia filius naturalis est heres per naturam: ado
ptiuus autem per gratiam: et quia gratia
Spiritui Sancto attribuitur patet manifeste ergo.
hec de vij. Octauum ad viij^m for
matur sic ratio: Ubicumque est vera
amicitia, ut probatum est, ibi cessat
omnis offensa: Sed per Spiritum Sanctum inter de
um et hominem est uera amicitia, ut
est etiam probatum: ergo inter eos cessat omnis
offensa: Declaratio prime est: quia
offensa et amicitia sunt contraria: Unde di
cit quidam sapiens, non licet amicum
etiam ioco ledere: non tollitur autem offen
sa, nisi per eum qui est offensus: quod non

fit n remittendo peccata: Sic ergo ap.
ad ultimum perducas. Spus. S. facit nos deo
amicos: ergo remouet offensam que e
inter nos et deum: Qui aut remo
uet offensam, remittit peccatum, ergo
ad Spum. S. ptinet remissio peccato
rum: Ideo dicit dns. Jo. xx. Accipite
Spum. S. quorum remiseritis peccata,
remittuntur eis: Unde contra. scribitur Illud
math. xij. qui blasfemat Spum. S.
no remittitur ei: quia non fit illo
p qd remissio peccatorum acquirit:
et h de Aug.
Quartum ad Aug.
formatur sic ratio: Ad quem ptinet
remissio peccatorum, ptinet innoua
tio uite spualis: sed Spus. S. remittit
peccata: igitur innouat uitam tunc
nostram: h uocatur noua creatura ab
aplo. Non est masculus neque femina
etc. sed noua creatura: Ideo. ps. E
mitte Spum tuum et creabuntur et reno
uabis faciem terre. i. aiam que est in
corpe, que uocatur Spiraculum uite.
gen. 2°. inspirauit in faciem hois. quem
formauerat de limo terre. eph. iiij.
Renouamini. metis uestre. et ysa. 4°
Si ambulauerit dns. sor. filiorum
isrl. in Spu iudicij. et in Spu ardo
ris q uocatur focus unius ignis caritas
Cui est honor in secula seculorum

— Amen: —

peccata in Spum. S. no remic
tentur:

Albeodem Rmo dno. Bar. lapacino
epo coron. Feria iij. pent.

TUnc imponebant manus
sup illos: et accipiebant Spi
ritum. S. Actuum. viij°. et in epla hodie
rna. primo docti sumus orare: 2° au
dire uerbum dei. ut mereamur accipe
Spum. S. 3°. subiacere nos aplis. i. aplo
rum preceptis obedire: Scriptum est. n.
Beati q audiunt uerbum dei. et custo
diunt illud. Ideo. quia. uirgo audito
Angelo abijt in montana adusitare
dictam helisabet: ut precepta caritatis
impleret: ipsam ergo supplicat inuo
cemus. dicendo: Aue: etc.

Tunc imponebant manus sup illos
etc: Petrus. s. et Iohnes. missi ab
alijs aplis in samariam, ubi erant
iam multi credentes baptizati: sed no
acceperant Spum. S. uisibiliter: Licet
no dubitemus eos accepisse Spum. S.
inuisibiliter, eo q baptizati erant
in noie. dni. yhu. ut dicit hic tex.
In baptismo aut confert remissio pec
catorum que sine Spu. S. fieri non
pot: Ideo an omnia querendum est
Quid prestabant illis et gnaliter omnibus
xpianis illius temporis, uisibiles missio
ex quo habebant inuisibilem: Et rnde
tur: quia sm. dion. i°. deus puidet
omnibus. sm uniuscuiusque: proprium modum:
est aut modus nalis hominis, ut
p uisibilem ad inuisibilem ducatur inuisi

bilium dei magnalium: Unde ad Roma.
aplus scribens dicit: Inuisibilia dei
a creatura mundi per ea que facta sunt
intellecta conspiciuntur: sempiterna
quoque uirtus eius diuinitas: Decuit
itaque: inuisibiles missiones quibus se
piente Spus in animas sanctas se
transfert ut scribitur: per aliqua et
exteriora signa quoque: insinuari ad
confirmandos fideles in hac credulita
te, q deus libenter in hominibus habitat:
et delectatio eius sit esse cum filijs hominum:
Quare aut no omnibus fidelibus ita eue
niat inferius in processu declarabit:
Sed cum hoc dubium soluamus, aliud sibo
ritur, ex tex. quia dicit. baptizati
erant. in noie dni. yhu. cum yhus p
cepit. math. ult°. dicens. cum in celum
ascenderet: Ite docete omnes gentes
baptizantes eos. in noie. patris. et filij. et
Spus. S. hic aut dicit q baptizati
erant solum in noie filij: Ad qd dicendum.
q in illo principio quia nomen. yhu. e
rat ualde exosum Iudeis: Unde et prohi
buerunt aplis ne docerent in noie
hoc et flagellauerunt eos: Secrete eos
monuit Spus. S. ut ad infigendam
contrariam opinionem fidelibus dispensa
do baptismus daret quodam tempore du
raret. in noie dni yhu. ecce plicatio
illius effectus qui dictus est heri. s. re
uelatio secretorum: Ita pmiserat Ia
yhus dicens: Spus. S. quem mittet pr
in noie meo, ille uos docebit omnia
et suggeret uobis omnia. i. secreta de
clarabit quecumque dixero uobis: et

ſic nō eſt communis filio Spūs. S. ſz decla
rauit ubi filij apliſ. eis quos repleue
rat, ut die dominico audiuiſtis:
Habuimus quippe die dominica quatuor
effectus gñales Spūs. S. reſpectu totius
creature. ſ. creare: mouere: guber
nare: z viuificare: habuimus heri
nouē effectus Spūs. S. ſpāles reſpectu
creature rōnalis, quos ad bona que
nobis largit p nrā pfectione: Que
ul' qui ſt dey amicitia: Inhabitatio
mutua: Reuelatio ſecretoꝝ: Elo
catio miſterioꝝ: Donoꝝ elargi
tio: pfecta aſſimilatio: Adoptio fi
lioꝝ: Remiſſio peccatoꝝ: z Noua
creatura:
Hodie reſtat de
clarare effectꝰ Spūs. S. in nobis ſm q
nos ordinat z ducit indeuz: Et erūt
v. ꝯ. Contemplatio felix: Con
ſolatio dulcis: Obſeruantia volunta
ria: Excluſio ſeruitutis. Mortifi
catio carnis: In hys ita pcedemꝰ: qz
unūqdq: declarabimꝰ rōne: z ꝯfir
mabimꝰ auctte ſcripture: Deīn
mouebimꝰ pſingula unū dubiuz:
Circa pⁱm ꝓpoſitoꝝ ita pceditur:
ordinatꝰ.
Primis amicus libe
nter ꝯuerſat cuz amico ſuo: Sz p Spi
ritū S. homo eſt amicus dey: ergo p
Spūz S. hō libent ꝯuerſatur cū deo:
Non eſt aūt alia melior ꝯuſatio ho
mis cū deo, q: p ꝯtemplationez: ergo
p Spūz S. ꝯſtituit homo ꝯtemplator
dey: Vn̄ aplus. ph. iijo. dicit: Nr̄a
aūt ꝯuſatio incelis eſt: Qñtū aūt
ſit felix iſta ꝯtemplatio dey quā effi

cit Spūs. S. in ſuis amatoribz. Innuit
aplus. cor. iijo. c. dicens. Nos aūt omēs
reuelata facie gl'az dn̄i ſpeculantes
ineandez ymaginez tranſformamur
aclaritate inclaritatez, tamq: a
dn̄i Spū. Vbi nō q dicit nos aūt
.i. xpiani omēs: quia nemo excipi
tur: iux illud: ps. Nō eſt qui ſe abſcō
dat acalore eius: Qꝫ d dicit reue
lata facie: ad differentiaz dicit iu
deoꝝ. qui uelamē hn̄tes ſup faciē
cordis, ſpeculari nō poterant in ul'
tu moyſi: quia corde obdurati nō
intelligunt miſteria que ſcripſit,
ſacre ſcripture: Addit nō gloriaz
dn̄i. ad diuiſionez glorie moyſi: q
nō erat gloria ſtabilis: ſz tranſitoria:
glia aūt dn̄i dey eſt eterna z inmu
tabilis: Speculantes dicit nō aſpecu
la: ſz aſpeculo: eo q mens mea q̄i ſpe
culuz diuinitatis eſt p ymaginem
dey in ea ſcriptaz agditore: Vn̄ ſpe
culari gloriaz dey. eſt ꝯtemplari
deuz glorioſuz z ei aſſimilari: qz
genitio nō fit ſine aliquali aſſimila
tione, quā aſſimilatione hoīs mor
talis ad deuz glorioſū uocat aplus
claritatez, dicens q ineandē ymagi
nez tranſformamur .i. inſimilitu
dinez eiusdez glorie tranſimꝰ acla
ritate inclaritatē: Vz pmo acla
ritate luminis nālis, ad claritatē lu
minis ſupnālis, qd eſt lumē fidey: 2o
Aclaritate ueteris teſti, ad clari
tatez noui: quia illa fuit fides futu
roꝝ: iſta eſt fides facti: 3o Aclarᵗᵉ

uie queaūq: ſit dictuꝝ, ad clarita
tez patrie quaz ſperamꝰ: Ecce q: fe
lix ꝯtemplatio dey que in nobis fit tam
q: adn̄i Spū. tamq: hic ponit aſtie.
Sic illu. Jo. po. gl'az q̄i unigeniti apre.
ut. ſ. ondat p Spūz S. amicos dey fie
ri, dey ſpeculatores, ſz qd ꝑticipant
dey miſericordiaz z gloriaz: etia in
hac uita: Quia nō ſcriptuz eſt p
uerbioꝝ. x. gloria pris eſt filius
ſapiens: pōt totū h referri ad filiū
dey: quia ipē eſt ſplendor glorie
patris. ut dicit hebr. po. Et ſic filius
dey glorificauit prēz dicens. Jo.
Ego te clarificaui ſup terraz: Ita
Spūs. S. clarificauit filiuz. qui dicit
ille teſtimoniuz phibebit de me: z
iteꝝ. Ille me clarificabit: ideo p
Spūz S. efficim̄ filij dey ſpeculatores
ut dictuz eſt:
Vbi indubiu
uertit qr Spūs. S. ueniens ad clari
ficanduz filiū, nō aſſumpſit crea
turaz realez, ſic fecit filius dey:
Rndet ſm. S. tho. Quia filius
dey mictebat' uiſibilit', ut ſanctifica
tionis auctor, eo q Spūs. S. abeo eſſ
et: Spūs. aūt S. mictit' uiſibilit
ut donuz ſanctificationis: qz ipē ē
donuz pris z filij: Agere aūt eſt
hn̄tis dominiuz ſuaꝝ operationum,
qd ꝑtinet ad creaturaz rōnalem:
Aliaꝝ nō potius eſt agi q: agere:
cuz igit' filius appareat uiſibilis ut
ſanctificet creaturaz, oportuit reale
creaturaz aſſumere in unitatem
ſuppoiti: quia agē pſonale eſt:

Spūs. aūt S. quia ſolū ad indicanduz
aſſumpſit creaturā: ad qd officium
omīs natura ydonea eſt: ideo nō ſibi
eam uniuit: ſz ſtatz officio eā dimi
ſit: z hꝫ de pmo:
Circa 2m.
ſic pceditur: Amicitie ꝓpriuz eſt q a
liquis in pñtia amici delectet': z in
eius factis z ubis gaudeat, z in eo ꝯſo
lationez con̄ omēs anxietates inue
niat. pz p experientiaz: quia intriſti
tijs ad amicos ꝯſolationis cauſa ma
xime ꝯfugimꝰ: quia go Spūs. dey nos
amicos ꝯſtituit: z cuz innobis inha
bitare facit: z nos inipō: ut oſſuz
eſt: ꝯñs eſt ut p Spūz S. gaudiuz
de deo z ꝯſolationez habeamꝰ con̄
omēs mundi aduerſitates: z inpu
gnationes: Vn̄ z in ſpūali. ps. dicit.
Redde m letitiaz ſalutaris tui. z ſpū
pncipali ꝯfirma me: et Ro. xiiij.
Non eſt regnū dey eſca z potus: Sz iuſ
titia z pax z gaudiū in Spū. S.
Exm. inactibz aploꝝ. c. viiij. Vbi
dicit': eccᵃ. habebat pacez. z edifica
bat' ambulans intimore dey, z ꝯſo
latione Spūs. S. replebat': Et io
dn̄s paraclituz uocat Spūz. S. i.
ꝯſolatore: Jo. xiiij. paclitus aūt
Spūs. S. quez mictet pr̄ in noīe
meo etc: Vn̄ inſequētia canimꝰ.
ꝯſolator optiē: dulcis hoſpes aīe:
dulce refrigeriū:
Vbi orit
dubiᵐ tale: cū dn̄s dicat in euan̄o.
ego rogabo prēz z aliū paclituz
dabit uobis: apparet q nō ſolus
Spūs. S. ſz aliquis alius ſit ꝯſolator

ſeu paclitus: ⁊ nō uidet poſſe intellegi
n̄ de filio, qui dicat alibi: In mundo
p̄ſſuram habebitis. In me aūt requiem:
Ad h̄ dicit q̄ uerum est: quia ipſe est
ꝯſolator qui dicat: Ego, ego ipſe cō
ſolabor uos ⁊ filius. ⁊ Spūs. S. non
tres ꝯſolatores, ſ; unus ꝯſolator oſſēte
⁊ oīpotentiaz tn̄ ⁊ appetitu ſicut
dictuz est in alijs ad Spūz. S. ꝑtinē
magis uidet qui est amor etc.
Sz tunc rurſus queritur, quare
igit nō ꝯſolatur Spūs. S. omēs xp̄i
anos uiſibilit ſicut fecit illos ꝑmi
tiuos: Ad qd̄ r̄ndet, q̄ licet Spūs
S. nō de non detur uiſibilit n̄ di
gnis, nō tn̄ ez q̄ det omīs dignis.
ſ; ſolu hyſ q̄ erant docturi et in
stro ⁊ fundaturi eccliaz: quia ut
paulus dicat: manifeſtatio Spūs
cui datur ad utilitatez: xp̄iani tunc
erant pauci: ⁊ n̄ habuiſſent ulī
inuiſibilez, et uiſibilez ꝯſolatorē,
nō ita potuiſſent ꝑſuadere alijs
ſicut fecerunt ꝑ miraculuz iſtud dona
di Spūz. S. uiſibilit: Ubi nō
differentiaz legis ueteris ⁊ legis no
ue: Quia illa in monte ſynay:
cū ſonitu horribili ⁊ igne ⁊ fumo,
ad incutienduz timorēz ne appro
pinquarent iudey: hec aūt in mō
te ſyon cū ſonitu q̄dez ⁊ igneis lin
guis: Sz non ad incutienduz timo
rez, ſ; fiduciaz ꝑdicandi, ⁊ ꝯſolati
onez maximaz: quia Spūs est ꝯſo
lator: h̄ de 2o: Circa 3m
ita ꝓcedit: habz quippe duas ꝑtes

Una dicat q̄ Spūs. S. efficiat in nobis ob
ſeruantiaz mandatorum dei: Alia
dicat q̄ nō coactiz, ſ; uoluntariaz:
ꝑm ita deducitur: ꝓpriuz amicicie
est ꝯſentire amico in hyſ que uult:
Uoluntas aūt dey ꝑ eius ꝓcepta
nobis innotescat: Cum igit Spūs
S. efficiat nos dey amicos: utiq̄:
efficiat nos obſuatores ꝓceptorum. ex
Jo. xiiij. Si diligitis me mandata
mea ſuate: Et hoc uocat aplūs
agi a Spū. S. cuz dicat: Ro. viijo. q
Spū dey aguntur hy fily dey ſunt
qd̄ augus. ſingulr̄ ibi dixit: Amor
meus pondus meuz, eo feror quocū
q: etc: 2m ita declarat: Comu
ne ꝓuerbiuz est: ſuitia coacta
non placent deo: ut. n. dic̄ aplūs
ylarez datorē diligit deus: omē aūt
qd̄ est con̄ uoluntatez, ſuile est,
⁊ non liberum: quia liberum est qd̄
est ſui cauſa: Qui aūt inuite
agit, aut abſolute: ſic q̄ in ꝑpu.co
uiolent: aut ꝯdictionate, ſic q̄ fa
cit qd̄ minus est con̄ uoluntatez ut
euadat qd̄ magis est ſibi ꝯrium:
hic nō ut amicus agit, ſ; ut ſuus:
Quia igit Spūs. S. nos amicos
dey efficiat: p; q̄ uoluntarie nos
agere facit que deo placent: Unī
aplūs. Ro. viijo. Non accepiſtis Spūz
ſuitutis iterum in timore ſicut p̄pliſic
antiqui ſb̄ ueteri teſtamento: ſ; Spūz
adoctionis filiorum: Ubi dubitatur
qr̄ antiquis non fuit datus Spūs.
S. uiſibilit ⁊ ſic xp̄ianis: Et dic̄

ꝑ. ſo. Soluit iſta questio ubi
dicitur: non duz erat Spūs. S. quia
Jeſus nō duz erat glorificatus: ꝓius
n. debebat filius glorificare p̄rem:
⁊ poſtea Spūs. S. glorificare filiuz:
Illi igit p̄res habuerunt quaſdaz
ꝑticulares uiſiones: ſ; iſtaz q̄ ordi
natur ad ſalutez uniuerſalez nō ha
buerunt: quia nō oportebat: ⁊ h̄ de
tertio: Circa 4m. ſic ꝓcedi
tur: Ubicumq: est ura libertas, ibi
est excluſio ſuitutis: ſ; ubi Spūs
dnī. ibi libertas. cor. 3. igit ubi est
Spūs dnī, ibi est excluſio ſuitutis.
Est aūt duplex ſuitus que exclu
ditur ꝑ Spūz. S. Una est ſuitus pe
ccati: Alia est ſuitus legis: ſuitus
peccati est qn̄ uoluntas que nālr̄
inclinat ad uerum bo.m amandū, pa
ſſione ul' habitu, ſeu mala diſpōne
inclinatur atq: deuicta appetit appa
rens bo.m qui appetitus est apparens
uoluntarius ⁊ liber, ſi ꝯſideret uolū
tatis p̄us inclinatio Est aūt ſui
lis ſi actendat ordo nālis uoluntatis
que nālr̄ amat uerum bo.m ꝑr h̄ dic
tuz est qui facit peccatū ſuus est
peccati, quia ꝯriat nāli appetitui
qd̄ nō: Suus aūt legis est q
retenta uoluntate peccandi, abſti
net timore legis: Sc̄ ul' ſic ꝓubio dr̄
oderunt peccare mali formidine
pene: Et ab hac liberat et Spūs
S. ⁊ nō ſolū ac̄ a. remictendo pecca
tuz, ſ; faciendo abſtinē amore: ⁊
non timore: ⁊ talibus dicat gal. v.

Si Spū ducimū, nō eſtis ſb̄ lege: Du
bitat aūt hic eo q̄ xp̄us dicat: Si
filius uos liberauerit uē liberi er
itis: Quō igit ꝑtinet ad Spūz. S.
Rn̄r. in hoc ſic in alijs ſimilibus: q2
effectiue tota trinitas liberat: ex
preſentatiuē aūt Spūs. S. actibuit
quia est amor qui libere opat:
Est et aduertendū q̄ filius liberat
nos a ſuitute ꝑformaz ſui quā in
duit uolens. vz. q̄ homo ſit coopa
tor dey ad ſalutez ꝓpriam acquirendā,
nō quia indigeat: quia ſcriptuz ē
in. pſ. bonorum meorum nō indiges: ſ;
ut bonitates ſuas largius comunicet,
faciens nō ſoluz creaturaz bonam:
ſ; con̄ caz bonitatis: Ideoq: aſſump
ſit creaturā in unione ypoſtaticā:
quia aſſumpſit eā ad liberandam
creaturaz ꝑ creaturaz: Spūs. uō.
S. nō aſſumpſit creaturaz ut ꝑ eaz
aliquid efficeret: ſ; ſolu ut oſtēderet:
hīc est q̄ in talibus Spūs. S. uocat mi
nor p̄re. aut filio quia nō h̄t aliaz
nāz n̄ diuinaz: filius uō uocat mi
nor p̄re. rōne humanitatis aſſūp
te: Jo. h̄ de 4o: Circa Vm
partem dicenduz restat: omīs. n. ad
quez ꝑtinet liberare nos a paſſionibus
⁊ ſuitute peccati, est mortificator
occaſionū peccati: Sz caro est occa
ſio peccati in nobis ⁊ paſſionuz que
nos ligant: Iux̄ illud boetij. Iubila
mens est iunctaq: ſenſibus ubi regna
nt: Igit Spūs. S. est mortificator
carnis. i. inſpirat eis ques replet ut

carnē mortificant / ſʒ̄ quod ap̄luſ. Ro.
viij°. Si Sp̄u ſacta carniſ mortificaue
ritiſ uel mortificaueritiſ / uiuetiſ.
Ex quo pʒ q̄ h̄ effectuſ nō eſt contrariuſ
illi quem duximuſ In. 4°. loco dn̄e do
minice: Spūs eſt qui uiuificat: Quia
ipſe mortificat ꝛ uiuificat: dum .n.
facit noſ nō cedere paſſionibꝫ morti
ficat carnē: ꝛ dum p̄ hoc facit noſ
libē tendere contra paſſiones inuerſe
bonum / ſic uiuificat: ec̄.

Querit aūt cur Spūs. S. eſt da
tuſ xp̄o. cū carne eiuſ nō eſſet ſbdita
paſſionibꝫ. R̄n: Spūs. S. fuit datuſ
xp̄o. non admenſuram: Ideo nō fuit
ſubdita caro eiuſ paſſionibꝫ: quia fuit
cōcepta de Spū. S. Noſ aūt naſcimur
filij ire ꝛ purgamur. Spū. S. Cui
eſt gloria inſecula ſeculorum: —

Amen: —

Habeodē R̄mo dn̄o. Bar. lapaccio.
ſedue epiſc̄. floren̄. In. S. marcho: —

Vbi eſt qui natuſ eſt rex Iu
deorum. math. 2°. c. et in e
uang°. hodie. Rex iſte de regina illa
natuſ eſt / de qua canimuſ: Salue re
gina miſericordie: Ipa̅ nobis optime aſſ
ſerere pōt miſteria huiuſ eterni regiſ:
Ideo ipſam in p̄n°. ſupplicat̄ inuocemuſ /
dicendo: Aue. ḡa. ec̄: —

Vbi eſt qui natuſ eſt: ec̄. Ad iſtā
interrogationē. 4or. inuenio r̄ſion
eſ. ſ̄m quadruplicē natiuitatem:
p̄ma eſt ſ̄m natiuitatē t̄palem / que
dicit in bethelem Iude. in h̄ eodem tex.
2a. eſt ſ̄m natiuitatem eternam: que
dicit / ego in p̄re. ꝛ p̄r in me eſt. Io. xiiij.
3a. eſt ſ̄m natiuitatem anagogicam q̄
dicit. xp̄s. eſt in dextra dei ſedenſ
col. iij. 4a eſt ſ̄m natiuitatem tropo
logicam / que dicit filioli mei quoſ ite
rum p̄turio quo aduſq̄: formet̄ xp̄s
in uobiſ. gal. iiij. Quantum ad p̄
mam declarationem 4or. dubia: P̄m
eſt: qr̄ in bethelem natuſ eſt / ꝛ nō in ier
uſalem: 2m. qr̄ magi p̄diderunt
ſtellam intrantes yrl'm: 3m. qr̄ uo
cant eum regem Iudeorum: 4m. qr̄
ita tarde natuſ eſt ꝛ nō ab initio:
Ad p̄m. du̅m. R̄r. q̄ deuſ uenit in mun
dum ut exaltaret hoīem / nō ut dep̄
meret: hō .n. exaltat̄ p̄ humilitatem
ꝛ deprimit̄ p̄ ſuperbiam: ut docet aug̃.

In. xiiij. de ciuitate dei. exponenſ illud
ſalmum: Deieciſti eoſ dum alleuarent̄:
nō dic̄ / inquit cum elati fuiſſent: ut p̄uſ
extollerent̄ ꝛ poſtea deicerent̄: ſʒ cum
extollerent̄ / tunc deiecti ſt̄: ꝛ rōnem
aſſignat: Quia q̄ humiliat̄ ſuppoit
ſe deo / quo nihil eſt ſup̄iuſ: Ideo ad deū
accedenſ aſcendit: qui aūt ſup̄bit
recedit a deo / quo nihil eſt ſup̄iuſ: ideo
abeo recedenſ deſcendit: Ex°. pʒ.
Iſtud in ſole qui nunc dr̄ aſcendere / qn̄
uerſuſ polum uadit: ꝛ qn̄ uerſuſ eq̄
noctium dicit̄ deſcendē: ꝛ terra habita
biliſ dicit̄ ſuperior inaquilone. ꝛ inferior
in auſtro: ꝛ ſic pʒ aſſumptum: Cum
ultra p̄cedit̄: uenit igit̄ xp̄s. ut
humilitatem doceret: Ad humilitatem uō p̄
tinet cōtemptuſ huiuſ celſitudiniſ mun
dane: que ut declaratum eſt dep̄
ſſio quedam eſt. in ueritate licet
appareat oppo̅m. Naſcenſ igit̄ elegit
locum puulum .ſ. bethlem. de qua p̄hta
mich. v. Et tu bethelē effecta p̄uluſ
eſ. in milibꝫ Iuda: ex te .n. exiet q̄
ſit dn̄ator in yſrl'. Ad moriendum
uō cum cōfuſione / elegit locū regum .ſ.
yerl'm: ꝛ h̄ de p̄mo: Ad 2m.
dub̄m. dicit̄ q̄ magi patiebant̄ aliq̄d
de h̄ huiꝰ morbo. qui eſt ſup̄bia: na
cum deuſ om̄ia diſponat ſuauit̄: ut
ſcribit̄: ſapie. viij. gubernat hoīeſ /
ſ̄m eorum cōditioneſ: vn̄. ſ̄m . gg̃.
Iudeoſ tamq̄ rōne utentibꝫ: angelꝰ
q̄ eſt rōnale aīal annūptiauit xp̄i
natiuitatem: magoſ uō qui erant
gentileſ muta ſtella: ſʒ nō quelibet.

Q magi erant gentili

Q angeluſ eſt aīal rōnale: —

Q deuſ gubinat homīeſ ſ̄m eorum cōditioneſ: —

sed ea quibus maxime opus debant: ex antiqua igitur observantia stellaz istam cognoscentes secuti sunt eam yerusalem: et ibi crediderunt regem natum esse: et illuc declinaverunt: et stellam perdiderunt: quia de hominibus magis quam de deo fiduciam habuerunt: sed non placet hic malum in bonum conversum esse: quia ex hoc secutum est quod reges pertiti invenerunt prophetiam attestantem veritati quod nobis cedit ad fidei firmitatem: Unde solet queri: An de peccatis perpetratis debeamus gratias agere: et videtur quod non: quia peccatum non est beneficium dei: sed maleficium nostrum. In contrarium est apostolus dicens. Ro. viii. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Ad quod breviter dicendum puto quod deo de opere nostre prave voluntatis non debemus gratias agere: sed de permissione, sive bone voluntatis: Unde augustinus. ii. super. dicit: Audeo dicere superbis utile esse cadere in aliquod apertum: manifestumque peccatum, unde sibi displiceant, qui sibi placendo ceciderunt: Et exemplificat ibi de petro apostolo. allegans psalmum. Imple facies eorum ignominia, et querent nomen tuum domine. Egressis igitur civitate regia magi, statim rursus apparuit stella, donec veniens staret supra ubi erat puer .i. supra diversorium: locum humilitatis et despectum: hic de 2°. Ad 3m. dubium dicitur quod isti magi docti erant instinctu divino quod iste parvulus natus dominaturus erat toti mundo: sicut dd. dicit

Regnabit deus super gentes etc. Et in hoc ostenditur magna eorum humilitas: quia non erubuerunt, regem suum et a dorare, quem appellabant regem iudeorum: Erat enim rex iudeorum per nomen. et gentium per gratiam. Ideo dicit apostolus. Ro. xv. Dico autem yhesum ministrum fuisse circumcisionis ad confirmandas circumcisiones patrum. Ipse apostolus postea dixit iudeis. actuum. xiii. Vobis primus oportebat annuntiare verbum salutis huius. sed quia indignos vos existimatis eterne vite: ecce convertimur ad gentes quarum primitie sunt isti magi. Unde hoc festum est pascha nostrum in quo tamquam gentiles sumus. quod moraliter facimus cum istis. nos iudeos .i. confessores veritatis, quam iudei negarunt: de quibus dan. viii. non populus eius qui negaturus est eum: hic de 3°.

Ad 4m. dubium dicitur quod propter tres rationes: prima est: quia morbus corporalis potest curari invito egro: sicut et eo invito venit: Morbus vero spiritualis non, nisi voluntate cepit: ideo non nisi voluntate curatur. oportebat igitur ut homo se cognosceret egrum, quod ab initio fieri non potuit, nisi postquam de se experientia sumpsit, dupliciter primo de sua ignorantia, que aliqualiter illuminata est per legem dicente apostolo Ro. vii. per legem enim cognitio peccati. deinde expertus est homo suam fragillitatem, quia legem implere non potuit, quia semper spiritui sancto restiterunt. ut improperat eis stephanus. actuum. vii°. 2a ratio. quia natura non patitur ut fiat quis repente sanctissimus: sed de imperfecto ad perfectum procedit: Ideo doctrine evangelice non fuit capax homo, nisi prius erudiretur in lege nature, que obumbrata per scelera multa, data est lex scripta que continebat quasdam iustificationes carnis, non perficiens iustitiam: 3a ratio est: quia magni regis adventum, debuit precedere numptiorum processio: ut digne pararet: Ideo canit ecclesia. Adorna thalamum tuum syon. et suscipe regem christum. quem virgo concepit etc. hic de primo:

Circa secundam considerationem in qua tangitur nativitas eterna, moventur tria dubia: primum est an eadem adoratione adoranda sit persona filii et tota trinitas: 2m. est an eadem adoratione adoranda sit christi humanitas, et eius divinitas: 3m. est quare non ab omnibus adoratur christus. Ad primum dicendum quod status est in via et in patria: Nam in via possumus adorare actu unam personam sine alia: sed habitu tamen semper adoramus totam trinitatem, quod videtur signatum esse in hiis magis. qui licet actu adorarent personam filii, triplicato tamen munere visi sunt saltem intentione habituali adorasse trinitatem: In patria autem non aliter adorare nisi sic videtur deus: Videtur vero sic est: ut scribit Io. 14°. Non est autem persona sine essentia, nec intelligi potest: rursus autem essentia non est nisi tres persone: Unde qui consideraret essentiam, et non intrinsecus personis, non videt: sed ymaginatur, vel abstrahit: quod beatis non convenit: Ideo dicit salvator. Io. xiiii°. philippe qui videt me, videt et patrem meum: hec est nativitas eterna: de qua sequitur in prophetia michee. ubi supra. Et egressus eius ab initio a diebus eternitatis: hic de primo dubio:

Ad 2m. dicitur cum cirillo in viii°. c. libelli sui. de xii. capitulis. ubi sic dicitur: Siquis audet dicere assumptum hominem coadorandum oportere deo verbo quasi alterum alteri et non magis una adoratione honorificat emanuelem, secundum quod factum est verbum caro anathema sit: Ubi est advertendum: quod istud anathema vadit contra nestorianum, qui dixit non esse unam personam christum: sed aliam esse personam verbi: aliam personam hominis. et unionem esse per gratiam, non per ypostasim: Que est heresis dampnata in concilio ephesino. in quo scripsit cirillus illa capitula. Ex quo patet quod cum dico christus non dico deum solum: sed deum et hominem simul, unde oriri potest tale dubium. loicale. Quando nomen unum dicitur equivoce de duobus, illa duo non sunt eiusdem rationis: sed christus dicitur de illo homine et de aliis equivoce, ergo non est eiusdem nature cum aliis, et per consequens sua humanitas non est nostre speciei. et sic non est verus homo: Ad quod dicitur quod qui sic dicit ignorat locam et nestoriano est similis: nam si suppositio faceret equivocationem, tunc homo equivoce poneretur in istis duobus: homo currit: et homo non currit: quia in una supponitur pro currentibus: in alia pro non currentibus: ideo dicitur quod significatio diversa facit equivocationem non suppositio. hic de 2°.

Nota quod de peccatis perpetratis debeamus agere deo gratias:

Biblioteca Nazionale Centrale Firenze Mss

Ad 3m dubium dicitur secundum philosophum 2° de anima
quod actiones activorum fiunt in patien
tibus dispositis: Et sic in actionibus natura
libus requiritur naturalis dispositio: Ita in actio
nibus humanis requiritur dispositio volun
taria: Aliud est igitur petere, an
incarnatio Christi fuerit sufficiens
et digna ut adoretur ab omnibus: Aliud
an habuerit efficaciam in omnes:
Et certum est quod est sufficiens pro
omnibus: sed non efficax. Et defectus
est ex parte creatorum vel credentium,
vel rectorum, in tantum [?] ordinat ad
salutem credentem: Nam herodes
mittit magos ad adorandum, ipsum
occidere cogitans: Sic Iudei suis
libris mittunt nos ad Christum et ipsi
cadunt: Sic in levitici xiiii. Unus pas
ser sacrificabatur super vas aque
vive: alius vivus ligabatur ysopo:
et aspergebatur leprosus et dimittebatur:
Sic innocentes purgabantur ab hero
de: et herodes dimittitur a deo et in eter
num damnatur: Hec de 2° principali :

Quantum ad 3m rationem, queruntur
tur duo: primum est An Christus secundum hu
manitatem potest esse in celo et in terra
vel in pluribus locis simul: 2m est
quare non est moratus cum hominibus usque ad
finem seculi, sed tam cito recessit:

Ad primum dubium dicitur quod circumscripti
ve non potest, nec diffinitive: Circumscri
ptive quidem, quia sequeretur quod haberet
idem corpus duo loca adequata, quorum
quodlibet contineret ipsum secundum suos terminos
ita quod non esset in alio: et sic in neu
tro esset: Hoc autem convenit quia corpus
est in loco per suas dimensiones naturaliter
loquendo. Nec incipit esse ubi non
erat, nisi per motum localem, nec circum
scriptive nec diffinitive. Si autem aliquod cor
pus incipit esse alicubi per conversio
nem alterius in ipsum, et non per motum
localem, tunc non esset per suas dimen
siones: Sed dimensiones essent ibi
per aliam speciem: et sic non inconvenit esse
idem corpus in pluribus locis sacra
mentaliter, et non diffinitive. Unde quando Ihesus
erat in bethelem: et magi querebant
eum in Ierusalem, non invenerunt.
Et quando herodes voluit eum perdere: et
Ioseph tulit eum in egyptum mone
te angelo, non invenit eum: Sic nunc
qui vult eum in propria specie, non potest eum
invenire in mundo: Sed bene in sacra
mento: Ideo dicit apostolus. Querite
ubi Christus est etc.: Sed quod Io. iii. filius
hominis qui est in celo: dicitur quod hoc est secundum
divinitatem: Hec de primo:

Ad 2m
dubium dicitur quod non erat conveniens quia
derogaret reverentie que ei debe
tur: Nam si ita diu conversaretur,
iam vix extimaremus propter consuetu
dinem: quia dicitur familiaritas
parit contemptum: Unde ipse dixit Io.
xvi. Si non abiero paraclitus non veniet
ad vos. Et potest adduci exemplum augustini
in expositione evangelii de panibus
math. xiiii. Dicit enim quod maius mi
raculum est de uno grano tantam
segetem producere quam de quinque pa
nibus satiare quinque milia hominum

et m. Illud

et m. Illud assiduitate evenit: Hec de
3° principali:

Quantum ad 4am
unum solum dubium ponitur: Quod fuit
maius miraculum per quod possit mo
strari veritas incarnationis Christi.
Ad quod respondetur quod mutatio animorum
que in tribus signis manifeste appa
ret: Primum in contemptu mundi per mar
tires et religiosos. de quo ys. lxi. Spiritus
domini super me ad evangelizandum man
suetis misit me, ut mederer contritis
corde et ponerem consolationem lugen
tibus syon. et darem eis coronam pro cinere
pro luctu vel et pallium laudis pro spiritu me
roris: 2°

In abiectione ydolatrie
vel ydolatrie abominande secte: Unde ys.
2°. Et incurvabitur sublimitas ho
minum in die illa: et humiliabitur
altitudo virorum: et elevabitur dominus
deus in die illa solus: et ydola peni
tus conterentur:

3° in translatione im
perii. dan. 2°. Visus est lapis ex
cisus de monte sine manibus qui percus
sit pedes statue et contrivit eam usque
ad pulverem: Ubi notatur subiectio
Romani imperii sub iugo Christi. Unde
dicitur: Roma tui fuerunt quondam
divum domini [?]: Sui servorum: nunc tibi
sunt domini.

Ex hiis ita arguitur:
Si hec sunt facta corporalibus mira
culis primo visis: Clarum est quod mi
racula facta sunt omnis generis: Ista
non sunt maiora: Quia Iudei visis
miraculis remanserunt obstina
ti: Si autem sine miraculis: certe
hoc est maximum miraculum quod solo
verbo sit formatus Christus in nobis secundum
apostolum. Et horum omnium inditium
premiserunt magi hominem querentes
alium regem in terra, ab illo qui iam
regnabat in terra et celo per gratiam
in secula seculorum Amen:

Laus deo :

Abecedarium Reverendissimo domino Bar. Lapacci
ao. Dominicani in sacra theologia Florentino in Sancta
Maria novella :

His qui in stadio currunt,
omnes quidem currunt : sed unus
accipit bravium : Cor. viiij. c. et in
epistola hodierna Scti. Idem apostolus paulus
Ro. viiij. dicit : Non est volentis sed
nolle : neque currentis sed currere : sed
dei miserentis sed est utrumque : Si ergo vo
lumus ita currere ut comprehendamus. ad
matrem misericordie recurramus cum
devotissima salutatione : Ave etc.

His qui in stadio currunt omnes
etc. : Pro aliquali huius thematis
introductione occurrit tale dubium :
An beatitudo in hac vita acquiri pos
sit : hic n. videtur significare bravium
comprehensio, quam docet apostolus : Et vi
detur quod sic tali ratione : Beatitudo
est bonum intellectualis nature : quecumque
igitur habent naturam perfecte intellectualem,
illa possunt habere perfectam beatitu
dinem : Sicut angeli : seu substantie separate :
homines vero non habent perfectam natu
ram intellectualem : quod ex duobus
apparet signis manifestissimis : Unum
est, quia ea que sunt maxime intelligibi
lia, non possumus intelligere scilicet angelos
et substantias separatas : Aliud est quia ea que
intelligimus scilicet materialia vel immaterialia, non
nisi cum motu et discursu intelligimus :
propter quod non oportet ut beatitudo hominis sit

perfecta : sicut beatitudo angelorum : Sed
sit aliqua beatitudo que nobis competit
imperfecta et deficiens ab illa : et per consequens
que possit in hac vita acquiri :
Et hoc videtur esse de intentione aristotelis
in primo ethicorum : qui beatitudinem hominis
ponit in operatione virtutum, tamquam in
hiis que magis durant : Nam cetera
bona possumus inviti perdere : Virtu
tes autem non possumus perdere nisi velimus :
Et concludit aristoteles quod qui ad perfectam
virtutis operationem veniunt erunt
beati ut homines, quasi dicat non simpliciter
beati : sed quantum homini sufficere potest : et
sic beatitudo potest acquiri hic :

Contra hoc arguit S. Tho. in con. genti
les li. 3. c. 46. dicens : Licet homo
sit inferior angelis : est tamen superior
ceteris creaturis : ergo perfectiori modo
attingit proprium finem quam cetera omnia.
Sed videmus quod animalia et entia naturalia
quando attingunt fines proprios nil aliud
querunt : sicut grave quando est deorsum
quiescat : et animal cum fecerit suam dilec
tionem nil aliud querit : ergo multo
magis homo cum suum acquisierit
finem quiescere debet : Sed in hac vita
numquam desiderium hominis quiescat :
ergo in hac vita, non acquirit proprium
finem : et sic non potest esse beatus in hoc
statu : Probatur autem hoc per experi
entiam multiplicem : Sed sufficiat pro nunc
una : Omnes homines naturaliter abhorrent
mortem : nedum penitentem seu instan
tem : sed etiam cogitatam : quia deside
ramus semper vivere, et numquam mori :

Et tamen hoc desiderium impleri non potest
in hac vita : Omnes enim oportet mori :
Et ulterius quecumque boni habemus,
nescimus si durabit nobis usque ad mor
tem : et si durabit : per mortem tamen perdemus
omne presens bonum : ergo in presenti beati esse non
possumus : In futuro autem beati esse po
ssumus : Quia si nec in presenti, nec in futu
ro possemus esse beati, tunc naturale de
siderium beatitudinis esset frustra,
quod est impossibile Quia deus et natura nihil
agunt frustra : Et quia anima se
parata a corpore habebit modum intel
ligendi, sicut substantie separate, vel an
geli : Ideo beatitudo hominis erit ea
dem cum beatitudine angelorum :
Est autem beatitudo angelorum in vi
sione clara divine essentie, quia
aliter non potest quiescere desiderium
intellectualis nature : Et hoc ostenditur
quatuor rationibus : Prima propter defectum.
Nam est naturale desiderium, ut quando intel
ligimus aliquid cum defectu, inveniamus
ad intelligendum illud, sine defectu :
Unde non reputamus aliquid perfecte cum
gnoscere, nisi sciamus eius substantiam : et ideo
non quiescat desiderium in qualicumque
cognitione dei, nisi attingatur eius
substantia sicuti est : Secunda propter effe
ctum : nam est naturale desiderium ut
cognitis effectibus cognoscamus causam :
et sciato quod causa est, non quiescamus,
nisi sciamus quid ipsa est : Et ideo per
effectus cognoscere deum esse incitat
desiderium ad cognoscendum quid est,
et illa est beatitudo : Tertia propter in

finitatem : Nam est naturale desiderium
intellectus nostri infinitum adeo quod nullum
finitum potest eum quietare : Quacumque
n. finito, maius aliquid intelligendo,
non quiescat, nisi in infinito : Solus autem
deus est infinitus : ergo solum deum cogno
scere est vera beatitudo perfecta :

Quarta propter ignorantiam : Nam est naturale
desiderium sciendi veritatem : et pelle
di ignorantiam : cum autem incipimus
deum cognoscere, primum quod de ipso cognoscimus,
est quod non possumus eum cognoscere,
et sic remanemus in ignorantia : de
sideramus autem istam ignorantiam
repellere, quod fieri non potest nisi eum
cognoscamus : et sic non possumus per nos :
tamen qui dedit hoc desiderium, non
dedit illud frustra, igitur dabit ipse
electis suis gratiam ut cognoscant eum,
et sic erit perfecta beatitudo et erunt
perfecte beati scilicet in visione divine
essentie : que est denarius diurnus
qui datur operantibus in vinea : ipsa est
bravium quod comprehendit ab non cur
rentibus :

Ex hiis apparet
quantas patiebant angustias
preclara philosophorum ingenia : Nam
alexander et haverroys videntes
quod per scientias speculativas, non poterat
homo esse beatus, dicebant in hac
vita posse intellectum humanum uni
ri intelligentie separate et sic beatifi
cari :

Aristoteles autem videns quod non
potest in hac vita aliter cognoscere homo.
quam per speculativas scientias, dixit posse
hominem in hac vita esse beatum, non

pfecte: ſz ut hoīez: Dnſ. aūt yhſ. xpſ.
de hyſ anguſtijſ noſ liberanſ ait:
.Io. xvij. hec eſt uita eterna ut con
gnoſcant te ueꝝ deuz ec: ⁊ hoc
aplus innuit ſ'l noīe brauij in
themate ppoito: pauſ introducti
one ſufficiant que hucuſq: ſt dcā.

Hij qui in ſtadio currunt ec:
circa thema .4or. faciamus inqui
ſitiones: Vbi: Quō: Quā: ⁊ Qr:
ec: Quo ad pim ubi que
rit: Vbi: ſ. currendum eſt: Rndē:
q in ſtadio. ut dicit aplus: cō. qd'
uidebimus tria: Quid eſt ſtadiū.
Quid ſignificat ſtadium: Quō
omnes currunt in ſtadio: Sta
dium eſt octaua pſ miliarij: Eſt
aūt miliarium hñſ paſſus inpiales
mille: quoꝝ quilibz ht treſ paſſus
uſuales: octaua gº pſ miliarij ht
.125. paſſus maiores: qui ſt 375.
paſſus minores: Et tot paſſus ut
aiunt, ul' uerū ul' fabuloſe currebat
at hercules uno flatu quibz ex
pletis reſpirabat: ⁊ iō uocat' ſta
dium a ſtando: inoleuit aūt cōſue
tudo ut omnis locus qui eſt depu
tatus pcurſu equoꝝ, ad brauium
currentium uocatur ſtadium:
ec: Significat aūt ſtadium
miſeriam pñtis incolatus: quæ
uatur p. vij. dies cōtinue reuolutos.
⁊ bñ. quia ſtadium eſt ut diximus
pſ. viij.a miliarij, ab octenario
dicta, qui eſt nūs diminutus eo q
eius ptes aliquote nō pringunt ad

totū: Sūt .n. ptes aliquote octena
rij iſte: unum: duo: 4or. que ſimul
iuncte faciunt .vij. uocat' aūt pſ
aliquota que aliquotiens ſumpta
reddit totum adequate: Ex q̄ ſeq
tur q ultra medietatem nō eſt pſ
aliquota: citra medietatem quoq:
ternarius nō eſt pars aliquota oc
tenarij: Sic igit' pz q octenarius
innuit nobis ſeptenariū qui eſt
nūs miſerie nrē: de qua pulcra
figura habet' exodi. xx. in lege
pimogenitoꝝ in qua ſta ſcribit':
vij. diebus erit cū matre ſua: ⁊
die .viij. reddes illud mihi: Septē
diebus ſumus cū mrē nrā .ſ. terra:
Siue uiui: ſiue mortui .i. Septem
etatibus: quaꝝ una. ab adam.
uſq: ad noe: 2a. a noe. uſq: ad
habraam: 3a. uſq: ad moyſen: 4a
uſq: ad dauid. 5a. uſq: ad xpm:
6a. uſq: ad finem ſcl'i. vija. eſt
mortuoꝝ omnium etatum: die aūt
viija. i. in octaua gnāli reddentur
omnes electi deo ſuo in aīa ⁊ in car
ne, nūq: amplius morituri: ⁊
ab omni miſeria liberi: In
huius quoq: memoriam celebramus
quidem .lxxam. hodie, tempus expul
ſionis nrē de paradiſo recolentes.
⁊ cantantes in introytu miſſe qī
ex pſona adam pris nri. Circum
dederunt me gemitus mortis ec.

Omnes aūt in hoc ſtadio curru
nt, tripliciter. vz cū tpē. cū ap
petitu: cū libero arbitrio:

Dico pimo cū tpē. omnes currunt.
ut. Rª. xiiij. Omnes morimur ⁊ ſicut
aque dilabimur ſup terram, que nō
reuertuntur: Sumus .n. ſubiecti uari
etati ⁊ mutationi uſq: ad mortem:
ec: Dico 2o cū appetitu:
Fluimus namq: ſemp: ⁊ nulla ē
pmanentia in appetitu humano:
ex fluxu .n. tempis. cauſat' in no
bis fluxus diſpōnis corporee, ita
ut ſm illā. nō ſit idem cuil mane
⁊ ueſpe: Et inde eſt, id qd' una
hora nobis placet: Alia hora in ſe
ſtidium uertit'. ⁊ ſic nouitas ⁊ bre
uitas coīter placent omnibus:

Dico. 3o. cū libero arbitrio: ex
duobus .n. fluxibus pdictis naſcit'
iſte tertius: quia libeꝝ arbitriū
nrūm non eſt firmum, et' poſt ele
ctionem: ſz ſemp mutari poſſumus
de bono in malum: ⁊ de malo in bo
num: ni deus aſſiſtat pnilegio ſi
ngulari quibuſdam, ut nō dubita
mus de beata Vgine: Sz de lege
cōi omnes habemus mutantia cor
da: Et inde eſt q lz diuiſo calle,
ad unū tñ beatitudinis finem ut
dicit boetius. in lib. de cōſolatione
nitimi: queniāt: Sz hodie uidet'
nobis beatitudo cōſiſtere ingrediendo
mundi: cras uidebit' ingrediendo dey.
Et ſic in ſtadio omnes currunt: hr'
pimo pincipale: Quo ad
2m. pin'le cū queritur: Quō. Eſt
nōndum q lz omnes currant: nō tm
omnes accipiunt: ideo neccē eſt

uidere, aliquē ſpūalem modū curre
di, pter eos qui dicti ſt: innuit
aūt aplus hūc modum cū dicit. Vnus.
Vbi pimo dubitat': quō unus accipit
brauium: cū in euangº. dicat' q omnes
qui in uinea laborauerūt accep
erut mercedem: Ad qd' ſtatim dicat:
q ſi notet' que eſt merces, cōcorda
bit ſcriptura: dicit .n. q quilibz
accepit unū denarium: Ex q igit'
quō ſcriptura nos exercet p uarium
textum, declarans aliū: dicit gº
quia nō eſt niſi unus denarius q dat'
p mercede: iō non eſt niſi unus q illū
accipiat: quia. vz. qui currit unite:
Eſt aūt triplex unitas: Vna
currit ⁊ nō accipit: ⁊ ht duas
ſpēs: Alia currit ⁊ accipit: ⁊
ht tres ſpēs: Alia requieſcit ⁊ nō
currit: ⁊ ht .3. ſpēs. Et ſic ſt. viij.
unitates notande: Pima ē
unitas nāl's de qua boetius. in li.
de duabus naturis. ⁊ una pſona
xi. dicit: Omne qd' eſt, ideo eſt quia
unū nūo eſt: Iſta currit tripli
curſu: ſup' poito: quia omnis homo
ht nām ſuam unitatem: ſz hī non ſuffi
cit ad accipiendum: qr multi ſt uo
cati, pauci uō electi. ut in euangº.
hodierno: Secūda eſt unitas
carnalis. de qua gen. ij. erunt duo
in carne una: ⁊ iſta eſt unitas ui
ri ⁊ cōiugis: que ſignificat unitatē
⁊ humanitatis: ſz nō accipit, et'
iſta: niſi aliud addat': alioqn omnes
cōiugati acciperent brauium: quod

non est uero : neq: credunt .n. omnes
misterium xpi . 7 cetera . neq: omnes q
credunt operibus implent que fides do
cet : ideo non ista accipit :
.3a. est unitas . affectualis : 7 ista est
que omnes affectiones hominum deside
rium finale colligit : Unde licet appe
titus sint uarij ut diximus prius :
tamen unus debet esse firmus . s. appetitus
finis ultimi . ut omnia fiant ad hono
rem dei : non .n. perditur brauium pro
fugere fastidium cum ista corporalia :
non quando peruenerit usq: ad dei gloriam :
7 ista est unitas hominis ad se ipsum que
currit ad brauium / 7 accipit ipsum per
seuerando : ¶ 4a. est unitas
moralis . i. que est inter fratres . ut
dicitur in ps. Quam habitare fratres in unum
moris in domo : 7 ista nascitur de pre
senti : Nam qui secum est unitus
a nullo discordare potest : contra dicit
cato : conueniet nulli / qui secum dis
sidet ipse : Ipsa est dilectio proximi :
per hanc unitatem currit ad brauium
7 accipit : ¶ Va. est unitas spi
ritualis . de qua aplus . cor . vj . q
deo adheret unus spiritus est : ista quoque
nascitur de precedenti : Nam qui non di
ligit proximum suum quem uidet : deum
quem non uidet quomodo potest diligere . ait
.Jo. in sua . canonica . 7 ista quoq: currit
7 accipit brauium : ¶ Vja. est
unitas socialis . de qua augustinus . 19 .
de . ciui . dei . Pax celestis ciuitatis
est ordinatissima 7 concordissima
societas fruendum in deo : 7 inuicem

in deo : Ista unitas non currit amplius .
sed cucurrit 7 iam quiescit in brauio
adepto : ¶ Vija. est unitas perso
nalis : de qua .Jo. p° . Verbum caro fac
tum est : Ista unitas currit non pro se
sed pro nobis : 7 nunc brauio nobis adep
to / quiescit : 7 ista dat nobis brauium
.Jo. x . ego uitam eternam do eis :
¶ Viija. est unitas substantialis . de qua
.Jo. 5° . hij tres unum sunt : 7 ista
sine cursu quiescit : 7 ipsa est brau
ium : 7 uisio eius est tota merces sicut
augustinus . Hec de 2° principali . ¶ Quantum ad
3m. principale / cum queritur : Quare : i.
pro quam uiam debet currere qui uult ac
cipere brauium : datur ad presens triplex
responsio : Uz primo per figuram ueter
is testamenti : 2° per doctrinam sancti euan
gelij : 3° per solutionem incidentis du
bij : ¶ Per figuram ueteris tes
tamenti : respondetur sic : Nam in
.li. Regum . y . c . xviij . Scriptum est quod cum .35
Johab . interfecisset absalon . filium
7 hostem . dd . regis ysrael . Achimaas
filius sadoch . petijt a Johab licentiam
ut curreret : 7 annumptiaret . dd .
regi uictoriam / qui negauit ei dicens
non hodie : quia filius regis mortuus
est : Iterum . cusy . petijt licentiam
a Johab . currendi 7 annumptiandi . dd .
uictoriam 7 obtinuit / 7 cucurrit :
Quod cernens achimaas . petijt 7 ipse .
7 denegatum sibi est iterum : Sed tan
tam fecit instantiam quod obtinuit :
7 cucurrit : 7 preuenit cusy . dicit
autem scriptura quod iuit per uiam com

pendij : per quod innuit responsio ad nostram
inquisitionem cum petitur / per quam uiam
ut . s. currit . per uiam compendij . 7 non
per uiam communem . i. per semitam . non per stra
tam : ¶ Per doctrinam sancti euange
lij declaratur hec figura sic : Scrip
tum est .n. math . vij . Arta est uia
que ducit ad uitam . etc . 7 .Jo. xij° .
Volens dominus declarare istas duas
uias dicit : Qui amat animam suam
perdet eam : 7 qui odit animam suam in hoc mundo
in uitam eternam custodit eam : Unde
colligitur quod uia lata . est amor sui :
Via arta est odium sui : per illam iter
ad contemptum dei : per istam iter ad
brauium eterne uite : Et est si
militudo bona : Quia uia lata
in yeme est lutuosa / 7 ambulantes
in ea sepe cadunt : In estate est pul
uerulenta : 7 qui uadunt per eam ex
cecantur a puluere : quod significat : quod
hij qui diligunt inordinate se ipsos
tempore prosperitatis / excecantur : 7
non cognoscunt deum : Sicut scriptum
est prouerb . p° . Prosperitas stultorum
perdet eos : in tempore autem aduersita
tis cadunt in desperatione : 7 blas
femant deum / qui potestatem habet super
has plagas : sicut scribitur apocalypsis . xvj .
Qui igitur nolunt euitare utrumq:
malum / uadant per compendium : ut . s.
non faciunt desideria sua / contra dei
legem : sed orent dicentes / non tradas
me domine desiderio meo peccatori : hec
est uia penitentie : quam hodie inco
hamus . ¶ Per solutionem incidentis

dubij respondemus iterum ad inquisitionem
propositam : quia .n. plures uadunt per uiam
latam / quam per artam / uidetur sequi / creaturas
fecisse malum quam bonum : In contrarium est
quia scientia uirtutum nobis inserta est
a natura / ut tam gentiles quam theologi
dicunt : ¶ Ad hoc respondetur : quod in angelis
creaturis est bonum fecisse quam malum : ideo
plures de hijs sunt bona quam mala : In homi
nibus ecouerso . 7 licet sit nobis naturale bonum quo ad
rationem : tamen est nobis naturale malum cum
quo nascimur / quo ad sensualitatem / quod
in angelis non habet locum : non ualet
queri 7 dicere : cur non fecit deus nos sicut
angelos : quia non fecisset nos : Et licet
quo ad executionem mala sint for
tasse difficiliora quam bona : tamen quo ad
deliberationem mentis / faciliora sunt
mala : Ideo oportet per uiam artam currere :
Hec de . 3° . principali . ¶ Quantum ad . 4am.
inquisitionem : Quare : Dicitur quod propter
.3. currendum est modo predicto : 7 per uiam
predictam ut habeamus brauium :
7 Primo : Quia uia est longa :
2° . quia tempus est breue : 3° . quia impe
dimenta sunt multa : ¶ Via
est longa : ysaya . lv° . Sicut exaltantur
celi a terra / ita exaltate sunt uie mee .
a uijs uestris . dicit dominus . Sed non quod aliter
se habet deus ad amatores mundi . aliter ad
suos amatores : Nam quo ad primos dicitur
in . ps . Longe a peccatoribus salus : quia
iustificationes tuas non exquisierunt :
quo autem ad secundos : Scriptum est in
ps . prope est dominus omnibus inuocantibus
eum in ueritate : Unde notandum quod

q̄ illi ſolē ſt̄ ppe deū, q̄tūz poᵗᵉ eſt eē
ppe, qui de directo ſ̄bīaunt̄ ſibi: Dicr̄
aūt q̄tūz poᵗᵉ eſt: quia nō pōt ntā
creature appropinquare deo, quin
deus ſemꝑ ſit altior: Ideo dr̄ in. pſ.
Accedet homo ad cor altūz: .ſ. deo appro
pinquans: ⁊ exaltabit deus .i. ſemꝑ
altior erit: Qui uō nō ſ̄bīdunt
deo de directo, hij ſūt de quibꝫ ſcīptū
eſt: ecce qui elongant ſe a te ꝑibunt:
Audite exᵐ in ꝑſpectiua: Uadat unꝰ
ad ecclīaz maiorēz, ⁊ collocet ſe de di
recto ſ̄b ciculo lanterne: Ille ſolus eᵗ
ppe culmen illiꝰ ecctᵉ q̄tū poᵗᵉ eſt,
ſtantibꝫ in pauimento ectᵉ. Nam ceꝉi
q̄ aliȷ diſtabunt abeo ꝗtinue elon
gabunt a culmine: Linea .n. ppē
dicularis . eſt breuiſſima: Illi aūt
ſt̄ ꝑ ꝑpendiculariter ſtant ſ̄b diuiē ma
ieſtatis culmiē, qui uoluntarie
ſ̄bīdunt ei ꝗformantes ꝑ poſſe ſuā
uoluntatē, uoluntati dei: hij aūt
q̄ h̄ nō faciūt uolūtarie, tādez im
plebunt uoluntatē dei inuiti: ſꝫ
mictentur in tenebras exteriores:
iō q̄ ſe ſentiunt longe currunt:
Q̄d̄ nō: ❡ Tempꝰ .n. eſt breue
.Iob. xiiȷᵒ. homo natꝰ de muliere
breui uiuens tꝑīe. Sꝫ h̄ quoq: eſt
aduertendūz: q̄ breuiꝰ eſt tempꝰ
peccatorꝝ: q̄: iuſtorꝝ: iuxᵃ illud.
.pſ. Viri ſanguinūz ⁊ doloſi nō dimi
diabunt dies ſuos: De iuſto aūt
dicit: Conſumatꝰ in breui imple
uit tꝑa multa: Cauſa huiꝰ eſt
in extimatione metꝝ: Nāz mali

uellent ſemꝑ uiuere, ut poſſent,
ſemꝑ peccare, ut dr̄. ggꝰ. Ideo nūq̄:
tantūz uiuūt q̄ uideatur eis ſuffi
cere: Boni uō dicunt cū aplō. Cu
pio diſſolui ⁊ eē cūz xᵒ. ⁊ habent
uitāz in patientia ⁊ mortēz in deſide
rio: ſicut dr̄. heu m̄ quia incolatꝰ
meꝰ plongatꝰ eſt: Qui gᵒ uult ha
bere tempus longū currat ſic ſupᵃ
dictū eſt: ❡ Impedimenta .
quippe multa ſt̄: Et ꝑuīc breui
ter dicamꝰ ſic̄ quidā phꝰ. interrogā
tus ubi eſt homo: Rndit: in triplici
bello .ſ. inteſtino: Ciuili: ⁊ Exᵗ
neo: Bellūz inteſtinū habemꝰ in
carne nr̄a. que ꝗcupiſcat aduerſus
Spūz. ❡ Bellūz ciuile habemꝰ cū iſto
mundo: q̄ nūc ꝑblandiendo, nūc mi
nando, ſemꝑ ad malū nos inſtigat:
Bellū extᵃneū habemꝰ a demonibꝫ
q̄ utunt ⁊ nr̄e carnis petulantia
⁊ huiꝰ mūdi turbine, ⁊ eis addunt
ꝓꝑiāz maliciāz ad expugnandū
nos: Ideo currendū eſt ut ꝗprehen
damꝰ. hic ꝑ grāz: ⁊c̄.

.:~ Laus deo :~

❡ Ab eodēz Rᵐᵒ dnō. bar. lapaccio. in
S.ᵃ m̄ nouella: Dn̄ica in. lxᵃ. floren.

Semen habrae ſt̄ ⁊ ego:
.ij. cor. xi. c. ⁊ in epl̄a. hodiᵉⁿᵃ
⁊ dnꝰ quoq: yhꝰs xpꝰ ſemen habrae
eſt ſ̄m carnēz: atteſtante m̄re ſua
cūz dixit: Recordatꝰ ē mīe ſue ſic̄
locutus eſt ad habraaz. ⁊ ſemini eiꝰ
in ſecula: Nos uō qui xpiani ſumꝰ,
ſemen habrae ſumꝰ ſ̄m Spūz: q̄
ut nobis ad ſalutēz ꝓficiat dicamꝰ
❡ Aue. maria: ⁊c̄:
❡ Semē habrae ⁊c̄: ꝓ introductiō
noſtri ſ̄monis, mouebimꝰ dubiūz
qd̄ mouet .S. tho. in pᵃ. partꝭ. An
ymago dei reperiatur in omībꝫ hoībꝫ:
Et uidetur q̄ nō ꝑ duos .ſ. tex. aplicos.
q̄ in ꝗtrāz facē uident: Primꝰ eſt
.ro. viij. Ubi ſic dicit: quos deus ꝑ
ſciuit, hos ⁊ predeſtinauit ꝗformes
fieri ymaginis filij ſui: ꝑꝫ aūt ex
pdicatione dn̄ice ꝑcedentꝭ. q̄ non
omēs ſt̄ electi: Igitur nō omēs ſt̄ ꝗfo
rmes ymaginis filij dei: ⁊ ſic non
in omībꝫ ē: 2ꝰ tex. eſt cor. viijᵒ.
ubi ſic dicit: Vir eſt ymago dei:
mulier uō eſt ymago viri: Ex quꝰ
uidetur q̄ mulieres nō ſint ad yma
ginē dei. ⁊ h̄et ꝓpoⁿᵗ in oppoᵐ ē tex.
ꝓphicus. pſ. dd. Ubi dr̄. Verūtn̄ in yᵃ
gine ꝑtranſit homo .i. uiuit: ⁊ q̄z
dicit indefinite homo, uidr̄ nāz ſigni
ficare que dr̄ ad ymaginē dei:

Et h̄ eſt uerꝝ: ſꝫ ꝓ intellectu mate
rie, ⁊ ꝗtrarioꝝ ſolutione eſt nōndūz,
q̄ hō dicit ad ymaginē dei, ſ̄m id
qd̄ in deo eſt potiſſimū .ſ. intelligere
⁊ amare ſe ipm̄ qui eſt obiectūz no
biliſſimū intellectꝰ ⁊ uoluntatꝭ. ⁊
in h̄ eſt deus n̄alit beatꝰ: ❡ Eſt
igitᵘ hoīꝫ triplex drīa, quo ad hos
actꝰs: Quidāz h̄nt potentiāz ⁊
facultatē intelligendi ⁊ amandi deū,
in q̄tūz h̄nt intellectū ⁊ uolūtatēz,
q̄ ſt̄ n̄ales poᵗᵉ ⁊ h̄ eſt cōe omībꝫ hoī
bus maſculis ⁊ feminis, magnis ⁊ ꝑ
uulis, ſapientibꝫ ⁊ inſipientibꝫ: nō
.n. de uſu nūc eſt quo: ſꝫ de poᵃ n̄ali.
⁊ hoc mō eſt ymago dei in omībꝫ
hominibꝫ: ❡ Quidāz h̄nt uſūz harꝝ
potentiarꝝ ⁊ exercent eas circa
deūz intelligendo eūz ꝑ fidēz, ⁊ a
mando ꝑ caritatēz: ⁊ hic modꝰ eſt
imꝑfectus de quo dicit aplꝰs in epl̄a
dn̄ice ſequentꝭ. cor. 13. cūz aūt ue
nerit qd̄ ꝑfectū eſt ⁊c̄: ⁊ iſti ſt̄
ad ymaginēz dei ꝑ ꝗformitatem
gratie, ꝑ quā dicimᵘ diuine ꝗſortes
nature: pe. ſᵒ. ⁊ iſto mō nō eſt ī omībꝫ,
ſꝫ in ſolis iuſtis: Quidā h̄nt uſūz
harꝝ potentiarꝝ ꝑfecte .ſ. uidendo
ꝑſonaliter diuināz eſſentiāz ⁊ ea fru
endo cū omi quiete deſiderij: ⁊ iſti ſt̄
ꝗformes ꝑ gloriāz: ⁊ ſic non ſt̄ ad yᵃ
ginē n̄ ſoli beati: Et iſta diſtinc
tio trahit ex glo. ſup illd̄. pſ. Signa
tūz eſt ſup nos: Ubi dicit triplicem
eē ymaginē .ſ. creationis. recreati
onis. ⁊ ſimilitudinis: pma eſt in oībꝫ:

2ª in iustis: 3ª in beatis: Secundum primum modum
omnes homines sunt semen habrahe: typice
enim habraam significat deum patrem. quemadmodum ysaac significat filium dei. et iacob
spiritum sanctum. esse ergo semen habrahe, est habere
patrem deum, ut innuebant iudei qui dis
putantes cum domino. Io. viii. postquam di
xerunt pater noster habraam est, subintule
runt nos ex fornicatione non sumus na
ti: unum patrem habemus deum: esse ergo
semen habrahe, est idem, quod esse ad yma
ginem dei: sic apostolus videtur interpretari
verbum arati poete: actuum. 17. qui dixit
dei enim et genus sumus. est igitur ymago
dei in omnibus hominibus: nunc solvuntur
contraria: Ad primum textum apostoli ubi dicit quos pre
sciuit etc. patet quod ille textus loquitur de conformitate gratie et glorie. quam diximus non
esse omnibus communem ex supradictis. Ad 2m
dicitur quod ymago dei principaliter stat in
assimilari deo in potestate intelligen
di et volendi, ut dictum est: non tamen repugnat
nenit secundario habere aliquas similitu
dines cum deo in aliis dignitatibus suis
sicut est hoc scilicet quod ipse est principium et fi
nis omnium ut dicitur apocalypsis. xxii. ego sum a
et ω. principium et finis. et ipse a nullo de
pendet ut a principio vel fine: Quantum tamen ergo
ad principale quod pertinet ad interiorem dei
tatem viri quam mulieres sunt ad ymaginem
dei: sed quo ad utilitatem cuiusdam vir habet
aliquam similitudinem cum deo quam non
habet mulier: Unde subdit ibidem apostolus non
enim vir ex muliere: sed mulier ex viro:
neque vir propter mulierem: sed mulier propter
virum: Ex hiis potest concludi in

tellectus thematis. duplex. scilicet carnalis
et figurativus. Nam carnaliter apostolus
redarguens quos pseudo apostolos qui
perturbabant ecclesiam gentium dicentes eos
oportere circumcidi, sicut ipsi erant et iac
tantes se esse de genere habrahe et ysrae
litas et similia. dicit paulus non plus propter
hoc illis debetis credere quam mihi. quia
et ego ysraelita sum sicut ipsi. et de semine
habrahe sicut ipsi: Ideo non credatis eis
etc. Typice autem per hoc denotatur
quod quilibet predicator et doctor potest dicere
contra philosophos et hereticos, qui conantur per ratio
nes naturales et alias vias humanas
seducere christianos, dicentes ista potest ignorare
ratio: et non sunt credenda, que ratione
capi non possunt. Dicat augustinus. di
cat ambrosius. dicat gregorius. et quilibet doc
tor catholicus: Illi rationales sunt et ego:
Illi intellectum habent, per quem ad yma
ginem dei sunt et ego: non propter hoc magis
credendum est eis, quam mihi: quod ista genus
et misteria fidei excedere rationem
sicut ipsi: sed et agnosco quod deus est maior
quam ratio humana possit attingere:
et ideo capio cum apostolo omnem intellec
tum in obsequium fidei: et Sic patet
quod semen habrahe esse, est ad ymaginem
dei esse: et hoc est propositum principaliter huius thema
tis: Semen habrahe sunt et ego. id est
supra. et quia in evangelio. 4or ponuntur
semina: ideo notandum quod 4or semina semi
navit deus. scilicet: Semen angelorum
in celo empireo: Semen hominum in para
diso: Semen virtutum in corde hu
mano: Semen divinum in virginis

utero: Quantum ad primum semen
notanda sunt. 3. scilicet. primo Angeli sunt ad yma
ginem dei: 2º quod semen angelorum
cecidit secus viam: 3º quod hoc semen
conculcatum est et volucres celi comede
runt illud: De primo est
auctoritas dyonisii. et omnium theologo
rum: et damascenus dicit quod id quod secundum yma
ginem dei intelligitur. significat et ar
bitrio liberum et per se potestativum,
et tales sunt angeli: Quod autem ista patet. in
telligimus enim per angelos substantias quasdam
immateriales, que ex hoc ipso quod immateriales sunt
actu, sunt intelligibiles: sed cum intelli
gibile in actu. secundum philosophum. sit intelli
gens in actu, concluditur quod sunt intellec
tuales nature: Sed quia ista ratio est
nimis subtilis: accipe unam faciliorem:
Omnis substantia que non habet aliquam operatio
nem est frustra, et per consequens nihil est,
quia deus et natura nihil frustra agunt:
Substantie igitur ille intellectuales,
frustra non existentes, aliquam opera
tionem habent, non corpoream, igitur
incorpoream: prima autem operatio incor
porea est intelligere, quia aliam fin
gere non licet: ergo angeli sunt intelligen
tes: Ad omnem autem cognitionem sequitur
appetitus amoris vel odii: vocatur
autem appetitus intellectus, voluntas,
que ideo libera est, et ad oppositos actus fle
xibilis, quia intellectus intelligit uni
versalia, que multa sub se habent:
et sic inductive patet quod angeli sunt ad yma
ginem dei: Alioquin, sicut corpus animalis
est mortuum, cuius operatio cessat vite,

que est motus cordis: Ita angeli esse
nt nihil, si non haberent intellectu
alem operationem: De 2º nota
quod dicitur Job. 40. Ipse est principium viarum
dei. et loquitur de lucifero: Vie dei vo
cantur processus divine bonitatis in
creaturas, quarum principium est lucifer,
quia est principalis inter omnes crea
turas: et primum creatum: Potest autem
esse duplex intellectus huius dicti:
Unus est, quod primum intelligitur post
quod, alia: et hic fuit intellectus gregorii
nazanzeni. cuius auctoritati nullus
umquam contradixit: Ideo greci omnes illud
tenent: et Ieronimus. qui eius fuit dis
cipulus. scilicet quod angeli fuerunt creati
ante mundum corporeum. Unde Ieronimus.
super epistolas ad thessalonicenses. dicit. Sex mi
lia nondum nostri temporis complen
tur annorum: et quanta tempora, quantasque
seculorum origines fuisse arbitran
dum est, in quibus angeli: troni: et
dominationes, et ceteri ordines deo
servierunt: Alius est latinorum omnium
iudicium, quod primum non intelligitur post
quod alia: sed ante quod nihil: et quod ange
li fuerunt creati cum mundo corpo
reo: quia eccli. xviii. scribitur: Qui
vivit in eternum creavit omnia simul.
et ista est magis consona rationi: quia
angeli sunt pars universi deputati
ad gubernationem mundi corporei:
Cum igitur dei perfecta sint opera. deut.
32. videtur rationale quod omnia simul fe
cerit, ut universum perfectum consti
tueret: et hoc consonat textui. Job. ubi

super. Dicit enim sic: Ecce behemoth quem feci tecum: ipse est principium viarum dei: et qui fecit eum applicabit gladium eius: Behemoth interpretatur bestia a vastando, et significat Luciferum: qui aliquando vocatur hebraice Labadon. grece apolion: Latine exterminans: quem feci tecum dicit: quia simul factus est cum homine. Licet ad exercitium hominis sit deputatus: sed qui fecit eum vicit gladio eius: non enim quantum vult nocet: sed quantum deus permittit. Cor. x. Fidelis deus qui faciet proventum. id est virtutis augmentum etc. ¶ De 3o nota quod hoc semen conculcatum est et volucres celi comederunt illud: volucres celi in hoc loco significant cogitationes iniquas superbie: que comederunt omnem virtutem et gratiam Luciferi, qui dicebat in corde suo: In celum conscendam etc. et consedit similis ero altissimo: Cui dicitur Ys. 14. Quomodo cecidisti lucifer etc. Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci: Nec tamen omnes sic corruerunt. Dicitur autem apoc. 12. quod traxit terciam partem stellarum, ponens numerum certum pro incerto, solum ad innuendum quod plures remanserunt quam ceciderunt: hic decimo semine: ¶ Quo ad 2m semen non similiter 3. videlicet primo quomodo homines sunt ad ymaginem dei: 2o quod semen hominum cecidit super petram: 3o quod natum aruit quia non habebat humorem: etc. ¶ Decimo non oportet replicare que dicta sunt: sed solum ostendere quod differentia est inter ymaginem angelorum et hominum quantum ad claritatem et obscuritatem: quia in angelis est ymago dei multum clara, quia intelligunt deum multo limpidius quam nos in presenti statu: quia cognoscunt deum per suas essentias, que sunt nobiliores omnibus entibus corporeis incomparabiliter: Et non unam comparationem quam facit S. Tho. iiio contra gentiles. dicit enim de re excellentissima habet maiorem notitiam ille ille qui cognoscit illam maiori excedentem rusticus qui non cognoscit nisi verbi gratia rectorem. aliter cum quando audit quod domini florentini sunt valde potentes super omnes subditos, dicunt ita est quod sunt potentiores quam potestas nostra: Cives autem qui sciunt aquitaneum pisarum et aretii et ceterarum civitatum maiorem habent cognitionem de dominorum florentinorum magnitudine: Ita nos cognoscimus quidem deum omnia excedere: sed aliter intelligimus quia, non possumus perfecte nisi corporalia: Angeli autem cognoscunt eum excedere mentes angelicas, que sunt multum elevate super omnia corporea: Ideo intelligentiam habent, clariorem de deo quam homines: et per consequens ymaginem puriorem:

¶ De 2o. nota quod adam poterat dicere, quando fuit creatus. Statuit super petram pedes meos, et direxit gressus meos: Fuit enim creatus in quadam magna firmitate, ut posset numquam mori, quamdiu directe sub deo stetisset: Sic dicitur preterita declaratum, quod est stare directe sub deo: Erat enim creatus rectus id est cum voluntate adeo directam ad deum: et quamdiu sic perseverasset, nec corpus anime, nec sensualitas rationi repugnasset. et sic dico quod semen hominum cecidit super petram: ¶ De 3o. scilicet quomodo statim aruit quia non habebat humorem: Nota quod humor significat humilitatem que sicut nutrit caritatem sicut oleum lumen ignis: Erectus est autem in superbiam et dixit in corde suo: Semen abrahe sunt et ego. id est angeli sunt ad ymaginem dei et ego: Ideo sicut ipsi cognoscunt bonum et malum, cur non ego: non ne licet mihi quod volo facere etc. Aruit in tempore temptationis, cum audivit eritis sicut dii: et extunc dicit: Percussus sum ut fenum et aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. id est volui comedere prohibitum cibum: et sic non amplius super petram. sed super terram sunt pedes mei: quia dictum est ei: terra es et in terram ibis: careamus igitur superbiam: ¶ Non tamen imputandum est apostolo ad iactantiam, quod dicit semen abrahe sunt et ego. Sic dicam imputandum esse primo homini: quia verba iactantie possunt sine iactantia dici: vel in periculo proprio: Sic ezechias dixit. Ys. 38. memento domine quod ambulaverim coram te corde perfecto. etc. vel in periculo aliorum sic hic facit apostolus. ne decipiant pseudoapostoli apostolis fideles. Et quanta sit eius humilitas, apparet ex tota ista epistola: Ubi etiam narratis revelationibus dicit, datus est mihi stimulus carnis mee: Sic dico hic, ministri christi sunt et ego. ut minus sapiens dico plus ego. et ista sufficiant de 2o semine: ¶ Quo ad 3m semen scilicet virtutis. similiter 3. primo Quomodo pertineat ad ymaginem dei: 2o. quomodo ceciderit hoc semen inter spinas. 3o. quomodo sit suffocatum et fructum non faciat: ¶ Decimo nota quod damascenus dicit quod esse secundum ymaginem intellectuale significat, arbitrio liberum et per se potestativum. quod vero secundum similitudinem, virtutis quantum possibile est homini dilectorem esse. Ex quo apparet tanta differentia inter ymaginem et similitudinem: Unde vocatur homo iustus habere ymaginem veram: nam illa est ymago vera que plus assimilat: homo dilector virtutis plus assimilatur deo. igitur etc. Semen igitur virtutum facit ad perfectionem ymaginis: ¶ De 2o. scilicet quomodo hoc semen cecidit inter spinas: Nota quod deus seminavit hoc semen in corde humano: triplicater: per naturam: per gratiam: et per doctrinam: Dico primo per naturam: quia sicut dicit Cicero in tusculanis: natura exercitatione virtus efficitur: Quamvis igitur est rationalis per naturam, habet rationem, que est semen omnium virtutum: Nam verbi gratia. Ratio tibi dictat, ut nemini facias quod non velles tibi fieri: si hoc exerceas. efficieris iustus: Item ratio dictat, ut in quolibet opere tuo respicias finem: si hoc exerceas efficieris prudens: et sic de aliis. Dico 2o. per gratiam: quia ad perfectionem hominis voluit deus etiam dare vir-

tates infuſas, ultra naturales. ꝓpter duo. ſ.
ſui maieſtatem: ⁊ nr̄am neceſſitatem:
ꝓpter ſui maieſtatem: quia ſicut uult om̄
dare ꝗ poſſit ſine cauſis ſecundis
facere quecumque uult: ſicut ſanat
ſine medicina: ita et ſine ope nr̄a.
infundit nobis uirtutes: propter
nr̄am neceſſitatem que eſt duplex:
Una eſt cōīs nobis ⁊ angelis: quia ſ.
aſſumendi ſumus ad ſtatum q exce
dit facultatem noſtram naturalem: quia
nec oculus uidit etc. dicit apls. cor. 2°.
et habes ab yſaya. 64: et ideo oꝫ
media habere etiam ſupnaturalia: hec
ſunt uirtutes infuſe, ſine quibus nec nos
nec angeli poterant mereri: Alia
neceſſitas eſt in nobis. que nō eſt in
angelis: ſ. quia ꝑ peccatum natura
ta eſt in nobis: ⁊ ſemen naturale uirtutum
eſt offuſcatum ſpinis ⁊ tribulis. gen.
.3. Spinas ⁊ tribulos germinabit
tibi: que ſunt. expoſitione dicte, ſollici
tudines: diuitie: ⁊ uoluptates uite:
etc: ¶ Dico 3° ꝓ doctrinam. ⁊
hec eſt utile ad duo: primo ut exerceā
tur in nobis ſemen uirtutum naturale:
ne omnino ſuffocetur a ſpinis ⁊ tribulis:
2° ut prepararetur cor nr̄m ad ſu
ſcipiendum ſemen gratie. quod qui habet, du
habet nō pōt peccare. Io. 3. Quoniam na
tus eſt ex deo nō facit peccatum: quia
ſemen dei manet in eo: Sed heu. ꝓh.
⁊ ſecundo uirtutum ſemini ſucceſſerunt
ſpine: hoc autem ſpinas iam exortas
repit: ideo ſemen doctrine parum ꝓ
ficit, quia inter ſpinas cadit:

¶ De tertio. ſ. quomodo hoc ſemen ſuffocatur,
eſt leue iam intelligere: quia ſicut
terra nō pōt humorem ſuum totum
mittere ad bonum ſemen, ſi nutrit ſpinas
⁊ tribulos: ſed oꝫ quod euellantur: ita ꝓſ
tibus intentus minor eſt ad ſingula
ſenſus: ꝓpterea ſcribitur. Iere. 4°. Noua
te nobis nouale, ⁊ nolite ſerere ſuper ſpi
nas. i. cum itis ad predicationes, nolite
retinere, ſed deponite ſollicitudines
diuitiarum ⁊ uoluptatum: Circum
cidimini dn̄o, ⁊ auferte preputia cor
dium ueſtrorum. i. ſuperfluitates cogita
tionum: ſequitur: ne forte egrediatur
uelud ignis indignatio mea ⁊ ſuc
cendatur, ⁊ nō ſit q extinguat
ꝓpter maliciam cogitationum ueſtrarum:
nec dicas ergo melius eſt nō audire uer
bum dei: quia dicitur tibi, noluit in
telligere ut bene ageret: h. de. 3°.
Semine: ¶ Quo ad 4m ſe
men. ſ. diuinum. ſimiliter. 3. ſ. primo quomodo
hoc ſemen eſt uera ymago dei: ſecundo quomodo
mō cadit in terram bonam: ſ. 3°. quomodo
faciat fructum centuplum: ¶ De
primo nō oꝫ quod repetatur poteſt cognoſci cau
ſa ꝑ effectum: ut dicit S. tho. in 3°.
contra gentiles. ſ. primo diſcurre
ndo a notitia effectus, ad notitiam
cauſe: ⁊ iſte eſt modus hominum q eſt
imperfectiſſimus. ſ. 2° cognoſcendo cau
ſam in effectu uno conceptu: ſicut yma
go reprīitur in ſpeculo uno uiſu:
⁊ iſte modus eſt angelorum cognoſcen
tium deum in eſſentijs mutuis nō
in ꝓprijs. ſ. 3° cognoſcendo cauſam

in effectu qui ſit ipſe cognoſcens: ſicut
ſi archa haberet intellectum cognoſ
ceret artem fabri in ꝓpria ſua forma
⁊ ſic cognoſcunt angeli quilibet in
ſe ipſo. Sed quia effectus non adequa
tur cauſe, nō ꝑ hoc uident diuinam
eſſentiam ſicuti eſt in ſe: Si autem ali
quis ꝓductus adeo adequaret ꝓdu
centem, ille cognoſceret eſſentiam
dey ſicuti eſt: talis eſt filius dey:
ideo homines habent ymaginem dey obſcu
ram: Angeli claram: ſed tamen nō exp
ſſam: ſed impreſſam: Filius autem dey,
eſt ymago dey expreſſa: dequa
hebre. pr° Splendor glorie: ⁊ figura
ſubſtantie: ¶ De 2° dico quod cadit iſtud
ſemen in terram bonam. i. in beate uir
ginis utero: Que ſola beata uirgo
ſpinas ⁊ tribulos nō habuit inter omnes
qui ſeminaliter de Adam exierunt,
ſed fuit in ea gratia ſanctificationis in
utero tanti ualoris, quanti fuit in ſtatu
Ade originalis iuſtitie, quantum ad uitan
da peccata, ſicut aug. dicit expre
ſſe. in li. de na. ⁊ gra. ſ. quod cum de
peccatis agitur. de. Sca. Virgine. a.
nullam uult queſtionem habere: ideo ipſa
nō fuit ſub Viri poteſtate, ſicut Eua.
Nam pius liberator humane na
ture fuit ei reuelatus, quam yoſeph.
Viro ſuo: ¶ De. 3°. quomodo hoc ſemen
faciat fructum centuplum: exponit
marcus. hanc parabolam ſeminis,
narrans in. c. 4°. Ubi dicit aliud
cecidit in terram bonam ⁊ faciat fruc
tum creſcentem ⁊ aſcendentem. quia. ſ.

ſuos fideles, numero multiplicatur ⁊ me
rito, faciens eos creſcere de uirtute
in uirtutem, ⁊ aſcendere ad uidendum
deum deorum in ſyon. De hoc fructu
dicitur yſa. 4. Erit germen eius glori
oſum. ⁊ fructus terre ſublimis: quod
ipſemet. Io. 12. aperuit cum dixit:
niſi granum frumenti cadens inter
ram mortuum fuerit etc. Quod expo
nens apls phy. 2°. ¶ Nam ⁊ ita eius
actum ſibi infert: ꝓpter quod ⁊ deus exal
tauit illum etc: hoc eſt uerum ſemen
habrahe. in quo benedicende erant
omnes gentes. ut exponit apls.
gal. 3°. Non dixit in ſeminibus quaſi
multis: ſed quaſi in uno. ⁊ ſemini tuo
qui eſt xp̄s. qui ſeruos ſuos ſublimes
faciat. hic ꝑ gratiam ⁊ in futuro ꝑ gloriam: —

Laus deo :

Abcedez. Rmo dño. Bar. lapac
ac. epō caron. Ibidez. Dominica
In Quinquageſima :

Si linguis hoīz loquar ⁊
angeloꝝ, caritatez aūt
non habeaz. factꝰ ſuz uelud eſ ſo
nans. aut cymbaluz tyniens. cor.
xiij. ⁊ in ep̄la hodierna : ymo dico
plus ꝙ ſi beata Virgo. que cōcepit et
peperit xp̄m. nō habuiſſet cari
tatez, non fuiſſet ſalua : ſꝫ ip̄a uo
cat̄ mater pulcre dilectionis. ecc.
xxiiij. Ideo ſi huiꝰ uirtutꝰ uirtutez
cognoſcere uolumꝰ. ei humilr dicamꝰ
Aue grā. ecꝰ.

Si linguis hoīz. loquar. ecꝰ. Pro
introitu huiꝰ predicationis. occurrit
hꝰ queſtio, quaz mouet. S. tho. q. 120.
Utrum angeli loquant̄ ſibi inuicē
⁊ probat ꝙ nō auctate : rōne : ⁊ exe.
Aucte, ſic dicit grē. in. xviijo. moral.
ꝙ in ſtatu reſurrectionis uniꝰ cuiꝰq: mentē
ab altiꝰ oculis membroꝝ cōplacen
tia ul' corpulentia nō abſcondet.
ſꝫ in angelis nō est corpulentia, ergo
non eſt ibi eſ aſcenſio mentꝰ : nec
p̄ cōns neccāria locutio Ratione ſic
duplex eſt locutio : interior ⁊ exte
rior : p̄ interiorē quis ſibi ipi loqt̄ :
p̄ exteriorē alteri : ſꝫ interior lo
cutio fit ſola mente : exterior aūt
corpore : in angelis nō est corpꝰ,
ergo nec exterior locutio : nec p̄ cōns uniꝰ

angelus alteri loqt̄ : Exo. ſic : q loqt̄
alteri excitat illuz ad audiendum : ex
citatio aūt fit aliquo ſenſibili ſigno :
ſꝫ uniꝰ angelus alteri nō pōt facere
ſenſibile ſignū : ergo nec loq : In ȝ
triuz eſt thema noſtruz ubi ponit
angelos linguis loqui ecꝰ : Ad iſtā
queſtionez dicit̄ ꝙ in angelis eſt ali
qua locutio : ſꝫ qualis ſit inueſtigan
duz eſt. ut dicit grē. in. ijo. moral.
l. Dignū eſt inquit ut mens nr̄a
qualitatez corporee locutionis exce
dens ad ſublimes atq: magnificos
modos locutionis intime ſuſpenda
tur : Quod ut intelligamꝰ aduer
tendū eſt dicit doctor. ubi ſup̄. ꝙ
intelligibile eſt in intellectu. triplr.
s. habitu : actu abſoluto : ⁊ actu re
lato : Et uoluntas eſt cuiꝰ imꝑio
de uno gradu transfertur intellꝰ
in aliuz. s. de p̄o in 2m. quia habitus
eſt quo quis utit̄ cū uoluerit, ſm
phoſ : de 2o quoq: ad. 3m. ut. s. mani
feſtet alteri cōceptus mentꝰ : in p̄mo
gradu nulla eſt locutio : in 2o. loqt̄
mens ſibi ipi : ⁊ cōceptus ille mentꝰ
uocat̄ uerbuz cordis : 3m eſt gradus,
eſt locutio ad aliuz, cuz angelus p̄
uoluntatē ordinat ſuuz cōceptuz ut
manifeſtet alteri : Et iſto mō ē
cōcluſio uera. ꝙ angeli loquant̄ ſibi
inuicez : Miſeri. n. eſſent ſi non
poſſent ſuos cōceptus inuicez exp̄
mere, ſicut nos : aut inuicez oc
tare : Ad auctatē dicit̄ ꝙ hō habꝫ
2as clauſuras, q̄ ita admanifeſta

tionē ſui cōceptus ad ex. s. uoluntatez :
ſup̄ nō pōt niſi ſolus deus : Unī nec
angelus : nec dyabolus pōt cōceptū me
uz ſcire ſi ego nolo : Itꝰ habꝫ corpꝰ
groſſitiez, que ſe impedit : qz nil pōt
eſſe in noſtro intellectu, niſi p̄ius fuit
in ſenſu : Angeli nō hñt niſi p̄m ⁊ io
ſtatz cū uolunt ſuos p̄dunt cōceptꝰ.
In reſurrectione uo groſſities corporis nō
impediet aīaz : ſꝫ ei in omībꝫ obedi
et, quo ad beatos. de quibꝫ grē.
loqtur : ⁊ Ideo loquent̄ ſibi inuicem
beati et abſq: uoce ſi uoluerint : ⁊
ſi uoluerint utent̄ uoce, ad gloriā
cōditoris, qui reformabit ⁊ non deſtr
uet naturaz : Ad rōnez dicit̄ ꝙ
rurſus locutio interior ſꝫ diſtingui
tur. s. ad ſe ⁊ ad aliū : ⁊ ꝙ in nobis
nō ſuffiat locutio interior ad aliū
p̄ corꝑis impedimentū, qꝺ nō eſt in
angelis : ⁊ Ideo nō indigent exteri
ori locutione : ſꝫ interiori, que eſt
uoluntaria ordinatio ſui cōceptꝰ,
ad alteroꝝ : Ad exm. dicit̄ ꝙ non ē
ſile in angelis. ⁊ in nobꝫ : quia an
geli beati ſemꝑ ſe inuicez uident :
⁊ p̄ cōns ſemꝑ uidet uniꝰ quicqꝺ in
alio eſt ad ſe ordinatuz : Unī nulliꝰ
nutus aut ſignū ibi expedit ſꝫ
loquendo nihil, an beatitudinem,
⁊ in demonibꝫ ergo dicit̄. ꝙ ſic ſenſus mo
uetur a ſigno ſenſibili : Ita intellec
tus mouet̄ ſeu excitat̄, nutu uel
ſigno intelligibili : Unī nō p̄ hꝰ expe
dit linguaz hr̄e, ul' digitez. ⁊ non
ſt in angelis, niſi metaꝑ. Unī lingua

angelica, nō eſt aliud, niſi uirtus an
geli, qua potens eſt exp̄mere cōceptū
ſuū alteri : Et ſic pꝫ de q̄ōne que
ꝑpoſita eſt : precipue ad declaran
duz illud : Si linguis hoīz loquar
⁊ angeloꝝ : ⁊ iſta p̄ introduction
ſufficiant : Quia nō hꝫ
eſt p̄n̄m. totiꝰ hodierne ep̄le. Libet
ex tota ep̄la. 4or. cōſiderationes colli
gere : nō ſ ordinez lr̄e. ſꝫ ſ ordinez
materie. vꝫ. Prima eſt circa diffe
rentiā uitij ⁊ uirtutꝰ : 2a eſt cā
differentiaz caritatꝰ uirtutez ⁊
caritatꝰ : 3a eſt cā differentiā
p̄ntꝰ uite ⁊ future : 4a eſt cā di
fferentiaz fidei ⁊ ſpei in p̄ntī : Et
ſm hꝰ erunt p̄tꝰ ſmonis 4or. ꝑtes.
ecꝰ : Primaz drīaz innuit
ap̄lus cuz dicit in hac ep̄la : Cuz eēz
paruulus, ſapiebaz ut paruulus : ecꝰ :
cuz aūt factus ſuz vir ecꝰ : Ubi pōt
cōparari paruulus peccatori : ⁊ vir.
hoī iuſto, p̄ quarto dicit̄ auctate :
Sunt aūt in ſuma tres drīe inter
eos : Prima quia paruli debiliter
cognoſcunt : ⁊ hꝫ. 3. 2a quia pa
uuli inordinate affectant : ⁊ hꝫ. 4.
3a quia paruli imꝑfecte operant̄ : ⁊ hꝫ
et. 3. et ſic ſt. x. in uniuerſo cōditio
nes paruli : Primo bonū a
malo nō diſcernunt : ſic peccatores :
yſay. Vo. Veh. qui dicatꝰ bonū malū,
⁊ malū bonū : 2o. falſū p̄ uero
ſcale reddunt. ep̄h. 4. Ut iam nō
ſimꝰ ſic paruli fluctuantes, ⁊ circū
ferramur omī uento doctrine :

3º. Inutilia utilibus preferunt. prov. 1º.
usque quo parvuli diligitis infantiam: et stul-
ti ea que sibi noxia sunt cupient. Exº.
in moyse, qui ut dicit hebreus, gene-
auro prelegit: ¶ 4º. ludis assi-
due intendunt. Job. xxi. Parvuli
eorum gradiuntur quasi greges et infan-
tes eorum exultant lusibus: Est
autem ludus provocatio aut causa ma-
gni mali: Sicut delphyni saltantes
annunciant tempestatem: exo. 32.
post lusum occisi sunt 23 milia: Et
math. 14. post saltum puelle inter-
fectus est Johannes ab herode: ¶ 5º.
Libenter dormiunt et vix excitantur.
ephe. 5. Surge qui dormis: et exurge
a mortuis et illuminabit te xpistus.
¶ 6º. timidi sunt. Job. 5º. parvulum
occidit invidia: Narrat augustinus in
1º li. confessionum se vidisse parvulum infantem,
non dum loquentem, et contineri tor-
ue aspicientem pallore respersum
ex zelo: hii ex parte diaboli sunt ut dicit
sapientia. invidia diaboli etc: contra quod
ultimum genus. Si invidia facile ca-
rere desideratis, illa hereditatem affe-
ctatis, quam nulli possidentium non an-
gustat: ¶ 7º. Solidos cibos ca-
pere non possunt. cor. 3. tamquam par-
vulis in xpisto. lac vobis potum dedi non
escam: non dum enim poteratis: sed nec
dum quidem potestis quia affectum. scilicet ad
carnalia: ¶ 8º. nequeunt
laborem sustinere: sic peccatores
in labore hominum non sunt: et sequitur et cum ho-
minibus non flagellabuntur. supple.

sed cum demonibus. qui scilicet in inferni delitys
etc: ¶ 9º. semper comedunt,
prov. 30. tria sunt insaturabilia, et quartum
quod numquam dicit sufficit. infernus scilicet
superbia: et os vulve scilicet luxuria: et
terra que non satiatur aqua scilicet gula:
ignis vero numquam dicit sufficit scilicet avar-
itia que semper dicit affer: affer:
¶ 10º. et ultimo semper simulate sunt in
more vivunt. gal. 4. Quanto tempore
heres parvulus est etc. Jo. 8º. Qui fa-
cit peccatum servus est peccati: et si
a peccato cavet, timore non amore
facit: Vir autem scilicet homo virtuosus, et
plures conditiones habet oppositas ut
patet discurrendo per singula: quod causa
brevitatis obmitto: Hec de primo principali.
¶ Secundam differentiam innuit apostolus cum
dicit, Si linguis hominum. Ubi ponit 3.
exempla. ¶ Prima comparatio est
inter caritatem et genera linguarum: et potest
exponi hic textus tripliciter: primo sic in
questione preambula declaratum est
scilicet virtutis locutiva angelorum: et hoc
est impossibile homini pro presenti statu: sed erit
in futuro sicut supra dictum est: et ideo
ista non est expositio litteralis: quia non est secundum
mentem auctoris: ¶ 2º sic ut per ho-
mines intelligantur minus periti: per an-
gelos vero doctores ut illud mal.
2º. Legem requirent de labiis sacerdo-
tis. angelus enim domini exercituum est:
et iste est sensus litteralis et proprius. quasi dicat
apostolus. Si sublimiter loquar, et maiora
annunciem cum omni facundia, cari-
tatem autem etc: ¶ 3º ut per linguas

angelorum intelligantur revelationes
misteriorum et archanorum, que ad ho-
mines per angelos venerunt. sicut incar-
nationis: [illegible] et similia: Lin-
guas autem hominum, ea que naturaliter dici
possunt: hoc precipue tangit apostolus
qui loquebatur archana que viderat
at in raptu: Et dicit si per quam talia
misteria eleganter predicavero, et
non habuero caritatem, factus sum
velud es sonans etc. quod aliis utilita-
tem facit, sibi non: ¶ 2ª compar-
atio est caritatis ad 4ºr alia dona:
¶ primo scilicet ad prophetiam omnem. scilicet omnium fu-
turorum: sicut balaam. num. 23. et
cayphas. Jo. 11. que sunt gratie gra-
tis date, communes bonis et malis: ¶ 2º
ad misteriorum omnium notitiam. scilicet
occulta novi et veteris testamenti.
luce. 11. Ve vobis legis peritis qui
tulistis clavem scientie, ipsi non in-
troistis, et eos qui introibant prohibu-
istis. scilicet ad viam salutis per scientiam:
etc: ¶ 3º ad omnem scientiam. scilicet divi-
norum et humanorum: Sicut demones
qui dicuntur intelligentes: Nam scien-
tia inflat: caritas hedificat. cor.
8º. ¶ 4º ad omnem fidem. scilicet de preter-
itis: presentibus: et futuris: ita fer-
tem ut montes transferam: caritatem
autem non habuero, nihil sum. scilicet spiritua-
liter: et hoc non dicit, quia caritas sit
que dat omne spirituale: sed gratia: vere
quia primus effectus gratie est inclina-
re affectum ad bonum quod est per carita-
tem: Ideo quando non est in caritate, manet

in morte: Nihil enim fuit homines cum pec-
cant secundum augustinum. ¶ 3ª comparatio
caritatis est ad opera misericordie
et fortitudinis. usque ad martirium
scilicet ¶ primo igitur dicit Si distribuero om-
nes facultates meas in cibos pauperum,
nam et hoc sine caritate fieri potest:
Sicut math. 6. de ypocritis dicitur, re-
ceperunt mercedem suam: Sic judei
et sarraceni elemosinas dant: et quia
caritatem non habent: ideo nihil prodest:
¶ 2º dicit: et si tradidero corpus meum
ita ut ardeam: quia et hoc potest fieri ad
iactantiam, sicut heretici quandoque faciunt.
et sarraceni mortem pro nihilo ducunt
pro sua lege: Zenon quoque et anaxa-
goras pro uno deo sustinuerunt mortem:
sed quia non habuerunt caritatem,
nihil eis profuit. scilicet ad eternam vitam:
licet forte profuit ad tollerabilius eternum
supplicium sustinendum: ¶ Ubi lec-
tor est notandum quod omnia ista possunt
fieri amore dei naturali: nam homo
naturaliter plus diligit deum quam se ipsum.
precipue in natura integra: quia
pars plus diligit totum quam se: ut
patet quia manus opponit se ictui:
et aqua ascendit, ne vacuum detur:
Sed hec est differentia inter caritatem et amo-
rem naturalem, et per consequens omnem virtutem ac-
quisitam: quia caritas diligit deum
ut obiectum finalis beatitudinis: et
cum promptitudine et dei voluntatem
implet et cum delectatione. ¶ Amor
autem naturalis solummodo ut principium et finem
naturalis esse: et hec de 1º: etc.

Tercia differentia innuit apostolus duplex s. intellectu et effectu: ¶ Primo que ad intellectum. dicat quod videmus nunc per speculum et in enigmate. i. per fidem et cum tecturam: nam hoc sonat enigma: fidem autem succedit visio: que est perfecta cognitio et intuitiva. i. presentialis: Unde sive prophetie evacuabuntur: quia s. omnia erunt finita: et tunc vacabit illud. Iam non est propheta. i. non indigemus propheta: Sive lingue cessabunt. i. varietates linguarum. iuxta illud. Erit dominus eorum unus et nomen eius unum ¶ Sive sciencia destruetur. s. quantum ad actum. qui est ratiocinari et discurrere: quia non sunt in beatis volubiles cogitationes: Et intelligere de necessitate: quia in libertate beatorum erit si voluerint loqui variis linguis: non ad notificandum aliquid ignoranti: sed ad commendandum sapientiam dei: Similiter et scientie acquisite usus si placuerit, erit: ¶ Excludetur et fides. quod notatur cum dicat: nunc autem manent fides etc: Que opponitur visioni: sicut imperfectum perfecto: Est enim duplex imperfectio: una que non includit oppositum ad perfectum: sicut elementa admixta: dispositio ad habitum etc ¶ Est alia imperfectio que includit oppositum. sicut embrio ad hominem: prima manet, sicut qui scit gramaticam: scit et elementa litterarum: 2a non manet: quia adveniente forma hominis, recedit forma embrionis: Sic cum venerit quod perfectum est. s. visio clara: evacuabitur quod ex parte est. s. fides: Ecce differentia quo ad intellectum:

¶ Secundo quo ad effectum dicat: Nunc autem manent: Fides: Spes: Caritas. 3. hec. i. in hac vita caritas est mixta cum fide et spe: et fides quidem evacuabitur ut dictum est: Similiter autem et spes: quia caritas numquam excidit: quia quamvis autem talem imperfectionem importat, que opponitur perfectioni. excidet. modo spes pertinet quidem ad effectum, sicut caritas. sed imperfectionem habet. s. afflictionem carentia amati: nam spes que differtur affligit animam.

¶ Sed autem hic oriri tale dubium. cum caritas vie non possit esse perfecta, quia est ad multum carentie amati: quomodo manet in patria, quia dicitur cum venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est: Respondetur. quod imperfectio caritatis. non includit oppositum ad eius perfectionem: sed est dispositio ad illam: caritas. enim secundum augustinum. generata meretur augeri, ut aucta mereatur perfici ¶ Caritas vero vie est amor, cum desiderio rei non dum habite: Caritas autem patrie est amor cum delectatione. in bono adepto et dicatur fruitio: Et ideo caritas numquam excidit: hec de 3o.

¶ Quartam differentiam tangit apostolus solum in hoc quod enumerat a fide distinctam ut est triplex differentia: ¶ Prima quo ad subiectum: quia fides est in intellectu: Spes autem in appetitu, ut ex dictis patet: ¶ 2a. quo ad obiectum: quia fides habet deum ut primam veritatem: spes ut ultimum finem distantem: ¶ 3o. quo ad effectum: quia fides inclinat peccatorem ad penitentiam: Spes vero inclinat tribulatum ad patientiam:

De penitentia autem et patientia datur ista regula: Quod plus valet peccatori unica penitentie, quam libra patientie: Iusto autem penitentia non est necessaria: sed patientia sic: quia omnes qui volunt pie vivere in Christo persecutionem patiuntur: ¶ Quia vero penitentie tempus appropinquat, de ea intelligimus predicare in xla. Sed volumus de ea dulciter predicare: propterea assumamus ps. Miserere mei deus: quod est quinquagesimus. remissionem significans: Et est medius inter ps. penitentiales: sicut sol est medius inter planetas ¶ Ubi notatur Eius facultas. Dicit enim cassiodorus. quod iste ps. plus frequentatur in ecclesia. quia est temperatum supplicationis genus quod implere possint et infirmi: Nichil enim hic difficile sicut in aliis continetur: Premiditque: ideo per istum ps. plures veniam petituros: Eius et dignitas ¶ Quia sicut sol illustrat planetas omnes: Sic iste ps. est omnium aliorum decor et pulcritudo: In aliis enim sunt verba timoris, et terroris et magni doloris: hic autem sunt omnia verba dulcedinis penitentie temperantia amaritudinem: ¶ Est autem modus iste delectabilior quem tenebimus: Quia primo regina saba. i. anima. perambulans. per spem salutis eterne, petet unam questionem a salamone i. a sancto theologo, qui declarabit eam: et postea sequetur lectionem ps. quantum tempus patitur: Item sciatis quod primo semper ordinet concordantiam inter prophetam, seu epistolam et evangelium. quod erit ad consolationem audientium valde amenum: Et ita cum iocunditate Spei. que hic est per gratiam. transibimus ad iocunditatem rei. per gloriam: ¶ Amen: —

Laus deo:

Abecedez. In festo Sce katherine
senensis: Dominica prima may.
Quam semper tali die statutum est
celebrare, et festum eius colere:

Semen cadit in terram
bonam: et ortum facit fructum
centuplum. Luce viij. c. et ad propositum
hodierne solempnitatis. Terra
bona scripture illa est. de qua dicitur y
saye. 45. Rorate celi desuper et nubes
pluant iustum: aperiatur terra .i. virgo
maria et germinet salvatorem: Quam
qua sacratissima virgo katerina.
de qua hodie festum solempnizat ecclesia.
fuit perfectissime ymitatrix: Ideo de
eius laudibus loquturi, Reginam vir
ginem suppliciter invocemus: Ave:
Semen cadit in terram bonam etc.
Ad intelligendum causam introductio
nis huius thematis. est notandum quod
catherina est nomen acephalum .i. sine
capite nam scribitur caatherina: et potest
habere duplicem interpretationem: prima
est abecaterra quod idem est quod utraque:
et secundum hanc interpretationem aliquas
perscrutes sunt laudes Sce catherine
virginis et martiris. ut reperire potes
in quaterno meo qui intitulatur
Alia interpretatio est ab ecatthon.
quod est centum: Unde catherina quasi cen
tupla propter abundantiam virtutum et
gratiarum que in ista relucent: et
secundum hanc interpretationem prosequar

hodie iuxta istud thema, laudes alte
catherine: de qua hodie fit primum festum
in ecclesia. Fuit enim canonizata hoc anno
Rome: Sub Sanctissimo domino pio papa
secundo. Et statutum est celebrari festum
eius prima dominica mensis May:
huic nempe convenit quod scribitur
cor. viij. c. Qui administrat
semen seminanti, et panem ad manducan
dum prestabit: et multiplicabit se
men vestrum: et augebit incrementa
frugum iustitie vestre: Ideo dicit thema
nostrum: Semen cadit in terram bonam:
et ortum facit fructum centuplum: Ubi
nota quatuor. Seminis modum: Semen
cadit: etc: Seminis locum:
in terram bonam: etc: Semi
nis ortum: et ortum facit etc:
Seminis fructum: Fructum centu
plum: Primo dico non hic seminis
modum: quadruplicem: Semen
est parvum corpore: Semen est
magnum virtute: Semen dum vivit
Solum manet: Semen si mortuum,
multum fructum affert: Cir
ca primum nota similitudinem. Mat. 13. Regnum
celorum est sicut granum sinapis, quod cum
seminatum fuerit in terram minus est
omnibus seminibus que sunt in terra: hoc dicit
scriptura propter fidem, quam granum sinapis
eam dicit. Luc. xvij. Si habueritis
fidem sicut granum sinapis: Est enim fides
parva corpore, triplici de causa. Primo
quia auctor eius est verbum dei dominus
yhesus: quia in deytate maximus: fac
tus est parvus in corpore: quia quem

celi capere non poterat, virginali se gre
mio contulit clausitque: Et hoc est quod scri
bitur ysay. x. Abbreviationem fa
ciet dominus exercituum in medio omnis
terre: Ubi Alia littera dicit: Verbum ab
breviatum: hoc est de quo phil. ij. quod
fides in parvos articulis explicatur: cum
in forma dei esset non rapinam etc:
2o. Sunt enim summarie. xij. iuxta numerum
apostolorum. qui figurati sunt per .xij. orien
tales qui fuerunt gradus throni sala
monis. Reg. iij. hys dixit yhesus. luc.
xij. nolite timere pusillus grex: cum
placuit enim patri vestro dare vobis regnum.
.s. totius mundi per fidem predicantium:
3o. quia fides vocatur modica. Mat. 14:
apocal. iij. quia fides in humilitate
fundatur: iuxta illud aug. Cogitas
magnam fabricam erigere celsitudinis:
de fundamento prius cogita humilitatis:
Est enim humilitas sicut fovea: et fides
sicut primus lapis qui iacet in fovea funda
menti. et sic utraque dici potest fundamen
tum: Circa secundum nota quod scribitur ubi supra in
parabola sinapis. Mr. 4o. Et cum
natum fuerit ascendit et fit maius omnibus
oleribus: et facit ramos magnos, ita
ut possint sub umbra eius aves celi
habitare: hoc apparet in effectu quia
fides dilatata est per universum mun
dum: nam fides per auditum: auditus autem
per verbum dei: numquid non audierunt.
et quidem in omnem terram exivit sonus
eorum: etc: Circa 3m nota quod
dicitur. Jo. 12. Nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit, ipsum

solum manet: Sic fides quamdiu vivit
sola manet: Est autem duplex fidei
vita: Una est per caritatem, que facit
opera fidelium deo accepta: Alia est
per ipsam fidei existentiam: et de hac hic
intelligo: Nam quamdiu fides manet
sub enigmate sumus et non sub specie. et ideo
sola manet anima, quamdiu per fidem ambu
lat: et non per speciem: quia .s. non actu con
iungitur ei cui credit .s. deo per essentiam.
quia quamdiu sumus in corpore peregri
namur adeo. ut apostolus. cor. v. Circa
4m nota quod cum venerit quod perfectum
est: evacuabitur quod ex parte est: et
tunc moritur fides, quia perdit totaliter
esse. non quia habeat inefficax esse:
fidei enim multo succedit visionis pre
mium: Fides est igitur semen de quo the
ma nostrum laudat Sanctam virginem: propter.
quod non breviter cum commendare de fide:
etc: Pro cuius igitur laude id
assumatur. prov. xx. In studiis suis
cognoscitur puer si munda et recta sint
opera eius: Hec puella quinquennis non
solum ante ymaginem beate virginis. sed
in scalarum gradibus, ascendendo et de
scendendo, flexo geniculo dicebat
Ave maria. in singulis gradibus. et ut
fidei eius darent experientiam indicia,
revertens vidit cum sex esset annorum
suum scilicet. Christum. d. yhesum. in
pontificali habitu sedentem cum apostolis. i. ipsum
respicientem. in quem et ipsa fixa aspici
ebat, sed et yhesus elevata manu sibi
dens signo salutifere crucis, ei salutife
re benediceret: Mirroque demum zelo fidei

acensa plurima gaupiuit habitum S. dominici que intellexit ad salutem animarum instituisse hunc ordinem : tandem
quia uidit benedictum : bernardum :
dominicum : et francisscum : sibi suos ordi
nis habitus porrigentes : ipsa quoque sancti
dominici habitum prelegit / quia dixit
ei : hunc obtinebis et inea saluaberis :
quod tandem impletum est : et intantum
excellebat in fide / quod cotidie rogabat
yhesum ut eam desponsaret in fide :
Una igitur dierum apparuit sibi cum
beata virgine matre . et beato jo. euangelista
et beato paulo . et beato dominico : Simulque
cum eis erat . Sanctus dauid . pulsans in psal
terio suo ualde dulciter : et beata virgo
accepit manum eius et porrexit filio ut
desponsaret eam : qui posuit in anu
lari dextro anulum habentem in circulo
quatuor margaritas et desuper gemmam
adamantinam : Qui anulus ei se
mper indigito mansit . uisibilis / quamuis
aliis inuisibilis foret : et dixit hec : des
ponso te mihi in fide / quousque : meum
in celo nuptias celebrabis : Anulus
igitur significat fidem : quatuor margarite /
quatuor potestates significant : intentio
nis : cogitationis : locutionis : et
operis : Adamas representat confirmati
onem integram . quia nemini cedit nisi
soli sanguini . i. sanguini yhesu xpisti .
hec de primo : 2o. dico . notandum :
Seminis locus . eam dicit in terram bo
nam / que requirit ista . quatuor inter alia :
Primo quod sit nigra : 2o quod sit pin
guis : 3o. quod sit discooperta : 4o

quod sit alta : Circa primum notandum quod
uulgariter dicitur : terra nera / buono
pane mena : Cuius causa est quia terra
nigra est bene cocta a sole / et influenti
as eius bene recepit : Ideo dicit anima de
uota in canticis . canticorum . primo . Nigra sum /
sed formosa / filie yerusalem nolite me
considerare quod fusca sim / quia decolo
rauit me sol : Unde apparet quod ubi
sol multum uiget homines nascuntur
nigri ut in ethiopia / que dicitur ab ethos.
ardeo : Significat autem ista nigredo
adnichilationem sui ipsius in conspectu dei :
Ideo post multa documenta fidei :
dedit yhesus sponse sue documentum a
nichillationis dicens : Scis ne dilectissima
filia que tu es / et quis ego sum : Si hec
duo noueris beata eris : tu enim es illa
que non es : ego autem sum ille qui sum :
Creatura enim de nihilo facta / si sibi
relinquetur in nichilum cadit et deficit
ab esse dum peccat : et non potest per se ipsam
aliquid boni et cogitare : Deus autem
est fons totius esse : Unde ipse solus est
qui est : quia a nullo dependens / nun
quam deficere potest : et in ipso solo potest beata
fieri creatura / a qua eam deficit
in uanum creata est : Si hanc notitiam
habueris et cordialiter gustaueris / nun
quam te decipiet inimicus : Ex quo se
anima adnichilat in conspectu dei / sicut
terra nigrescit in conspectu solis : quia
quandocumque appetitus insurgit contra
deo / dicit ego non sum : et ideo non de
beo meam uoluntatem sequi : sed creato
ris mei : Circa 2m. notandum

quod pinguedo terre significat deuotio
nem / que ex consideratione sue nihil
itatis et diminutatis oritur / inde fle
tum et gaudium generat mirabiliter simul.
in anima : Ut ex uno dicit : Fuerunt
mihi lacrime mee panes die ac nocte /
dum dicitur mihi cotidie ubi est deus tuus :
scilicet pro quem solum esse potes : et sine quo nihil
es : Ex alio dicit : cor meum et ca
ro mea exultauerunt in deum uiuum :
Et certe ista sancta intantum corde ex
ultauit in deum : ut inter cetera sin
gularia in extasi / dum contemplaretur
dulciter ex uehementia amoris sui
sponsi crepuit cor eius . et fissum est :
et anima ad spatium horarum plurimum
corpus deseruit : Et uidit archa
na dei et gloriam sanctorum : et penas
damnatorum : et redeunte anima re
uixit : et dixit quod non erat licitum
uerbis nostris debilibus narrare ma
gnalia dei : quia magis erat des
mere quam laudare deum : Uere ter
ra ista erat pinguis : pinguedo enim .
et de calore generatur et calorem conser
uat : quia deuotio de amore oritur
et amorem nutrit et auget :
Circa 3m. notandum quod terra subiecto non
potest fructum facere : hoc est anima ficta :
Unde apostolus dicit . thi. primo Caritas est
finis precepti de corde puro et consci
entia bona et fide non ficta : Nam spiritus
Sanctus discipline effugiet fictum
sapientie . primo . Que non catherina non fuerit
ficta patet exmultis : sed precipue ex
hoc quod diu stetit sine humano abo

allo sacramento altaris sustentata :
sicut maria magdalena . que sibi a xpisto per
matrem data fuit : et ne crederet fin
gere / quandoque aliquid sumebat / et statim
euomebat : quia aliud cibum habe
bat manducare : Dicebat autem
interrogantibus propter peccata mea de
dit mihi dominus occultam egritudinem
non possum comedere : et dedit mihi mag
dalenam in matrem . quia sum pecca
trix : Circa 4m. notandum quod terra
non culta spinas et tribulos germinat
genesis 3. Ista non panem otiosa non come
dit . prouerbiorum ultimo . quod patet exemplis per
orbem missis : et dyalogo quem composu
it : et cum omnibus egritudinibus suis
quas notarijs simul dictabat / sic al
ter 3m. hec de 2o : 3o dico
notandum . seminis ortus : Ad hoc autem quod seme
fertile et utiliter oriatur quatuor exi
guntur : Primo quod sit bene criba
tum : 2o quod sit congruo tempore seminatum :
3o quod sit aqua irrigatum : 4o. quod
sit sole confortatum : Circa primum
notandum quod semen impurum si in terra
iaciatur / non nascitur / uel inutiliter :
quia herbe male illud suffocant /
propter grana zizaniorum multa : De
ista cribratione scribitur luce . xxij.
Ecce sathanas expetiuit uos ut
cribraret sicut triticum : Sic fuit
cribratus Iob : Sic fuit cribrata
beata catherina temptationibus de
monum uisibilibus et inuisibilibus .
et omnes uincit : inter cetera cum flo
re composuisset pacem inter ciuitatem

hac ꝛ ſumuz pontifice urbanu vj^m.
Licet inimico fuerit ſti greg^o. xj^o.
rediens roma recepit romanos adeo
cont^a pp^m gmotos, inſtigante demo
nuz multitudine que iſti Virgini
monſtrata fuit, q cu oib interficere
diſponebant: ꝛ dicebant demones
huic Virgini: no pmictis nos facere
voluntate nrāz: totā vindictam
faciem^s contra te: Illa aūt ad ſpōſu
orabat querſa, p romanis: ꝛ cuz
xp̄s allegaret ſcelera eoꝝ, dixit
omē malu qd' ipi merent, vertā
tur in pſonaz meā: Vrban^s igit^r po
tifex euaſit crudelitatez roma
noꝝ, ꝛ ꝑpl^s tale ſpudiaz, exiſ
ta pacione euitauit: Vn̄ demo
nes yrati, ꝛ adeo pcuſſi plagis
ꝛ ſupplicia mirabilit^r dederunt
iſti Virgini. pluſq̄ beato gdā an
tonio: Vn̄ tandez admortez de
ducta dicebat: ego vitaz meaz
expoſui p ſalute ecc^e. yhu. xp̄i. et
libenter morior: Ecce ſemen
cribratuz: ¶ Circa 1^m. no^ā.
q omia tempus hnt. ecc. iij^o. Vn̄
dn̄s yhus no cepit pdicare, ni pius
baptizatus ꝛ ieiunio actitus triēta
te ąnua: Qui ſeminat ex^a tem
pus no colligit: Sic iſta ſancti^{ma}
virgo in tempore erat reſeruata:
ſic de exter logt^r, que interpretā
tur ſuata in tempore: vn̄ primus
fuit ancilla diu: dein pcepit
ſponſus ei inpublicu pcedere ad
ſalutez multoꝝ: ꝛ cuz ſe excuſa

ret ꝑp^r ſexus infirmitate dixit:
ego volo infirma mudi eligere ut
gfundaz fortia: no timeas: quia
ego tecuz ſemp ero: ꝛ pſſerabere
is in omibꝫ opibꝫ tuis. qd' exeūte
te apparuit: Quia iſta hanc
mirabiles ſpūalit^r ꝛ corporalit^r
ſanauit: ꝛ no ſoluz ipſa laici
ſꝫ vniūſali magna tractauit,
ad ecc^e. dey roborationez: Vn̄ ꝛ
tres gfeſſores ſolempnes ſibi tradi
ti ſt a greg^o. xj^o. ꝛ altare portatil^e
ſibi fuit adductuz ut ubiq: poſſet
dey opus exercere ꝛ diuina
recipe: ¶ Circa. 3^m. ſemen
no^ā q debꝫ ee^e irrigatuz aqua.
.ſ. doctrine ſacre: aliās natuz ar
uit: dic euan^m. quia no habuit
humore: doctor fuit xp̄us. ut
dice poſſet cu paulo: An experim
tuz queris eius qui ime loquit^r
xp̄us: qd' pꝫ precipue in ſpū pphe
tie in lite. q no eſſet bn̄ gfeſſus,
ꝛ ſcīſma futuꝝ magnuz: ꝛ tan
dez paſtores angelicos ee^e vētur^os
quos dicebat cuz magna letitia,
expectandos: ꝛ beatos qui ſe eaz
reperirent: Circa 4^m.
ſol vocatur pater gnationis: iſte
eſt xp̄us. qui adeo hac Virginez
illuſtrauit ut viſibilit^r ſibi appa
rens, pciōſos ſuos ſtigmatū quinq: vul
neribꝫ .n. vulnerauit hac Vir
gine que p^s ſibi dederunt dolo
res intenſiſſimos purens: poſtea
no dolor querſus eſt in dulcedinez

valde admirabilez: h' de. 3°.
¶ Quarto no dico ſemis fructus.
quod dicit^r centuplus ꝑp^r. 4^or. rōnes:
ꝑma ꝑp^r temporalez retributione
uite: 2°. ꝑp^r retributione ſpūa
lem uie: 3° ꝑp^r retributionez ſpi
ritualez patrie: 4°. ꝑp^r retributio
nez ſpūalez patrie ul' corpora
lem: ¶ Circa p^m. no^ā q iſta
Sancta Virgo centupluz accepit
in hac vita tpāl're. ſicut dn̄s pmiſit
math. x^o. Sepe .n. multiplicauit
panez tpe neccitatis ꝛ vinu ſilr^e
p indigentibꝫ: Et habuit Vir
tes mirabiles ſup omes creaturas:
inter ceteras namq: cuz mater ſua
egrotaret: ꝛ tande maneret male
gtenta, n^e poſſet ſuaſionibꝫ eius in
clinari ut ſe pararet, ipā impe
trauit a deo ut aīa reuerteret^r
incorpore, ꝛ de inde fuit mater eius
multuz deuota deo: ꝛ habuit
vitaz impetrata: ꝛ mortez in deſi
derio: ſicut dicit ſanctus: Duos
de ſuis gfeſſoribꝫ ab epidimia peſte.
liberauit: ꝛ multoꝝ multa mi
racula corporalit^r fecit:
¶ Circa 2^m. no^ā q ſpūalit^r mltos
ſanauit: ſꝫ precipue miraculo fecit
in prē. ſuo, qui cu veniret ad
mortez ſatis deuote: ipā orabat
p aīa eius ne periret: ꝛ dixit ſibi
ſponſus, no peribit: ꝛ Illa: n^e ad
purgatoriuz volo q vadat: cui
xp̄s. Sꝫ Iuſtitiā dey implere opor
tet: que ait: ꝛ Quo potero

ſiſtinere q iſte genitor meus. aq^a te
me^{te} tot bona recepi torqueat^r in
illis penis: rogo te dulciſſime ſpon
ſe omes penas ei debitas in me
querte: Annuit dn̄s: ꝛ aīa illa
.ſ. genitoris ſui volauit ad celum:
Vnde iſta Virgo bn̄ leta ſuſcepit
in poſterū yliacaz paſſionez:
¶ Circa. 3^m. no. q in patria illam
ſit centupluz: quia ſcribit^r luc.
vj^o. Menſurāz bonaz ꝛ gferentez
ꝛ coagitatam ꝛ ſupefluente dabut
in ſinuz vrāz: multo .n. plus re
munerauit deus q̄: meruerint
ſancti ¶ Cuz .n. appropinquaret
morti dixit ſponſo: Dne tu vo
cas me ut ego veniaz adte: ꝛ ecce
ego adte venio, no cuz meis me
ritis: ſꝫ cu tua magna miſericor
dia, quaz ego ate peto in fieri
inuirtute ſanguinis tui: ꝛ Cla
mans plures. Sangue: Sangue:
tandez in manus tuas gmendo ſpūz
meuz: ꝛ inclinato capite, quia
ingremio reſidebat vnius ſotie,
dulcit^r tradidit ſpūz cuz facie
tota angelica. indie .S. petri m̄
tiris. inter tertiaz ꝛ vj. horam.
dominica die. a^o. ccc. xxx. Nec
miru ſi clamabat Sangue: Sa
gue ¶ Nāz plures in hac vita
de ſanguine xp̄i cogitans cruci
fixus apparuit ei ꝛ applicans
os eius ad latus ſuū dicebat bi
be q̄tuz vis: Vn̄ multo magis
nuc exiſtimandu q bibat abu

dant in domo dei que in sanguine
ne xpi fundata est:
¶ Circa .4m. no. q adhuc vl' ad
huc expectit gloriaz corporis cu
omni copia rer: Precau) certi
ficas q semel isti virgo scti tu
nicaz sliterioz se exuit et tra
didit cuidaz pauperculo in cuius spe
xpus erat: et nocte sequenti appa
ruit sibi xpus cu illa veste et dix.
Qua vestisti me heri / volo nunc
ego vestire te: et quadaz tunicaz
sanguine rosaz radiantez ptulit
de latere suo: et dixit ei / Indue is
taz et nuq: exues ea quousq: ad
me venies / ex quo nuq: nisi tu
nica exuli et unica usa est: et illa
sibi solempnit et sensibilit / calefa
ciebat eaz et confortabat / insig m
2e. stole / quaz recepturi st San
cti in regno glorie sempiterne.
Preterea no q in ecca. oratus de
dit cuida paupi crucez parua
argenteaz inter pr. nr. affixa:
apparuitq: sibi dns eaz ostendes
gemis ornataz et dixit: Indue /
Iudicij in angeloz conspectu et
hominuz pntabo tibi eaz ad glo
riaz cumulanda. et h' erit cu susci
tabit in corpore glorioso: Am

~ Laus deo : ~

¶ Alcodez. Rmo dno. bart.
lapacino epo. coron. In monas
terio. S. pancratij mr. In festo
eiusdez: Florentie : ~

Ex studijs suis cognosci
tur puer: si munda et
recta st opa eius: puerb. xx.
Multi sti in puerili etate signa
dederunt future sanctitatis: ut
nicolaus: domicus: etc. Sup omes
aut gloriosa. ma. virgo. que trien
nis templo oblata gradus ipsi pro
pere ascendebat / insignuz q divi
nis obsequijs voluntarie mancipa
retur ¶ Pancratius no puer p xpo
martiriuz ptulit: in cuius laudib
h' thema assumpsimus. p quibz digne
exequedis Reginaz virginez hu
militer adeamus: Ave ma.
¶ Ex studijs suis cognoscit puer:
etc. Pro huius thematis introducti
one / No q puer pot dici .4or mo
dis: ut ex scripturis pz: primo:
Puer etate: Puer more: Pu
er amore: Puer hu'litate.
¶ Dico primo puer etate sic. math.
.xxi. pueri hebreoz etc. Et
isto mo puer pancratiuz lauda
mus. qui in .xiiij. anno martirij
palmaz recepit: Est estimand
n. puer etate a primo septennio
usq: ad .2m. Nam prim septimuz
datur infantie: 2m pueritie: de
inde adolescentia noiatur:
¶ Dico 2o puer more: Sut aut puer
mores bonos et malos: et utroq: mo
in scripturis pueri vocant. Nam
quo ad bonos mores dr. pe. ij. qi
mo geniti infantes ronabiles si
ne dolo lac concupiscite. Sut n. in
fantes et pueri adhuc sine malitia:
et qui simpliciter vivunt pueri vo
cant / vel infantes in bonu: In
malu quoq: repiunt pueri / dicti
stulti et amatores huius seculi: con
quos dicit aplus. cor. xiiij. Nolite
pueri effici sensibz: sz malitia
pueri estote vl' parvuli: Lau
damus itaq: pancratiuz q puer
erat bonis moribz non malis:
Non n. sensus sequebat ut pueri
qui malediciunt a scripturis dici
te. ysa. lxv. maledictus puer cen
tuz annoz: sz bonos mores habe
bat: et simplicitatez: que est via
puritatis cordis et corporis:
¶ Dico .3o. q puer vocat hu'litate
te .i. ex conditione humili: Nam
sic dicit aplus. gal. iiij. Qz diu
heres parvulus est no differt
a servo: Et pu'b. xxij. Stultitia
alligata est in corde pueri: sz vir
ga discipline fugabit ea: et sic est
etiaz in discipulis ¶ Dico 4o st codic
tiones humiles pueroz. s. q st
servi: et st discipuli: Ideo in scriptu
ris vocant pueri servi. ut ma
th. viij. de centurione. qui dixit
puer meus iacet in domo etc:

.i. ſeruuſ: Diſcipuli quoq; uocant
pueri ut yſa. viij. Liga teſtimo
niu ſig(na) legia in diſcipulis meis:
ecce ego ⁊ pueri mei quos dixit
m(ihi) dominuſ. Abſtra duplici huiuſ
laudamuſ pancratium: fuit .n. ⁊
ſuuſ ⁊ diſcipuluſ yhu xpi. Ipſe .n.
dnſ yhuſ dixit diſcipl(is). Io. xiij. Voſ
uocatiſ me magiſtrum ⁊ dnm. et
bn̄ dicitiſ, ſum et .n. Quia ig(itur)
pancratiuſ ut ſuuſ ⁊ diſcipuluſ
imitatuſ eſt dominum ⁊ magiſtru(m)
in humilitate: Ideo recte uocatur pu
er: Dico 4º puer amore
Sepe .n. pueri uocant(ur) fily: ſic et
aliqn̄ ſcriptura uocat pueroſ ex
p(ar)ticulari amore: ſic̄ cu(m) yhuſ ap
paruit ad mare thyberyadyſ. et
dixit. Io. xxi. Pueri nu(m)qd pul
mentum hētiſ etc: Ita ⁊ yhuſ uo
cat(ur) puer dei. act(uum). iiij. Aduer
ſus puerum tuu(m) ſcm yhm. h(ic) m(odo)
⁊ pancratiuſ eſt puer dni yhu .i.
filiuſ: Nam ſpirituſ dei facit in
genuu(m). ſic̄ dixit Sca agnes: Su(m)ma
uera ingenuitaſ iſta eſt. In yſ
dei ſpirituſ (com)probat: Ideo in laude
eius h(oc) thema p(ro)ponit(ur): Ex ſtudi
iſ ſuiſ cognoſcitur puer. ſup(ra). c. In
quo .3. p(er) ordine(m) ſ(unt) no(t)anda: Primo
pueri pancratij ſtudia ex ſtudyſ:
2º pueri pan. munditia: Simi
da: 3º pueri pan. rectitudo: ⁊
recta: etc. Circa p(rim)u(m) no(tandum)
.4(or). ſtudia que pueroſ decent ⁊
in quibus exerceri a parentibus de

bent: Religioniſ. Legalita
tiſ: honeſtatiſ: bonarum artiu(m):
Quo ad p(ri)m(u)m recitat greg(orius). in
moralibus. dyalo. q(uod) quidam puer
aſſuetus blaſfemare deum qnque
niſ fuit raptus a demone de bra
chiis m(at)ris ⁊ p(at)ris aſpectu ⁊ nu(m)q(uam)
amplius viſus: Vbi no(n) eſt dubiu(m)
q(uod) ſi erat doli capax eſt da(m)pna
tuſ in eternum: ſi no(n), ſaltem infe
nam parentum qui eum non religi
oſe nutrierunt recepit pena:
Quo ad 2(m). reſerunt ab yſto
riographyſ q(uod) Iuueniſ quidam aſſu
etus furari a pueritia ſua, ⁊ a pa
rentibus no(n) correctus, tandem duc
tus ad furcas. petiit obſculari pa
trem ſuum, ⁊ dentibus ei naſum amputa
uit dicenſ: Si me caſtigaſſes a
puero no(n) ad h(oc) infortunium deueni
ſſem: Quo ad 3(m). pueri di
cuntur q(uas)i puri. So(lum). ſ(e)c(un)d(u)m q(uod) ad
actus venereos co(mmun)iter no(n) ſ(unt) apti,
eo q(uod) na(tur)a uacat augmento, plus q(uam)
generationi: Actum educandi ſ(un)t
ne et v(er)ba loquant(ur), aut audia
nt inhoneſta: ⁊ in omnibus actibus
⁊ verbis modeſtiam ſeruent: V(n)n(de)
dicit(ur). tren. 3º c. Beatus uir qui po
rtauit iugum a iuuentute ſua: ⁊ a
libi dicitur p(ro)u(er)b. xxij. Adoleſcens
iux(ta). uiam ſuam. etiam cu(m) ſenuerit,
no(n) diſcedet ab ea: Quo ad
.4(m). no(tandum) q(uod) romani ducebant pue
roſ ad capitolium vbi omnes artes
erant depicte, ⁊ ad quam magis in

clinabatur puer ad illa(m) locabat eu(m)
pater ſuus: Non decet pueros ocio
uacare: ſed uel literis, uel artibus di
ſcendiſ inſudare: Ideo dicit(ur) ex ſtudi
iſ ſuiſ cognoſcit(ur) puer: p(ro)p(ter) ſingula po
ſſem laudare pancratium puerum:
ſed t(em)p(or)e deficiente alia non (com)pleren
tur: Quia omnium ſummum eſt re
ligioniſ ſtudiu(m): io(deo) de hoc precipue
laudabo pancratium Cum roma(m)
p(er)ueniſſ(et). etc. hic cadit tota ſua
yſtoria, qua(m) no(n) poſui breuitatiſ cā.
In fine: Quo decapitato ſta(tim) mi(raculum)
effectu(m) e(ſt): Ecce quo(modo) laudat(ur) pan
cratiuſ puer de religione: ⁊ h(oc) fuit
ſtudium pueritie ſue:
Circa 2(m). no(tandum) q(uod) pancratiuſ p(ro) mu
ditia ſua eſt in choro v(ir)ginum in be
ata uita: de quibus d(icitu)r apoc. xiiij.
Cantabant pueri canticum nouu(m):
h(abe)t au(tem) h(oc) canticu(m) 4(or). (con)dictiones.
Primo ſingularem dei donationem: 2º
admirabilem celi ſocietatem: 3º ſp(irit)ua
lem uel ſpiritualem cordis iocunditatem:
4º. honorabile(m) auricule dignita
tem: Quo ad p(ri)m(u)m dicit(ur) in p(ſalmo)s.
in miſit in os meu(m) canticu(m) nouum
carmen deo n(oſt)ro. V(er)ba ſ(un)t pancrati
ti pueri: Nam ⁊ ſi quilibet Sanct(us).
hoc p(ro) ſuo modo dice(re) poſſit, in pacia:
v(ir)gines tamen ſingularem h(abe)nt p(re)ro
gatiuam in hoc: quia de hoc no(n) poſ
ſunt aly Sancti laudare deu(m): Ideo
dicit(ur) apoc. 14. Et nemo poterat
dice(re) canticum, n(iſi) illa .xliiij(or). milia.
hij ſ(un)t qui cu(m) mulieribus no(n) ſ(un)t coin

quinati: Ideo ſp(eci)alit(er) ſponſus yhuſ
int(er) lylya paſcitur. canti(corum). y. cu(i)
canimuſ. yhu corona v(ir)ginu(m) que(m)
m(at)r illa (con)cepit etc: qui paſcis int(er)
lilia, ſeptus corehiſ v(ir)ginum etc:
Quo ad 2(m). no(tandum) q(uod) ſocietas v(ir)gi
num eſt cue(m) ſanctorum angelorum
tota: quia ſ(ecundu)m po(ſſibilitate)m v(ir)ginitas eſt an
gelorum ſoror: quot au(tem) ſint, eſt
nobis inexplicabile: V(n)n(de). Iob. xxv.
Nu(m)quid eſt nu(meru)s militum ei(us): Et
licet angeli comitent(ur) omnes a(n)i(m)as
beatas in celiſ, h(abe)nt tamen v(ir)gines pre
rogatiuam ſingularem int(er) eoſ: q(ui)a
ut p(ro)ſequunt(ur) p(ro)p(ri)uſ in carne, poſt
carnem minime, no(n) hominum uitam
duce(re), ſed angelorum: Singularit(er) ig(itur)
pancratiuſ canticu(m) nouum cu(m) v(ir)gi
nibus cantans p(ro) ſua munditia miſ
cetur felicit(er) angelicis choris: q(uo)d no(tandum)
cu(m) d(icitu)r. Si munda ſ(un)t op(er)a ei(us).
Quo ad 3(m). no(tandum). q(uod) quilibet de co
ro v(ir)ginum pot(eſt) ſingularit(er) dice(re).
Iocundum ſit ei eloquium meu(m): Eſt
.n. in ſecreto cordis eorum apud ſe
met ipſoſ p(rim)o: de inde apud alios mi
rat(ur) exultatio dicentium cu(m) agnete:
gr(ati)aſ tibi ago dne yhu xpe. quia ſpur
cicias diaboli impollutus calle tran
ſiui: Ideo canimuſ: Quocu(m)q(ue) per
gis v(ir)gines ſecunt(ur) atq(ue) laudibus,
poſt te canentes curſitant, hymnos
q(ue) dulces p(er)ſonant: Omnium aut
v(ir)ginum eſt q(ua)ſi v(ir)g(inum). Ideo d(icitu)r. p(ſalmu)s. Ad
ducent(ur) regi v(ir)gines poſt eam: So
pancratiuſ p(ro) ſua munditia p(ro) be

ꝑ beatā Xginē offert dñō yhū xp̄o
regi glorie : Quo ad q^m
nō q̄ om̄es Xgines in illa celi cu
ria portant aureolā .i. unā bre
uem coronā p̄ om̄ib; alijs sp̄ialit
refulgentē ꝛ designantē uictoriā
Sp̄iꝯ cōt̄ carnē : Vn̄ adūte q̄ scri
bitur exo. 25. facies ꝛ aliā coro
nā ꝛ aureolā ec. p̄ .n. fiebat
unā coronā aureā que circu
ibat totū altare : postea fiebat
aureola breuis intus. p q̄ua signi
ficat̄ uita eterna essentialiter
ꝯsistens in limpida ꝛ clara uisio
ne diuine eēntie / de qua dn̄s luc.
xxij. ut edatis ꝛ bibatis sup̄ men
sam meā .i. eodem medio uideatis
deum . quo ego uideo . s. sine me.
Ita q̄ eēntia dei sit simul ꝯp̄ēs ꝛ
obiectum . h' est aurea de qua apl̄s.
thi. 2º. in reliq̄ reposita est m̄ co
rona iustitie ec. : Pro aureola
aūt significat̄ particulare gād̄ū
p̄mium aīē collatum / que suū corp̄s
in uirginitate ꝯtinuit : quia nll̄m
est fortius bellum xp̄ianis q̄i casti
tatis ut dic̄ aug̃s. hac gaudet pa
cratius p̄ sua mundicia :
Circa 3.^m nō q̄ Sancti martires
deum laudant in beata uita p ut
cantum) in illo hymno . te martirū
candidatus laudat exercitus :
Precipue aūt martires officiū hn̄t
deum laudandi de rectitudine ius
titie : quia usq; ad mortem certa
uerunt p iustitia . ut scribit̄ ecc'.

ꝑ fine uni) Xginis :-

.4º. uocant̄ .n. martires .i. testes . un
ap̄. 6. c. Vidi aīas interfectorū
p̄p̄ testim̄ yhū xp̄i . ec. : hijs p̄cipue
dixit xp̄us . math. xj. Venite ad
me om̄es qui laboratis ꝛ onerati
estis . ꝛ ego reficiam uos / singula
ri quadam refectione / que 4.^or hȳt
excellentias . Vz Saporis . cant.
.ij.º fructus ei' dulcis : Satietatis .
.ps. Saciabor cum apparuerit glia
tua : Quietis : ps. qui posuit
fines tuos pacem : Securitatis .
ysa. 32. Sedebit p̄p̄lus meus in rege
opulentia in tabernaculis fiducie :
Sz aduerte q̄ licet h' 4.^or sint cōia
om̄ib; Sanctis existentib; in patria :
tn̄ sp̄eciali rōne martirib; ꝯueniūt
qd' ita pōt p̄ singula declarari :
De Sapore : quia cū p̄mium respōde
at merito . in hac uita illi mag̃
ꝛ plus merent̄ / quib; diuina ma
gis sapiunt : ꝛ terrena desipiunt
.iux̄. illud . col'. iij.º Que sursum
s̄t sapite : nō que sup̄ terram :
Quia igit̄ sanctis martirib; ta
n fuerunt saporis diuine res / ut
et p̄p̄iam uitam p illis ꝯtempnerent :
ideo sapidius nūc ꝯgustant magni
tudinem diuine dulcedinis :
De Satietate : quia hij qui ī hac
uita noluerūt saciare ꝯcupiscen
tias suas ob dei reuerentiam : ius
tum est ut satient̄ nūc om̄ia de
sideria eorū inde p̄nita :
De quiete : quia bellū uolunta
rium assumpserūt ꝛ quiescere no

luerūt p defensione ueritatis ꝛ
diuini honoris : iuste nūc quiete
inuenerūt coronam uictorie repō
tantes que est aureola martirū :
que cum tres sint / alias duas exced'.
Est .n. aureola Xginum de qua
p̄us est dictum : Est aureola doc
torū de quib; dan̄. xij. Qui ad
iustitiam erudiūt multos q̄i stelle
ī perpetuas eternitates : de qua
p nūc satis : Est aureola mar
tirū de qua canit̄ : Que uox q̄
poterit lingua retexē ec. :
harū trium pancratius h't duas :
Sancti nempe multi s̄t qui nullā
istarū hn̄t : multi qui unam tn̄.
Sunt ꝛ qui hn̄t tres . Sic petrus m̄c.
incliti's : Sūt qui duas hn̄t quos ē
pancratius noster : Vn̄ ꝛ si nō est
inter summos / est tn̄ et nō int̄ infi
mos : ꝛ s̄m locum magnū tenet in
medijs int̄ quos beate quiescit :
De Securitate similit̄ : iusti
et ut qui securus fuit in studio
hostium / uel insistendo hostium ꝯflictis.
quadam securitate gaudeat p̄mi
legiata in corona iustitie : Et sic
patent opa ei' recta .i. iusta : qd'
est dicē iuste patrata ꝛ iuste p̄re
miata : Et nō q̄ insig^m
gloriosi martirij . h' sancti : ꝛ quō
fuit dn̄i yhū testis fidelis p̄t qd'
fuerat p̄mus : discipulus : ꝛ filius .
ut patuit sup̄. Legit̄ q̄
rome quidam iudex certus de ne
gotio ꝛ nō potens habē ꝯfexionem

rei / duxit illū ad altare Sancti
pancratij ut iuraret q̄ nil mali
passus est . Ait iudex . hic sanctus
pen'. pet'. aū minus ꝯpatit̄ uīū
iurium defert : Vadam) ad iuuē
ꝛ duxit eū ad sepulcrum . S. petri .
qui manū apponens ut iuraret
eam nequit retrahere / quousq; ca
dens ibidem expirauit : Vn̄ dū
illa ꝯsuetudo s̄uata est ut in ar
duis ad ei' sepulcrum iuramentū
exigeretur : ꝛ qui falsum iurabat /
aut a demone arripiebat̄ : aut
mortuus in pauimento cadebat :
ꝛ hoc int̄estimō^m p̄mū hōis . rectitudi
nis . qui ex suis studijs cognitus est
q̄ munda ꝛ recta s̄t opa eius : Ita
nob; hic ꝛ in p̄petuum . Am̄ :

Laus deo :

Abeodez. Rmo dno Barto
Lapacio epo coron. Indie Sa
dionisij. In eca cathel corez do
minis Florentinis:

Numquid nosti semitas
nubium magnas et pfec
tas scientias. Iob. 37. c. et ad ppo
hodierne festiuitatis. Quasi di
cat. no. Quia magne et pfecte scie
ntie non nisi p dei reuelatione habe
ri possunt: Tradunt aut nobis
a nubibus celi i. a doctoribus sanctis:
Quorum unus excellens ualde est
dyonisius ariopagita: cuius hodie
in eca nri solempnitas celebratur:
In hac aut spali: quia eius meritis
obtinuistis uictoriam pisanorum que
fuit confirmatio uri status inlongi
tudinem dierum: Ut igit et de Sco
digne loquamur: et dignas gratias
deo referamus: quia omne donum p
fectum desursum est. Iac. p. Ad ma
trem gratiarum humilit recurramus
dicentes: Aue. gra. etc.
Nuquid nosti semitas etc: p intro
ductione huius thematis: occurrit
quedam questio difficilis: que uentil
lat inter phos et theologos in hac
forma: Utrum preter phicas
disciplinas necesse sit homi mortali
aliam scientiam reuelari diuinitus,
ad quam nali lumine intellectus non
possit attingere: Et adducunt

extraque: pte tres rones. Sz. Ex
pte phorum. hec est pma ratio: Suffi
cienti actiuo et sufficienti passiuo,
debite approximatis et non impedi
tis sequit necesario pfecta operatio:
Sz intellectus agens. et intellectus po
ssibil. sunt huiusmodi. igr etc. Mi seq
tur, quia non est necesaria supnalis
scia. pbat minor. p arlm. In 3o
de aia dicente: q intellectus age
ns est, quo est omnia facere: et inte
llectus pol. quo est omnia fieri:
2a ratio est talis: Deus et na
nihil agunt frustra: omis aut
poa passiua nalis eet frustra, n
haberet potentiam actiuam nalem
sibi correspondentem et pportionatam.
Intellectus pol est poa paua recepua
omnium formarum intelligibilium:
qd pz quia nalit appetit omne in
telligibile: qui appetitus non est frus
tra: ergo ht aliquam potentiam acti
uam nalem sibi pportionatam, que
non est nisi intellectus agens, quem
licet auicen. posuerit separatum:
arls. ut ronabilius posuit eum partem
aie: exquo sequitur q aia apud
se ht unde faciat et unde recipiat
omnes intelligibiles formas: et sic non
est necesaria supnalis notitia:
3a ro phorum puicit ista. sm arlm.
rationes in ethicorum. Omnes habitus
speculatiui sufficienter diuidunt
p phicam notitiam et methaphicam:
et omnes habitus intellis p monasticam:
economicam: et politicam: Et de hys

sufficient tractatu in scientijs habitus
aduenientibus: ergo non est necesaria alia
notitia quam intellectus non possit
nalit attingere: Ex pte
theologorum sit hec pma ro: Omni a
genti p cognitionem, necesaria est pco
gnitio finis: sz finis hominis non pot
precognosci p phicas disciplinas: ergo
alia scia necesaria est: pbat minor:
quia finis hominis est uisio diuine,
essentie, que non pot nalit sciri:
quia nalit nihil possumus de deo
scire nisi effectus eius: quia non possu
nt sufficient res diuine in notiti
am esse, que est infinita: cum ipsi
omnes sint finiti: igr: 2a ro
est: omni agenti p cognitionem ne
cessaria e precognitio modi ueien
di ad finem: et quot sint necesaria, et q
illa sufficiant: sz hec non possunt
sciri p nalem ronem: igr etc: pbat
maior: qz quecumque illorum condictio
num deficeret, non posset homo fa
bili et expedite moueri in finem: ut pz
distincte p singlaria: minor pbatur:
qz media sunt merita nra que dat
beatitudo infirmum, que tm ualent
, quantum acceptantur a deo, qui non
de necessitate acceptat, sz libere:
contra qd et quidam errauerunt pone
tes deum agere de necessitate nature.
Nos aut non possumus p scias nales
scire, an acceptet, et quot sufficia
nt et talia: igr necesaria est alia
scia. 3a ro theologorum e
ista: quanto aliqua notitia est nobi

lior et pfectior, tanto est nobis magis
necesaria, dummodo sit nobis possibil. Sz no
titia sbarum separatarum est nobilior
quam aliarum, igr: Sz de substantijs sep
atis, etsi possimus aliqd cognoscere p
conuenientiam ad istas pprietates: tamen
earum p quas abistis differunt at
tingere non possumus: Nam exmoti
bus inuenimus ad sciendum paruum earum
numerum: et ppetuitatem earum o
pinamur. magis quam q sint create:
Quam tn sacer doctor dionisius po
nat tres ierarchias: et quamlibet
diuidit in tres choros: et inquolibet
choro ponit innumerabiles: et assignat
operationes earum, purgare: illumi
nare: et pficere: et talia que a S.
paulo didicit, qui p reuelationem
habuit raptus in tertium celum. cor.
xij. Multo minus et possumus sci
re pprietates substantie increate, que
est deus: Cuius una summa propietas
est ut una substistat in tribus suppositis
et non multiplicat in illis: Quam
pprietatem excreaturis habere non
possumus, que omnes perdunt adeo
ingtum est unum. et non ingtum est:
Et sicut sunt tria supposita in una
na ab eterno: ita sunt due natu
re in uno supposito incarnato ex tpe:
talia docet dionisius. intractatu
de discretia et unitate thea. que oia
p reuelationem habent: Hec uo
cant magne et pfecte scientie in
themate nro. Magne quia exce
dunt facultatem nri nalis ingenij:

pfecte: quia p diuinā reuelationez
habentur / cui9 omīa pfecta sꝫ opa:
ut dicit moyses. deut. 32. Et
iste semite uocant nubiuz: iux. i.
tenebrosa aqua in nubibꝫ aeris. i.
ƺm. glo. oscura sciencia in pphetꝫ:
Sacri. n. doctores: 7 pphe 7 apli. lo
cuti sꝫ de rebꝫ que sꝫ nālr obscure
intellectui nr̄o: quia uidebim9 p
nūc in speculo uł p speculū in eni
gmate q: ut dicit cor. 13. Et hec
est introductio thematꝫ: qua
in ptez theol. 7 nō phoꝝ declara
uim9, quoꝝ tn̄ rōnes nō solui
mus cū breuitate: ¶ Dic
itur dn̄s ad beatuz Job: Nūqd nos
ti semites nubiuz magnas 7 pfc̄as
sciās: Doctores sacri nubibꝫ comp
ant, ꝑꝑ 4or eoꝝ pditiones:
Eleuatione: Protectione: Imo
tionez: Effusionez: ¶ Dicit p°
q sacri doctores cpant nubibꝫ ꝑꝑ
eleuationez: Nubes. n. exalatio
terre / 7 uapor aque simul pmix
te in unū globuz / qui eleuat a ra
dijs solis 7 incorporat calor cum
eis: 7 uenit ad aeris media regi
onez: 7 ibi repulsa nubes a frigo
re calorez intus recipit fugiente
ab ex. qui tandez ut exeat fran
git nubez 7 extinguit tonitruuz
faciens: Sic cū hic ignis appropin
quat aque: Sꝫ aliis p nūc obmi
ssis de eleuatione loquamr̄: Sic
doctores a radijs diuine illustratōis
eleuant in ptemplationez diui

noꝝ: Iux. illud: Accedet hō ad cor
altuz 7 exaltabit deus: Accessit
namq: dionisi9 ad altuz medita
tionez in qua exarsit ineo ignis:
7 deus adhuc ei altior apparuit
qn̄ ipē dixit in li. de mistica theoa.
q sic moyses nō potuit uidē deuz
nisi cuz intrauit in nubez ut le
git exod. 24. Ita cor homīs tuc
incipit deuz cognoscere / cuz uere
cognoscat se euz ignorare: ƺm. n.
suaz scienciā

negatione inq: cognoscat de9, nō
affirmatione: In hn̄ aūt fuit e
leuatꝰ ut spūz pphetie habuerit,
cū an baptismuz cū dixit: Hec
nox que nobꝫ apparet noua, tot9
mundi ueruz lucez / cui9 uē terrā
significat: 7 Jo. eu. pdixit q de
exilio in asyaz esset reuersurus:
h' de p°: ¶ 2° ꝑꝑ ptectionem:
Iux. illud: 7 dedit nubez in ptectiōz
eoꝝ: eꝫ: Vn̄ nubes ponebat se
int castra ysrl. 7 ptegebat fideles
int hostes: Sic psueuit nubes ptege
re homīes a cauma the in estate:
Ita doctrina sacra ab hys nubibꝫ
nobꝫ tradita. i. a sacris doctoribꝫ
ptegit nos ab hostibꝫ ¶ Errores
. n. faciunt homines demonū ser
uos: Veritates aūt in sacra doctina
tradite liberant homines ab eoꝝ
seruitute: Ideo dicit. Jo. viij. Si ma
seritꝫ in ƺmone meo cognoscetꝫ
ueritatez: 7 uitas liberabit uos:

Vn̄ S. dionisi9 fuit p S. pauluz li
beratꝰ ab errore quo seruebat igno
to deo: 7 fuit sibi declaratū quis
esset uer9 deus, quē ignorabat:
Sꝫ miꝝ est quia illi sacre nō offe
rebant corporalia sacrificia, sꝫ
significantes q spūs est de9. 7 in spū
ritu 7 vitate uult adorari: In
signuz aūt hui9 liberatōis, cuz
cuz paulo disputat, deo dispone
te cecus transibat: quē dionisi9
illumiāri in noīe yhu xpi. nati
de uirgine. crucifixi. mortui. qui
resurrexit. 7 ascendit in celuz, pe
tijt a paulo formā vboꝝ porri
gens, ne magicas artibꝫ deciperetur:
paulus aūt ad omēz suspitionem
tollendaz ait: Dic tu uerba hec:
7 uidebit cecus: Quo facto: ab
omī errore liberatus baptisma su
scepit cū uxore 7 familia: 7 tribꝫ
annis ab aplo edoctꝰ factꝰ est
epūs. ubi uē pdixit 7 auxit
xpianuz pplm: ¶ 3° ꝑꝑ mo
tionez: Vix nūq: apparet nubem
firmaz stare: sꝫ semp agitat, nō
solū a uentis, sꝫ ab ipsis radijs solis
7 calore inhabito: n̄c est qui pos
sit scientiaz tradere de motu ei9.
Naz licet ingēiē possit dici q motꝰ
eius, causa est calor 7 uentꝰ: tn̄
q sic uel sic moueat: 7 quorsuz
tendat pcognosci nō pōt: Quia
futura ptingentia, precipue in sin
gulari sꝫ nobꝫ ignota: n̄ nisi
diuinitus psari possunt: Unde

ysa. 41. Dicite que futura sꝫ no
bꝫ: 7 dicam9 quia dij estis uos: Si
tn̄ ignoramus h minima: quomō
sciem9 magnas 7 pfectas sciencias.
Ideo dicit, nūqd nosti semites nu
biuz: 7 uocat eas magnas 7 pfec
tas sciencias: uł ad literaz: quia
nō nisi a deo haberi possunt: uel
repn̄tatiue seu significatiue: qr
repn̄tant doctinas fidei, quas nō
indoctas fabulas secuti: sꝫ Spū. S°.
inspirati locuti sꝫ sancti dei hōies.
pe. 2. Et iste uocant semite nu
biuz: Q d' 7 alr intelligi pōt, qr
semite arte sꝫ 7 cpendiose: Nam
sanctoꝝ doctoꝝ uita fuit arta:
iux. illd' math. vij°. Arta est uia
que ducit ad uitaz eterꝫ 7 cpendio
sa: quia pulcitudo legis est dilec
tio. ut aplus dic. ro. 13. ¶ Fuit
aūt uia dionisij arta uē 7 cpē
diosa: quia pmaz martirij ad
celos ascendit: Substinuit aūt
horribilia martirij genera: et
tandez ipē caput suuz tulit:
¶ 4° 7 ultimo p effusionez. s. doc
trine. Iux. illd'. ysa. Sic descendit
ymber 7 nix de celo 7 illuc ultra
nō reuertit, sꝫ inebriat terraz
7 germinare eaz facit, 7 dat se
men serenti 7 panē cmedenti:
Sic erit uerbuz meuz, qd' pcedet
de ore meo nō reuertetur ad me
uacuū, sꝫ faciet quecūq: uoluero,
7 psperabit in omībꝫ ad que mi
si illuz ¶ Potest. n. ei9 scripturas

que usq: hodie dant ſime ſtranti:
.i. ſcientiam docenti: et panem comede
nti .i. disciplinam auditori: quia
de divinis nominibus: et de ecclesiastica ierarchia:
et de ordinibus clericorum ſinat et mona
chorum et laicorum tractavit:
Alteris missus a S. clemente in
franciam quesivit plurimos ad fidem
et perstrinxit fundande ecclesias:
ydolorum templa destruendo: et mi
raculis corruscando, fecit parisius
domum sapientie: et totam illuminavit
ecclesiam xpi. Et nobis
dedit victoriam contra hostes: et nos
hodie ob reverentiam eius geregi
tis solempnitatibus agitis ei gratias:
Cum ut sit gratior, nobis volo commemorare
unam domum precipuum
que ei honorem exhibet singularem
.s. predicatorum religionem. huius quasi
S. tho. Sancti dionisii fuit diligen
tissimus expositor etc.

:— Laus deo : —

Hec omnia scripsi ego. ffr. Andreas florensis artium professor,
ex familia de yeronimis: Ab
exemplari obfuscatissimo et quasi
inlegibili ob ineptias litterarum, ut
moris est famosissimorum hominum:
Et hoc dum in vita maneret,
mihi id prestitit: Sed non recoverare
potui apud eum ut putabam,

quia mortuus est ipse propius auc
tor. videlicet. Reverendissimus. dominus. bartolomeus
lapaccius. episcopus corronensis. cuius propria
manu notabat exemplar. die
.xxi. mensis Junii. 1466. hora
nona in porta solis. me astan
te: et in S. maria novella florentie
Et ibidem cum magna et solempni
pompa, et funerali celebratione
.xxv. die eiusdem mensis. in ecclesia
tumulatus est etc.

cc. I + 106 + I'

con antica numerazione esatta -

29-5-1949

AT